

«سیاست»

د

«سیالانو لوبه»

سیاسی فلسفه

خپږنه او ارزونه

ډاکتر سید شیراقا حرکت

POLIT

Re

By Dr

Ketabton.com

- ۱۷- اداري مسئو لیتونه ،صلاحیتونه او حقوقي - قانوني مکلفیتونه
- ۱۸- یواځې د معاشونو منطقي تناسب په هیواد کې دنظم او اقتصادي عدالت ضمانت کیدلې شي.
- ۱۹- جنگونه او مخالفتونه د افغانانو د غمیزې دحل لاره نه ده.
- ۲۰ — د بشرد ژوند د ونې ثمر باید هم حنظل او مارکونډی، اوسی؟
- ۲۱- راشی! چې همدا وړی شری شي
- ۲۲ — دکابل ښار بې مفهومه پراختیا باید د ۲۱ پیړۍ په ایکا لوجیکي فاجعه بدله نشي!!!
- ۲۳- د پاریس کنفرانس! گذارشونه او واقعیتونه.
- ۲۴- زور استعمار، زړه ستراتیژي
- ۲۵- آزادي - تر هر څه لویې ملي، اولسي او فردي ارزش!
- ۲۶- اوباما- رسالت که حاکمیت؟
- ۲۷- افغان ملي او پښتني قومي وحدت په سیمه کې د سولې ضامن دي.
- ۲۸- هره سیاسي قضیه د حل ټاکلې لار لري!
- جنگ او زور د افغانانو د غمیزې د حل لار نه ده!
- ۲۹- داوباما نوې ستراتیژي د افغانانو لپاره زړه په زړه پاتې شوه؟
- ۳۰- د حرکت خپروني پنځمه کلیزه
- ۳۱- دموکراسي او انتخابات
- ۳۲- افغان/ولس د جفاء سزاوړندې!
- ۳۳- افغان اولس کله هم زور ته نه دي تسلیم شوي، دا ځل به هم تسلیم نه شي

فهرست

- ۱- سیاسي فلسفه
- سیاست - د سیالانو لوبه
- «ترکانې دبیزو کار ندې!»
- ۲- حرکت
- ۳- بې مجرمه جرم که بې گناه مجرم
- ۴- ناسیونالیزم، انترناسیونالیزم، گلوبالیزم، کسموپولیتیزم..
- ۵- یویشتمه پیړۍ او دنړۍ اجتماعي-سیاسي نظام
- ۶- د حرکت لومړۍ کلیزه
- ۷- ناوړه ستراتیژي او ناوړه تصادف
- ۸- پاکستان رښتیا د افغانانو په وړاندې دوه مخې سیاست لوبوي؟
- ۹- د افغانستان پېښی او دخپروني غبرگون
- ۱۰- رښتیا ویل تر څه او مشکل دي خو ویل بې حتمي او ضروري!
- ۱۱- دنوي افغانستان د جوړېدو ۲۶۰ کلیزې دنړیوال جشن غونډې ته
- ۱۲- دموکراسي په تیورۍ او عمل کې
- ۱۳ — دخپروني دریمه کلیزه
- ۱۴- د سلیم عقل او وجدان په حکم
- ۱۵- په یویشتمه پیړۍ کې بشري قانوني او حقوقي ارزشونه او معیارونه
- ۱۶- افغان هېوادپال ملي روڼ آندې باید خپل تاریخي رسالت سرته ورسوي!

- ۳۴ - جرگه-مشورتي؟ که حکمي؟
- ۳۵ - افغانان ولې خپل ملي ارزشونه او مسؤلويتونه نه پيژني
- ۳۶ - مونږ خپل پور، او دوی نور غواړي؟

سیاسی فلسفه سیاست - د سیالانو لوبه

«ترکانی دبیزو کار ندې!»

خدای انسان ذاتاً سیال او آزاد پیدا کړېدې. ټولنیز ملي او بین المللی عام قوانین دنژادي، سیاسی، مذهبی، قشري او نورو تفاوونو د تبعیض پرته هرچاته ددې حق ورکوي چې ځان لپاره یو تر بله سره سیال ټولنیز واحدونه، سیاسی نظامونه، اقتصادي جوړښتونه، عقیدوي او نظریاتي ټولني ځانگړي اخلاقي رسوم او عادات او د خوښۍ او غم ځانگړي ذات الیيني فامیلی، قشري، قومي او نور ټولنیز اړیکي او مناسبات ولري. یواځې او یواځې دسیالو سیاسی، اجتماعي، نژادي، قومي، قبیلوي، مذهبي، طبقاتي، قشري او فامیلی واحدونو په موجودیت سره نړیوالې سیالې سیاسی ټولني او نظامونه جوړیدلې شي. کورنۍ "فامیل" چې د ټولنیز جوړښت دودانۍ اساسي څښتنه گنل کیږي، که دوه سیالو متعهدوانسانانو "بڅې او نر" څخه جوړه نه وي او د بنسټ څخه د ټولنیز جوړښت په خټه کې دباداری او غلامۍ مناسبات اخیلي وي، دسیالو بشري ټولنو جوړیدل به هم ناممکن کار وي. همدا سبب دې چې داسلام مبین دین دسیالو کورنیو دجوړولو لپاره زیات ارزش قایل دې او کفایت ددغه تړون او

ډیر بعدونه نه درلودل، علم او تخنیک ډیر انکشاف نه وو کړې او دانسانانو ژوند او مناسباتو هم ډیره ساده بڼه درلوده نو دهغوی تر منځ سیالي هم ډیره ساده، کمرنگې او دهر چا په قابو کې راتلای شوه او دموضیعی ارزشونو او نور ماتیفونو مطابق په اصطلاح دهر چا له لاسه پوره وه. خو دهغې ورځې څخه چې علم او تخنیک انکشاف کړې او اکثره مملکتونو تخنیکي، اقتصادي او خصوصاً نظامي امکانات لوړ شوي نو سیالي او شریکي هم کثیر الجوانبه شوې او نه یواځې دهر چا بلکه دهر اولس دامکاناتو څخه وتلې او حقیقت دادي چې زمونږ غوندې بی وسه اولسونه خو دلویو هیوادونو دحرص دبنامار په پنجره کې دتیارې مړې په څیر پراته دي او یواځې دنوبت په مراعات او یا دضرورت له مخې به یې په مناسب وخت کې له ستوني تیروي.

پخوا که به چا د بدنیت له مخې توره په اوږه او پنځه کسان به یې په ځان پسې کړل نیم به ترې په لاریځنۍ، گرمۍ، لورې، تندې مړه، میاشتي کلونه به یې په لاری تیر، بالاخره که به یې په کوم کلي، ښار حمله وکړه هم به پخپله مړه او هم به یې نور ووژل، دبری په صورت کې چې به کوم څه دمنډی له مخې په لاس ورغلی وو دځان سره بار او اکثر وخت به یې ددوباره راستنیدو احتمال هم ډیر کم وو. په مجموع کې هغه وخت ژوند فقیر وو، چا دومره څه نه درلودل چې بل پری ښاد شي. همداسې که کوم تجار به په اوښ، قچرله اروپا څخه بنجارگی سامان یا بل څه داسیا په لور بار کړل اکثرأ به تری داره مارو په لار کې چور کړی وو او که راوبه یې رسول بیا هم معمولاً په بدل کې به یې دهغه ځای دخلکو سره یو ډول تبادلوې مرسته وه. چا په کې

تشکل لپاره اساسي او لازمي شرط گڼل کيږي. دموکراسي چې دننیو پرمختللو ټولنو دملې او بین المللي مناسباتو او سولئیز گډو ژوند عمده او منل شوې اصل گڼل کيږي هم یواځې ددغه ټولنو دداخلي ذات البیني سیالو نژادي، قومي، قشري، مذهبي او داسې نورو مناسباتو او دمختلفو دولتونو تر منځ دبین المللي سیال تقابل او رقابت په نتیجه کې تحقق موندلې شي. سیالي او شریکي زمونږ دافغانی ټولنیز ژوند او کلتور معروفې معقولې، دپښتني خودگردانه ټولنیز ژوند، مناسباتو او اولسي دموکراسۍ ستر عامل او دافغانی ټولنیز دینامیزم یواځینې محرک او انگیزه گڼل کيږي. دنړۍ دټولو مملکتونو تر منځ پایداره او همیشني انترناسیونالیستي سولئیز اړیکي هغه وخت ټینگیدلې شي چې ددغه ځنځیر او تسلسل هرې کړۍ ته دناسیونالیستي ذات البیني سیال دریز کلکۍ او به ورکړې شوې وي. یواځې دناسیونالیزم او انترناسیونالیزم دسالم متقابل تناسب او دسیال مشروع رقابت او توازن په نتیجه کې د اولسونو دهر اړخیزه متناسباتو انکشاف او همیشني گډ سولئیز ژوند تضمیندلې شي. دهمدغه مشروع رقابتونو او سیالیو په نتیجه کې اولسونه او قومونه دپرمختگ روښانه او اچتو افقونو ته رسیدلې، ځانونو لپاره یې هوسا ټولنیز شرایط برابر کړي او دسیال خوشبخت ژوند خاوندان دي. زما په عقیده ددغه ډول متقابل سیال رقابت دحفاظت او حراست په وړاندې هم باید دبشري ټولني هر غړې، هره ټولنه په ځانگړې، هر اولس او بشری ټولنه په مجموع کې ځانگړی مسؤلیتونه ولري او دې کار ته لازمه همیشني جدي پاملرنه وشي. سیالي نسبي مفهوم دي. پخوا چې ټولنیز ژوند

دشر او خیر څخه ځان نشي خلاصولې ځکه چې نن ټولې دښو او بدو معاملي دالکترو مقناطیسی امواجو په ذریعه سرته رسیږي او هغه پرته دموانعو نژدې دنور په سرعت سره دنړۍ هر کنج ته همزمان رسیږي. نن په صندوق کې ځان حصارول سیالي نده بلکه په سیال فهم، سیال عزم او سیال دینامیزم سره دعمل میدان ته وتل پکار دي. داستعمار او استثمار شکلونو کاملاً تغیر کړيدي، دهغې په تار او پود باندې پوهیدل ضرور دي. د خوشباوری او سادګۍ وختونه ډیر پخوا تیر شويدي که نه نو پداسې یوه نامحسوس شکل سره دداسې عظیم بارلاندې سرې ملا ماتې پریووځي چې دا بد لپاره به پورته نشي. نن دسود او زیان محاسبې په حبه او کسیره سره کیږي خو په اخیر کې ترې میلیارډونه جوړیږي. دسپتمبر دیولسمی نیتې دپینې څخه وروسته دالمان دولت دتروریزم پر ضد دمبارزی لپاره ۳ میلیارډه ډالرو ته ضرورت درلود. هغوی یواځې دسګرتو په بیه کې دوه ستنه اضافه کړل او ددغه پیسو عمده برخه دهمدغه دوه ستنونو (فینیک) څخه جوړه شوه. دتلفون، انټرنیټ او همداسې نورو شیانو بیه هم په کمو پیسو حسابیږي خو په اخیر کې ترې میلیارډونه جوړیږي او ددې پیسو دتحصیل په خاطر نه څوک چا پسې سپاهي لیري او نه قمچینه اخلي که د میکروسوف د انټرنیټ او که دتلیفون څښتن دي، لیري په خپله تورتمۍ کوټه کې له نظره پټ ناست دي او میلیارډونه ډالر پخپله ورځي. پدې توګه سیالي دموضیعی چاپیریال او محدودو څخه وتلې او سراسري نړیوال بعدونه یې پیدا کړيدي. دهغې ټول ارزشونه او نور ماتیفونه دبین المللی معیارونو له مخې تعینيږي. هر څوک که سیاله لوبه کول غواړي نو ځانونه

خارق العاده ګټې نه شوې کولې. هغه وختونو کې دا هم ممکنه وه چې ځیني اولسونه دنړۍ په کوم لیري کنج کې دکشور کشایانو له نظره پټ پاتې شي او په اصطلاح که ښه ژوند ولري یا بد پخپله یې سره پالي او ګالي. لیکن نن داوسني علمي-تخنیکي انکشافاتو او دځیني هیوادونو عظیمو اقتصادي امکاناتو په نتیجه کې دبشري ژوندانه، تولید، استوګنې، تجارت او داسې نور ټول اړخونه دومره تخصصي او دینامیک شوي چې دثانیې په زرمې او میلیونې برخه کې عظیمي محاسبې او چارې سرته رسیږي. دتولید نوعیت، کمیت او کیفیت دساتونو او ورځو په جریان کې دبهبود په لور تغیر کوي. هر څه ډیرو ماھرو متخصصینو لخوا دتړلو تخنیکي سیستمونو پواسطه پروګرامیږي او بعدی تولید، انتقال او دپیسو او دسود او زیان سنجش یې هم دهمدغه مغلقو تخنیکي کمپیوټري سیستمونو په ذریعه سرته رسیږي. نن تولید کوم پرابل ندې، نن پرابل دادې چې جانب مقابل به څه ډول تولید کوي او دچا مال به په ښه او مناسبه بیه بازار ته عرضه کیږي. بشري شعور پدغه سیالی کې وروسته پاتې دي یواځې دبشري شعور دقیق پیداوار چې دعصر او زمان په دینامیکه پروسه کې پخپل وخت او حتا ووايم چې دوخت څخه دمخه تولید شوي اوسي مسابقه کولې او ګټلې شي. پخوا که به پوله په پوله ګاونډې دچا نیک یا بد رقیب کیدلې شو، نن ددنیا په لیري کنج کې مملکت خولا څه چې په یوه کوټه کې ناست منفرد انسان دیوه مملکت او حتا دبشریت په ستر دوست یا دښمن بدلیدلې شي. که کوم اولس دخپل مملکت څخه د فولادو قلعو تاوول خولا څه چې د فولادو صندوق هم جوړ کړي دچا

لومړیتوب قایل وي. د ژوند په ټولو اړخونو کې د ټولو لپاره منل شوي ارزشونه ټاکل شوي وي او نوموړي ارزشونه د عامو او خاصو قوانینو په چوکاټ کې تسجیل او د حراست لپاره یې مسئول اشخاص، ارگانونه او دائمی کنترول موجود وي. یواځې پدې صورت کې د ټولني په سطحه سیال او با مسؤولیته افراد، اقشار، طبقات، سازمانونه او با نتیجه پخپله سیاله ټولنه او اولس روزل کیدلې شي. نن پرون زموږ په ټولنه، حکومت، دولت او اړونده ادارو، مؤسسو او انستیتوتونو کې د برېښ او رسوا فساد، اختلاص او حتا ملي خیانتونو د موجودیت او خارجي لاسوهنو له کبله چې پورتنی ارزشونه، معیارونه او نور ماتیفونه بې ارزښه شوي او له منځه تللي، او ځیني کسانو، ډلو ټپلو، سازمانونو او حتا ځیني اقوامو چې د دغه خلاخه په ناوړه گټې اخیستنې ظلمونه، ناروا او ملي خیانتونه کړي دي، فکر دي نه کوي چې د خلکو له حافظې څخه به ووځي او یا به بې بدله پاتې شي.

ټولنه او اولس د ټولنیز واحد په حیث پخپل جوړښت کې د عامو قانونمندیو له مخې باید د اضرار او متقابلې خواوې ولري. نوموړې متقابلې خواوې څه د فامیل د افرادو په سطحه چې د ټولنیز جوړښت لپاره د حجرې حیثیت لري، څه دیوې ټولني د مختلفو فامیلونو، طبقاتو، اقشارو، سازمانونو او بل هر ممکن جوړښت په کچه چې وي د سالم او مشروع رقابت له مخې د دغه ټولو جوړښتونو د عمودیت او افقیات په ټولو کړیو کې په پوره امانت داری. سره وروزل شي او هیڅ یوه کوچنۍ کړۍ له نظره ونه غورځول شي. په غیر صورت کې ټولنیز نظام شلېږي، توازن له منځه ځي او د سیالې ټولني جوړیدل به هم

به په بین المللی معیارونو سره برابر وي. ملي او موضوعي ارزشونه که د بین المللی معیارونو سره سیال نه وي د ارزش وړ نه دي. که څوک پداسې معیارونو سره دلویې میدان ته ووځي حتماً به یې بايلي. ژوند کثیر الجوانبه شوي. د مبارزې سنگرونه هم بې شمیره شوي. د هر سنگر لپاره د سیالې ډلې روزل پکار دي. هره سیاله ډله په هر ماحول، موضع او هر سنگر کې چې اوسي د خپل سیال رقیب په مقابل کې باید د سیال دریز توان، فهم، درک او دینامیزم ولري. د داسې هر اړخیز، زیرکانه او دینامیک رقابت په مقابل کې د سیال دریز مخامخې د ژوند په ټولو اړخونو او ابعادو کې د فوق العاده مسلکي پوهې او مهارت پرته مسلکي زیرکي، تحرک او دینامیزم سره سره یوه سیال متحد او متعهد اولس ته چې مقدس سیال ملي ارمان په زړه کې ولري هم ضروري دي. دې کې شک نشته چې د دوه ورونو تر منځ هم اختلافات او د سالم رقابت تضادونه او نظریاتي عقیدوي تفاوتونه موجود وي. خو هغه فامیلونه او اولسونه چې د خپل کور او کهول د خیر بنیگنې سنجش او دهغې په مقابل کې احساس د مسئولیت کولې شي هیڅکله مغرض دښمن خپل انگرته نه رابولي او د خپل ورور هډ پرې نه پریکوي ځکه چې د پردی دښمنۍ څخه د خلاصون چاره شته خو کورنۍ دښمنۍ دابد لپاره پرځای پاتې کیږي او خلاصون تري ممکن ندې. په یوه اولس کې د اولسي خیر بنیگنې او اولسي منل شوو ارزشونو په مقابل کې د مسئولیت احساس هغه وخت روزل کیدي او منځته راتلای شي، په کوم کې چې په اولسي کچه دښو او بدو تمیز او د مسئولیت احساس موجود وي او ملي ارزشونو او گټو ته د شخصي گټو او ارزشونو په نسبت حق د

حتا په یوه کې هم دسیالی دعوه کولې شو؟ نه!!! که تیر تاریخ ته نظر اچوو نو زموږ د اولس عظیمه انساني نیرو او دوطنپرستی، عشق او علاقه تل د ذات البینی مخالفونو او تربگنیو په اوروڼو کې او به شوی، تل پر دیو له هغې څخه گټه اخیستی، یا یې یو ورور په بل ورور وژلې او زموږ د شاه زلمو د سروڼو څخه یې کله منارونه جوړ کړي، ملک یې نیولې او وران و یچار کړیدې. یا یې زموږ په ملک کې سرباز گيږي کړې، ملکونه یې پری فتحه کړي او لویې امپراطوری یې جوړې کړیدې. رحمان بابا وائی:

دا دنیا قصاب خانه کره خدای وماته
لکه پسه ولاړ په غولي د قصاب یم
که هر خو آبادي و کړم په جهان کې
سر انجام زه همغه خانه خراب یم

هو! دا دهغه نابغه مفکر، تحلیل گر او د اولس په غم غمجن لنډ او دقیق تحلیل او بیان دي چې زموږ د ټولني د ماضي، حال او راتلونکي په هکله یې کړیدې. واقعاً ډیر دقیق دي او نن هم موږ لکه پسه غونډې د قصاب په غولي ولاړ او خانه خراب یو. موږ د دې په عوض چې د تیرو بد بختیو، ناخوالو او فاجعه امیزه ژوند څخه لازمه نتیجه گيږي کړې او سي د سمون او خلاصون لارې مو لټولي او سي، برخلاف د همدغه بد بختیو، ناخوالو او نیمگړتیاوو، مو پخپلو منځونو کې انتقام جویی شروع کړي او لا مو دخپل منځی عداوتونو، بې اتفاقیو او تربگنیو په اوروڼو تیل پاشلي او لرگي مو پرې بار کړي، پخپله پکې سوي یو او پردو ترې گټه اخیستی ده. موږ د چارو د سمون په خاطر یوه لحظه چیرې فکر ندې کړې او نه د جوړې

ناممکن وي. د یو مثال په توگه ویلې شم، که چیرې دیو یا خو اتمونو اتمی نظام پښتو کړي او په واقعي مفهوم په اصطلاح د نظام خلاف را منځته کيږي، ټول جهاني نظام د لوی خطر سره مخامخ کولې شي. ځکه چې دغه لایتناهی جهان دیو کوچنی ذری په تناسب عدم توازن هم نه شي منلې. بشری ټولنه هم د طبیعی جهان په څیر په یوه تړلی نظام بدله شوې او ټول با احساسه بشریت یو تر بله سره په غم او بنادې کې شریک دي. د بلې خوا داوسني تخنیکي انکشافاتو او دمختلفو مملکتونو او ولسونو د نظامي امکاناتو په تناسب بشري ټولنه هم په تړلي نظام او هم په هر اړخیز متحسس او متأثره شکننده سیستم بدله شویده او دا امکان څخه هیڅ لیري نده، همغسې چې په یوه کوچنی ذره کې لایتناهی جهان غرقیدلې او قیامت جوړیدلې شي نو دیو فامیل په غم هم ټوله بشري نړۍ په غم لړل کیدلې او یا د کوم شیطاني ځانگړي او منفردانه غیر مسؤله برخورد سره موجوده ټولنیز توازن له منځه تللې او شخړه پرته د گټونکي پای ته رسیدلې شي.

هو! په راتلونکي جنگ کې به گټونکې وجود ونلري!!!

ښه به داوي چې د سلیم عقل او سنجش خاوندان دیوویشتې پیړۍ د چنگیز او هتلر څخه واک پخپل لاس کې ونیسی او دبشری ټولنی دراتلونکي سرنوشت په باره کې دانسان او انسانیت په نامه انساني فکر او پریکړې وکړي. راشی د پورتنی لنډ تذکر له مخې خپل لیري او نژدي تیري زمانې او همداسې موجوده حوادثو او جریاناتو ته مخ واپړو او پخپل ضمیر کې پخپله قضاوت وکړو چې آیا دنړۍ په موجوده شرائطو کې موږ د ټولنیز ژوند د دغه بې شمیره اړخونو څخه

دغره سره جنگولي او طبعاً چې سر به مو تل مات وؤ. ددی په عوض چی سنجش او تعقل ته رجوع وکړو او دخپلو ناامیديو، ناخوالو او نیمگړتیاوؤ دسمون لارې ولټووؤ خوشې په خوشې دخپل قهر، غضب، بغض او کیني د اور دسړولو په خاطر ذات البیني حسادتونو او تضادونو اور ته مو لمن وهلي، د "خانخاني" بنامار غوندي مو پخپلو غوښو خوله لگولي یو بل مو سره وژلي، خورلي او تباہ کړيدي. زمونږ مشرانو له ډیره شرمه تل تاریخي واقعیتونه پټ کړي، تحریف کړي او اولس خويي لکه چې با الکل هیر کړيدي او تاریخ پوهانو ته هم نه چا دا فرصت ورکړې او نه هغوی دا جرئت کړيدي چې تاریخي واقعیتونه ولیکي. نه مسؤل افرادو، ارگانونو او داسې نورو دکوم اعتراض غږ پورته کړيدي او نه یي کوم عمل ته لاس اچولې چې هر څه پخپل اصولي او قانوني مجرا کې پریوتې وې. که چا دا کار په انفرادي یا ندرتاً په گروپي ډول کړې، هغه همغسې په پټو سترگو غره سره سر جنگول وؤ او کومه نتیجه یي نده ترلاسه کړي. دتیر تاریخ خپرل ددې لیکنې له حوصلې څخه وتلې کار دې، ښه به دا وي تاریخ پوهانو ته یي وسپارو چې په نوي شرائطو کې یي دنوي اغاز په څیر وڅیړي. کوم چا دبل تن څخه پوښتنه کړې وه. نوم دې څه دی؟ هغه ویلي وؤ سر تیر. ده ورته په ځواب کې ویلي وؤ که داسې سر زما هم وې زه به هم وختي لا ترې تیر شوې وای. نو هر څه چې تیر شويدي مونږ ددغه هر څه سزاوار وؤ. حقیقت دادې چې په افغانستان کې سیاسي مبارزې سیاسي رنگ نه دې پیدا کړې او دتعجب خبره داده چې په هیواد کې څو لسیزي جنگ دوام لري په میلیونو بې گناه انسانان وژل شوي، په میلیونو معیوب شوي، په

لپاره کله سره راټول شوي یو. زمونږ ټولې غونډې دورانې او ددښمنیو د پیاوړتیا په خاطر جوړېږي. زمونږ ټول عمر دخپل منځی انتقام جويي لپاره په تفکر، تجسس او پلان جوړولو په خاطر تیرېږي، زمونږ ټول زخمونه د شادو زخم دي تل ناسور او تل ترې ویني څاڅي. زمونږ اسلافو دخپل اولس دڅیر ښیگڼې په هیڅ اړخ کې داسې کومه تیره یا لوټه نده ایښي چې په راتلونکي کې مونږ لپاره تکیه جړپه شي او زمونږ ټولې هڅې او فعالیتونه په همغه ابتدايي ترین شکل او بڼه منهمک او منجمند پاتې دي، هیڅ تغیر پکې ندې راغلې او که راغلې اوسي تل پر خټ ځغاستلې یو. همدا سبب دې چې هیڅ سلف خپل خلف ته دسترگو دغړولو او پورته کولو جرئت نلري او خلف هم زمونږ په ملک کې همغه دزازه کفن کش لار ترهمدې لحظې تعقیبوي. زه خپلو دې خبرو لپاره کوم دلیل یا مثال نه راوړم ځکه چی دا مسایل له بده مرغه عمومیت لري. زه پسیمیست هم نه یم خو متاسفانه چې د خوشباوری او اپتیمیزم لپاره هم هیڅ دلیل نلرم. دبشر په تاریخي دوره کې نژدې ۵۵۰۰ جنگونه ثبت او دهغې زیاته برخه زمونږ په ملک یا دهغې په شاوخوا کې پیښ شويدي. دهغې دسونگ مواد او قربانیان زمونږ خلک او دجنگ میدان زمونږ ملک وؤ. همدا سبب دې چې زمونږ دا اولس په ۶۰۰۰ کلن تاریخ کې مونږ ته په ملک کې ولاړه لوټه په میراث نده پاتې. ملامته هم په عمده ډول زمونږ مشران او همداسې زمونږ اولس وؤ ځکه چې وایي: اولس دهغه حکومت، دولت او مشرتابه سزاوار دی چی پری حکومت کوی. مونږ تل دسیالو اولسونو په قطار کې زنگ وهلې او ضعیفه کړې وؤ. مونږ تل په پټو سترگو خپل سرونه

ټولو لویو او وړو خبرو پوهیدل او کلونه کلونه په لوړو دولتي پوړیو کې ددغه چارو مجریان وؤ، د سیاست د ټولو اصولو پر خلاف د پاکستان حکومت او په خاصه توګه د آی اس آی جاسوسی دستګاه ته پنا وروړه، کومه چې هم دوی ته سترګي په لار او ځیني لاپخوا ددغه دستګاه تر لمنې لاندې شپې سبا کولې او د هغوی شوم پلانونه یې په افغانستان کې عملي کول. همدغه مجاهد روښنفکران وؤ چې د روسانو د یرغل څخه وروسته یې، روسانو سره په پټه سازش او تر وونونه وکړل او تل یې دنورو مجاهدینو په مقابل کې توپيې او دسیسې جوړولې او کودتاګانې یې کولې. دوی د وسلو او حتا د افغانانو د ناموس د څرخولو له لارې د پیسو ذخیره کولو څخه هم ډډه ونکړه او د طیارو، ټانکونو، سپکو او درنو وسلو له تختولو او پاکستان ته سپارلو او څرخولو کې یو له بله پاتې رانغلل. د اهرم پوره معلومه شوه چې دروس سره د جنگ په وخت کې کفر، اسلام، عرب، عجم، خپل، پردی، ګاونډي او لیري پراته هیوادونه یو ډول په افغانانو بې رحمه وؤ او هر چا په کې خپل سیاسي اهداف چاغول. د روس د ځاینازه یرغل او د افغانانو د قهرمانانه مجاهدت په نتیجه کې د هغوی د فضیحتباره ماتې او له افغانستان څخه له وتلو وروسته ملګرو ملتونو په افغانستان کې د سیاسي خلاقیت له راتلو څخه د جلوگیری په خاطر د خپل پنځه فقریز پلان له مخې د یوه نسبي ملي دولت د جوړولو لپاره هڅي شروع کړې وې. د دې کار په خاطر د ملګرو ملتونو نماینده داکټر نجیب الله استعفا ته مجبور او د ملګرو ملتونو غونډې ته وبلل شو. همداسې په نظر کې وه د صبغت الله مجددې په مشرۍ د مجاهدینو یو هیئت مسکو ته ولاړ شي

مليونوله وطن څخه فرار ته مجبور شوي او زمونږ تاریخي هیواد سرتر پایه په مخروبه بدل شو او بې پدې جنگ کې پخپله د افغانانو او په خاصه توګه د روښنفکرانو له خوا د هر ډول بشري، انساني، اسلامي، او افغاني پابندیو، معیارونو او ارزشونو څخه سرغړونه او تېرې شوې او د ژبې، مذهب، محل، تنظیمي او سیاسي اړیکو له مخې داسې غیر انساني اعمال، ظلم او نارواشوي چې دو حشت او بربریت تیرې تاریخي دورې یې له ځانه سره مثال او نمونې نلري. پداسې اعمالو کې په اصطلاح کمونستان، مجاهدین، بې طرفان، یو له بل څخه پاتې ندي راغلي، خوزمونږ روښنفکرانو تر هر چا دمخه پخپله په ټولو بشري ارزشونو پېښې اړولي او له واقعیتونو څخه یې سترګې پټې کړيدي. زمونږ سیاسي، اجتماعي مسلکي او با تجربه کارپوهانو، روښنفکرانو او ادیبانو د پنځو روپو په مقابل کې د یوه کس، ډلي او تنظیم د ټولو ناوړه او غیر انساني اعمالو د حقانیت د توجیه په خاطر برهان او دلیل چینی کړې او تل یې خپل تاریخي رسالت او مسؤلیت ته شا اړولي ده. همدغه کمونستان چې د سیاسي واک خاوندان هم وو، د جناحي او یا دیوې جناح د داخلي شخصي ترېګنیو له مخې د شور د انقلاب د لومړۍ ورځې څخه د ټولو کودتاګانو عاملین هم دوی وؤ، دوی پخپله د جناحي برلاسي په خاطر روسان په افغانستان باندې یرغل ته وهڅول او دوی پخپله د سرو لښکرو سره یو ځای راغلل او د افغان اولس غمیزه چې د شور له انقلاب څخه پیل شوې وه نوي بین المللي ابعاد پیدا کړل. کله چې افغان اولس دروس او دهغه د ګوډاګي دولت پر ضد جهاد اعلان کړ، همدغه روښنفکرانو او دولتي تکنوکراتانو چې د سیاست په

تاریخی، کلتوری، سیاسی او نظامی لو علمي مرکز او نور
بنارونه چې سوزیدل یې د پنجابیانو ارمان وو تر سره او په
لسگونو زره انسانان قرباني شول. کومې سترې د ورور وژنې
غیر انساني پېښې چې پورته ورته اشاره وشوه هم د همدغه
مرحلې او همدغه جهادي روشن فکر او ذهن، فکر او عمل
محصول دی. کله چې د مجاهدینو مشران دخپلو ډلو سره په
افغانستان راننوتل او تر کابله راوړسیدل هر ځای عسکري
قشلي، تاسیسات او وسلې او همداسې دولتي ادارې او
دارايي گانې ورته تسلیم شوې. خودوی پخپل ملک کې چې د
ډاکټر نجیب الله دولت وارث او د افغانانو د مال او ناموس د
حراست او حفاظت مسئول گڼل کیدل، ټولې شخصي، ملي،
دولتي او نورې دارايي گانې یې د ځانونو لپاره مال د غنیمت
وگانه او چور یې پرې جوړ کړ. دمکتب دمیز، چوکۍ او
سپرنجۍ څخه نیولې، تر جمهوري ریاست د دفتر دمیز،
چوکۍ، قالینو او موټرو پورې او همداسې دیوې کوچنۍ
مرمۍ څخه نیولې تر طیارې پورې هر څه د پاکستان په بازارونو
کې دکبار په بیه خرڅ او یا پنجشیر درې ته وچلول شول
. دالري چکونه چې د افغانستان د دولت سره کومک شوي وؤ
په شخصي جیبونو او مرستې چې به کیدلې په شخصي بانکي
حسابونو کې تحویل شوې. کله چې برهان الدین رباني جمهور
رئیس شو نو دخپلې ادارې د حقوقی او اداري اسنادو د تنظیم او
تسويد لپاره یې صدیق کاندو د مشاور او غوښت او د دفاع
وزیر احمد شاه مسعود د امنیت او د دفاع وزارتونو د تشکیل
جوړول د آی ایس آی رئیس حمید گل ته وسپارل. دموزیم
نادره اثارو باندې هم چور شروع شو او هر چا دخپل برلاسي په

خو ناخپه ۱۹۹۱ نوومبر په ۱۱ د برهان الدین رباني په
مشري د مجاهدینو دغه هیئت مسکو ته ولاړ او رباني ددی په
عوض چې د افغانانو د جهاد د مقدسو ارمانونو، دبین المللی
منل شوؤ قوانینو او تعهداتو او د ملگرو ملتونو د پنځه فقریزي
طرحې له مخې په افغانستان کې دیوه ملي دولت د جوړیدو،
د افغانستان د بیا ابادنې او د جنگ د ټول تاوان د گاللو غوښتنه
کړې وې، دغه فرصت طلب او تر نننۍ ورځې پورې د عوه جلب
انسان دروسانو او د کارمل د ډلې سره د هغه پورې تړلې شمالي
ټلوالې په نمایندگۍ په پټه سره دکودتا طرحه جوړه او لاسلیک
کړه او د همدغه پلان له مخې د بېرک کارمل د ډلې هغه لوړ پوړو
چارواکو چې د ډاکټر نجیب الله د حکومت په وخت کې یې لوړ
مقامونه درلودل، په دوه اړخیزه او څو اړخیزه رول لوبولو په
دراما تیک او فلمي ژستونو سره ډاکټر نجیب الله بندي او
د حکومت چارې یې شمالي ټلوالې ته وسپارلې. د ژنیو د خبرو
په جریان کې د حکمیت اساسي صلاحیت چې امریکي په غاړه
درلود او د روس له ماتې څخه وروسته پخپله امریکا او
اروپا اعتراف وکړ چې دروس غوندې ناشکنه دښمن یې
د افغانانو په زور مات، دروس پخواني آسیایي جمهوریتونه او
شرقي اروپایي مملکتونه آزاد او امریکا یکه تازه د جهان شوه،
خو په ډیرو خبرو سترگو او ډیر ظالمانه او جفاکارانه یې دا
اعلان هم وکړ چې امریکا نور د افغانانو په کورنیو چارو لاس نه
وهي او یا په اصطلاح مداخله نه کوي او هغه غیور افغان اولس
یې، چې څو ورځې دمخه، ددوی لپاره مایه د مباحاتو وؤ، په
ډیر خایانه شکل څو پاتک سالارانو او وحشی بیگانه پرستو
جنگي قوماندانانو ته یواځې لاس تړلې پریښوده. دکابل ستر

اخلاقی بدعتونو باندې پیل وکړ او داسې ترخې او دشرمه ډکې حادثې رامنځته او دلخراشه منظرې جوړې شوې چې نه اسلامي نړۍ لپاره دمنلو وړ وې او نه پخپله افغانانو لپاره. طالبانو ورځ په ورځ په خلکو کې خپل ملاتړ له لاسه ورکړ. همدا سبب وؤ کله چې امریکا او متحدینو (اجیري شمالي ټلوالې) پرې حمله وکړه څوک یې په ملاتړ کې ونه دریدل. سره ددې چې مونږ په افغانستان د امریکا حمله غندو او هغه د بین المللی تعهداتو او اصولو څخه یو تیرې گڼو، د طالبانو وروستي اعمال هم په هیڅ صورت سره د تائید نه وؤ. طالبان هم په یو حساب لیک، لوستي یادیرې، خو بدعتونو یې نه د اسلام او نه د فرهنگ سره سمون درلود او نه یې نن درهبرانو اعمال څوک تائیدولې شي. ددې ټولو خبرو سره سره کله چې مونږ اخبار، مجله او کتابونه لولو، رادیو، تلويزون، مصاحبې، بیانيې او گزارشونه او رو هیڅوک، هیڅ ډله او تنظیم دهیڅ ډول مسؤلیت احساس نه کوي او نه ځانونه مسؤل گڼي. هر یو لکه د فلم لوبغاړې تل بري الذمه او د هر عمل جوگه گڼل کیږي. په افغانستان کې هیڅ جرم لکه د پخوا په څیر مجرم نلري، افغانستان د بي مجرمه جرمونو ټاټوبې او هر مجرم په کې د تل لپاره بې گناه گڼل کیږي. نن هم په حقیقت کې د افغانستان حکومت، دولت او ټول واکداران بې گناه مجرمان دي. قانون په حقیقت کې کله هم نه وجود درلوده او نه یې کله د واقعیتونو له مخې عملي بڼه درلودلې ده او د قانون د حراست مسؤلین که عملاً موجود هم وؤ د فعالیت څخه یې څه نخښې نښانې نه لیدل کیږي. سوال دا پیدا کیږي، آیا په اوسنیو شرایطو کې داسې قانوني حقوقي باصلاحیته مرجع شته چې مجرم او غیر مجرم سره تفکیک او مجرم په سزا

تناسب خپله او دخپلو متولیانو برخي پکې کولي او دغازی وزیر محمد اکبر خان تاریخی تفنگچه هم داوړیدو له مخې حمیدگل ته تحفه شویده. طالبان راغلل چې ددې ټولو بدبختیو تلافی وکړي، پاتک سالاري او قوماندان سالاري په افغانستان کې پای ته ورسوي، حق په حقدار و سپاري او بیا خپلو مدرسو ته ولاړ شي. کله چې ددوی د باندنیو چارو وزیر، دوه نورو ملگرو سره المان ته راغلي وؤ او مونږ ورسره ولیدل، مونږ ته یې هم ډیرې بڼې و عدې راکړې. مونږ ورته وویل ضرورت نه شته واک بل چاته و سپاری، خو طالبان په یواځې ځان دغه چارې سرته نه شي رسولې، ځکه ستاسې د کار ساحه معلومه ده. بڼه به داوي، واک له خلکو سره شریک او کار اهل کار ته و سپاری. په لومړیو ورځو کې دوی ځیني کارونه لکه د امنیت تأمین، د غل غدو مخنیوي، د شمالي ټلوالې او د بېرک د ډلې ځغلول چې غوښتل یې په ټول افغانستان د بازارک (پنجشیر) پاچاهي ټینگه کړي، د کوکنارو کر کيله منع کول او داسې نور وکړل او ټول خلک ورته خوشحاله او برهان الیدین رباني ورته مهیلانه د نجات ملائیکي وویل. دوی دغه ډول یوڅه کارونه سرته ورسول او دهیواد په داخل او خارج کې دیوڅه نیک شهرت څخه هم برخورداره شول لیکن خپلو مدرسو ته ستانه نه شول او نه یې واک له چا سره شریک کړ. په دوهمه مرحله کې دهغوی خارجي مرستندویانو، خو په حقیقت کې دهغوی رهبرانو، طالبانو ته په افغانستان کې د عادي سواد او علم، پوهې او کلتوري ارزشونو له منځه وړلو پلان وړاندې کړ. طالبانو نپوهیږم ولي پدې کار کې د تأمل څخه کار وانه خيست او په عاجله توگه یې مذهبی او قهقرایي کلتوري او

بده مرغه تر اوسه موندې پیدا کړې او ۱، ۵ ملیارده ډالر چې منځمهاله ادارې ته د شپږ میاشتني دورې لپاره تخصیص ورکړې شوې وؤ تر اوسه یو ډالر نډې مصرف شوي او که مصرف شوي، پرځای نه دي مصرف شوي. دا پیسې ټولې د پردیو او د پردیو د غلامانو جیبونو ته تللي دي. حال دا چې دا پیسې بازگشت هم غواړي. ملا نصرالدین ډیر پخوا مړ دی. دا د سیالانو (امپیریا لیستانو) پیسې دي او د سیالانو سره معامله سیال بدل او د دوی پیسې ورسره ملا متې سود هم غواړي او د همدې بارلاندې به د ابد لپاره ملا ماتې پراته اوسو. دي ته واي اولسي سیاسي فلسفه، د سیالانو لویي، د سیال ژوند دود او دستور، او د موجوده غمیزي څخه د افغانانو د خلاصون یواځینی لار.

۱۲، ۴، ۲۰۰۲ م کال

ورسوي؟ ایا فکر نه کیږي چې په اوسني وضعه کې به د مجرم په عوض، غیر مجرم په سزا ورسپړي؟ ایا فکر کوي چې مجرمین یواځې پخپله افغانان او که اساسي مجرمین بهرنيان او زوروران دي چې څوک یې په سزا قادر نه دي. دا ټول زمونږ د جامعي ترڅه خو عیني واقعیتونه دي. باید ویې منو. قبولیې کړو. خدای خپل بنده گمان د زمکې له مخ څخه نشي شړلې، اصلاً دا خدای خصلت او صفت نه دي. دا محض یو متل دي، مونږ څه کاره یو چې خپل خلک که بنه دي او که بد له ملک څخه وشړو. که غواړو چې خپل کور جوړ او وطن آباد کړو باید همدغه خامې بینې خټې پخی کړو او د افغانیتولني حقوقي، علمي، اجتماعي، سياسي، اقتصادي او داسی نور ټول با ارزښته جوړښتونه او ارزښونه چې نن یې په هر بد نوم څوک یادوي د تاراو پود څخه و اڅیو. همدغه یواځینی سیال عمل دي او همدغه یواځینی لار ده. بې لارې چی په لار کړې له دي نه بله لویه سزا دهغه لپاره نشته. یواځې د همدغه لارې نور اولسونه روښانه افقونو ته رسیدلي او مونږ هم رسیدلي شو. نن چې د ملگرو ملتونو په نوبت په افغانستان کې د بیا ابادونې پروگرام د لاس لاندې دي باید ملاتړ یې وشي. دا یواځینی امکان او چانس دي، په دي شرط چې بین المللي تعهدات، اصول او نور ما تیفونه جدآ په پام کې وساتل شي. د تیرو کلونو تجربو وښودله چی مونږ پخپله په ځانگړی توگه نه ددی توان او استعداد لرو او نه غواړو ځانونه ورته اماده کړو او یا داخلي او بهرني دښمنان مو دغه کار ته نه پریږدي. کومه سرمایه چی د نیک نیت له مخې د افغانستان د بیا ابادونې لپاره منل شوې باید د جذب استعداد مو پیدا کړې وي، چی له

په حقیقت کې دغه نوې فلسفي فکري نظر هغه وخت راپیداشو کله چې دشلمې پېرې په اتمه لسیزه کې د «عینیت فلسفه» تر عنوان لاندې لومړې ځینې مقالې او وروسته ددغه مقالو مجموعه په کابل کې چاپ او دپراخه ارزونې لپاره پخپله په افغانستان او پخواني شوروي اتحاد کې علمي اکادمیکو مؤسساتو او مقاماتو ته وړاندې شوه. خو له بده مرغه تر اوسه پورې یې په هکله لازم انتقادي نظر ندې لیکلې شوي. نوموړې مقالې به دهمدغه خپرونې له لارې یو ځل بیا ديوڅه تغیر او تکمیل په راوستلو سره ارزونې ته وړاندې شي. ځکه دهغه وخت دشرایطو په پام کې نیولو سره په هغې کې یوڅه شخصي سانسور او نرمش رامنځته شوي وو.

دا خپرونه چې ټول سیاسي، ټولنیز او اقتصادي مسایل به په عام ډول علم خپري خو په خاص ډول به دنوي فلسفي فکري نظر لار تعقیبوي. نو ځکه یې د «**حرکت**» په نامه نوموؤ. حرکت په عالم الاسباب کې د خدای د لوی علم د عامې قانونمندی او دهغې دټولو خصوصي حالتونو په پروسه کې دټولو پدیدو دظهور او متقابلو اړونده مناسباتو د علت او معلول مسبب گڼل کېږي. د لوی جهان موجود دې ځکه چې متحرک دې او متحرک دې ځکه چې موجود دې. دا جهان همغومره متنوع، متفاوت، رنگارنگ او متغیر دې لکه څومره چې حرکتونه متنوع، متفاوت، رنگارنگ او متغیر دي. دا جهان همغومره ابدي دې لکه څومره چې حرکت ابدي دې. لوی خدای دخپل لوی علم د عامې قانونمندی له مخې د لوی جهان او حرکت متقابل ابديت او موجودیت یو تریله سره لازمي ابدي علت او معلول او همداسې قائم با الذات او خلل ناپذیر گرځولې

حرکت

حرکت د یوې خپرونې نوم دې چې دمطبوعاتې نړۍ په ورشو نوي قدم ږدي. دغه نوم که پرون د شخصي یا کورني تخلص، نن د خپرونې دنوم او سبب ته د محترمو پوهانو او عالمانو په شریکه هڅه په نوي فلسفي فکري محور، نوي علمي څېړنیز متود او یا نوي فلسفي مکتب بدلېږي، په ټولو حالاتو کې ددغه فلسفي- فزیکي مقولې لوی جهاني تکویني ماهیت تل په نظر کې وو او اوس هم پدې عقیده یو چې حرکت د نوي فلسفي طرز تفکر نوم دې چې ټولې پدیدې او واقعیتونه یواځې د علمي منطق، استدلال او مناسبتونو له مخې، پرته له ذهنیگریو په پوره امانت داری. سره څیرې او د تل لپاره په علمي اصولو او قوانینو باور لري او ورته وفاداره پاتې کېږي.

دا نومونه به هیڅکله شخصي ځانگړې اړه ونلري او ویار به یې دهغه چا په نصب وي چې پدې لار کې زیات زیار وگالي، زیاتې بریاوې ترلاسه کړي او ددغه فلسفي نوي طرز تفکر د قوانینو او مقولود فورمول بند یو په سیستماتیک تشکل او دیوه نوي فلسفي مکتب دارگانیک علمي جوړښت په رامنځته کولو کې پایدار او چټک قدمونه واخلي. خو زما په عقیده دغه ډول پدیدې همیشه د عصر او زمان د جمعي شعور مظهر او د حي علی الفلاح چیغه وي چې یوه تاریخي مرحله په بله اړوي، د اولسونو د قیوداتو کړۍ ماتوي، نوې ساه او نوې ازادې گانې وربښي نو ځکه یې ویار او گټې هم جمعي او شریکي وي.

بر حق دین دي. په هغې پابند او کلک معتقد يو. د نورو ادیانو د پلویانو درناوي کوو او په مقابل کې يې د جبر او زور استعمال روا نه بولو او يواځې د «وما علينا الا البلاغ» اصل او حکم ته معتقد يو. خو هغه څوک چې په ناروا او سپين سترگتوب سره تروريزم، بنياد گرايي او يا بل هر ډول خرافات د اسلام دنوم سره تړي او پدې بهانه خپل ناروا سياسي اهداف پر مخ بيايي زمونږ لپاره هيڅکله دمنلو وړ ندي او پدې باره کې سپيناوي خپله ملي او اسلامي دنده بولو.

زمونږ افغانستان د ټولو افغانانو گډ کور بولو او کومې دښمنۍ او بې اتفاقي چې دمغرضو هيوادونو او دهغوی د پريڅو لخوا دورونو قومونو ترمنځ ايجاد شوي دهغې دله منځه وړلو او دورورۍ دباوري فضاء درامنځته کولو لپاره به هڅه کوو. مونږ پدې کلک باور لرو چې دافغان اولس خوشبختي، پرمختگ او پايښت په ملي وحدت کې دي. هغه به دسترگو دکسي په څير دبين الافغاني او بين المللي منل شوو اصولو له مخې په پوره ايماندارۍ او تقوا سره ساتو.

مونږ دگاونډي، اسلامي او دنړۍ دټولو هيوادونو سره د بين المللي قوانينو او اصولو سره سم سيال مناسبات او دوستي غواړو او په دغه اصولو پابندي خپله ملي، اسلامي او بين المللي مسؤليت او دين گڼو او دمتقابل لوري څخه هم همدغه ډول تقاضا لرو.

مونږ په بين المللي منل شوو قوانينو، اصولو، تعهداتو، منشورونو، پريکړو،... باندې دټولو لويو او وړو هيوادونو يو شان پابندي غواړو او داکارد بين المللي نيکو اړيکو، دتروريزم له منځه وړلو او نړيوالي سولې دتأمين عمده او اساسي اصل او

او يواځې دقضاء او قدر د لوی علم د جبر او اختيار له مخې په هغې کې تغير او تصرف ممکن گڼل کيدې شي.

پدې ورسټيو وختونو کې په افغانستان او دهغې دباندي ډيري خپرونې خپريږي. هغه څوک چې په ايماندارۍ سره دغه کار سرته رسوي مونږ يې هرکلی کوو. ددغه خپرونو په سرخطونو کې معمولاً ليکل کيږي: بې طرفه، ازاده، مستقلة، ملي، اسلامي او داسي نور. مونږ ټولې دغه ډول پديدي نسبي گڼونو ځکه دلومړۍ ورځې څخه وايو چې مونږ هيڅکله بې طرفه نه يو. مونږ ټاکلي او مشخص هدف، طرف او ارمان لرو. زمونږ طرف دهرڅه دمخه زمونږ گران هيواد افغانستان، افغان اولس، دهغوی ملي گټې، منلي رسوم، عنعنات، عقايد او مقدسات او وروسته له هغې بين المللي او عام انساني تعلقات او تعهدات دي چې په پوره ايماندارۍ به دهغې پلوي او دفاع کوو او نور به هم دي کار ته اړ باسو.

د ازادۍ، استقلال او ملي موقف په باره کې زمونږ نظر دادې چې دقضاء او قدر د عام قانون له مخې مطلق مختار او مطلق مجبور وجود نلري او هر اولس، هر دولت او هر څوک پرته له امتياز څخه مجبور او مکلف دي يو شان بين المللي عامه نظم، منل شويو تعهداتو، قوانينو او نور ماتيفونو ته غاړه کښيږدي. دسر غړونو په صورت کې به زمونږ دريز دهميش لپاره متقابل وي.

د ملي او بين المللي تناسب په سيالی کې به زمونږ موضعگيري دتل لپاره د بين المللي اصولو او قوانينو په نظر کې نيولو سره سره دملي موقف څخه د کلکې دفاع په طرف وي. اسلام زمونږ دافغانانو او ديوه مليار د څخه زياتو مسلمانانو

یواځیني ضامن گڼو.

دا څیرونه به په عمده ډول په پښتو او دري ژبو څیړیږي او
تتا سب به یې، سره ددې چې پښتو د اکثریت ژبه ده، بیا هم
یواځې پدې پورې اړه ولري چې څوک څومره او په کومه ژبه
خپلې لیکنې کوي او مونږ ته یې سپاري. هغه لیکوالان چې
زمونږ فکري لار پخپلو لیکنو کې په نظر کې نیسي او یا په
انتقادي ډول مونږ سمې لاري ته رهنمایي کوي مخکې له
مخکې کور و دانپورته وایو او دزړه له کومي مننه ور څخه کوو.

بې مجرمه جرم ؟ که بې گناه مجرم ؟

کاشکې زموږ د کوچنۍ نړۍ، کهکشانونو او انیورسیوم
په دې پراخه ورشو او لیري پرتو بوده او تنسته کې، د فلسفي
او طبیعي دیالکتیک د قانونمند منطق په قوانینو او
قانونمندیو کې دغه ډول یوې کوچنۍ نمونې، مناسباتو او
دیالکتیکي مقولو وجود درلودلې؛ کاشکې په الهي
احکامو، آوامرو او هدایاتو کې دغه ډول یوه کوچني مثال ته
چیرې اشاره شوې وای؛ کاشکې د بشري اصولو، قوانینو او
مناسباتو یا د افغاني ټولني د خودگردانه دموکراتیک ژوند په
دود او پښتني تړو، تیږو، رواجونو، اصلو او زړو روایاتو
کې ددغه مفاهیمو د منلو په خاطر کومې نړۍ لاري چیري وجود
درلودلې؛ کاشکې په نورو ټولنو کې هم بې مجرمه جرمونه او
بې گناه مجرمان پیدا کیدلې شوای؛ کاشکې چې هر مجرم او
د جزا وړ خدای په همدې نړۍ دخپلو اعمالو په جزا رسولې او
سپین مخې او تورمخې سمدستي معلومیدلې او بې عدله
عدلیانو او بې انصافه منصفانو ته د قضاوت حاجت نه پاتې

غزولي او افغان اولس به دومره ناروا او غیر انساني ظلمونه نه وې گاللي. خو په ډیر تأسف سره لکه چې وايي افغانانو نیم قران منلی او نیم نه، خودقیقه به داوي چې دا ځیني کسان یواځې هغه څه مني چې یې په گټه وي او سره ددې چې په افغاني او بالخصوص په پښتني خودگردانه ټولنیز ژوند دود، طرز تفکر او مناسباتو کې دموکراسي د ټولنیز ژوند د بنسټ تیره گڼل کېږي، خو بیا هم د دموکراسۍ د کلمې منلو ته تیار ندي او کرکه ترې لري، دوی دغه ډول تغیرات بدعت گڼي، مخالفت ورسره کوي او همدلته د تحولاتو په مقابل کې د پښتني اصطکاک رینه خښه ده. حال دا چې افغاني ټولنیز ژوند او دود عملاً داولسي دموکراسۍ په بنیاد ولاړ دي او اسلامي احکام او اصول خو هم د واقعي عملي عدل، انصاف او دموکراسۍ په معنا او مفهوم دي. په نورو ولسونو او بشري ټولنو کې دامعموله خبره ده، کله چې یو سیاسي ټولنیز شخصیت خپله سیاسي برنامه سرته ونه رسولې شي، یا دهغه برنامه د ټولني په گټه ثابت نه شي، او یا حتا د پارلمان په وړاندې د خپلې اقتصادي، سیاسي او ټولنيزي کړنلارې څخه دفاع ونه کړې او یا په هغه د قانون څخه داندکه سرغړونې او یا د ځیني انحرافاتو سره د مناسبت تش تور پرې ولگول شي، سمدستي خپله استعفاء وړاندې کوي او یا استعفا ته مجبورېږي. په نړیوال سیاسي ژوند او دود او دستور کې دا هم معموله ده کله چې په ملي او بین المللي ساحه کې سیاستونه بنسټیز تغیر کوي ورسره سم سیاسي لوبغاړي هم بدلېږي او هیڅکله د پخواني سیاسي ملا پسې د نوي سیاست پلویان اقتداء نه کوي. د مثال په ډول چرچل دانگلستان صدراعظم او

کیدلې؛ لیکن خدای «ج» عادل ذات دي، انسان یې مختار پیدا کړي او د حساب وعده یې داخرت په ورځ ورکړېده. کاشکې پدی ځینو افغانانو کې لکه دنورو انسانانو په څیر یو څه انصاف او درک موجود وي او داخرت دورځې له حساب او د تاریخ د قضاوت څخه یې ډار درلودلې او پدې پوهیدلې چې داخرت دورځې حساب حتمي او د تاریخ قضاوت عيني دي. د خلکو د نظارو څخه هیڅ عمل نه پټ سرته رسیدلې او نه پټ پاتې کیدلې شي. خلک تل واقعیتونه همغسې چې دي دعامه قضاوت لپاره په خپله اصلي بڼه راپریاسي. پدې صورت کې به هم کله نا کله ځانته هم گوته نیول کیدلې، خو له بده مرغه مونږ افغانان تل پدې یوه خبره کلک ولاړیو چې "زه یې ملا متولم خو ما ځان نه ملا متوه".

پخوانۍ عربي مقوله ده "لکل فن رجال" یا دا چې په نني عصر کې پروفیسونالیزم د اجتماعي نظم او عدالت اساسي اصل او ضامن گڼل کېږي نو کاشکې چې مونږ دغه اصولو ته لږ څه ارزش قایل وي او هغه څه ته مو لاس اچولې چې له وسعي مو پوره وي. لیکن افغانان سم سمکي دي هر کار دهر یوه له لاسه پوره دي. حتا دسرله پاسه لو ته هم تیار دي ولو که پزه یې پرې او مخ یې تور هم شي، دسرله پاسه لو کې دا ډول پیښي معمول کار او حتمي گڼل کېږي. کاشکې یې دمسلمانانو په حیث الهي احکامو او نبوي ارشاداتو ته پوره غاړه ایښودلې او د قیامت دورځې له حساب او د خلکو له عيني قضاوت څخه یې ډار درلودلې او یا د دموکراسۍ د بشري منل شوو اصولو له مخې یې انساني متقابلو حقوقو او وجایبو ته احترام درلودلې نو به دا دومره سترو گناهونو او نارواوو ته یې لاسونه نه

چې گوندې د افغانانو لپاره د روغې جوړې او سمون لارې چارې لټول په کار ندي. هغوی مخکې له مخکې دهغي دناجوړې چاره لټولې ده او دغه د "بې مجرمه جرم؟ که بې گناه مجرم؟" سرنوشت زمونږ د ټولني ازلي برخه ليک او طبيعي خاصه ده.

حقيقت دادې چې نه بې مجرمه جرمونه او نه بې گناه مجرمان چيرې وجود لري. نه د دی نړی په مخ داسې مافوق انساني ټولني پيدا کيدلې شي چې نه دې د الهي او نه دبشري منل شويو قوانينو او اصولو تابع اوسي. افغاني ټولنه هم کومه مافوق انساني ټولنه نده او هر جرم لکه په نورو ټولنو کې مشخص او ټاکلي مجرمان لري او هر مجرم د عامه نظارو څخه پټ نشي پاتې کيدلې او د قانون له مخې د جزا وړ گنجل کيږي. وايي "که غر لوړ دې په سريي لار ده" او که "شپه تور تم ده منی په شمار دي". نه تاريخ دومره فراموشکاره دې او نه خلک هغه څه هيرولې شي چې پخپله يي زغملې او پر ځان يي تير شوي اوسي. نه د خلف د گناه کبارت د سلف د گناهونو د صغارت او بې گناهی. دليل کيدلې شي او نه د گناهونو په کثرت، ټيل نا ټيل او تداوم کې د چا گناهونه لادرک او پتيدلې شي. هغه وخت چې لا خط او کتابت نه وؤ خلکو تاريخي واقيعتونه قرونه قرونه پخپلو ذهنونو کې ساتلي او راتلونکو نسلونو ته يي په پوره امانت دارۍ او رښتينولۍ سره سپارلي دي. که چا د چا په باره کې خوشبينۍ او خوشباورۍ له مخې مداحي گاني کړي، هنگامې او شاهنامې يي جوړې کړي او که يي د بدبينۍ ډنډورې غږولې او غوښتلې يي دي په دروغود چا سر ټوب او شخصيت لوړ يا ټيټ کړي، تاريخ هغه دواړه يوله بل څخه تمیز کړيدي

دنړۍ مشهور سياست مدار چې هدف يي دناريزم ماتول وؤ. کله چې ناريزم په نړۍ کې ماتې و خوړله بيا د ورځني سياست په عملي ډگر کې چا ونه لیده. ميرمن تاجر هم دانگلستان صدر اعظمه دکمونيزم سرسخته مخالفه وه. دکمونيزم د ماتيدو څخه وروسته د سياست له صحنې څخه ووتله. دالمان صدر اعظم او داروپا د سوسيال دموکراتيزم رهبر ويلي برانت تش پدې خاطر چې د دفتر په رئيس يي د خيانت تور ولگيده استعفا يي وکړه. حتا په پاکستان کې نواز شريف او ميرمن بهوتو دواړه د ځيني نا وره گټو او سياسي اتهاماتو او يا رښتيني تورو نوله مخې استعفاء ته مجبور او قانون او ټوليزو اصولو ته د احترام اصل پر ځای شو. کاشکې چې زمونږ په اصطلاح اجتماعي - سياسي شخصيتونه هم د سياست پدغه ساده اصولو او پرنسيپونو پوهيدلې او غاړه يي ورته ايښودلې او د سياسي سادو گانو غوندې يي فی البدیه سياسي قبلې، قريحي او ذوقونه نه بدلولي او يا زمونږ په اولس کې دادرک او قدرت وې چې هغوی يي استعفاء ته مجبورولي. يو متل دی چې "لمونځ مې قضاء کړ خفه پرې نه يم. خفه پدې يم چې خفه پرې نه يم". نو زمونږ د قدرت ټيکه داران کله هم پخپلو ناوړه او دشرمه ډکو کړو نه خفه او نه پښيما نه دي. بلکه هغوی تل تازه نفسه او لکه د فلمی لوبغاړو هرنيک او بداو منفي او مثبت رول ته په هره جبهه کې چې اوسي، لوبولو لپاره لکه «پيش آهنگان» هميشه آماده دي. دا په حقيقت کې "مشت نمونه خروار" زمونږ د ټولني او ټوليزو مناسباتو هغه ترخه واقيعتونه او حقايق دي چې نه يي سرې منلې او نه ترې انکار کولې شي. په سطحي نظر او کړو وړو سره حتما سرې دې نتيجه ته رسيږي

معلومېږي. څومره په اصطلاح لویو مسئلو کسانو څومره وړې او بې مسئلېته خبرې او ددروغو صحنه سازی کړيدي. ډیرله دوی څخه هر کاره هیچکاره وو، نو ځکه دهرې لوبې لوبغاړي او تل یې ځانونه غیر مسئول او بری الذمه گڼلي دي. نه یې هغه وخت دخلکو او وطن په مقابل کې احساس دمستولیت درلودلې او نن هم داستنکاف، حماقت او بی مسئلې له مخې دخپل موقف څخه په دروغو دخپلې تېرې لپاره دفاعي لیکي. زما لپاره دژوند ډیری ترخې شیبې همغه وې کله چې مې ځیني له دغه پنډو او ضخیمو کتابونو څخه لوستل. د بې مجرمه جرمونو او بی گناه مجرمانو داستانونه ډیر اوږده، ډیر ملفوف او ددروغو او تحریفاتو څخه ډک دي. هیله ده محترم پوهان او لیکوالان یې په خپله بزرگواری او حوصلمندي سره دعیني شاهدانو او تحلیل گرانو په حیث ولولي، وڅیړي، وارزوي، دروغ له رښتیاوو څخه جلا او په پوره امانتداری او تقوا سره یې تاریخ ته وسپاري.

نژدې ۲۶ کاله کيږي چې په هیواد کې یې جنگ دوام لري. ټول مادي او معنوی بینادونه او ټولینز ارزشونه ړنگ شوي. دوه میلیون شهیدان، یو میلیون معیوبان او دهغوی کونډې یتیمان پاتې دي. ټولې اقتصادي زیربناوې ړنگې او په خوا کې وړان و بجاړ هیواد، وړې، برنډ او بې کوره اولس او راستانه شوي بې سرنوشته مهاجرین راپغاړه دي. ددغه ټولو حوادثو او ناخوالو مسئولیت پخپله دافغانانو، ننني او پروني په اصطلاح دوست او گاونډي هیوادونو په غاړه دي. خو که هر چاته دغه پوښتنه راجع شي هر یوه یواځې ملي وطنپرستانه، نیک دگاونډی توب او یا نیک انترناسیونالیستي دین او رسالت ادا

پدې ورستیو وختونو کې ډیر کسان ډیر کتابونه، رسالې او مقالې لیکي او اخبارونه خپروي. د مثال په ډول مرحوم محمد صدیق فرهنگ، پوهاند ډاکتر محمد حسن کاکړ، محمد ولی الکوزی، ډاکتر محمد عثمان روستار ترکی، ډاکتر حق شناس، ډاکتر محمد حسن شرق، محمد حسن کریمی، جنرال محمد نبي عظیمي، فقیر محمد ودان، مرحوم عبدالقدوس غوربندي، سلطان علي کشمند، شاه محمود حصین، غلام دستگیر پنجشيري..... او دالری نن هم دوام لري. له بلې خوا پښتانه یو څه لیکي، تاجک بل څه لیکي، اذبک بل څه او نور نور څه. هغه چا چې دعلمي اساساتو او متودولوژۍ په بناء واقیعتونه دتعصب، تحریف او ذهنگریو پرته په پوره امانت داری او تقوا سره جمع بندي او تاریخ ته سپارلې، هم یې خپل وخت ندې ضایع کړې او نه به دنورو وخت په لوستلو او عبثو خبرو ضایع شي. له بلې خوا په خپله واقعیني او علمي تهداب گذاری سره یې دخپل شخصیت درنه تیره دتاریخ په ودانۍ کې ایښي ده. خو هغه چا چې دتعصب، تنگ نظری او حسادت له مخې حقایق تحریف کړي او دشخصي، گروپي، قومي، لسانی، مذهبي، سمتي گټو درجحان په خاطر یې تری استفاده کړې اول خويي خپل وخت په عبثو او بې فایدي خبرو ضایع کړې او دلوستونکو وخت به یې په لوستلو او دحقایقو او جعلیاتو له یو تر بله په تیمز کولو سره ضایع کيږي او همداسې دتاریخ او دخلکو په محکمه کې یې د قضاوت لپاره دځان دمحاکمې په خاطر پخپله مستند اسناد پریښي دي. دغه لیکنې چې اکثراً یو دبل په مقابل کې شويدي څومره متضادي او څومره ترې دروغ او رښتیا له ورايه

غواړي، خوزمونږ سیاسي معاملگران، سیاسي دکانداران او په اصطلاح سیاسي رهبران د خپلو متولیانو د زړو او نوو ستراتیژیو، زړو او نوو سیاسي فلسفو له مخې خپلو مذبحونه هلو ځلو او نه ستړي کیدونکو منډو تر پرو ته دوام ورکوي. څوک د ایدیولوژیو، څوک د ژبې او سمت، څوک د دین او مذهب او څوک د نورو هر رنگ تنگ نظریو او تعصباتو له مخې بهانه گیري کوي او په هزار وسیله د خپلي بقاء او د افغان اولس د غمیزې عمر اوږدوي. پکار دادي د افغان اولس د نن ورځې مشکل ته ځواب وویل شي، د افغان غمیزې د ظهور اساسي علت پیدا او د هغې له مخې د دغه غمیزې د حل لارې چارې ولټول شي، نه دا چې په دغه خوږلن ایري بار شي ترڅو د جهاني انقلاب او بلا تشبیه زمونږ د کوچنۍ نړۍ په قیامت او «Big Bang» «لویه چاودنه» باندې بدل شي. دشلمې پیړۍ په وروستی لسیزه کې د افغان اولس په فداکاری او قوت سره کمونیزم مات، سوږ جنګ او نړیوال انقطاب له منځه ولاړ او لکه چې پیشبیني یې شوي وه د ملګرو ملتونو د امنیت دشوراد پنځه فقرییز پلان له مخې باید د افغانانو لپاره د احسن پاداش په حیث په افغانستان کې د دایمي سولې پلان عملي شوي وای. چې له بده مرغه ځینې داخلي او خارجي جنګ طلبه ځاینو قوتونو په تبانی سره دغه سولیز پلان شنډ او د کروز په راکټونو باندې د ځینې مشهورو ښارونو په ویشتلو سره یې په افغانستان کې د داخلي جنګ اعلان وکړ او افغان اولس یې د باروتو او وسلو د گدامونو له پاسه د ځنګل د قانون له مخې داخلي جانیانو ته لاس او پښې تړلې پریښود. امریکي اعلان وکړ چې نور د افغانستان په کورنیو چارو کې مداخله او

کړې او نن هم ورته تیار دي. هر څه چې شویدی یواځې بې مجرمه جرمونه او د اکسان ټول بې گناه مجرمان دي. خو د افغان اولس غمیزه پر ځای پاتې ده او د بې گناه انسانانو وژنه او ظلم او ناروا د پخوا په څیر دوام لري. پرو د کمونیزم او نن د دموکراسۍ د ډیرو وړاندې غیر عملي رویایي خوږو ارمانونو په خاطر. خود افغان اولس بچیان همدا نن، همدا لحظه یوې مړې وچې ډوډۍ ته ضرورت لري او دننني ظلمونو او ناروا څخه په اور کې ولاړ دي، یو د بل څو لاشه چې د خپلو بچیانو غوښتي خوري، د دې لپاره چې حد اقل یو بچې ورته ژوندي پاتې شي، نور بچیان خرڅوي او کله چې او به تر غړۍ پورته کیږي په نوبت سره یو تر بله قربانی ته حاضرېږي. هغه کوچنیان چې د دغه غمیزې په پیل کې پیدا شوي وو، نن د ډیرو غمونو څخه سپین گیري دي. بې شمیره کلونه د شرقي او غربی دموکراسۍ د علمبردارانو په حضور کې له یوې ورځې څخه بلې ته د بتر حالت په لور قدم پورته کوي، افغان اولس، واره، زار، ښځې او نرد ځان او ملک د بې سرنوشتۍ په کره یې کې وریتېږي، څوک یې د «وودکي» او څوک یې له «ویسکي» سره نواله کوي او پاتې شوني یې افغان بې وطنه سیاسي معامله گران او سیاسي دکانداران او نمایشگران د خپلو خوشخدمتیو بانکتونو او محفلونو د ګرمولو په خاطر ځغلوې او یا یې زمونږ د کعبې شریفې قسم خوړلي رهبران د خپلو نفلي روزو د روژه ماتې ماښامي پرې تودوي. ټول سوق الجیشي تاکتیکي او ستراتیژیکي مانورونه او موضعگانې او نامقدس قوتونه په نامقدس اتحاد کې د زمان د دجال تر قوماندې لاندې نن بلا تشبیه په افغانستان او سبا په ټول جهان کې قیامت جوړول

د اجتماعي ترکیب او کمی او کیفی لحاظه څخه بې محتوا او بې بنیاده د بن کنفرانس جوړ او دپاچاهۍ تور مرغه د حامد کرزي په سر کښیناست. ملگري ملتونه، امریکا، اروپا، آسیا، استرالیا، جمله له څلویښتو څخه زیاتو ملکونو نظامیان او ملکبان افغانستان ته په اصطلاح د امنیت، بیا ابادونې، ... راغلل، د حامد کرزي موقتي، انتقالي او انتخابي دوري تیري خو پرته له خرابۍ، فساد، د افغان اولس د بد رنگۍ او بې عزتۍ د بل هیڅ شي درک ونه لگیده. وروسته به څه کیږي تر اوسه معلومه نده. هغه څه چې عیان دي: «په افغانستان کې ټول ارزشونه بې ارزشه شويدي؛ هیڅ جرم او ناروا مجرم نلري، جرمونه ټول بې مجرمه او عاملین یې ټول بې گناه مجرمان دي» !!!

لاسوهني نه کوي او اروپایان او نور عرب و عجم په خپله مخه ولاړل خو تربیه شوي اجنبي دستوري ډلي یې د بنیادي بربادۍ او خرابۍ په خاطر په افغانستان را دننه کړي. د کابل په هره کوڅه کې جداگانه حاکمیت او حکومت جوړ، سنگر بندی، وشوي، ملي او شخصي شتمنۍ چور وچپاول، بې رحمانه او فجیعانه خپلمنځي جنگونو او فضیحتونو کې هیڅ کمې نه لیدل کیده، چاد چور او چپاول له لارې مالونه، چا د افغانان په وژلو او حلالولو جنتونه گټل او چا د خپلو تعصباتو له مخې یو پر بل خوا یخي کول. کله چې افغانانو په خپلو منځونو کې سره بڼه ووهل، وټکول او سره وخورل، یواځې د کابل په ښار کې له ۷۰۰۰۰ څخه زیات یو تر بله قتل عام، د ۶۰۰۰۰۰ څخه زیات اواره او له ۷۰ فیصده څخه زیات د کابل ښار د ایرو او خاورو په ډیریو بدل شو، د طالبانو لښکر یې پرې را داخل کړ. طالبانو هم په خپلو بدعتونو کې کمی ونه کړ، د افغانانو تر منځ پوره هډماتې راغې او یو ځل بیا د لیري او نژدي د بنمنانو خوا یخي په افغانانو وشول. یلا اقل دومره خو وشول چې د افغانانو په حق کې د امریکي په اصطلاح پام د بعدی پروگرام د عملي کولو په خاطر را و اوړي. طالبانو چې نژدي سل په سلو خاوره نیولې وه او شمالي ټلواله ټوله د تاجکستان په کولاب ته اووختي وو، امریکایانو رابار، د ماشومانو څخه نیولي تر اتیا کلن پورې کماندو یې دریشۍ ورپه تن او په سالنگ باندي رابنکته کړل. B52 او د راکتونو بمبارد او دهرې خوا پوځي عملیات شروع او طالبان چې هیچایې د ماتې فکر او تصور هم نه شو کولې په معجزه اساء شکل سره د افغانستان له خاورې راټول اوله سرحد واورول شول.

ناسیونالیزم، انترناسیونالیزم، گلوبالیزم، کسموپولیتیزم.

ځینې کسان پدې باره کې دخپلو پخوانیو تعلقاتو، ملي او وطني مسؤلیتونو او مناسبتونو ته په شا اړولو سره دخپلې وطني او اولسي ماضي ټوله نقده نپوهیږم په شعوري یا غیر شعوري ډول د گلوبالیزم دنسبیه شعار په لوبه کې په یوه دوو ډډي او خپل دغه روش او "جرئت" دنوي عصر دشعار سره دمطابقت په دلیل سم عمل او د تیرو هیږدهو بنیاری نښه گڼي !! زما په نظر دغه ډول موضوعات تل د شک څخه ډک او د تأمل وړوي ځکه مې وغوښتل دهغې په مبادیو او الفباء باندې نه د تحلیلي مقالې په شکل بلکه دیوې یاد اوری او گوټیونې په توگه بحث وکړم او بعدې ژوره څیړنه یې محترم پوهانو ته وسپارم تر څو دغه موضوع په هر اړخیز ډول وڅیړي او زمونږ ځوانان په راتلونکي کې د دغه ډول موضوعاتو د تللو لپاره تل طلايي تلې له ځان سره ولري !

باید ووايم چې ژبنی کلمات، اصطلاحات، ترمنولوژي، مقولې، قوانین، پخپله ژبې، علوم، ادارې او اجتماعي سازمانونه او داسې نور د هر څه څخه دمخه تاریخي پدیدې دي. نه بې وخته ظهور کولې شي، نه مخکې له وخته انحطاط مومي او نه له منځه ځي. ټولې پدیدې ابدې هم ندي همغسې چې د تکامل په پروسه کې دشرايطو په مساعدت سره رامنځته کېږي، دشرايطو دمخالفت په مبارزه کې انحطاط مومي. کله نا کله ځینې کسان دخپلو شخصي گټو د بقاء په خاطر د ځینې پدیدو بقاء ابدې کول غواړي او یا د تاریخي پروسې او شرايطو په خلاف د ځینې پدیدو دوخت څخه دمخه او قبلي ظهور په خاطر هڅې کوي. په دواړو حالاتو کې دا سم عمل نه گڼل کېږي. که څه هم اجتماعي - اقتصادي نظامونه او دهغې پورې اړونده ادارې سیستمونه او ارگانونه او علمي - تخنیکي انکشافات او امکانات او یا دهغې مطابق مدیریتونه، منجمنت او مناسبتونه هیڅوک هیڅکله پخپله نه تغیر ورکولې او نه ساتلې شي. دهر چا ټولې هڅې به په دې باره کې یواځې موقتي او گذرا بڼه ولري. زړې پدیدې به یو وخت نه یو وخت حتما جز د تاریخ او نوي پدیدې به حتما ظهور کوي. نه د غلامۍ او فیودالیزم اجتماعي - اقتصادي نظامونه څوک راژوندي کولې شي او نه د سرمایدارۍ نظام او سني غیر عادلانه مناسبات څوک ابدې ساتلې شي. نه څوک داو سني الیکټرونیکي برقي او یا د سوخت دمختلفو موادو نوي جټ، فوتوني او یا دهغې څخه په لوړه کچه ماشین الات او موتورونو څخه د سکرود بخار ماشینونو ته مراجعه کوي او نه د گراموفون، رادیو، حسابي ماشین، تلویزون، کمپیوتر، دیسکیت، CD, DVD, موتر، طیارې

ظهور او تشکیل له ورځې څخه د شیطاني مافیایي قوتونو به
مکاری، تعقیب کړې او نن یې د علم، صنعت او تخنیک په فوق
العاده انکشاف سره هراړخیز ګلوبال ابعاد پیدا کړيدي. نننې
ګلوبالیزم د سکندر مقدوني، دروم، عثماني، فارسي او عربي
امپراطوريو، چنګیز، تیمور لنگ، انګلیس او روس
دامپراطوريو د ګلوبالیزم سره کاملاً توپیر لري. په افغانستان
کې د روس شکست او په نړۍ کې د مونیپولار سیاسي - نظامي
اداری رامنځته کیدل، د ۲۰۰۱ کال د سپتمبر دیوولسمې
نیټې څخه وروسته د بین المللی تروریزم تر عنوان لاندې دنوي
نظامي ستراتیژۍ غوره کول او په ۲۱ پیړۍ کې د علم، صنعت
او تخنیک ډیر چټک انکشاف هغه عمده علتونه دي چې
ګلوبالیزم ته یې واقعا ګلوبال ابعاد او دینامیزم ورکړیدی. ښه
به دا وی د ګلوبالیزم تاریخي ریښې او واقعی ماهیت یو ځل بیا
د عنوان شوو مقولو د هراړخیزۍ په پروسه کې ولټوو او بیا دهغې
له مخې دخپل عیني قضاوت لپاره لازم توکي او علتونه راټول
کړو. په اروپا کې د بورژوازي انقلابونو په بریالتوب، د صنعت
او تخنیک په انکشاف سره د فیودالي، قومي، قبیلوي
مناسباتو هډونه یو په بل پسې په ماتیدو او دنوي سرمایه داري
اجتماعي - اقتصادي نظام په تشکیل سره نوي اجتماعي شکل
د ملت، نیشن یا ناسیون په نوم رامنځته شو. د ملت د پدیدې
ظهور او د سرمایه داری اجتماعي - اقتصادي نظام تشکیل یو تر
بله سره لازم و ملزوم او علت و معلول ګڼل کیږي. پرته
د سرمایه داري مناسباتو د استحکام څخه دملي مناسباتو شکل
هیڅ وخت او په هیڅ وسیله ممکن نه ګڼل کیږي. سره ددې چې
ملي شکل دنوي پدیدې او دبشري ټولني دنوي مترقي

راکت او نورو ډیرو زیاتو مصنوعاتو او لاسته راوړنو
دانکشافی جهت څخه پر څټ حرکت ته څوک ضرورت لري.
ټولې پدیدې د هراړخیز او ټولني د تاریخي اقتصادي، علمي -
تخنیکي او شعوري انکشاف په معینه مرحله کې ظهور کوي، او
نحطاط مومي او ځان تاریخ ته سپاري. همغسې چې مختلفې
ټولني دانکشاف په مختلفو مراحلو کې قرار لري نو دنوموړو
پدیدو ظهور په مختلفو ټولنو کې هم همزمان نشي پېښیدلې او
ونه یو شان دهغې د منفي او مثبتو اړخونو څخه متضرر او
مستفید کیدلې شي. په همدې علت د دغه ډول مسایلو سره په
برخورد کې ډیر دقت او سنجش ته ضرورت لیدل کیږي. پورته
ما دا اجتماعي - اقتصادي انکشاف ځیني مقولي عنوان ټاکلې
دي. دغه کومه ساده هراړخیزې نده دهغې هره پورې د سلګونو
میلونونو انسانانو د سرونو په بیه ابادې شويدي او دهغې په
بنیاد کې د میلیاردونو انسانانو د غم، درد، ناکامو هیلو،
مایوسی او تور سرنوشت او بالمقابل د ځینو لګیو د وحشت
ظلم، ناروا او غیر انساني اعمالو کیسي او داستانونه خوندي
دي چې د بحر څخه څاڅکي ثبت د تاریخ ګرځیدلې او د ابد لپاره
به دانسانیت په لمن د ننگ او بې ننگۍ تور داغ وي. دې کې
هیڅ شک نشته چې بشریت پخپلو ټولو هراړخیزه مناسباتو
سره د ګلوبالیزم په پروسه کې د تجانس او هم اهنګۍ په لور
تکامل کوي. خو دغه تکامل باید ارګانیک او انسان دوستانه
وي. نه دا لکه چې تاریخي واقعیتونه او حقایق یې شاهد دي.
دغه تکامل او انکشاف هیڅکله هغه لعنتي شیطاني یو طرفه
او یواځینۍ جاده نده کومه چې تر نننۍ ورځې پورې سترو
کاپیتالیستي، استعماري او امپریالیستي هیوادونو دخپل

ساتونکې او ضامن یواځې او یواځې اولس او د افغان اولس ملي وحدت گڼل کیدلې شی، کوم یوه چې د داخلي جنگونو او وروستیو حوادثو په موده کې د یرغل گرو او مغرضو هیوادونو لخوا په لومړۍ درجه د تجاوز هدف ګرځیدلې او سخت زیان من شوې دي.

رابطه شوه موجوده گلوبالیزم په پروسه کې دناسیونالیزم بینادې مؤثر او یو جانبه رول او تاثیر ته! په سرمایدارۍ نظام کې د صنعت نسبی چټک انکشاف، د قبیلوي مناسباتو هډماتې، په ډیرو هیوادونو کې د ملی ټولنو او ملي مناسباتو سریع تشکیل او ورسره دناسیونالیستي روحي راژوندی کیدل او تقویه کیدل واقعا ځینی هیوادونه په ځینی نورو باندې برلاسي کړل. د سرمایداري نظام نوې اقتصادي لاسته راوړنې هم خوږې او تحریک کننده وې. نظامي او اقتصادي برلاسي نوموړي هیوادونه توسعه طلبی او اټلیتارسیتي زیاتې منفعتي سود جودبي ته وهڅول او ناسیونالیزم د خپل ظهور د لمخاته څخه د استعمار او استثمار انگیزه وگرځیده. د جنوبي امریکي، اسیا او افریقا لویې وچې داروپایې کوچني هیوادونو مستعمرې جوړې شوې، ځایي ا ولسونه د ټیټو او غیر نجیبو انسانانو په حیث په مرگ، غلامۍ او یا په ډیر نیک صورت او تصادف سره په شاقه دوامداره کار او زیار محکوم او دهغوی د بې شمیره کلونو د زیار او زحمت محصول، هست و بود په یوه ورځ چور او چپاول او پخپله زنجیر، زولانه او غراب لکه د حیواناتو په څیر بار او دنړۍ په گوټ گوټ کې د غلامانو په حیث وپلورل شول او هر ځای په شاقه کارونو وگمارل شول. په لویه امریکا او ځینی نورو

تکاملې قدم او پورې ده او ننۍ ټولې لاسته راوړنې د همدغه نوې پدیدې محصول او معلول گڼل کیږي او هر یو دنړیوالو څخه په خپلو ملي مناسبتونو ویاړي، وگورو چې څومره مونږ پخپلو ویاړنو او افتخاراتو کې حق په جانب یو. په بین المللي توازن کې ددغه نوې پدیدې ارزش باندې دقیق فکر کول او پو هیدل پکار دي.

پایداره، ارگانیک او عادلانه انساني بین المللیت یواځې د سیالو ملتونو د متقابلو مشترکو گټو په بناء د عادلانه ذات البیني تړونونو او ارگانیک انتگریشن له مخې جوړیدلې شي. په وروسته پاتې هیوادونو لکه افغانستان کې چې اقتصاد، علم او تخنیک په کافي اندازه پرمختگ نه وې کړې، ملي جوړښت تشکیل نه وي موندلې، ملي وحدت نا پایداره او په بین المللي سیالی کې سیال اندول نشي گڼل کیدلې او نه یې په دغه لوبو کې دکومې گټې توقع کیدلې شي. په افغانستان کې مونږ ددغه ډول قمار نه جبرانیږو نكي نتایج، د بین المللی ظالمانه تقابل او د سرو او تودو جنگونو په موده کې په خپل هډ او پوست گاللي او زغملې او نن هم د بین المللی قوتونو په موجودیت کې چې زمونږ لویه ملي غمیزه دوام لري هم د ملی ډیرو مهمو مسایلو په باره کې زمونږ ملی ضعفونه پوره څرگند دي چی مظاهريي پداسې حساسه تاریخي مرحله کې لکه دلویې جرگې جوړیدل، داساسي قانون تصویب، د ملي اردو او ملي پولیس تشکیل، د ټولو افغانانو او بالخصوص د پښتنو او بلوڅو د حقه حقوقو او سرنوشت پورې تړلې د ډیورنډ د کرښې برخه لیک او نورو ډیرو مهمو مسایلو په هکله هیڅوک سترگي نشي پټولې او نه بې تفاوته پاتې کیدلې شي. زمونږ د ملي گټو

خلاصې او د تجارت په مخ تړلې وې؟ نن هم د آزاد بازار، لیبرال اقتصاد او واحد گمرکی سیستم په شرائطو کې چې کله د دغه هیوادونو شخصي گټو ته خطر متوجه کېږي د نورو ملکونو په مالونو د ټولو موجوده قراردادونو او اصولو پر خلاف په یوه او بله بهانه تعذیرات لگوي او حتا بانکي سرمايي یې کنگل کوي. دا ډول مثالونه نه ذکر کوم ځکه چې کم نه دي. پدی ډول د آزاد بازار، لیبرال اقتصاد، واحد گمرکي سیستم، انترناسیو نالیزم او د ننني گلوبالیزم بنیادهغه وخت د امپریالیستي ناسیونالیزم د مالي سود جوینانه، ځانانه اتیلیتاریزم پواسطه ایښودل شوي، کله چې یې په اقتصادي - اجتماعي سرمايداري نظام کې اقتصادي برلاسي پیدا کړ او د ډیپوگانو دروازي یې نه تړل کیدلې، د خپل مال د محصول څخه د ډډې کولو په خاطر دغه اصول طرح او نور ملکونه یې په جبر د هغې منلو ته اړایستل. پدی ډول د بشري تکامل په پروسه کې دا د سرمايداري ناسیونالیزم ارتجاعی ترین غیر انساني شکل گڼل کېږي چې په مقابل کې یې د ملي ناسیونالیزم عادلانه مبارزه برحق عمل او د عادلانه، صلح امیزه او پایداره انترناسیونالیزم او په سوله کې د ټولو اولسونو د گډ پایداره ژوند او د بشریت ارگانیک گلوبالیستي انټگریشن یو اځینې متضمن گڼل کېږي. تر څو چې پایداره، مطمئن ناسیونالیزم وجود ونلري د پایداره مطمئن انترناسیونالیزم منځته راتگ نا ممکن دي. د ۱۷ ÷ ۱۸ پړیو څخه وروسته صنعتي سرمايداري پرمختگ وکړ، گودامونه په صنعتي مالونو ډک او د تړلود وړو تر شا تجارتي - اقتصادي سیاست مرکانتیلیزم په مناسباتو او شرایطو او منطقوی بازارونو او محیطونو کې

ملکونو کې د ځیني دغه قومونو څخه څوک د نموني لپاره نه پیدا کېږي او د وراثت سلسلې یې شلیدلې دي. په دغه وختونو کې د استعماري هیوادونو اقتصادي زیربنا غصب شوې او چور شوي طلا، نقرې، قیمتي تیرېو او نورې دارايي، د غلامانو، وسلو او مصنوعه اموالو فروش، دمخدره موادو ازاد قاچاق تشکیلوله او پولی سیستم او امکانات په طلا، نورو نجیبه فلزاتو او تیرېو ولاړو چې یو څو کوچنیو اروپایي هیوادونو راټول کړي او پخپلو بانکونو کې یې ذخیره کړي وو او د دې لارې یې هم دنړۍ د اولسونو لاس او پښې تړلې وې. نو هغه څوک چې د ملي او بین المللي مسایلو د تناسب، تعادل او نورو ارزشونو د توازن په هکله سطحی او یو جانبه برخورد لري او استقلال، خپلواکي، ځمکنۍ بشپړتیا او ملي منافع د گلوبالیزم په لوبه کې په یوه د وړې په اوښو شرايطو کې به یې سرنوشت لډې څخه هم بد ترویي او دهغه کسانو څخه چې نن هم په افغانستان کې د ملي وحدت پر ضد دریزلري، غیر شعوري، ناخوداگاه او احمقانه په پټو سترگو انترناسیونالیستان چور شوي، د آزاد بازار، لیبرال اقتصاد، واحد گمرکی سیستم او دیته ورته مسایلو بې سوره ډهلونه غږوي، زما پوښتنه داده چې ولې د دوی د ننني متولیانو اسلاف هغه وخت انترناسیونالیستان نه وو او نه یې غوښتل د نورو ملکونو تجارتي مالونو په مخ د آزاد بازار، لیبرال اقتصاد، او واحد گمرکي سیستم د قوانینو او اصولو له مخې د خپلو گمرکونو دروازي خلاصې او بالمثل معامله وکړي او یواځې د مرکانتیلیزم mercantilisme کلک پیروان او د وارداتو دروازی یې یواځې د غصب شوو او چور شوو مالونو په مخ

کله چې په افغانستان کې د شاکرد چيني سازي، فابريکه جوړه شوه، جاپاني چيني توکي چې پخوا ډير قيمته خرڅيدل، قيمتونه يې ډير راټيټ او ارزانه شول، خو کله چې د شاکر فابريکه درقابت د توان د نه لرلو په نسبت وتړل شوه، جاپاني چيني دوباره څو چنده نور هم قيمته شول. دوی دنړۍ ټول صنعت، تجارت، زراعت، انرژيټيکي منابع، دمخدره موادو قاچاق، داسلحې د توليد او فروش، لوييه صنعتي، زراعتي، هويي، زميني او بحري ماشينري او توليدات پخپل لاس ونيول. دوی په نړۍ کې بين المللي بانکونه، شرکتونه، محاکم، استخبارات، دکترول او تعقيب مرکزونه، بين المللي اداره "ملگري ملتونه" او دکسمو پوليتيزم سياسي تاکيکونو او ستراتيجيکي طرحې عملي کول شروع کړل. دا په حقيقت کې په ۱۹ او ۲۰ پېړيو کې داسـتـعماري او امپرياليسـتي سرمايداري نظام انترناسيوناليسـتي گلوباليسـتي سترې لاسته راوړني وي. دشلمې پېړۍ په ۶۰ کلونو کې دنړيوال استعمار پنگيدل، دمستعمره هيوادونو ازاديدل او په شعوري يا لاشعوري ډول دسوسيالستي هيوادونو په خوا کېد هغوی دريدل او ددغه وخت په اصطلاح دمترقي جنبشونو څخه بې قيد وشرطه دفاع کول بين المللي سرمايداري نظام دستر بحران سره مخامخ کړ او دسو سيالستي او کارگري جنبشونو اعتبار په نړۍ کې پورته ولاړ. پخواني شوروي اتحاد هم په لمړۍ مرحله کې په ځيني ساحو لکه فضا نوردې، نظامي او دځيني موادو په توليد کې لکه فولاد، د ډبرې سکاره او نور، سترې برياوې حاصلې کړې خو په مجموع کې دشوروي دولت رهبري او حتا دشوروي

ددغومره توليداتو عرضه او خرڅلاو ممکن نه وؤ. دا کټ مټ د هغه وخت سره برابره وه کله چې دوی دناسيوناليزم په خره چپه سپاره وؤ، رابنکته او دانترناسيوناليزم روحیه او احساس يې قوي شو. په همدې وخت کې مشهور انگليسي اقتصاد پوهان ادم سميت (Adam Smith ۱۷۹۰ ÷ ۱۷۲۳) او داویدريکاردو (Dawid Ricardo ۱۸۲۳ ÷ ۱۷۷۲) نوي اقتصادي تيوري رامنځته کړې چې د اقتصادي - تجارتي ليبراليزم، کمپراتيف ارزشي سيستم، بين المللي ازاد تجارت او ازاد رقابت دشرایطو سره يې سمون درلود. همداسې په المان کې فريدریش لیست Friedrich List د واحد گمرکي سيستم او دمقاييسوی قيمتونو تيوري رامنځته کړه. ددغه تيوريو په نتیجه کې بين المللي تقسيم دکار او بين المللي تجارت طرحه رامنځته او ددغه هيوادونو په عوايدو کې دپام وړزياتوالي راغې او په حقه سره ويل کيدې شي چې اقتصادي گلوباليزم دهمدغه وخت څخه شروع شو. دوی دنوي اقتصادي روشونو او قوانينو او بين المللي تخصصي تقسيم د کار له مخې با کيفيته مواد په ډير ارزانه قيمت توليدول او دازاد بازار، ازاد رقابت، بين المللي تجارت دشرایطو له مخې چې پخپله يې طرحه کړې او په نړيوالو يې جبراً منلي وؤ، خپل توليدات ازادانه دنړۍ په ټولو بازارونو کې عرضه کول او دمحلي توليداتو دروازي يو په بل پسې تړل کيدلې او بالمقابل نوموړو هيوادونو ټول توليدات او ټول تجارتي بازارونه دخپل مونوپول لاندې راوستل او پدې توگه په ۱۹ او ۲۰ پېړيو کې په ټوله نړۍ باندي ددغه هيوادونو نظامي، سياسي او اقتصادي امپراطوري حاکمه شوه. دمثال په ډول

داددغه ډول نظامونو دناپایداری دریم دلیل گنل کیدلې شي. زما په عقیده امریکې ته پکار دي پخپل داخلي او خارجي سیاست کې عمیق کيفي بدلون راولي او دا کار باید سرله همغې ورځي څخه شوې وای کله چې شوروي اتحاد ړنگ او امریکا په نړۍ کې یواځینې سترمونپولار آبر قدرت پاتې شو. خو له بده مرغه پرته لدې چې دامریکې په داخلي او خارجي سیاست کې هیڅ کوم کمی او کيفي مثبت بدلون رانغې برخلاف دپخوانی شوروی اتحاد سره دساره جنگ دشرایطو دبین المللی تقابل دپوتنسیال دخلاء څخه په استفادی سره په شرقي اروپا، مرکزي اسیا، بالقان منځني ختیځ او جنوب شرقي اسیا کې په پوره باصقین سره پرمخ ولاړل او د ۲۰۰۱ کال دسپتمبر دیوولسمې نیټې څخه وروسته دگلوبالیزم په نوي تاکتیکونو او ستراتیژۍ دمستعمار نوم "بین المللي تروریزم" ترشعار لاندې دنړۍ په ډیرو هیوادونو کې دخپل مستقیم نظامی حضور پر لور پرمخ ولاړل. گلوبالیزم دبشری ژوند په ټولو اړخونو کې عملاً نوي ابعاد او نوي جوانب پیدا کړل او په حقیقت کې گلوبالیزم په گلوبال گلوبالیزم یا سوپر گلوبالیزم باندې واوخت چې نه یې دامریکې د موجوده سوپر مونپولار ابر قدرت داخلي دموکراتیک موقف او نه په ۲۱ پیرۍ کې د بین المللي علمي، اقتصادي او اجتماعي انکشافاتو او مناسباتو سره سمون درلود. همدا سبب وو چې پخپله دامریکې په داخل کې ددموکراتو قوتونو او هم دنړۍ په گوت گوت کې او حتا دامریکې دنژدې انډیوانانو لخوا دشدید عکس العمل سره مخامخ شول او په میلیونونو انسانان دشدیدا اعتراض په نامه کوڅو ته راوتل او دامریکې ضد لاریونه یې اجراء کړل

ټولني جمعي شعوري سطحه، علمي، تخنيکي او اقتصادي توليد پوتنسیال هيڅکله ددې جوگه نه وه چې دغه ډول يو عظيم جنبش په فکري، سياسي، علمي، تخنيکي او اقتصادي لحاظ تغذيه، رهبري او په ځان پسې کش کړي. او که واقعيت وويل شي هغوی دخپل ځان د رهبري جوگه هم نه وو او حتا ددغه بين المللي موقف چې لږه موده يې ترلاسه کړې وو په ارزش نه پوهيدل او نه يې ماهيتاً ددې تقوا درلودله. نو ډير زرد هغوی د پردې تر شا خيره ټولو هیوادونو ته څرگنديدله او ورځ په ورځ يې خپل دوستان له لاسه ورکول. خو کله چې يې په افغانستان ځانته حمله وکړه افغانانو دغه دخټو بت درې وړې کړ او نن پخپله د ځان د راټولولو نه دې اولکه نابکاره بار دټولې نړۍ لپاره عظيم پرابلم گرځيدلې دې. دپخواني شوروي اتحاد او سيوسيالستي نظام په ړنگيدو سره نړۍ عملاً دامریکا په محور په يوه مونپولار نړيوال سرمايداري نظام او اداره باندې بدله شوه. دا ډول نظامونه، سيستمونه او پديدي که اجتماعي دي، فزيکي او يا په بل هر ډول کميت او کيفيت سره چې وي، که چيرې ذاتي متعادل او متوازن ماهيت ونلري دخپل يو جانبه عطالت په لرلو سره هيڅکله پايداره نشي پاتې کيدلې او عاجل ذوال يې حتمي گنل کيږي. دبلي خوا سرمايداري نظامونه چې ديو جانبه مادي سود جويي په بنياد منځته راغلي او پايي بقاء يې هم يواځې د جبر او زور له لارې ممکنه ده، چې دا دناپايدارۍ دوهم دليل گنل کيدلې شي او دريم دا چې په هغه نظامونو کې چې شخصي يو جانبه منفعت او مادي اقتصادي اتيليتاريزم اساسي او عمده هدف او منظور اوسي بشري ټولنيز ارمانونه او پرگرامونه تل د پنبو لاندې پايمال شوي او

هیوادونو د خطر احساس کاوه او خمیني هم یو وخت د امریکې د تائید وپروؤ. اندریویانگ د جمهور رئیس کارتر شخصي نماینده او په ملگرو ملتونو کې د امریکې د هئیت رئیس پدې باره کې لیکي: "د خمیني نهضت د امریکې د آموزشی سیستم تر تاثیر لاندې منخته راغلي او دهغې څخه الهام اخلي. زه په اطمینان سره ویلي شم چې د ایران د انقلاب ارمانونه د جهان د بشر د حقوقو د نهضتونو د ارمانونو سره یو شې دي. کله چې دغه انقلاب بریالی شي جهانیان به وپوهیږي چې خمیني یو د قدسیانو او پاکو انسانانو زموږ د عصر څخه دې او په پای کې د گلوبالیزم او سني تشکیلات، اهداف، تاکتیکونه او ستراتیژي چې د سرمایه داري نظام په نابرابر و شرائطو کې یې د ټولنی د قاطع اقلیت د شخصي خصوصي بیرحمانه سودجویي په بناء تشکل موندلې او بنیاد گذاري شوې او نن هم تعقیبېږي په هېڅ صورت سره د بشري ټولني دننني او راتلونکي ژوند د غوښتنو او ضرورتونو سره مطابقت نلري. لکه چی دمخه ما ورته اشاره وکړه گلوبالیزم هېڅکله هغه یواځینی یو طرفه جاده نده لکه چی ځیني کسان فکر کوي. گلوبالیزم په حقیقت کې د بشر د پیدایښت د لمړۍ ورځې څخه د خیر او شر، حق او باطل، ظالم او مظلوم، عدل او ناروا... او انسان او شیطان تر منځ ډیره اوږده او نابرابره تاریخي مبارزه ده چې د شرائطو په مساعدت او مخالفت سره په نننی گلوبالیزم منتج شوی او وروسته لدې د تاریخ د جبر او او سني عصر د شرایطو د تقاضاؤ په حکم په موجوده تشکیل او اهدافو سره له یوې ورځې قانوني ژوند حق هم نلري او هم دانن دهغې په ټولو بنیادونو کې باید ژور کیفي او کمی بدلون راوستل شي. Bernard Von Plate د گلوبالیزم د اساساتو تر عنوان لاندې په یوه مقاله کې

موجوده علمي، تخنیکي او اقتصادي انکشافات معجزه کوي او په راتلونکې ډیره لنډه موده کې دهغې لاپسې ستر انکشافات نن ورځ په تصور کې هم راتلای نشي او هر ډول امکانات هر چاته په لاس کې ورکولې شي چې کنترول به یې دهیچا له لاسه پوره نه وي. له بلي خوا د دې کوچنی دنیاگی په خپته کې ظالمانو د و مره چاودیدونکي مواد ځای په ځای کړي چې نه یواځې دغه کوچنی کره به خو شو واري هواته دوږه کړي بلکه د مولانا جلال الدین بلخي په قول:

اگر برگیری یک ذره از جای فروریزد همه عالم سراپای
په ټول ماحول او کهکشانونو کې به زلزلې جوړې کړي. پدې کې هم هېڅ شک نشته او یو منل شوي حقیقت دې چې علمي – تخنیکي انکشافات ډیر چټک او بشري ذهنیتونه په مجموع کې دخپل زیات عطالت او کهنه پرستی له مخې دهغې پسې نشي رسیدلې او په تخمیني ډول دهندسي او حسابي تصاعد په تناسبونو سره یو له بل څخه وروسته پاتې کیږي، خوشته دې داسې ذهنیتونه چې د دغه انکشافاتو او نوآوریو طرحې، ډیزاین او پیشبیني او پیشگویی کوي، واقعیتونه همغسې چې دي درک کولې او د بشري ټولني د خیر او شر راتلونکې په دقیق ډول سنجولې شي. له بلي خوا لیدل کیږي چې بشري ټولنه په مجموع کې دوه ځانې شویده. د سپتمبر د پېښې عاملین اکثرًا د امریکې، انگلستان او یا نورو اروپایي هیوادونو او سیدونکي وؤ. بن لادن هم په افغانستان کې دروسانو او کمونیزم په ضد د همدغه هیوادونو د قوماندې لاندې جنگیده او طالبان هم یو وخت د امریکې سره د سیاسي معاملې جوگه گڼل کیدل. صدام حسین د امریکې څخه وسلې ترلاسه کولې او د ایران پر مقابل کې جنگیده او یا په منطقه کې ترې ټولو

رهبری په خاطر به مصمم شوي اوسي. هغوی چې قرونه قرونه د بشري اجتماعي، اقتصادي، علمي او تخنیکي دینامیزم انکشاف پیشبیني او پیشگوياي کولې شي، هغوی چې ویني ۵۰ کاله پخوا چې ترانزستور یعنی نیمه هادي یا نیمه عایق کشف او نن یې په معجزه اساهول بشري امکانات د رادیو، تلويزون، تلیفون، تلگراف، مخابراتي، فاکس، کمپیوتر، انترنیت او دژوند په ټولو نورو ساحو کې په فوق العاده ډول لوړ کړې نو حتما په دې هم پوهیږي چې اوسنې طرز تفکر او برخورد چې ځیني شیطاني کسان یې لري دننني عصر د ایجاباتو، جمعي شعور او منطق سره هیڅکله نه سمون لري او نه ضرورت، هغوی تقریبا بشري ننني اوسباني لایتناهي امکانات او مادي زیرمې تصور کولې او بشري ټولنه پخپله عالي شعور او عالي انساني منطق دیوه واقعي خوشبخته مستقبل په لور رهبري کولې شي. هغوی حتما پدې هم باور لري دغه بشري ټولنه چې دوه ځانې ده حتما به بچي زیروي او دغه نوي دلرمې بچي به حتما دغه زړه لږمه سرتريايه خوري او په اصطلاح د امریکي د جمهور رئیس په قول هغوی هیڅکله باید دې ته حاضر نه شي چې ننني بشري تمدن، بشري ټولنه او ورسره ځانونه په خلاصو سترگو د نابودی په لور رهبري کړي. ددې ټولو خبرو سره سره که بیا هم ځیني کسان د موجوده گلوبالیزم د شیطاني اړخ سره علاقمندی لري زه یو کوچني مثال راوړم: په ۲۰۰۲ میلادي کال کې یواځې د شپږو پرمختللو هیوادونو لکه امریکا، جاپان، المان، انگلستان، فرانسې او هالیند یواځې ۲۱ لویو شرکتونو عاید ۲۹۸۲ ملیارده ډالره شوي دي چې دهغې جملې څخه امریکا ۱۳۶۳، جاپان ۶۷۴، المان ۴۰۲ انگلستان او هالیند ۴۴۶ او فرانسې ۹۷ ملیارده ډالره

د گلوبالیزم په باره کې داسې لیکي: "گلوبالیزم دیوه داسې تکامل څخه عبارت دي چې په مختلف متضاد شکل سره پرې بحث کیدلې شي: دهغې دپلویانو لپاره گلوبالیزم په اوله درجه دیوه ډیر پرمفعته اقتصاد په لورداسې یوه لاره ده چې د تجارت او رقابتي قیوداتو په ښکته کولو سره په مخ کې. خودهغې دمخالفتو په نظر د دولتې ادارې فعالیتونو په مقابل کې د بین المللي مخ په زیاتیدونکي مسئولیتونو راکمول دي" د گلوبالیزم په اوسني اهدافو، طرز تفکر، تاکتیک او ستراتیجی سره هیڅکله ننني او د سبا ورځې بشري ټولنه نشي اداره کیدلې. دهغې لپاره دمعقول طرز تفکر او منطق لرونکې اداره پکار ده. کله چې د امریکي جمهور رئیس په ناڅاپي توگه عراق ته سفر وکړ، سربازانو سره یې د ملاقات په وخت وویل "ایا د عراق خلک حق د امریکي دخلکو دگټو څخه دفاع وکړي؟" ایا د عراق خلک حق نلري چې په خپله خاوره کې دخپلو گټو او حقوقو څخه دفاع وکړي؟ همداسې د ۲۰۰۴ کال د فبروري په څلورمه نیټه په یوه وینا کې جورج بوش وویل "پرمختللي هیوادونه نشي کولې چې په خلاصو سترگو هغه بهیر ته وگوري چې د پراخه وژونکو وسلو د استعمال له لارې دستروگو اېښوونو سره مخامخ شي". داډول خبرې کیدلې شي په شخصي لحاظ دیوه شخص شخصي نظر اوسې خو جمعی شعور او جمعی منطق هغه هیڅکله د منلو وړ نه دي. زه پدې عقیده هم یم د موجوده گلوبالیزم انساني عاملین په هره سطحه، هره ساحه او هرځای کې چې دي عادي او ساده خلک ندي. دډیرو کمو شیطاني کسانو څخه پرته هغوی حتما دعالي شعور، عالي امکاناتو خاوندان او دبشریت دعالي ارمانونو او د گلوبالیزم دارگانیک او سالم انکشاف او

یویشتمه پیری او دنری اجتماعی - سیاسی نظام

د حضرت مسیح د زبیریدني راوړوسته بشري ټولني دژوند په یویشتمه سلیزه قدم ایښي دي. خو د بشري ټولني تاريخي دوره شپږزره کلن عمر لری. دا اجتماعي او فردي ژوند متقابل او متناسب عطا لئ او دینامیزم په نظر کې نیولو سره بشریت په یوه حساب د فزیکي، جسمي او شعوري بلوغ او د بلې محاسبې له مخې د نفس د ترکیبي مرحلې ته رسیدلې دي. فردي فزیکي او شعوري بلوغ زما په نظر د یته ویل کیدي شي چې دیوه انسان د بدن اعضا په فزیکي لحاظ د فعالیت کافي کچې ته رسیدلي او سپي، او شعوري بلوغ به دا وي چې دانسان په پریکړو او تصامیمو کې عقل پرا حساساتو برلاسي وي. که بشري ټولینز جوړښت او جمعي شعوري کچې او معیارونو ته نظر واچول شي د فزیکي او شعوري فعالیت ټول ارگانونه یې متشکل او دنني وخت د غوښتنو او تقاضاوو سره سم د هر ډول فزیکي، منطقي او معقول فعالیت توقع تري عملا کیدلې شي. خو که دا پوښتنه راولاړه شي چې د بشري ټولني په نړیوالو ذات البيني فعالیتونو، مناسبونو او تصامیمو کې عقل پرا حساساتو

عاید درلود. یاد اچي په ۲۰۰۱ م کال کې امریکا ۱۲۴، انگلستان ۵۴، فرانسې ۵۳، بلجیم او لوکسمبورگ ۵۱، هالیند ۵۰، چین ۷۴، المان ۳۲، کاناډا ۲۷ ملیارده ډالره مستقیمه خارجي سرمایه گذاري کړیده. د اهرم دو یلو ورډه چې په راتلونکي هر کال کې د هرفي نفر او سیدونکي په سرد تحقیق او کشفیاتو په خاطر امریکا ۹۶۳، سویدن ۸۸۸، فنلیند ۸۴۸، سویس ۷۹۷، جاپان ۷۷۴، المان ۶۴۳، ډنمارک ۵۷۷، هالیند ۵۳۶، فرانسې ۵۱۸، اطریش ۴۸۶، بلجیم ۴۸۴، انگلستان ۴۵۳ ډالره سرمایه گذاري کوي. د ابه و سنجوؤ په افغانستان کې د فني نفر د کلني عاید سره وروسته د سنجش څخه که منطق اجازه را کړه په موجوده گلوبالیزم کې قمار وهلو ته به بډی ووهو. لیکن امریکا چې نن یواځینې نړیوال ستر آبر قدرت او لوی اقتصادي، نظامي، علمي او تخنیکي طاقت دي هم هر وخت په گلوبالیزم کې خپل او د بل مشارکت ته حاضر ندې او یا ووايم یواځې هغه وخت د ازاد بازار اصول مني چې یې گټه په کې وي او په نورو وختونو کې دنورو هیوادونو په تجارتي مالونو، تولیداتو، صادراتو باندې بندیزونه او تعذیرات لگوي او حتا د مملکتونو، شرکتونو، ټولنو او افرادو شخصي دارایی کنگل کوي او هیڅکله یې گودره دغه د سریشو ډنډ او پلندی ته نه دا خلیږي. که بیا هم محترم هیواد وال غواړي خپلي ملي گټې پدغه تخته په یوه دو کښیږدي زه ورته برې غواړم. امید دي چانس او بخت ورسره یاري وکړي.

همیشه مثبت وي. نو د ۲۱ پيړۍ په موجوده او راتلونکي علمي، تخنیکي او اقتصادي امکاناتو او پدغه ډول يو طرفه تفوق طلبانه او خائنه سود جويانه طرز تفکر او برخورد سره زه موجوده تمدن د بشريت لپاره د عطف لور افق بولم او که چيرې نړيوال پخپلو کړو وړو او نظر کې تغير رانولی د بشر د موجوده تمدن سقوط زه حتمي گنم خو بڼه به دا وي چې جمعي شعور پر احساساتو مستولي او نړيوال ددغه حتمي خطر او زوال څخه وژغورل شي. ټولنيز عالمان او څيړونکي وايي چې بشري ټولنه تر اوسه پورې نيمه ليونيانو رهبري کړې ده خو په يو شتمه پيړۍ کې چې د بشري ژوند ټول اړخونه او مناسبونه به دقيقا علمي ميکانيزه بڼه ولري او يواځې مسلکي پروفيسور ناليستي اداره به دهغې د صحتي او سالمې رهبرۍ له عهدې څخه ووتلې شي او ددغه ليونيانو ځای بايد وروسته له دې يا په شفاخانه او يا دارالمجانين کې وي او چارې بايد د علمي منطق، عدالت او اجتماعي منل شويو اصولو او مقرراتو له مخې د عالمو او پوهو اشخاصو لخوا اداره شوي وي. ليکن سره ددې چې نړيوال دخپلو ذات البيني چارو د سمون او د چاپيريال سره د سالم انساني معقولو کړو وړو ټول عظيم امکانات په لاس کې لري بيا هم د ۲۱ پيړۍ شروع څوک هيڅکله په نیک فال نشي نيولی او تر نننۍ ورځې پورې هر څه ددې گواهي ورکوي چې د ټولو حوادثو انکشاف يواځې په منفي جهتونو پر مخ ځي. واک، اختيار او کنترول د بشري ژوند په ټولو ساحو کې عملا د نړيوالې مافيا په لاس کې دې او ټولي چارې پخپله خوښه دخپلو گټو د تامين په غرض پر مخ بيایي او حکومتونه، دولتونه، اجتماعي سازمانونه او نورې هر ډول

برلاسي دې؟ ځوابي منفي دې! شلمه پيړۍ د بين المللي علمي، تخنیکي، اجتماعي، اقتصادي هراړخيزو امکاناتو او مناسباتو د ټينگښت او چټک پرمختگ سليزه ده خو که يو ځل بيا دا پوښتنه وشي چې ايا بشريت ددغه نوو امکاناتو او شرائطو مطابق د سليم عقل له مخې کومه منطقي معقوله نتيجه گيري کړې چې څه ډول ددغه امکاناتو څخه د بشر د عامه بنيگنو په خاطر استفاده وشي؟ ځواب بيا هم منفي دې! جهاني ټولنه او په خاصه توگه پرمختللی هيوادونه بې ساري علمي - تخنیکي، اقتصادي او هر ډول نورمادي امکانات او سترې غذايي زيرمې په واک کې لري. ايا دغه زيرمې او امکانات په معقوله او سالمه توگه د بشريت په گټه مصرفيږي؟ ځواب منفي دې! جنگ يوه ډيره ناولې او داستعمار او استثمار له وختونو ډيره تورمخې پدیده ده. بشريت نن ټول امکانات دهغې دمخنيو لپاره په لاس کې لري چې قانوناً دهغې د ذهني او عيني عواملو جرړې د تل لپاره وباسي. ايا پدې باره کې هم څوک سالم نظر او فکر لري؟ داخل هم ځواب منفي دې! خو که داسې پوښتنه مطرح شي چې نن هم دنړۍ سرمايه داره هيوادونه، شرکتونه او اشخاص دبې مفهومه زراندوزۍ او اتيليتاريستي خائنه سياست له مخې غواړي دنساده هيوادونو چې تر نننۍ ورځې پورې يې ټولې شتمنۍ چور شوي او اولسونه يې په ۱۰۰۱ بدبختيو اخته دي نور هم استثمار او ددې کار لپاره دناتو او وارسا دنظامي سازمانونو غړي هيوادونه چې اوس په يوه وندر ترلې او دننني مونيپولار نړيوال سياسي سيستم په چوکاټ کې غواړي په نوي مدرنه کمپيو تري وسلو سمبال شي، ددې او دا ډول نورو پوښتنو ځواب به

له بدې نه د نیکۍ په لور بدلوي او لکه څرنگه چې دوی نن دا لوی جهان او ټول بشریت په لوی غضب اخته کړي او امکانات او واک یې لري، همداسې یې خوشبختۍ څښتن کړي وې او ځانونو لپاره یې د انسانانو په حیث دلویو او نیکو انسانانو لوی نوم گټلې وې. په غیر صورت کې که د دوی پیسې چې نن که ۱۰۰۰ ملیارده او سبا که ۱۰۰۰ ملیارده هم شي ارزش به یې په څه کې وي او ایا په ژوند به یې کوم مثبت تاثیر ولري؟

په ډیر تاسف سره چې نړیوال مطبوعات د دې مدعي او ډیر عیني شواهد داسې څرگندوي چې د ۲۰۰۱ کال د سپتمبر د یوولسمې نېټې ناوړه او لعنتی پېښه د کوم چا دشومو اغراضو په خاطر یوه پلانیزه شوې ډرامه او په اصطلاح یوه "معمولي" کوچنۍ غونډې بهانه وه چې محض د څو زره بې گناه کوچنیانو، ځوانانو او سپین گیر، بسځو او نرو ژوند یې واخیست او د ځینو کسانو چې هیڅ قصور یې نه درلود بیلینونه سرمایي د ایرو سره ایږي شوي، خو بالمقابل د ځینو نورو هغه ۱۰۰ ملیارده به البته چې ۱۰۰۰ ملیارده شوې اوسي او د چا پخواني نړیوال سیاست به نوې گلوبال دینا میزم پیدا کړي اوسي ترڅو د ځیني کړیو اتیلیتاریستي پالیسي ور سره نوې تحرک او ابعاد ومومي او دیوویشتمي پیړۍ د امکاناتو او غوښتنو سره سم نوې گلوبالیستي ستراتیژۍ ته واړوي او په ټوله نړۍ باندې تحکم لپاره یواځې یوه کوچنۍ غونډې پلمه جوړه شي. دا چې په زرگونو انسانان قتل عام، په ملیاردونو ډالر، تاسیسات چې د امریکا په خلکو پورې یې اړه لرله د DDT د پوږو غونډې هوا ته دوره شول، یعنی چې ځینو و بایلله او نورو وگټله او نن د نړۍ په گوت گوت کې د بې مفهومه او نا

خبریه ټولني هر چیرې او په هره سويه چې دي کاملاً بې وسعې او په حقیقت کې دهغوی د چارو او پلانونو پټ او ښکاره عاملین او د موجوده دنباله دارسریال کارتونیکی او روبروتر لوبغاړي دي. که چیرې دا خبره څوک دروغ گڼي نو په او سنیو عظیمو ذهني او عیني بشري امکاناتو سره به یې ددغه بې مفهومه عظمت طلبۍ او سودجویۍ مخه نیولې شوې وای. نن د تولید عظیم امکانات او عظیمي مادی ذخیرې موجودي دي خو دنړۍ نیم نفوس له لورې او سوء تغذي څخه رنج گالي، یخني او گرمي یې سر، ډډې او پښې سيزي او سره ددې چې تقریباً ټول نړیوال ددموکراسۍ مدعیان او دنړۍ په ډیرو هیوادونو کې سوسیال دموکراتیزم ددغه اولسونو د ژوند په ټولو ساحو کې د پراگماتیک واقعیت په حیث وجود لري، هیڅوک یې درد نه دوا کیري. که دوی وایي مونږ دخپلو ټولنو مسئولیت په غاړه لرو نو لطفاً دې ووايي چې ددغه هیوادونو شتمنی چالوت کړي او نن هم گوندي هم دغه کسان دخپلو شتمنیو د سرپرستی واک لري؟ پکار دا وؤ، دغه کسانو دخپلې بزرگواری، هیومانیزم او دموکراتیزم چې دوی یې مدعیان او په اصطلاح باور باور پرې لري، د عمیق درک، فهم او عالی شعور په لرلو ټولو نړیوالو واقعیتونو ته د عدل او انصاف له مخې غاړه ایښی وای. دوی چې د سازماندهي دلوی طاقت او قدرت لري او دنړۍ دلیري ستراتیژۍ او تاکتیکونو په باره کې وړاند وینه کولې شي او په دي هم ښه پوهیږي چې داننۍ وضعه هیڅکله پدې حالت نشي پاتې کیدلې او په معجزه اساسکل سره به همزمان هر ځای په کومه نیکمرغه ورځ، چې ډیره به لیري نه وي، بدلیري او بالاخره به دانسانیت دلوی نامه په خاطر خپله قبله

ډول ددغه دروغو د مشورې څخه درنښتیا دراولو په انتظار ناست دي. په افغانستان کې هم د ادریم قرن او دریم وار دې چې په اصطلاح دوست قوتونه راځي او د ځیني وطن پلورونکو او معامله گرو سره په تباني کې د افغان اولس په سرنوشت لوبې کوي او ملنډې وهي او نن هم همدغه معامله دوام لري. کاشکې داسې دوستانو او بېگانه پرسته افغانان مونږ ته خدای نه وې راکړي او نن یې هم راڅخه خدای زر واخلي. ځکه چې مونږ پوهیږو زموږ دغه "دوستان" پخپلو کورونو کې ډیر لوی لامنحله پرابلمونه لري. دوی هغه پرځای پرېښي او مونږ ته یې د مرستې لاس را اوږد کړي؟ دوی په زرگونو ملیارده کسر د بودجې او داسمان څخه لوړې دلوي غوښتنې ناولې ارزوگاني او د حرص او آزکڅوړې یې هم لاسولې تشې معلومېږي، دوی د هغې د ډکولو په خاطر راغلي دي. او بیا هم وایي له مونږ سره په ملیاردو ډالر کومک کوي؟ ددوی پخپلو ملکونو کې امنیت ندې تامین او هره ورځ چې یې بچیان مکتب، پخپله کار یا مغازې ته ځي په اصطلاح پر ځانونو د شهادت کلمې وایي او د قیامت په ورځ د بیا لیدلو په امید سره رخصتونه اخلي. خو خپل ځوان بچیان یې رالېږلي چې زموږ امنیت وساتي؟ دا دود او دستور له پخوا معلوم او پایلې یې هم پوره څرگندې دي. د بل غولول په حقیقت کې د ځان غولول دي. په ۲۱ پېړۍ کې بشریت د جمعي شعور بلوغ ته رسیدلې او علمي، تخنیکي او اقتصادي عالي انکشافاتو لوړ امکانات په لاس کې لري. نه شپه تور تم ده او نه مڼې بې شماره. هر څوک چې هر څه کوي له اغاز څخه تر انجام پورې هر څه څرگند دي. که چیرې د ۲۰۰۱ د سپتمبر د یوولسمې نېټې پېښه یوه دسیسه

څرگندو عنوانونو، نومونو او دلایلو په طرحه کولو سره بې گناه انسان وژنه، بشري کلتوري لاسته راوړنو او ارزشونو پړنگونه تر نا معلوم زماني او مکاني ابعادو پورې دوام لري، همدغه ډول طرحې په یویشتمه پېړۍ کې البته چې د امپریالیستي سرمايداري دموکراسۍ واقعي بڼه او څیره گڼل کېدلې شي. هو فقط لکه د DDT پوډرو غوندې. تر اوسه معلومه نده چې حقایق به دغه گناه د چا په غاړه واچوي.

همداسې په عراق کې د کیمایو، بیولوژیکي او ذروي وسلو د لویو ذخیرو او تولید په باره کې د امریکي، انگلستان، اسرائیلو او نورو استخباراتي سازمانونو ډنډوره هم یوه پوچه ډرامه او د دروغو هنګامه وه چې نړیوال عامه ذهنیتونه څرپړ او دوی خپل ماهیان ونیسي. دغه د مترقي غربي نړۍ په اصطلاح لویو انسانانو څومره لوی دروغ وویل او څو ورځې وروسته یې په اعترافونو خپل ټول هضم کړي له ځمکې بیرته وختل او یواځې په همدې ټوله معامله ختمه شوه، او چې ددغه دروغو په پلمه څومره بېگناه انسانان ووژل شول، څومره ښارونه او ملکونه ړنگ او تر کومه وخته پورې به دغه لړۍ دوام پیدا کوي، په دې هم ټول سترگې پټوي. د همدغه دسیسه کارانو دسیسو او دروغو سبب نن هم په میلیونو نړیوال دهمیشني خطر او غم او درد سره مخامخ او دنړۍ په کنج کنج کې بې گناه کوچنیان، ښځې، نروژل کيږي او دسیسه کاران تل په نوي او نوي طریقو خپلو تاکتیکونو ته دوام ورکوي او هڅه کوي خپل یو دروغ او فریب په بل دروغ او فریب باندې سپین او رینښتني کړي او خپل څرگند اعترافونو باندې سترگې پټوي. دوی ټولو نړیوالو ته د احمقانو په سترګه گوري او نړیوال هم رنښتیا په احمقانه

دحل لار به هیڅکله پیدانه کړي او نه به افغانان له خپل عزم او هوډ څخه واپولې شي. مونږ نه پوهیږو امریکایان کومه یوه غواړي؟ تروریزم د ډیرې ناولې پدیدې په حیث د ډیر پخوا څخه د بشر د سرنوشت سره تړل شوې او د ۲۰۰۱ کال د سپتمبر د یوولسمې نیتي څخه راپدې خوا یې نوي گلوبالیستي او سوپر گلوبالیستي ابعاد او جوانب پیدا کړي. چا دغه ناولې پدیده رامنځته کړې، څوک یې تمویلوي، ساتنه کوي او څوک ترې گټه اخلي. پدی باره کی هیڅوک نه غواړي سپیناوې راشي، ځکه چې خبره معلومه ده، خو عاملینو په سرگولاسونه ایښي چې مونږ څوک نه وینو گوندي مونږ به هم نه ویني. لیکن د مرگ قاصد یې د هر کور مخې ته، هره کوڅه او هر محل، موتر، طیاره، مکتب، مسجد، کلیسا او معبد کې درولې او هره لحظه هر سړی د ځاني او مالي خطر سره مخامخ دي. سره د دې چې دوی د خپل حفاظت لپاره په ملیاردو ډالر مصرفوي چې باریې غریب خلک په غاړه اخلي، خوشک نه شته دوی چې د خلکو له انظارو څخه د ځان د پټولو په خاطر خپری ایښي دي، همداسې پټې سترگې به تر هر چا دمخه د نابودی کندي ته ولیږي. ولې پدی باره کې فکر نه کیري او ولې دیوه بین المللي سیمناړ یا کنفرانس په ترڅ کې نه توضیح کیري او مسئولینو او عاملینو ته یې د انتقاد گوتنه نیول کیري بیا هم ځکه چې خبره معلومه ده او د زور ورو د زور په خاطر نور هم په خوله د سکوت مهر گرځوي. په دې توگه د دغه ډول مسایلو او قضایاوو لست هرڅومره چې څوک وغواړي او ږدیډلې شي خو نتیجگري ترې یواځې یو ډول کیدلې شي:

— په ۲۱ پیرې کې د پخوا نیوزرو میتودونو له لارې ممکنه

او یوه پلمه وه خو ترشایي سترې قربانۍ، ځاني او مالي تاوانونه پریښی دي. ولې یې عاملینو ته جزا نه ورکول کیري؟ ولې د امریکي اولس د دموکراسۍ په دومره عالی معیارونو سره دومره بې وسعې دې او خپل غرنشي پورته کولې؟ کله چې په عراق کې دکمیاوي، بیولوژیکي او ذروي وسلو موجودیت او جوړونو مسئله دروغ شوه او نن پدغه پلمه هره ورځ بې گناه انسانان وژل کیري ولې دغه د جهان د سوسیال دموکراتیزم علمبرداران خپل غرننه پورته کوي او ولې عملي اقدام نه کوي؟ د دې په عوض چې دغه دسیسه کاران دخپلو دروغو او د بیگناه انسانانو د قتل عام په تور په جزاء ورسیري، په عراق کې د امریکایي ادارې مشران هره ورځ تور لستونه جوړوي او پرته د مدعي علیه، وکیل او مدافع او محکمې نور انسانان په اعدام او جزا محکوموي او حکمونه پرې عملي کیري. په فلسطین کې دغه ډول تور لستونه د اسرائیلي مقاماتو لخوا هغه وخت خانه پری کیري، کله چې د اسرائیلو د توپونو، راکتونو، طیارو او تانکونو قطار په کوم کلي یا ښار تیر شي او دمور په غیر کې بچې څخه نیولې تر سپین گري پورې مړي پر ځای پریږدي. د دموکراتیزم د کوم اصل او قانون سره برابره ده؟ امریکي د بین المللي یواځیني حکم په حیث د افغانستان په قضیه کې د افغان اولس په وړاندې مسئولیت درلود. پخپله یې وویل افغانانو ته یې شا اړولې وه. اوس چې یې مخه کړي هم ده د واقعیتونو له مخې له مسایلو سره برخوردنه کیري او غواړي اوس هم دخپلو څولاسپوڅو حاکمیت وساتي، د دموکراسۍ ټول اصول له پښو لاندې کړي او او بشري ارزشونه بې ارزشه کړي. پدی ډول دغه قضیه او غمیزه قرونه دوام کولې شي خو

کړې وي چې د سلیم عقل پریکړو ته غاړه کیږدي خو خودخواهي، حرص او آز به اجازه نه ورکوي. دابه دځان لپاره مرگ او قیامت بولي، سترگې به پټوي او دخپل تخرگ لاندې دکمه به کښیمنوي او نړی به لکه د سپتمبر په یوولسمه هوا ته دوره کیږي. خوداخل به ددغه اتش بازی نه کم نندارچي وي او نه به څوک پدې بریالی کیږي چې یوه قطعه یادگاري عکس یې واخلي.

نده بشري ټولنه، نوې اقتصادي نظام او نوي علمي - تخنیکي انکشافات اداره او رهبري شي.

— په ۲۱ پیړۍ کې د قدرت، دولت او اتیلیتاریزم د لیونیانو پر ځای باید د سالم عقل، شعور او منطق په بناء د عالمو، پوهو او مسلکي با تقواء اشخاصو، پروفیونالیستي ملي دولتي او بین المللي ادارې، سازمانونه او ټولني جوړې شي او له همد اوس څخه پدې پروسه باید عملي کار پیل شي.

— په همدې ۲۱ پیړۍ کې نیم بشري نفوس له ولري او نیم د ډیر مړښت، نیم د ډیرو پیسو دلرلو او نیم دنه لرلو له مخې د خدای په لوی رنج، درد او لوی غضب اخته دیاو له هرې ورځې څخه بلې ته مشکل لاپسي زیاتیري. که پدې باره کې یو څه تعادل راوستل شی دواړه خواوې ددغه غضب څخه خلاصیدلې شي.

— په ۲۱ پیړۍ کې به انساني ټولنه ډیر زر ستر او عظیم نور علمي، تخنیکي او اقتصادي امکانات ولري. زموږ کوچنی نړی پخپل کوچینوالي سره بې حساب مادې زیرمې لري او په معقول تنظیم سره هر څومر ها ولسونه تغذیه کولې شي. له بلې خوا بشري امکانات یواځې پدې کوچنی نړۍ هم نشي محدودیدلې نو تنگ نظري او حرص ته هیڅ ځای نه پاتې کیږي. که چیرې دې او داسې نورو مسایلو ته توجه ونشي:

— په یوه ډیره ښکلې او رڼه ورځ چې نړیوال به کاملاً دهر څه څخه بې خبره وي یو کوچنی معصوم ماشوم به دخپلو لوبو دکمپیوتر له لارې نړیوال امنیتي سیستم ته داخل او غواړي به لکه همیش د طفلانه جنگونو د لوبو ننداره وکړي او یا به همغه میلانهول او یا بې سده لیوني دوخت او زمان شرایطو مجبور

او مادي گنځل کيږي. ماده قانونمنده او هره قانونمندي مادي ده. له مادي څخه وتلې قانونمندي وجود نه لري او ماده يواځې په قانونمند شکل سره وجود لرلې شي. هر حرکت په حقيقت کې د مختلفو خلقتونو د قانونمندي افاده ده. حرکتونه متنوع او مختلف دي، خلقتونه هم د حرکتونو د تنوع او اختلاف په اندازه متنوع او مختلف دي. همغسې چې مختلف حرکتونه يو پر بل باندې بدلېږي او هر حرکت په انرژي باندې بدلېدو له لارې په مختلف خلقتونه هم يو پر بل باندې بدلېدونکي دي. حرکتونه مختلفو

خلقتونو ته مختلف اوصاف او کيفيتونه ورکوي نو ځکه خو خلقتونه هم يواځې د مختلفو حرکتونو له لارې قابل د معرفت او افادې گنځل کيږي. دا لوی جهان څرنگه چې ابدي دي ځکه چې خدای ابدي دي نو حرکت هم ابدي دي ځکه چې حرکت شکل د موجوديت د وجود او مادي دي او دا هر څه د خدای د مقضی الامر ارادې له مخې ممکن گرځيدلي دي. کله چې حرکت دهر خلقت او پديدې د اوصافو، خواصو، موجوديت، کميت او کيفيت مبین او څرگندوی دي نو ټولو پديدو او خلقتونو د اوصافو او خواصو د معرفت علت او مسبب هم گنځل کيږي. که دې مسلې ته لږ څه نور څير او ژور فکر پرې وکړو، نو وبه وايو چې دا ټول او خواص چې انسان ترې متحسس او متأثر دي، يا په بل عبارت احساس، ذهن، فکر شعور، عشق، مينه، خوند، رنگ او که په لنډ ډول وويل شي ټولي معنوي او مادي پديدې او کره وره د حرکت مستلزم او که لږ څه غير دقيق وويل شي پخپله حرکت دي.

راشۍ چې خپل ذهن فکر او عملي کره وره په همدغه د عالم

د حرکت لومړۍ کليزه

درنو استادانو، پوهانو او دقدر وړ دوستانو! د حرکت خپرونې کارکوونکي دخپلې خپرونې دلومړۍ کليزي په مناسبت له تاسې محترمو څخه د زړه له کومې مننه کوي چې دغه کوچني موديوه کال په اوږدو کې راسره په مادي او معنوي لحاظ وروزه، وپاله، لاس په لاس موراسره وگرځاوه او دهيوادوالو او نړيوالو په وړاندې مو په خبرو راووست او معرفي مو کړي.

حرکت په عالم الاسباب کې دلوی جهان دمادي پيدايښت، ابدیت او موجودیت مقوله ده. دا جهان ابدي او موجود دي ځکه چې متحرک دي او متحرک دي، ځکه چې ابدي او موجود دي. يعنې حرکت شکل د موجودیت دمادي دي.

حرکت دلوي جهان د پيدايښت، معرفت، افادې، کميت، کيفيت او قانونمندي مقوله ده. دا جهان متحرک دي ځکه چې موجود دي او موجود دي ځکه چې متحرک دي، قانونمند دي ځکه چې خدای دلوی علم له مخې قانونمند پيداي. قانونمندي او موجودیت دواړه د حرکت مستلزم او مقيد دي، يا په بل عبارت قانونمندي او حرکت شکل د موجودیت د وجود

د خپلې فردي او جمعي عقیدې څخه دفاع کوو او د پردیو د تعرض څخه به یې ساتو. مونږ پخپله دخشونت، حسادت، زور زیاتۍ او جنگ څخه کرکه او نفرت لرو. پخپله به د دغه ډول عمل عاملین نه گرځو او دنورو د دغه ډول عمل څخه به هم جلو گیری کوو. زمونږ لار د «ما علینا الالبلاغ» لاره ده. نور به هم دغه کار ته اړ یاسو او د تیري او تجاوز مخه به یې نیسو.

مونږ پخپلو چارو کې استادانو او شاگردانو ته ضرورت لرو چې استادان مو سمې لارې ته واړوي او شاگردان زمونږ د ستراتیژیک ارمان د ترسره کولو په خاطر زمونږ د استادانو څخه دراتلونکي ژوند د اصولو، تفکر، قوانینو او مبارزې لارې چارې زده کړي.

مونږ پورته څه ناڅه پخلو نیمگړتیاو و اعتراف و کړي. پخپلو گناهونو اعتراف مشکل کار دې، ډیر کم کسان د دې کار شهادت او جرئت لري. مونږ به هم شاید ډیر څه پټ کړي او سي او یا به ورته متوجه شوي نه او سو یا دا چې "خپل عیب دولو منع دې" څوک یې نشي لیدلې. د بلې خوا مونږ ډیر خوشحالیږو چې زمونږ دوستان زمونږ عیبونه او نیمگړتیاوې مونږ ته په گوته کړي او مونږ پرې اعتراف وکړو.

خپرونه چلول ټولنیزه چاره ده او ټولنیز مادي او معنوي ملاتړ ته ضرورت لري. له بلې خوا درنو دوستانو مونږ ستاسې په ملاتړ او تکیه د علمي، سیاسي او کلتوري مسایلو د څیړنو او خپرونو تعهد کړیدې، په ځانگړي ځان دا ډول چارې هیڅکله سرته نه رسیږي. که تاسې زمونږ په خبرو کې رښتینولي گورۍ، که دخپرونې مطالب ستاسې دارمان نماینده گي کولې شي او دخپرونې سره یې موافق یاستی. نو

الاسباب د خلقت او موجودیت په اصلي علت او برهان متمرکز او د حق او حقیقت په واقعیتونو ځانونه پوه کړو. راشی د خپل شعوري درک له مخیې دغه لوی حقیقت، قانونمندی او واقعیت ته غاړه کښیږدو او د حقیقت او واقعیت د لاري لاریان شو. حقیقت او واقعیت د خدای دمقضي الامر ادې له مخې د حرکت او قانونیت مقید او مستلزم، د خدای د ټولو خلقتونو د خلقت مسبب گرځیدلې او همدغه لاري ته صراط المستقیم ویل شویدي.

مونږ د خپلې خپرونې د یو کلن کار د نتیجگړۍ په حیث ویلی شو، شک نشته چې مونږ به دناپوهۍ او ناقص درک له مخې غټې غټې خبرې کړي او سي، زمونږ خبرې به د کم تجربه گۍ په سبب د لیک او لوست دمروج دود او دستور سره برابرې نه وې، زمونږ لیکني به د ډیر و پوهانو له سویی څخه ډیري ټیټي او لوستل به یې ورته د خپل وخت ضایع کیدل بنسکاریدل، مونږ به نه وي کړې شوي چې خپلې مفکورې هغسې چې لازم وؤ افاده کړو او ډیرو لوستونکو لپاره به پرې پوهیدل مشکل وو... او همداسې ډیر تخنیکي او طباعتي مشکلات او نیمگړتیاوې.

. مونږ په یوه خبره کې رښتیني او صادق یو چې حق به وایو او حق به پالو. مونږ به خپلې ملي او وطني گټې ساتو او دفاع به ترې کوو. مونږ خپلې شخصي گټې هیڅکله په نظر کې نه نیسو. خو که په جمعي گټو کې زمونږ شخصي گټې هم ساتل کیږي، دا مو طبیعي، انساني او قانوني حق دې. دا زمونږ د ژوند او مبارزې لار او ستراتیژیک ارمان دې.

فردی او اجتماعي عقیده مقدسه او دهر انسان طبیعي او قانوني حق او د تجاوز څخه مصئون منل شویده. مونږ به تل

لري. دغه کسان زموږ دروښنفکري قشر لويه سرمايه ده. مونږ دهغوی، دليل منو او احترامانه ترې هيله کوو چې که له مونږ سره يې شريک کړي او په ډير جرئت درهنمايي په روحیه مونږ انتقاد، ترڅو د کجروي، څخه نجات پیدا کړو او په را تلونکي کې مشترک اولسي او وطني دين مشترکاً په تفاهم سره ادا کړو. هغو کسانو ته چې پرته له کوم دليل د حسادت له مخې مونږ سره هم غږې ندي، مونږ يې په مقابل کې دمخالفت دليل نلرو او بيا يې هم تفاهم او گډ گټور کار ته رابولو

وطنپرستانه دين همدا دې چې دغه ډول اقدام دهر چاله خوا چې وي بايد ملاتړي او بې شايبه مرسته ورسره وشي. که مونږ پوه شو چې زموږ اقدام زموږ د هيواد والو د نظر او په هيواد کې دعامة گټو سره سمون نلري په همغه لحظه به يې په ټپه ودروو. مونږ په پوره صداقت هيواد وال په عمده ولسی او وطنی چارو کې شريک دريز او نظر ته رابللي، مونږ د تيرې فرهنگي تشې د ډکولو په خاطر دخپرونې له لارې دموضوعاتي سيمينارونو غوښتنه کړې او پخپلو محدودو امکاناتو مو خپرونه په ټوله نړۍ او افغانستان کې علاقمندانو ته رسولې ده. هيواد والو، ډيرو پوهانو او دوستانو په رڼه ټنډه زموږ د دغه اقدام هر کلې کړې، ځينو آنې بهانې کړي، چوپه خوله پاتې شوي او پرته ديوه لاس دگوتو په شمير چې مونږ سره يې مادي مرسته کړې، او مونږ ورته کور ودانې ويلې، دنورو دوستانو مرستې مونږ ته ندي رارسيدلي. هغو مشرانو، پوهانو او علاقمندانو چې مونږ ته يې لارښوونه يا قلمي څيرنيزي علمي مرستې کړي، زه يې په ډيره قدر داني او کور ودانې سره نومونه يادوم: محترم ډاکتر شاولي، محترم کانديد اکدميسن محمد ظاهر افق، محترم ډاکتر عبدالمحمد درمانگر، محترم ډاکتر عبد الصمد حامد، محترم عبد الرحيم هاتف، پوهاند محمد قاسم جمدر، محترم عبد الاحد سرسام، محترم ډاکتر اصغر خيل منگل، جنرال محمد هاشم پوپل، پوهندوی حاجي محمد نوزادي، محترم توکل همکار، محترم امين الدين سعیدی، محترم محمد رحيم يوسفی او ډيرو نور دوستان او هيوادوال. خوشته دې ځینی کسان چې زموږ اقدام ته د شک، تنگنظری او حتا د حسارت په سترگه گوري. هغیې به حتماً ځانته دليل

ډول کړو وړې زموږ د اولس د بد بختۍ او وروسته پاتې والي اصلي عوامل جوړ کړي او په حقه سره نن دنړيوالو ترمنځ د سيال ژوند جوگه نه يو.

کومه ناوړه ستراتيژي چې موږ پرې بحث کول غواړو او په تاريخ کې د "لويې لوبې" په نامه ياده شوې، هغه وخت شروع شوه چې کله انگرېزان دخپلو استعماري او استثماني اهدافو په لټه کې دهند لويې وچې ته ورسيدل او دتزازي روسی په مقابل کې دافغانستان په شمال شرقي، شرقي او جنوبي سرحدونو کې پريوتل او دقدمه په قدمه وړاندې تگ پاليسي يې اختيار کړه. پدغه منطقه کې نوموړې ناوړه ستراتيژي نوې رنگ او نوي ابعاد پيدا کړل او دمنطقې ټول سياسي انکشافات ترې ترننۍ ورځې پورې متاثر دي. داد هغه وخت سره هم متصادفه وه چې لاد تيمور شاه کورنۍ دخپل منځي دښمنيو څخه نه وه خلاصه چې د سردار پاينده محمد خان دکورنۍ سره په شخړو کې اخته شول او وروسته دغه عدوتونو بيا د سردار پاينده محمد خان د اولادې ترمنځ دوام پيدا کړ. افغان اولس ددغه عاقبت ناانديشه اميرانو او شاهانو لخوا جبراً يو دبل په مقابل کې راپاخول کيدل، خپل منځي جنگونو ته اړ کيدل او دخلکو او هيواد سرنوشت دناوړه تصادفاتو قرباني و، داد هغه وخت سره هم متصادفه وه چې لومړې نړيوال جنگ پای ته رسيدلې وو او دنړيوالې سياسي وضعې په مساعدت سره سترو اولسونو دخپل راتلونکي سرنوشت په باره کې تصميمونه نيول او دهند په لويه وچه کې ميشتو اولسونو هم هر يوه دخپل مستقبل لپاره مشخصې طرحې درلودلې او په رڼو سترگو، کامل شعور او متينو

ناوړه ستراتيژي او ناوړه تصادف

که ووايو چې بشري تاريخ يواځې دستروآبر قدرتونو د ناوړه ستراتيژيو او ناوړه تصادفاتو ناوړه لوبه او ډرامه، افغانستان ددغه ناوړه ستراتيژيو او تصادفاتو دتقاطع او تقابل محراق او ورڅخه دزيرنده حوادثو او وقايعو داستوگنې مناسب ټاټوبې وو نو، اشتباه به مونه وي کړې. تل پردي جنگونه او مخالفتونه په موږ تپل شوي، پردي غمونه تل دافغان اولس په کور ميلمه او هر اشغالگر او دبد نيت خاوند دافغانستان جيوپوليتيک ستراتيژيک موقعيت دخپلو مخالفينو پر ضد ديوه مستحکم بالاحصار په حيث سنگر گرځولې او دافغانانو په وينو يې دجنگ اوربل ساتلې دي. بشري تاريخي دوره دافغانستان دجنگي تياتر په کيسو ډکه ده چې دنړۍ دجنگي تاريخ ستره برخه جوړوي. افغانانو تل له خپلې لمنې څخه اوراخيستي خو پدې ندي پوهيدلې چې ددغه ټولو بد بختيو علتونه او جرړې دافغانی ټولنی ذات البيني ناوړه مناسباتو، وروسته پاتې والي او ناپوهۍ کې ښخې دي. افغانان ددې په عوض چې دحل لارې ولټوي دبدو عواقبو پرې دخپل قسمت په غاړه وراچوي او په پټو سترگو يې مني. دغه

له مخې يې مشخص سياستونه غوره کړل. خان عبدالغفار خان ، مهاتما گاندي، جواهر لال نهرو او محمد علي جناح دورخني سياست مشهورې څيرې او شخصيتونه وگرځيدل. افغانان دخپل مشر خان عبدالغفار خان په شاوخوا راټول خوددي په عوض چې په دغه حساسه او سرنوشت سازه مرحله کې دخپل استقلال، ازادۍ او د افغانانو د ملي وحدت اساسي مسایل په تاريخي، سياسي او حقوقي لحاظ مطرح او حل وفصل کړي، دخپل پخواني شعار "خدایي خدمتگار" دبیرغلاندي چې د انگریزي حکومت د اختناق په وخت کې يې غوره کړې وؤ، ودرېدل. د خدایي خدمتگار شعار خورا انسان دوستانه او هر مسلمان باید دغه ډول همیشني دخیر ښیگنې او صاف او اخلاق ولري او بلکه د هر انسان شخصي عقیده او کره وړه باید همدغه ډول اوسي، د خدایي خدمتگار شعار په هېڅ صورت سره د هېڅ ډول سياسي ارمان، هدف، مسؤليت، تعهد، تشخص او مبارزې څخه نماینده گي نه کوی، نو افغانان هم دهند لويي وچي د ټولو اولسونو د عامو او سراسري قاره يي ازادي خواهانه اهدافو کې ښکيل پاتي شول او تر نن ورځې پورې دخپلو مشخصو او ټاکلو ارمانونو او اهدافو په ترلاسه کولو کې بې برخې پاتي دي. په کار دا وؤ چې افغانانو هم په دغه مشخصه سياسي وضعه کې د مشخص هدف په خاطر مشخصه سياسي لاره غوره کړې وې او د هر څه دمخه يې خپل حياتي هدف او ارمان پخپل قابو کې راوړې وې، ځکه چې مهيل دښمن په منطقه کې خپل راتلونکي پلانونه اگاهانه او زیرکانه تعقيبول او خپل اساسي رقيب يې يوه لحظه هم له نظره نه شو غورځولې او بلکه دټولو ځايي قومونو ذات البيني

قومونو سره يې دراتلونکي په لور قدمونه اخیستل. افغانان ددې په عوض چې دسليم عقل له مخې په نړۍ کې دآزادۍ، حق او عدالت دلاری ستر مبارز علامه سيد جمال الدين افغان په شاوخوا، چې لاپه افغانستان کې وؤ، راټول او په پوره مسؤليت او دقيق سنجش سره راتلونکې تگلاره غوره او ټاکلې مشخص هدف او ارمان ولري او دخپل سياسي تشخص مطابق سياسي دريځ اعلان کړي، نوموړې ستر نړيوال سياست مداريې دخپلې خاورې او پلرني ټاټوبي څخه وتلو ته مجبور خپل منځي دښمنيو ته يې دوام ورکړ او نتيجه يې داشوه چې افغان اولس دخپلې خوشباورۍ او دهغوی دتش په نامه مشرانو دخودخواهۍ او عاقبت نا اندیشانه اعمالو په نتيجه کې دناوړه تصادفاتو ښکار او درې واري د دښمنانو ديو جانبه جبري پلانونو له مخې يې خپې ستراتيژيکي منطقي له لاسه ورکړې.

په ۱۹۱۹ کې کله چې امان الله خان داستقلال اعلان وکړ او دهند لويي وچي په شمول اکثر قومونه په کامل اتفاق او پرته له تبعيض دهغه په ملاتړ راپورته او کيدلې شول ټول تصاميم ددغه لويي وچي دقومونو دغوښتنو سره سم ونيول شي. له بده مرغه امير امان الله خان دخپلې کورنۍ، دربار او نورو مرتجعو ډلگيو دمخالفت سره مخامخ شو، افغان اولس يو ځل بيا دناوړه تصادفاتو قربانی او راتلونکې ټولې پريکړې دانگریزانو په خوښه نيول کيدلې. ددې ټولو خبرو سره سره د افغانستان استقلال بې تاثيره پاتي نشو او دهند په لويه وچه کې يې سياسي وضعې ته ستر بدلون ورکړ. اولسونه بيدار او دخپلو مشرانو په شاوخوا راټول شول. دخپلو مشخصو اهدافو

هغوی دغه حوادث خپل سلیم عقل او وجدان ته دمراجعی او ملي تړون او پیوستون په قوت او سنجش سره دگذرا پدیدې په حیث په ممکن اقل زمان کې له خپله سره اړولی او د راتلونکی لپاره یې دهغې په مقابل کې لازم تدافعی تدابیر نیولي دي .

دافغانانو د اولسي قیام په نتیجه کې دپخواني شوروي اتحاد په ړنگیدو، په نړۍ کې د امریکې دنړیوال یوقطبي سیاسي سیستم په رامنځته کیدو او د ۲۰۰۱ م کال د سپتمبر دیوولسمې نیټې د پینې وروسته د امریکې "تیک نظر" یو ځل بیا دافغانستان خواته شویږي. رښتیا چې امریکا په سیاسي لوبو کې دایمي دوستان او دښمنان نلري او په ډیره اسانۍ یو دبل ځای نیولې شي. امریکې او پاکستان په نوي تعهداتو سره پخواني تعهدات راتینګ او دشمالی ټلوالې سره په نوي معاملې کولو یې په افغانستان کې دطالبانو حاکمیت ته په معجزه اساس شکل خاتمه ورکړه او په منطقه کې یې خپل حضور تثبیت کړیږي. د تروریزم پر ضد تش په نامه نړیواله مبارزه شروع او په سوق الجیشی وضعیتونو کې بنیادي تغییرات رامنځته شول. سیال اولسونه دنوؤ ستراتیژیکې وضعیتونو مطابق دخپلو جمعی گټو په خاطر نوي موضع گانې اشغالوي اما افغانان دجمعی سود او زیان سره په پوره بې تفاوتۍ دخپلو شخصي گټو لوبو ته دوام ورکوي او تل دا هیروي ترڅو چې جمعی گټی مصئوني نه شي شخصي گټې هیڅکله مصئوني نه شي پاتې کیدلې .

نړیوال، پاکستان، ایران او نور گاونډیان دافغانانو او په خاصه توګه د پښتنو او بلوڅو قومونو په هکله نوي او نوي

تضادونو څخه یې د افغانی قضیې او افغانانو په مقابل کې د سپر په حیث استفاده کوله. همدا سبب وو چې پښتانه او بلوڅ قومونه دخپلو حقه حقوقو څخه بې برخې پاتې شول او تر نن ورځې پورې داستعمار ټول تکتیکي او ستراتیژیکي پلانونه په همدې محراق متمرکز او نن هم که افغانان د سلیم عقل له مخې خپل اهداف تشخیص نه کړي او لازم تصمیم ونه نیسي، دغه ناسور زخم به تر ابدې پاتې وي. نن چې په افغانستان کې بین المللي قوتونه په اصطلاح د سولې، امنیت او بیا ابادوني په خاطر حضور لري او په ظاهر کې که هر ډول منډې ترې دوام لري، خو په حقیقت کې دزازه استعمار زړې ستراتیژۍ له هماغه ابتدا څخه تر نن ورځې پورې اندکترین تغییر ندې کړې او دپخوا په څیر دوام لري. پاکستانی حاکمانو همیشه دافغانانو په مقابل کې دډیر تشدد څخه کار اخیستی، بې گناه انسانان یې وژلي او حتاد عادي قانوني حقوقو څخه یې بې برخې ساتلي دي. زه نپوهیږم دکوم سحر، جادو او مسمریزم له مخې افغان مشران نن هم یواځې دعدم تشدد او بلکه دتسلیمۍ په سیاست د پخوا په څیر کلک ولاړ دي. په داسې حال کې چې پاکستان دافغانانو په مقابل کې یواځې د تشدد څخه کار اخلي او هغه افغانان چې په پاکستان کې او سپرې د عادي قانوني حقوقو څخه هم محروم دي. شک نه شته چې داستعمار لاندې سیاستونه تل په سینه پراته وي خو هیڅ یوه اصیل افغان خپل غلیم هیڅکله نه دې په گوندو شوې او تل یې "په گوندو دژوند کولو څخه په ولاړې مرگ سل واری بهتر گنلې دي".

باید ووايم چې نه یواځې افغانان بلکه نور اولسونه هم دناوړه ستراتیژيو او ناوړه تصادفاتو معرضگر ځیدلي دي. خو

دا وؤ چي ديوې دولتي اعلاميي پواسطه ورته قاطع خواب ورکړې شوې وای، بر خلاف دغه بیگانه پرستانو ته ددې زمینه برابره شوه چې لاپسي د ملیونونو انسانانو د حقه حقوقو او سرنوشت په هکله دخپلې ناولې خیتې ناولې خبرې وکړي. دا ډول تصمیمونه معمولاً د مسؤلو کسانو لخوا په معین وخت کې نیول کېږي او عمل پرې کېږي. زمونږ ګاونډیان دې په موجوده گذرا وضع نه غولېږي او نه دې دا ځیني کسان تاریخي مختوری ته غاړه ږدي. په خپته وږې په اولس کې شپې سبا کولې شي، خو تاریخي مختورن ته په اولس کې د شپو تیرولو حق هیڅوک نشي کولې. بڼه به دا وي زمونږ ګاونډیان او بل هر څوک زمونږ په دوستی. محاسبه وکړي نه زمونږ په غلامی! په ساینس کی ځینی قضا یا تعارفات گنل کېږي چې ثبوت او توضیح ته یې ضرورت نه لیدل کېږي. د ډیورنډ په څیر مسایل هم سیاسي تعارفات او بدیهیات دي، دحل لاریي معلومه او هغه داغنانو حقه حقوقو ته غاړه ایښودل دي.

ځینی کسان وایی سیاست چټله لوبه ده. رښتیا ده چټل سیاست مداران چټله لوبه کوي. خوزه وایم سیاست علم دې، سیاست منطق دې. سیاسي لوبې یواځې په علم او منطق سره دحل لار پیدا کوي. پور په ورکولو، حق په ادا کولو او سیاسي مسایل یواځې دمنل شوو عادلانه اصولو، قوانینو او حق ته په غاړه ایښودلو د حل لار پیدا کولې شي. زه داسی مثال نشم وړاندې کولې چې کومې سیاسي لوبې دې دچټلو، غیر عادلانه او د چا د شخصي مغرضانه غوښتنو او امیالو د پوره کولو له مخي دحل لار پیدا کړې وي.

هره سیاسي پېښه حتماً د سیاسي حل لار لري. ځینی کسان

تصامیم نیسي او نوې ناوړه ستراتیژی، غوره کوي عملي کول یې غواړي. هغوی خپل مغرضانه او آزماندانه پلانونه هیڅکله د چا څخه پت ندي ساتلي او نن هم دغه شوم پلانونه هر چا ته څرگند دي او ټول بیگانه پرسته افغانان هم دپخوانیو امراضو او ډیرو نورو نیمګړتیاوؤ په سبب دهغوی لپاره د ناوړه تصادفاتو زمینه سازی او جاسوسی او په پته لارې او ګودرونه ورته په ګوته کوي.

د بن د بې مفهومه او بې بنیاده دغونډې څخه وروسته په ډیرو سترو ملي او وطني مسایلو کې لکه د بن دغونډې دپریکړو په عملي کیدو، اضطراري لویې جرګې، داساسي قانون په جوړولو او تصویب، دولسمشری، په ټولټاکنو او داو لسي، مشرانو جرګو او ولایتي شوراګانو په ټاکنو کې دځینی افغانانو د بې تفاوته، غیر مسؤلانه، غیر واقعینانه او دپړدیو په ګټه موضعګیریو دپړدیو د زغردې لاسوهنې زمینه برابره کړه. پاکستان چی د افغانانو د پنځه ویشت کلنې غمیزي په اوږدو کې خپل خیر زمونږ په شر او بدبختی کې لټولې، ددې وضعې په درک سره یې اشتهالا پرسیدلې او یو کورت یې سفیر د بې بي سي سره په مرکه کې، البته دخپلو متولیانو په ملاتړ، د ډیورنډ د کرښې په باره کې دخپل صلاحیت څخه پورته غیر مسؤلانه خبرې وکړې او د ۲۰۰۵ م کال د سپتمبر په میاشت کې پخپله پرویز مشرف دغه ډول غیر سیاسي او غیر دیپلوماتیک اظهارات تکرار کړل. ددې سره سم ځینی بیگانه پرسته دولتی مسؤلینو، سیاسي مبصرینو د تلویزوني او رادیويي پروگرامونو، ګردی میزونوله لارې د دښمنانو په ګټه متذبذب سیاسي بحثونه، دریزونه او اظهارات پیل کړل. لازم

پاکستان رښتیا د افغانانو په وړاندې دوه مخې سیاست لوبوي؟

په وروستیو وختونو کې چې کله د پاکستان جمهور رئیس درښتینولۍ ډگرته راتښکل شوه هغه واقعي سیاسي څیره نړیوالو ته څرگنده او د بوقلمون غونډې یې له یوې ورځې څخه بلې ته رنگ بدل کړ. سیاست پټه اختر نه دې. سیاست پوهان په ټولو سیاسي خبرو بنه پوهیږي او سیاسي اصطلاحات، مقولې، قوانین او ترمولوژي ځانته ټاکلي او مشخصي معناوي لري. که چیرې ځینې «سیاست پوهان» نه غواړي ځانونه پوه کړي او یا دخپلو غلطو خیالاتو مطابق هڅه کوي اصطلاحات او ترمولوژي تحریف او غواړي مقابل لوري وغولوي نو حتماً به لکه د پاکستان جمهور رئیس غونډې دنړیوالو او هیواد والو په وړاندې خپل اعتبار له لاسه ورکوي.

زه پدې عقیده یم چې یومخې سیاستونه وجود نلري ځکه چې سیاست یوه مخې لوبه نه ده. یواځې ډیر ساده کسان دا منلې او فکر کولې شي چې دمختلفو هیوادونو یا دیوه هیواد دننه د مختلفو طبقاتو، قشرونو او حتا دیوې لویې کورنۍ د غړو تر

سیاست پټه میره گڼی. داسی هم نده. هر سیاست مشخص هدف او ارمان لري او دهغې په مقابل کې مشخص دریز پکار دي. پرته لدې چې سیاست علم او منطق دې. ځانته متودولوژي، ترمولوژي، مقولې او قوانین لری. دهغې سره کره وپه یواځې د سیاسي پوهانو کار دې. همغسې چې ترکانی دبیزو کار ندې. د سیاست سره هم هر کس او ناکس کار نشي لرلې. سیاست ټولنیزه پدیده ده. دوه جانبه او څو جانبه اړخونه لري. یو جانبه قضاوت او پریکړې هیڅکله نه مني. نه دمنلو وړ دي او نه عملي کیدلې شي.

مونږ خپلو دوستانو او دښمنانو ته وایو. چې دا بو په سر خس او خاشاک باندې ونه غولېږي د سیند اصلي بهیر د هدف په لور لار وهي. افغانان لا ژوندې اولس گڼل کیږي. د ژوندي اولس په سینه، چی لازره یې دربیږي هیڅ ډول دیوالونه، کرښې او اغزن بندیزونه پایدار نشي پاتې کیدلې. ضرور نده چې په افغانستان کې دا اوربل شي چې آسیا و سیزی او په آسیا کې د اور بلیدل په نړۍ کې د اور بلیدلو په معنای او د بي مسؤلیته اورو نو بلول پرته د چاپیریال له سیزلو څخه نورې پایلې نشي لرلې !!!

د افغانستان پر پیکر د ناسور زخم په څیر پاتې او ویني ترې
بهیري .

د پخواني شوروي اتحاد په ړنگېدو او د امریکې په محور د
یو قطبي نړیوال سیاسي سیستم په ټینګیدو سره په نړیواله
کچه ګلوبال یو مخې سیاسي نظام رامنځته شوې او غواړي په
ټوله نړۍ کې د ګلوبال افراط او تفریط یو نا انډول د خپلې
خوښې سیاسي ټولنیز نظام جوړ او برقراره وساتي. دا هم د
سیاسي فلسفې له اصولو او قوانینو له مخې یوه ناانډوله یو
جانبه ناوړه لوبه ده او سیاسي نظام نشي ګڼل کېدلې. نن چې د
ملګرو ملتونو تر مشرۍ لاندې له څلویښتو څخه د زیاتو
هیوادونو ملکي او نظامي نماینده ګان افغانستان ته راغلي او
غواړي زموږ په هیواد کې سوله، امنیت، دموکراسي او
بشري حقوق تأمین، وطن اباد او بلا تشبیه موږ ته جنتي ژوند
جوړ کړي، حال دا چې د دوی په خپلو ملکونو کې دغه ټول
پرابلمونه لاینحله پاتې دي. دا هم ساده لوبه نه بلکه د ډیر
تأمل او تعمق وړ یوه کثیرالمجهوله معادله ده او په پتوسترګو
د دغه ډول مسایلو منل یا ردول دواړه لویه سیاسي خطا او ګناه
ګڼل کېږي. دا د وطنپرست روشن فکر قشر دنده ده چې وضعه په
هر اړخیز ډول د خپلې سیاسي اګاهۍ په قوت تحلیل، په
شعوري لحاظ هضم او خپله ټولنه د دغه تورتم په ککلیچونو
کې د ترقۍ او رښتیني دموکراسۍ په لور رهبري کړي. خوله
بده مرغه زموږ دغه سنکر تر نن ورځې پورې خالي او بې
صاحبه پاتې او هغه څوک چې په سیاسي ډګر کې په نظر راځي
ټول د استعمار او استثمار په وندر تړلي معامله ګران ګڼل
کېږي.

منځ سیاستونه او مناسبات دې هم کله صادقانه یو مخي او سي
سیاستونه که داخلي دي او که خارجي د تاریخ په اوږدو کې
همیشه دوه مخي، کثیرالوجه، څو جانبه او څو بعدي ماهیت
لري. هر څوک که د یو مخي صادقانه سیاست تظاهر کوي حتماً
به د پاکستانی حکومتی واکدارانو غوندې د دام مخې ته دانی
او یاد کوهي او پان لوري ته د رهنمایۍ څخه پرته بل هدف او
مرام نلري .

دې کې شک نشته چې بشري ټولنه د غلام په مقابل کې د
بادار، ددهقان په مقابل کې د فیودال او د کارګر په مقابل کې د
سرمایدار د یو مخي سیاستونو شاهد ده او دغه ډول نموني هم
دلري چې تل یې یو جانبه جابرانه، آزمندانه او حتا ځانثاننه بڼه
درلودله. نن چې د نړۍ په ډیرو پرمختللو هیوادونو کې
دولتونه، حکومتونه او د لویو شرکتونو متصدیان ځانونه د دمو
کراسۍ مدعیان او علمبرداران ګڼي او په ډیرو هیوادونو کې
نسبي سوسیال دموکراتیک نظامونه عملي بڼه هم لري
، دموکراسي په حقیقت کې یوله اشکالو د دیکتاتور یو څخه دې
او تر څو پورې چې خصوصي ملکیت او بې ارزښه تورې
کاغذي پیسې چې د فساد او ناوړه استفادې ناولې جرړې پکې
خښې دي، وجود ولري دموکراسي تحقق نشي پیدا کولې.
استثمار به د همیش لپاره دوام ولري او دغه ډول مناسبات په
تاریخ کې د استعمار او استثمار په نومونو یاد شوې دي .
دهمدغه ډول یو مخي استعماري سیاست په نتیجه کې وو چې
انګریزي او روسي تزاری استعمارګرو دولتونو تر ۱۹ م پیړۍ
پورې په خپلو یو جانبه اجباري پریکړو سره د افغانستان
بهترینی منطقي په خپلو امپراطوریو پوري وتړلې چې

د پاکستان په اصطلاح واحد دولت په ځینې سیمو کې د F.C.R. ۵۱۹۰۱ (فرنټیر کریمس ریگولیشن) د ځنگل قانون حاکم او خلک د پولیټیکل ایجنټ خود کامه حاکم پواسطه پرته د قانوني وکیل او استیناف د حق څخه د یوه تن په گناه ټول قوم تر لورې کچې سزا پورې محاکمه کیدلې شي. دا ډول دي د استعماري او استثماری ملکونو د دموکراسۍ حقیقتونه او واقعیتونه. پوښتنه پیدا کیږي، چې د پاکستان حقوقي او قانوني نظام په کوم بنیاد ولاړ دي او څه ډول په واحد محکمه کې مختلف عدلي نظامونه چلیدلې شي؟ د پاکستان دغه ډول ظالمانه نظام په سبب د دغه سیمو خلکو هم ندي کړې شوي چې دغه د ځنگل قانون مات کړي او د بشر د حقوقو او دموکراسۍ علمبردارانو هم پرې تر نن ورځې پورې سترگې پټې او غوږونه کانه اچولي دي. اوس پخپله په لراو بر افغانانو پورې اړه لري چې ځانونه څه ډول احساسوي؟ د لراو بر افغانانو د ورورۍ، قامي، ارثي او ذاتي اړیکې او مناسبات په څه ډول او کومه کچه تأمینول غواړي؟ په څه ډول د خپلو حقوقو ادعا لري؟ ځانونه افغانان گڼي او که پاکستانیا ن؟ د پاکستان په نامه کوم ثابت او منل شوی هیواد وجود نه لري. ترلې نظام وجود نه لري. پایداره حکومت وجود نه لري. واحد اداره او مرکزي دولت وجود نه لري. هغه چا چې هڅه کړې چې دغه ډول یو نظام، حکومت، اداره او دولت جوړ کړي، هغه لا پرې ایمان او باور نه لري. نوزه نه پوهیږم، هغه افغانان چې په خپله خاوره، په همغه پخواني پلرني کور، پخواني دود او دستور او دلراو بر سره په پخواني اړیکو او مناسباتو کې اوسېږي او ځانونه پاکستانیان گڼي، په هغه نامه چې یو قسمت

هغه څه چې د پاکستانی دولت د یو مخي یادوه مخي سیاست پورې اړه لري هغه د پاکستان د جوړیدو د هدف او ماهیت څخه پوره څرگند او واضح دي. پدې باره کې هر ډول بحث په حقیقت کې د موضوع څخه لیري کیدل او د پاکستان د جوړیدو د ماهیت استعماري اهدافو لپاره زمینه سازي کول دي. ځکه چې د دغه مسایلو ځواب معلوم او پخپله دغه ډول قضایا سیاسي متعارفات گڼل کیږي او تعریف او تفسیر یې د وخت ضایع کولو څخه پرته بل څه نه دي. زما په عقیده د افغانانو او افغانستان په وړاندې د پاکستان دولت سیاست همیشه یو مخي، دښمنانه او ځاننانه وو او تل یې یواځې د خپلو متولیانو د زرو پلانونو له مخې پخوانی استعماري ناوړه ستراتیژي قدم په قدم عملي کړې ده.

د پاکستان دولت په ۱۹۴۷م کال کې دانگریزي استعماري پلانونو له مخې په غیر قانوني او غیر حقوقي ډول د دغه منطقي د میشتو اولسونو او افغانانو د بنیادي حقوقو د پښو لاندې کولو په بناء جوړ شوي او تر نن ورځې پورې یې د قانوني دولت بڼه نه ده غوره کړې. نن هم پاکستان په خپله خاوره کې د خلکو لپاره نه منلې سراسري منتخب قانون، نه ترلې سراسري سیاسي نظام او نه خپلواک دولت لري. نو ځکه په اصطلاح خپل گناه کاران لاس ترلې پر دو ملکونو ته د محاکمې لپاره لیږي او د انگلستان د دفاع وزارت د یوه لوړ رتبه مامور د ۲۰۰۶ کال د سپتمبر ۲۹ نېټې په قول، په ډیر لوړ قیمت یې په امریکایانو خرڅوي.

د پاکستان دولت لپاره په یویشتمه پیړۍ کې دا هم د شرم خبره ده چې له یوې خوا د دموکراسۍ چينغی وهي خو له بلې خوا

هغه په افغاني جنگي تياتر کې حل کړي ، پاکستان په ډير ریاکارانه او خيانه شکل دهغې لپاره زمينه سازي وکړه او ټول امکانات يې د بهرنيانو په واک کې ورکړل. وطنپرست سياسي مشران يې يا مړه ، يا له ملکه وشرل او يا يې د فعاليت ټولې لارې چارې پرې وټرلې ، او هغه څوک چې د پاکستان په خدمت کې وو ، بنه يې وروزل او د فعاليت ټول امکانات يې ورته برابر کړل. حضرت صبغت الله مجددي د اکتوبر په څلورمه د امريکا غږ راډيو سره په مرکه کې دغه مسألې ته په اشاره وويل : پاکستان او س هم په دولت کې ځيني کسانو سره اړيکي لري ، پيسې ورکوي او د افغانستان په کورنيو چارو کې لاسوهنې کوي.

د پاکستان دو ا کدار انوشوم نيت د افغانانو په وړاندې هميشه څرگند وو. ذوالفقار علي بهتو غوښتل افغانستان د پاکستان په پنځمه صوبه بدل کړي ، ضياء الحق په افغانستان کې د (آي اس آي) له لارې د مستقيمي مداخلې او نظامي قطعاتو د ليرلو څخه هم ډډه ونکړه ، نواز شريف خپله لويه لاسته راوړنه د افغاني اردو ړنگول گڼل او د اختر عبدالرحمن ارمان د افغانستان تر ټولو لوی اجتماعي ، سياسي ، کلتوري ، اقتصادي او ... لوی ارزش د افغانستان پلازمينه د کابل ښار سيزل وو او پرويز مشرف غواړي دغه پروسه آخري منزل ته ورسوي . پاکستان څه کاره دې چې ددې خبرو جوگه شي او نه يې عقل دومره قد ورکوي . پاکستان تل دخپلو متوليانو په مشوره د افغانانو د حوصلې د ازمويلو لپاره عجيب خيانه پلانونه وړاندې کړي او افغانان يې هميشه د ناوړه تصادفاتو او انجام شوي عمل سره مخامخ کړيدي . څه موده دمخه په کابل

يې نن د بنگلاديش په نامه يادېږي ، بل قسمت به يې سباد پنجاب ، بل د سند ، بل د بلوچستان او بل به يې د پښتونستان او يا جنوبي افغانستان په نومونو ياد شي . زه په دې هم نه پوهېږم ، په افغانستان کې هغه افغانان چې غواړي خپله خاوره او خپل اولس ، ولي ؟ په کوم دليل ؟ د څه په خاطر ؟ چاته ؟ چې نه ادرس لري او نه هويت او نه ځيني ددغه کسانو څخه چې لا دقيق هويت او ادرس هم شايد و نه لري او په اصطلاح نوم يې په پنسل نوشته وي او په کوم صلاحيت دغه دومره لوی اولس او دومره لوی ملک ، نه پوهېږم چاته بخشش کول غواړي ؟ دا ټولې پوښتنې د تأمل وړ دي ، خو نه پوهېږم ولې څوک ددغه مسايلو پوښتنه نه کوي ؟

هغه افغانان چې پخپل ملک کې د سيال ابرو مندانه ژوند جوگه نه وو او پاکستان ته تښتيدلي هميشه (آي. اس. آي) په غير کې نيولي ، روزلي او د تخريبي اعمالو لپاره يې بيرته په پټه افغانستان ته راليرلي دي . افغانانو سره ددې چې هميشه دخپلو پښتنو او بلوڅو ورونو د حقه حقوقو څخه دفاع کړي ، خو کله چې پاکستان د کشمير او بنگلاديش په سردرې واري د هند سره شخړه درلوده او درې واړه واري يې سخته ماتې وخوړله ، افغانستان نه يواځې دخپلو خلکو او خپلې ځمکې د حقوقو د تر لاسه کولو په خاطر هڅې او ادعا ونه کړه بلکه تل يې د اسلامي اخوت او نيک گاونډيتوب له مخې همدردي ښودلې او مرستې ته حاضر شويدي . خو کله چې روسانو د ټولو متحدينو سره په افغانستان خيانه حمله وکړه او شرق او غرب او ټولې نړۍ په ډيره ظالمانه او جفاکارانه توگه د نړيوالو عظيمو لايحله پرابلمونو حل د افغانانو د سرنوشت سره غوټه او غوښتل يې

اشخاصو لخوا نیول کیږي او عملي کیږي. دا ډول دي د افغانانو په وړاندي په اصطلاح د پاکستان او د هغوی د متولیانو زیرک او په هر لحاظ سنجول شوي ، « نیک نظر » او د افغانانو بې خبري او خوشباوري .

زما په عقیده سیاست ډیر دینامیک شوي ، سیاست په مقدمه جبهه کې په واقعیت او عمل کې د گرم سنگر لوبه ده او یواځې سیاسي زیرک کسان پرې پوهیدلې شي . لکه څرنگه چې « ترکاني د بیزو کار نه دي » سیاست هم د هر بې باوره او خوشباوره رسالت نه گڼل کیږي !!!

کي د پاکستان سفیر او ورپسې پخپله پرویز مشرف د ډیورنډ د کرښې په باره کې غیر سیاسي او غیر مسؤلانه څرگندونې وکړې او د افغانانو غصه یې راولاړه او ورسره سم یې روزل شوي کسان د القاعده او طالب په نومولو په دغه حساسه مرحله کې چې امریکایانو د سپتمبر د یوولسمې څخه وروسته ورسره ډیر حساسیت درلود ، سرحدي سیمو ته د ماجراجويي لپاره راولیرل او په همدې نیرنگ یې د امریکا مادي او نظامي ملاتړ ترلاسه او د سرحدي سیمو د خپلو لپاره یې یو لک او څلویښت زره عسکر مارش کړل .

پاکستان په همدې بهانه سرحدي تحکیمات ، اغزن سیم او حتا د سرحد په اوږدو کې د دیوال غزولو ډرامه دومره گرمه کړه چې که پخپل وخت اقدام ونه شي نو القاعده او طالبان به ټول افغانستان لاندې کړي . دې کار افغاني دولتسي ، سیاسي مسؤلین دومره وارخطا کړل چې پرته د اندکترین سنجش او عواقبو ته په پاملرنه ، هرڅه عاجل د دغه پلانونو د عملي کیدو غوښتونکي شول . درې اړخیزه مشترک کمیسیون تشکیل او ملاقاتونه شروع شول . پاکستان د خپلې اردو د عظمت د نمایش او افغاني اردو د بي موراله کولو په خاطر د مشترکو تطبیقاتو د نمایش لوبه پیل او تش په نامه سیاسي مبصرینو چا عمداً او دستوري ، چا ناخود گاه او تجاهل العارفانه د گړدي میزونو ، رادیو یي او تلویزوني متردد ، مذبذب او حتا خاینانه بحثونو له لارې خپل نظریات او غیر مسؤلانه عقاید اظهارول پیل کړل چې د پاکستان د بعدي قدم پورته کولو لپاره ښه وسیله او انگیزه وگرځیده . حال دا چې هر څوک پدې ښه پوهیږي چې دا ډول تصمیمونه د باصلاحیته ، بامسؤلایته او اگاه مسلکي

به افغان ولس ته پکار وي له خپلې خوا هم ښاغلي کرزي د آزادۍ په عالي نشان سرلوړې او دزړه له کومي مبارکي ورته ووایي .

- په افغانستان کې بې سواده او ډیر ساده خلک کله نا کله ډیرې پخې خبرې کوي. دوی وایي خدای هر څه کولې شي خو داسې تیره نشي پیدا کولې چې پخپله یې پورته نه کړې شي او بل خپل مخلوق دخپل ملک څخه نشي شړلې. لیکن زمونږ ځیني په اصطلاح سیاسي رهبران چې په حقیقت کې د موجوده وضعې درامنځته کیدو اصلي عاملین او مسئولین گڼل کیږي، د اهیرو چې دخلکو له انظارو څخه پټ نه کوم عمل سرته رسېږي او نه پټ پاتې کیږي او خوشې په خوشې هڅه کوي دخپلو ویناوو او لیکنو له لارې ځانونه بې گناه وښيي او دخپل بام واورې د بل په بام وغورځوي. دوی سره د دې چې هیڅ حقوقي او قانوني صلاحیت او مسئولیت هم نلري دنورو د حقوقو د سلبولو حکومنه صادروي. دا ډول اظهارات او پریکړې د عادي افرادو څخه نیولې دلور تبه دولتي، علمي، اجتماعي او سیاسي اشخاصو پورې په ډیره اسانۍ سره صادريږي او د دې په عوض چې د موجوده کړکیچنې وضعې څخه د وتلو لار ولټول شي وضعه لاپسې پیچلې کوي او مقابل لورې متقابل عمل ته هڅوي. زه پدې عقیده یم کومې مردارۍ ختې چې مونږ پخپله جوړې کړي د بل په ډیران یی نشو غورځولې لازمه داده پدغه ختو تر هغه وخته په شریکه وگرځو چې مردارۍ ترې ووځي پخې شي، د غورځولو نه بلکه داستفادې او کار اخستلو وړ وگرځي. راشی د افغانانو په حیث خپل گریوان ته سرو نه رابښکته او سوچ وکړو چې لدې نه

د افغانستان پېښې او دخپروني غبرگون

- ۲۰۰۴م کال د جولای د میاشتې په څلورمه نیټه د امریکې د آزادۍ ورځ ولمانځل شوه. پدغه مناسبت ښاغلي حامد کرزي د افغانستان د منځمهالي اسلامي دولت جمهور رئیس ته د آزادۍ مډال ورکړې شو. پداسې حال کې چې په افغانستان کې بهرني پوځیان میشت، د افغانستان استقلال او ځمکنۍ بشپړتیا له هرې خوا د تهدید لاندې او د افغان ولس غمیزه دوام لري او له یوې ورځې څخه بلې ته لاپسې تودیرې مونږ د دغه مډال تر لاسه کونه په دې فال نیسو چې دغه ویاړ نه به ښاغلي حامد کرزي لاپسې خپلو تاریخي مسئولیتونو ته متوجه، په هیواد کې به د اداري فساد، رشوت، اختلاس، دمخدره موادو د قاچاق او ټولو نورو نیمگړتیاوو جرړي و باسي او لا به یې دې ته وهڅوي چې په پوره سنجش قاطعانه عمل وکړي، خپل خلک او هیواد د داخلي او خارجي معامله گرانو او دلانود منگولو څخه آزاد او پخپله د تاریخي قندهار دیوې بلې نومیالی څیرې په حیث تشبیت دخپل هویت وکړي. هغه وخت

امریکایی او انگلیسی قوتونه یو دبل په ملاتړ په افغانستان کې دمختلفو قومونو په مقابل کې دموور او میری په شکل چلند کوي او هغه سلوک چې په امریکایی بنديخانو کې دافغانانو سره شوې انسانیت، افغانیت، اسلامیت او دموکراسی یې هیڅکله نشي منلې او په افغانستان کې یې وضعه لاپسې پیچلې کړې او بین المللي عکس العملونه یې راپورته کړيدي . له بلې خوا دمرکزي دولت، بین المللي مؤسسو او ځیني داخلي او خارجي پوهانو په مرسته قوانین، دموکراتیک ریفورمونه او بنیادونه جوړیږي خو دغه ټولې شیطاني او رحمانی چارې دیولاس څخه اداره کیږي او که غل دلاندې کیږي په مل وراړوي او که مل دلاندې کیږي په غل یې وراړوي او ددغه لوبې انجام طبعاً معلوم دي. په هر صورت په افغانستان کې اساسی قانون، دانتخاباتو، احزابو، مطبوعاتو او ځیني نور قوانین د لویي جرگې او نورو مربوطه مسئولو ارگانونو لخوا تصویب او منظور شويدي او د جمهوري ریاست او پارلماني انتخابات په نژدې راتلونکې کې هم په نظر کې دي. پکار دا وو چې افغانانو ټول موجوده نزاکتونه او ددښمنانو لاس وهنی په نظر کې نیولي وي او د مصوبو او قوانینو په رڼا کې د ذات البیني اختلافاتو سره سره په پوره وسعت نظر او دتفاهم په ډیرو امکاناتو سره دیوه ملي دموکراتیک دولت دجوړولو لپاره یولاس شوې وي. اختلافات په ټولو جوامعو کې وجود لري خو کله چې دغه اختلافات ملي گټې په خطر کې اچوي او دملي خیانت تر سرحده رسیږي ټولې مخالفې ډلې دملي گټو په خوا دریږي او ملي حکومتونه او دولتونه پایداره پاتې کیږي. بر خلاف زمونږ په ټولنه کې، دانتخاباتو په نژدې کیدو سره

نور پدې اولس او هیواد څه کول غواړو؟ راشی دخپلو گناهونو پیټي له اوږو څخه رابښکته، دخپل وجدان په تله یې وتلو او پخپله قضاوت وکړو چې له چا نه کم دي؟ که بیا لازم وو نورو ته دانتقاد گوته ونیسو. آیا ضرور نده دنورو سیالو اولسونو په وړاندې دخپلو کمبودیو او اولسی ناخوالو په خاطر احساس دجخالتم وکړو؟

• دتاریخ په اوږدو کې په افغانستان کې چې کله چارو څه ناڅه دملي تړون او پیوستون په لور سمون موندلې همیشه دافغان اولس دښمنانو او دهغوی دلا سپوڅو هڅې کړيدي چې افغانان په نورو او نور دسیسو او توطئو کې ښکیل کړي. دښ دکنفرانس دپریکړو دنیمگړتیاوو سره سره بیا هم ممکنه وه چې افغانانو خپل پخواني عداوتونه چې هیواد او اولس ته یې نه جبرانیدونکې تاوانونه اړولي وو یو خوا پریښیي وي او د بین المللي قوتونو په موجودیت کې یې په هیواد کې دیوه ملي دموکرات دولت تهداب گذاري کړي وي. په همدې امید دبهرنیو هیوادونو څخه په میلونو مهاجرین خپل وطن ته راستانه شول. لیکن دافغانستان دښمنانو چې دافغانانو په غمیزه کې یې تل خپلې گټې په نظر کې لرلې دپخوا په څیر یې دقومي، سمی، مذهبي او ژبني تریبگنیو اورت له من ووهله او دښ دپریکړو پر خلاف ددې په عوض چې جنگسالاران او ملیشې خلع سلاح شي شخصي نظامي قوتونه او ملیشې، مسلح ډلې، بندي خانې چې انسانان پکې په غیر انساني شکل سره ساتل کیږي او ملی عایداتي منابع چې دجنگسالارانو په واک کې وي نن هم دهغوی په واک کې دي او د زورد وسیلي په حیث د ضرورت په وخت کې ترې کار اخیستل کیږي.

الاحترام کسان شته؟ آیا تردې وروسته به هم افغانستان د بې گناه مجرمانو د پاتوې په حیث پاتې وي؟ د مرکزي دولت اکثر منسوبین داسې افاده کوي چې گوندې د ټوپک سالارانو په مقابل کې ځکه د سازش نه کار اخلي چې زور يې نه لري. خو زما په نظر دا خبره سمه نده. کله چې د عبدالرشید دوستم او د فاریاب والي او قوماندان ترمنځ شخړه پېښه وه او د ملي اردو او پولیسو کوچنۍ ټولگې ورورسیدل نو جنرال دوستم په لمړي قدم د غره څوکې ته رسیدلې وو او که "بین المللی دوستان" نه وې ورسیدلې نو دوهم قدم به يې په ازبکستان یا ترکیه کې وې او کله چې يې د بې بي سي سره خبرې کولې چې: ما چی گناه کردیم. ما بی گناه هستیم. ما به قوت های دوست بین المللی احترام داریم.. او داسې نور خو کله چې يې "دوستان" خواته رسیدلې وؤ بیا داډه معلومیده.

• پدی وروستیو وختونو کې د بغاوتونو خبره هم توده شویې او هره ولسوالۍ هم په اصطلاح خپله خودمختاري اعلانوي او بالاخره به ټولې ولسوالۍ په ولایتونو بدلې شي. د کورنیو چارو د وزارت په یو کیلومېټري کې د شخصي زندان کشفیدل او دنورو خودسریو ډیریدل به حتماً د مرکزي دولت مشروعیت د سوال لاندې راولي. او دا کار پخپله دنړۍ د هیوادونو، په افغانستان کې د بین المللي نظامي قوتونو، مؤسسو او شرکتونو سره د مناسباتو، قرار دادونو او د ملیاردونو ډالرو تر لاسه کولو او مصرفولو مسئله هم د پوښتنې لاندې راولي او مشروعیت به ونلري او کله چې دا ځیني ځوانان د خپلو کڅوړو سره پخپله مخه ځي مسئولیت به يې د چا په غاړه وي؟ باید خارجي هیوادونه او مؤسسي پدې

شخصي عقدې له یوې ورځې څخه بلې ته پرسپړي او اختلافاتو کچه لوړېږي. شک نشته په قطعي برخورد منتهي او د افغان ولس د غمیزي سریال به د سره پیل کیږي او یا به د افغان ولس د سرنوشت په بیه یو بل سازش دهغوی د دښمنانو تر منځ صورت نیسي. څه موده دمخه چې ځیني وتلو قوماندانانو د بې وسلې کولو د پروگرام د عملي کولو څخه سرغړونه وکړه مرکزي دولت ددې په عوض چې قاطعانه عمل وکړي دهټیتونو په لیږلو او امتیازاتو دور کولو له لارې یواځې هغوی دومره قانع کړل چې په لفظ کې ووايي چې مونږ د "DDR" پروگرام منو. ایا ملت دا حق نلري پوه شي چې دغه سازش د څه شي له مخې وؤ او کوم امتیازات ورکړي شول؟ همداسې د جنرال عطا محمد او جنرال خاکریزوال ترمنځ په شخړه کې چې یو پر بل باندي دمخدره موادو د قاچاق د تور د لگولو په سر پېښ شوي جنرال عطا محمد د مزار د پولیسو قوماندانۍ ټول منسوبین د قوماندان په شمول بنديان کړي وو. ددې په عوض چې دغه عمل قاطعانه غندل شوي وي د کورنیو چارو وزارت نماینده هغه یواځې یو سوء تفاهم وباله او د کورنیو چارو وزیر اضافه کړه چې هغوی د ځیني عالیرتبه دولتي مامورینو دمخدره موادو په قاچاق کې د لاس لرلو په هکله پوره شواهد تر لاسه کړيدي او گواښ يې وکړه دغه کسان د قاچاق څخه لاس وانخلي نو نومونه به يې افشاء کړي. پوښتنه داده چې دمخدره موادو کرڼه او قاچاق د ملي او بین المللي قوانینو له مخې منع دي. جرم سرته رسیدلې. مجرم معلوم دي. آیا څوک حق لري پدې غټو جرمونو غټې غټې تیرې راوړوي او مجرم په جزا ونه رسېږي. نن هم په افغانستان کې غیر مسئول او واجب

باره کې د تأمل څخه کار واخلي.

• په هیواد کې د نامعلومې وضعې په خاطر روسانو هم پدې وروستیو کې د پخواني پورونو خبره راولاړه کړېده. کله چې ډاکټر عبداللہ عبداللہ روسیې ته سفر کړې وؤ دا خبره دا جنډا په سر کې وه. پخوا هم کله چې پروفیسور برهان الدین رباني د ۱۹۹۱ م کال د نومبر په ۱۱ نېټه د مجاهدینو په نمایندګۍ مسکو ته سفر کړې وؤ دروسانو په ګټه یې معامله کړې وه او د افغان اولس په حقوقو یې خاورې اړولې وې خو په عوض کې یې د ملګرو ملتونو د پنځه فقریز پلان په مقابل کې چې ممکنه وه دهغې د عملي کیدو په نتیجه کې په افغانستان کې یو نسبي ملي دولت جوړ شوې وې، د کودتا ملاتړ یې دروسانو لخوا ترلاسه کړې وؤ. امید دې چې روسان یو ځل بیا په اصطلاح د نیک ګاونډی توب تعهدات د پښو لاندې نه کړي او خپل ملاتړ یې یو ځل بیا کوډتا ګانو ته ونه هڅوي. دبین المللي سوله ساتي او د ناټو د غړو هیوادونو د نظامي قوتونو څخه چې په افغانستان کې میشت دي زموږ هیله داده دهغه تعهداتو او مسئولیتونو له مخې چې د خپلو هیوادونو په نمایندګۍ یې د ملګرو ملتونو د امنیت شورا، د بشرد حقوقو د منشور، دبین المللي عامه نظم او سوسیال دموکراتیزم د اصولو او موازیو په وړاندې لري په افغانستان کې د ملي دموکراتیک دولت د جوړیدو حد اقل شرائط برابر کړي او پرې نږدې چې افغانستان وروسته لدې هم دمخدره موادو د کړاو قاچاق او جهاني تروریزم دروزنې او صدور د مرکز په حیث پاتې شي او بې ګناه افغانان بیا هم غمونه او بدبختۍ وګالي.

رښتیا ویل ترڅه او مشکل دي خو ویل یې حتمي او ضروري !!!

شلمه پیړۍ زموږ د نړۍ د بشري تمدن په تاریخ کې خاص ځای لري او سترې پیښې یې په غیر کې رانیولې دي: ستر علمي، تخنیکي او اقتصادي انکشافات؛ ستر اجتماعي، سیاسي او اقتصادي بحرانونه؛ ستر نړیوال او محلي جنګونه، انقلابونه او ملي ازادې بڅبونکي جنبشونه.

هو! دا هغه څه دي چې شلمه پیړۍ پرې د تیرو پیړیو په نسبت متصفه، مشخصه او کرغیر نه ده. نن بشریت د خپل بود او نبود په دوه لاري کې ولاړ دې او کولای شي یوله دغه دوو څخه انتخاب کړي. د انگلستان ستر فزیکدان پرو فیسور شتیفین هاوکنګ St.hawking د موجوده بشري تمدن عمر ۱۰۰۰ کاله پیشبیني کړې دي. خو زه وایم په داسې غیر مسؤلانه کړو وړو سره به هغه ۱۰۰ هم نور دوام ونکړي. حال دا چې د سالم انساني برخورد په صورت کې دهغې د بقاء لپاره لایتناهي زیرمي او امکانات موجود دي. له بده مرغه دانسانانو د همدغه ناسالمه کړو وړو په نتیجه کې نن د نړۍ ۲،۲ ملیارده انسانان له لوړې او سو تغذي له مخې رنځ او درد ګالي او په نا علاجه امراضو اخته

ابعادو، معنا او مفهوم، جنگ، تجربې او لوی ازمایشونه روان وو. پدې جنگونو کې د افغان اولس دمادي او معنوي ژوند د ټولو ارزشونو، عقایدو او نورو تعلقاتو هېڅ کنج او کنار مصئون نه وو پاتې او افغانان دخپلو او پردیو دو حشیانه بیرحمیو سره مخامخ وو. بې شخصیتي، بیگانه پرستي، غلام صفتي، بیسوادي، مالپرستي او خصوصاً ذات البیني افغان د بښمني هغه یواځیني اوصاف وو چې د بښمنانو دهغي له مخي په افغاني ټولنه کې دخپلي لوبي د اساسي لوبغاړو (رهبرانو، جاسوسانو، قوماندانو ...) او نورو لپاره سربازگیری کوله، هغوی یې دخپل میل سره سم روزل، پالل او په اصطلاح لوی شخصیتونه یې ترې جوړول او برخلاف افغان ناسیونالیزم، وطن پرستي، افغان دوستي، علمیت، شخصیت او افغاني ملي رهبري نه پخلاکیدو نكي د بښمنان گنل کیدل. پدې بیرحمانه او خائنه لوبه کې د جنگ میدان افغانستان او د تجربې او سوخت مواد له هرې خوا افغان انسان وو. افغان ځوان نسل چې په حقیقت کې د افغاني ټولني فزیکي او معنوي طاقت جوړوي دوروستي ۲۳ کلن جنگ په موده کې زیریدلې او په همدغه ناسالمو شرایطو کې چې ژبني، نژادي، مذهبي، سمتي، قومي او نورو هر ډول تبعیضونو ته لمن وهل کیده یو د بل په مقابل کې ذکرکي، نفرت، بغض، کیني، حسادت، لوتماری او جنگ په روحیه روزل شویډي. چرس، بنگ، هیروئین د مجازي انرژي او طاقت د احیاء او ډیري ناچله پیسې او د عیاشیو وسایل په حقیقت کې ددغه ځوانانو د حیات دخريدو وسیلي په توگه دیوي مړی وچي ډوډی، خخه دمخه هري جبهې ته رسیدل او دهر قوماندان په

دي. او همدومره کسان نور دچاغی او پرخوری له مخې د عین مشکل سره مخامخ دي.

یا داچې ځیني هیوادونه د جمعی تباه کوونکو وسلو په برابرولو او د جنگ له لارې دبرلاسي په خاطر دزرگونو ملیاردو ډالرو په مصرفولو صرفه نه کوي چې په دواړو حالاتو کې به بشر د موجوده تمدن د نابودی په لور پرمخ ځي او عمر به یې ډیر لنډ وي. خود معقول انساني برخورد په صورت کې دحل لاره ډیره څرگنده، اسانه او اصلاً د نړۍ په مخ ناحله او لا علاجه پرابلمونه به هېڅ پاتې نه شي.

افغانستان د آسیا په زړه کې پروت کوچنی هیواد دې چې د تیرو پیړیو راهیسي دنړیوال استعمار د «لوی لوبې» میدان وو. د شلمې پیړۍ په دوهمه لسیزه «۱۹۱۹» یې انگریزي استعمار چې په خاوره یې لمر نه پریوت مات، په نړۍ کې داستعمار دشکست مرحله پیل او دانگریزي استعمار لمن دانگلستان په کوچنی جزیره پورې ورغوتپه شوه. دهمدغي پیړۍ په اخري دوهمه لسیزه «۱۹۸۹» کې افغانانو سور استعمار چې په خاوره یې لمر نه پریوت مات او ټول آسیایي او شرقي اروپایي هیوادونه چې ددغه استعمار دجغ لاندې وو ازاد شول.

دواړه کورت چې په حقیقت کې ددوه سترو استعماري آبر قدرتونو او یالویو جهانشموله اقتصادي، سیاسي او نظامي سیستمونو او انقطابونو سره جنگ وو، هرڅه پکې ددغه انقطابونو د ټول طاقت او زورازمایي په ډیره لوړه کچه سرته رسیدل او په نړیواله سطحه دبشري ژوند په نظامي، سیاسي، اجتماعي، اقتصادي او نورو ټولو ساحو کې، په ټولو

نړیوال سیاسي، اقتصادي او نظامي انقطاب له منځه ولاړ، سوږ جنګ چې د سوسیالیزم او کپیتالیزم ترمنځ یې دوام درلود او هر کال په زرګونو ملیارده ډالره په مستقیم او غیرمستقیم ډول ورته تخصیص کیدل او بشري ټول دخیر بنیګني پروګرامونه یې دخیتې او زنگون لاندې کړي وو ختم او ددریم نړیوال او بلکه د موجوده تمدن په ژوند کې داخري جنګ خطر چې هره لحظه یې بشریت تهدید وده عملاً له منځه یووړ. نړۍ یو قطبي، په اصطلاح ایډیو لوژي واحد او امریکاد یواځیني بي رقیبه ستر آبر قدرت په حیث دنړیوال سیاسي، اقتصادي او نظامي حاکمیت په محراق کې واقع او هرڅه دهغوی دخواهشاتو په مدار او محور وڅرخېږي، د وارسا تړون ړنګ چې ورسره سم باید د ناتو تړون هم ړنګ او نړۍ داوسني سیاسي، اقتصادي او نظامي دینا میزم او یو جهته عطالتي غیر متعادل او غیر متوازن حالت څخه دجمعي خیر بنیګني او ګټو په خاطر دجمعي شعور او منطق په بناء او دننني عصر دمنل شوو دموکراتیکو اصولو سره سم دیوه نړیوال سالم ګډ سولئیز ژوند په لور رهبري او بشریت دحتمي تباهي څخه ژغورل شوي وای. خو له بده مرغه د توقع په خلاف دسره استعمار څخه ازاد شوي هیوادونه دروسي په شمول دېې کیفیته او بي خصلته عناصرو په څیر داندکترین عطالت، مقاومت او سنجش څخه پرته دناتو له لمنې لاندې شول او نن یې په نړۍ کې موجوده ناسالمه او دخطر څخه ډکه دینامیکه سیاسي - نظامي وضعه رامنځته کړه.

دیویشتمې پیړۍ په شروع کې په موجوده یو قطبي نړیوال سیاسي نظام او ترینګلي سیاسي نظامي وضعه کې دامریکي

تصرف کې ورکول کیدل او دجهو سنگرونه او دعیاشۍ محفلونه پرې ګرم ساتل کیدل.

له بلي خواد نړۍ په هر کنج کې هر ډول زړي او نوي وسلې چې پیدا کیدلي دتخریب او ازمایش لپاره او هر پدرازاره او مادر ازاره اجیرکه خپل وو که پردې، که عرب وو که عجم، که کافرو و که مسلمان، که دسي آی اي او که دکې چې بي په حلقو کې وو دخپل چپ او بني افراطیت سره د افغانستان جنگي ازمایشي تیاتر ته وارد او دحرفوي بیرحمه جاني لوبغاړو لخوا دعمل په ډګر کې تجربه کیدل. دا په حقیقت کې دجهانیانو او خصوصاً د سترو آبر قدرتو نو لخوا دافغان اولس په حق کې عظیمه جفاء او نه بخنونکي ګناه وه. دافغان اولس ټولنیزه شعوري سطحه او اقتصادي نظامي امکانات په هیڅ صورت ددغه بارد پورته کولو جوکه نه وو. نو ځکه یې خپل ټول ارزشونه او خپل ژوند پکې با یلود او نن افغاني ټولنه دبې سواده، بې مسؤلینه، بیګانسته رهبرانو، قوماندانانو، جنرالانو او داسې نورو په لښکر بدله، دخپل ځان لپاره نابکاره بار او « ځانځاني بنامار » ګرځیدلې ده. دهمدغه بیوسه افغانانو دهم، پوست، شرف او عزت په بیه که ځیني وطنفروشه افغانانو بنگلي، مقامونه او پیسي ګتلي او ځیني نورو پري جنتي ژوند ته ځانونه رسولی او نن ددمو کراسۍ علمبرداران غواړي ددغه نابکاره تخم څخه په اصطلاح دموکرات فصل رازرغون کړي، خو حقیقت دادې چې په اوسنیو شرایطو کې دافغاني ټولني سرنوشت پیشبیني او سمون دهرچا له توان څخه وتلې کار دې.

دپخواني شوروي اتحاد په ړنګیدو سره نړیوال نظام او

مونږ پدې باور هم یو چې سیاست علم دې او د سیاسي مسایلو سره یواځې علمي کره وره پکار دي، شک نشته چې ځیني کسان سیاست هنر او ځیني نور هغه چټله معامله او لوبه بولي. خو زه وایم که د ځیني سیاستونو او ځیني سیاسي رهبرانو د اعمالو له مخي قضاوت وشي، کیدلې شي سیاست لیونتوب، خیانت او جنایت وبلل شي لیکن سیاست تل علم پاتې شویاو هغه وخت یې د حل لار پیدا کړې چې کله ورسره علمي برخورد شوي او لیونیان او د عقل معذوران له هغې څخه لیري پاتې شويدي.

مونږ پدې عقیده یو چې په یویشته کلونو کې یوانسان د جسمي او شعوري بلوغ مرحلې ته رسیږي. بشریت چې یواځې د حضرت مسیح ع دمیلاد څخه راپدې خوا په یویشتمه پیړۍ قدم ایښې دې طبعاً د جمعې شعور او تعقل مرحلې ته رسیدلې او وروسته لدې لیونیان او میلانهول باید سیاست رهبري نکړي.

مونږ پدې خبره هم پوره باور لرو چې هره سیاسي وضعه د حل سیاسي لار لري. هغه څوک چې د حل نظامي لار غوره کوي دابه دهغوی د لیونتوب، عدم تعقل او منطق او حماقت څخه پرته بل څه نه وي.

په افغانستان باندې د پخواني شوروي اتحاد یرغل او دهغې په مقابل کې افغاني او بین المللي عکس العمل، د افغانستان څخه وتلو ته دهغوی مجبورول، د ملگرو ملتونو د پنځه فقریز پلان له مخې په افغانستان کې دیوه ملي دولت د جوړیدو بپاره طرحه وړاندې کول او دامریکا له خوا په هغې باندې د تضمین کوونکي په حیث امضاء کول د پورتنیو

په انتخاباتو کې د جورج بوش برې او په کابینه او د جمهوري ریاست په مقامونو کې د پخوانیو جنگ سالارانو او نظامیانو ځای په ځای کول، په اسرائیلو کې د اریل شارون چې په جنگي جرمونو متهم دې د حکومت جوړیدل او د فلسطینیانو په مقابل کې یواځې د جنگ لاره غوره کول، په اروپا کې د ښي اړخه نا سیونالیستي گوندونو واک ته رسیدل او رابیدل، د تیر کال د سپتمبر په یوولسمه د تروریستي عمل په نتیجه کې دلویي تراژیدي رامنځته کیدل او دهغې په بهانه د نړیوال تروریزم تر عنوان لاندې د ښي مفهومه، عاقبت ناندیشانه او غیر مسئولانه ستراتیژۍ غوره کول او غیر مستحق، تنگنظره، متعصبه او بیگانه پرسته — وطن د ښمنه لږکی ډله واک ته رسول او د ټول مملکت واک هغوی ته سپارل او یا د عراق په مقابل کې د ټولو نړیوالو د هر ډول اعتراضونو سره سره نظامي عمل ته ملاتړل، په حقه سره د نړیوالو لپاره نیک فال نه گڼل کیږي.

خو ددې ټولو خبرو سره سره بیا هم مونږ پدې باور یو چې تر نننۍ ورځې پورې چې تاریخي پېښو همیشه مثبت پرمختگ لرلې نن هم دغه قانون پر ځای دې او تغیر نشي موندلې، سوسیال دموکراتیزم نن په نړۍ کې یو ریالستیک او پراگماتیک حقیقت او واقعیت جوړوي. په نړۍ کې د حق، عدالت او سولې پلویانو د تاریخ په هره مرحله کې قاطع اکثریت تشکیلواوه او له بلې خوا طبیعي او اجتماعي قوانین تل د توازن او تعادل په بنسټ ولاړ دي او هغه پېښې چې ددغه قوانینو په خلاف پېښیږي تل گذرا او موقتي ماهیت لري او هیڅکله د عامو قانونمندیو په مقابل کې نشي خنډ کیدلې.

لرلې شي چې داسې وحشي او بې مسئولیتته په پردو خرڅ شوو کسانو ته د کودتا حق ورکړي چې دخپل اولس د عقیدې، دین، مذهب، مقدس جهاد، خپل انسان، وطن او په مجموع کې د بشري ټولو ارزشونو په مقابل کې خائینانه قد علم وکړي او پرې ونه رحمیږي.

د سپتمبر دیوولسمې نیتې د پېښې وروسته په افغانستان کې یو ځل بیا د جنگ لاره غوره کول د اوږده جنگ او د افغان غمیزې دلا دوام په معنا وو، ځکه هیچا د افکر نشو کولې چې د طالبانو قوت به دومره زرمات شي. او د بلې خوا که طالبان دومره بد خلک وو، څه ډول تر پروانه پورې د امریکې سره د معاملې جوگه او د اعتماد او ملاتړ څخه یې برخورداره وو. او که چیرې ښه خلک وو، څه ډول ممکنه ده د داسې یوه ستر هیواد پلانونه چې د دموکراسۍ په فضا کې د جمعي شعور، منطق او خیر ښیښې له مخې سنجول شوي وي په عاجل ډول ۱۸۰ درجې تغیر وکولې شي؟ حال دا چې د امریکې سره د سولتیز حل هر ډول امکانات هم موجود وو. په هر صورت طالبان دخپلو قهقرايي بدعتونو سره په خپله مخه ولاړل او په عوض یې همغه پخواني لوبغاړي چې د خائینانه او جنایتکارانه اعمالو څخه یې نن هم د کوچني څخه نیولې تر زاړه پورې په خوب کې بوگنېږي او بشري تاریخ یې د ثبت او درک څخه عاجز او عار ترې لري، په برگو کماندويي دریشیو کې د پنځه کلن ماشوم څخه نیولې تر اتیا کلن پورې اغوستي وي، د قدرت په گدی کېښي او د لومړي ورځې څخه دغه حرفوي جانیاں د داسې جنایتونو او خیانتونو عاملین گرځي چې په تاریخ کې یې تر اوسه چا سارې ندې لیدلې.

قانونمندیو له مخې معقول منتج عمل گڼل کیده او افغانی روشن فکران په همدې علت کلک متیقن وو چې د امریکې په تضمین سره به حتماً په افغانستان کې د ملگرو ملتونو پروگرام عملي کیږي او هیڅوک به دا قدرت ونلري چې دهغې په مقابل کې خنډ شي. خو کله چې ځیني شیطاني قوتونو په هراړخیزه تېاني او مصلحت سره دهغې په مقابل کې کودتا وکړه او امریکې هم سمدستي اعلان وکړ چې نور به د افغانستان په کورنیو چارو کې لاسوهنه نه کوي، طبعاً دهیچا لپاره د منلو وړ نه وه. ځکه چې د دغه پلان داماده کولو او په دغه اړه د مختلفو هیوادونو او ډلو د توافق حاصلولو لپاره کلونو وخت او ډیرو مالي مصارفو ته ضرورت وو. او د هرڅه څخه مهم، تلافی ناپذیره او نه بڅښونکې دا وو چې د دغه عدم مسئولیت د احساس په نتیجه کې د افغان اولس مال، عزت، شرف، ناموس لوټ، هیواد په ټوله معنا او مفهوم وران و یچار، په سلگونو زره انسانان مړه او غمیزه تر اوسه پورې لادوام لري. دا خبره هغه وخت هم کومه پټه معما نه وه او نن پخپله امریکا اعتراف وکړ چې د شوروي عسکرو د وتلو وروسته یې افغانستان ته شا کړي وه. پوښتنه دا پیدا کیږي چې ایا یوه نړیوال ستر بی رقیبه آبر قدرت، د دموکراسۍ علمبردار او یواځیني تضمین کننده هیواد (ځکه روس خود مدعي وو) دا حق درلود چې خپله ذمه واري سرته ونه رسوي او اوس چې یې سرته نده رسولې افغانان کومې دادگاه ته مراجعه کولې شي؟ او دا خبره به ځکه گټه ونلري چې نن امریکا پخپله هم قاضي هم حکم او هم مدعي پاتي شوي ده.

نه! امریکا هیڅکله د دې حق نه درلود او نه ورته کوم دلیل

رڼا ورځ د بین المللي قوتونو په حضور کې ووژل شول خوڅوک یې د پوښتني حق نشي لرلې. په افغانستان کې نه یواځې ټول ارزشونه بې ارزښه شوي بلکه کاملاً پرځته او وختي دي. یوه قاطع لږکی ډله نه یواځې په نورو اقلیتونو بلکه په قاطع اکثریت هر ډول ظلم او ناروا روا گڼي، په زرگونو انسانان د سوسیال دموکراتیزم د علمبردارانو او د بشردحقوقو د محافظینو په حضور کې زندگی کیږي او شاوخوا دشتو کې لیوان او ټپوسان دانسانانو په غوښو اخته دي او دوی دغه صحنې او منظرې خایانه په چکچکو بدرگه کوي او دخپلو راتلونکو «افتخاراتو» دنمایش په خاطر ترې کستونه ډکوي.

پوښتنه پیدا کیږي چې دغه لږکی ډله، دغه د قدرت په گدی ناست وطن د بنمنه عاملین او پیژندل شوي شمالي ټلواله څوک دي؟ احمد، محمود، کلبی ... یا پښتون، تاجک، اذبک، هزاره، ترکمن ... او که خلقي، پرچمي، شعله بي، ستمی، اخواني، ... او یا دنورو ډلو نمایندگان شامل دي؟ دغه ټلواله لکه چې له نوم څخه یې معلومیږي په اصل کې ځیني تنگنظره شمالي او سیدونکي دي چې له پخوا یې سکتريستي تجزیه طلبانه، بیگانه پرستانه، خایانه عقاید او نظریات درلودل. د جهاد په وخت کې یې د ټولو جهادي ډلو پرضد د روس سره ځانگړې یوجانبه معامله وکړه، د حیرتان - کابل په لار د سالنگ په سوق الجیشي - اکمالاتي منطقه کې یې هغوی ته دوامداره اکمالات او د هغوی د عسکرو مصئون عودت تأمین کړ، په ۱۹۹۱ میلادي کال کې یې د ملگرو ملتونو د پنځه فقریز پلان په مقابل کې، چې په افغانستان کې یې د یوه نسبي ملي گرا دولت د جوړیدو امکانات برابرول، په مسکو کې د روس او

ددې ټولو خبرو سره سره امریکا په غټه تنه په خپله گناه اعتراف کوي او په واز کومي چیغي وهي چې بیا به دا ډول اشتباه نه کوي او دکفاري او تلافی په خاطر متې رابده وهي. خو په نتیجه کې د ټولنیز ترکیب څخه بې بنیاده او د موضوعاتي فهرست څخه بې محتوا او پوچ د بن کنفرانس جوړیږي او د هغې په نتیجه کې د ۲۰۰۱ م کال د دسمبر په ۲۲ بې صلاحیته موقت دولت جوړیږي، په افغانستان کې په اصطلاح نړیوال سوله ساتي ځواکونه ځای پځای کیږي، د توکیو په بین المللي کنفرانس کې بیا هم په اصطلاح د افغانستان د بیا بادونې په خاطر ۱۵ ملیارده د پنځه کلنې بودجې په حیث منل کیږي او ټول خوش باوره افغان اولس او تش په نامه روشنفکران پدې باور پیدا کوي چې دا ځل به دنړیوالو دموکراتو قوتونو په موجودیت کې حتماً په افغانستان کې د یوه دموکرات دولت بنسټ ایښودل کیږي او ټولې ناسمه او ناوړه پېښې به د گذرا پدیدو په حیث موقت خصلت ولري او ډیر زر به له منځه ځي. خو دغه وضعې دلویې جرگې په انتخاباتو، ترکیب، پریکړو او د انتقالی دولت په ترکیب د امورو په جریان کې دوام لري. وضعه له یوې ورځې څخه بلې ته خرابیږي، امنیت په قطعي ډول وجود نلري. د یوه عادي افغان څخه نیولې تر جمهور رئیس پورې هره لحظه د مرگ د خطر سره مخامخ او یوه گړی هم په خپل ژوند باور نلري. هر ځای زور حکومت کوي او دولتي لوړ رتبه مامورینو په ولایاتو کې ځانونو لپاره ملوک الطوائفي جوړي کړي او له ویري مرکز ته نشي راتلای. د هوانوردی وزیر ډاکتر عبدالرحمن او د حامد کرزي معاون او د فواید عامي وزیر حاجي عبد القدیر چې جرئت یې کړې و او کابل ته راغلي وو په

ټوله سرمایه په لاس کې لري، نن هم هر ډول خایانه معامله ته حاضر دي او باصلاحیته نمایندې یې ملي (متحده) جبهه ده چې دولت ټول واک په لاس کې لري او د خارجي متولیانو سره دناروا معامله متصدی ده.

شمالي ټلواله او یا په بل عبارت د دغه افغان دښمنې ډلې هر غړې د روس او نورو افغان دښمنه هیوادونو د ستراتیژیکو خایانه پلانونو له مخې دا ورډې مودې په ترڅ کې تشخیص، تربیه او هغوی ته دمجازي شخصیت ورکولو په پروسه کې دافغان اولس بې حساب مادي او انساني قربانۍ پلان گذاري او پدغه لار کې هر ډول متقابل متصور خنډونه همیشې په بې رحمانه توگه له منځه وړل شويدي. حتا د همدغه خایانه پلانونو له مخې د ټولو بین المللي نورمونو په خلاف د ازاد او مستقل هیواد په مقدس حریم یرغل ته هم حاضر شول. دا ټلواله دخپلو خایانه فکرونو او خایانه عملونو پرته دوطن، اولس او خلکو په مقابل کې دهیڅ ډول ذمه واری احساس دمسئولیت نلري او په لحظوي توگه دخپلو شخصي او گروپي گټو په خاطر خپلې قبلې، جبهې او انډیوالیو ته تغیر ورکولې شي. چې په تیره تقریباً دیرش کلنه دوره کې یې مونږ څرگند او بې شمیره مثالونه ولیدل.

شمالي ټلوالې په روسیه او هند کې دناچله، تورو او غیر قانوني افغانیو په چاپولو سره د افغانستان د ټولو خلکو شخصي، خصوصي، ملي او دولتي شتمنۍ غصب او غلا او دهرڅه دمخه یې پرې تاجک، د ټولو شمالي سیمو او بلکه په ټول افغانستان کې زلمیان اجیرونیول، دمرگ او جنگ ماشین یې پرې گرم وساته او د ورونو قومونو ترمنځ یې دښمنۍ اور

دکارمل د ډلې سره د قرارداد په امضاء کولو سره کودتا وکړه، کابل یې اشغال او دخاورو او ایرو په ډیریو یې بدل، شخصي او دولتي شتمنۍ یې له یوې مخې لوت او ټول بناریان یې دلسگونو او سلگونو زرو بچیانو ویرته کښینول، دوی بې حساب ناچله پیسې په روسیه او هند کې چاپ او د ټول افغان اولس شخصي او عامه شتمنۍ یې پرې غصب، بې حساب دالري ذخیرې یې پرې جوړې، خپل قومي زلمیان یې پرې په بیه واخستل او دنورو قومونو په مقابل کې یې دطوب خولې ته وټپل او په دښمنۍ یې واچول، د همدغه پیسو پواسطه یې د ټولو ورونو قومونو چټل خواړه بیگانه پرستان راټول، د ۲۰۰۱م د سپتمبر دیوولسمې وروسته د امریکا سره په معامله کې په سوونو ملیونو او بلکه ملیار دونو ډالرو اخستلو سره یې امریکایان په افغانستان باندې حملې ته وهڅول او غمیزه ترنن ورځې پورې دوام لري. نن په دغه ټلواله کې د ټولو قومونو، ټولو احزابو او ټولو اقشارو هغه بې وطنه، بې مسؤلیته او بې سوبې ټولې هغه کرغیږنې څیرې راټولې شوي چې د مشروع رقابتونو له مخې خپل سیاسي، اجتماعي، قومي، نژادي او داسې نورو معقولو انساني اهدافو او ارمانونو ته دمنل شوو دموکراتیکو معیارونو له مخې درسیدو سويه او توان نه درلود او نلري خود لویي غوښتنې، ځان غوښتنې، مقام غوښتنې او نورو ناروا غوښتنو حرس یې ترهر چا اچت او ددغه ناروا غوښتنو د عملي کولو په خاطر دخپل وطن، اولس، قوم، تاریخي افتخاراتو او بشري ټولو منل شوو حقوقو او عنعناتو په مقابل کې هر ډول خائانه معاملې ته آماده دي، نن هم ټول واک، ټول مقامونه او

په هیواد کې داوسنی ناوره وضعي عاملین همدوی گڼل کېږي .
د تورو چاپ شوو پیسو څخه که به یو کانتینر افغانستان
ته راتلې ، څو نه روسیې او څو نه هند ته پاتې کیدلې او خپل
ټول مصارف یې ددې لارې تاً مینیدل او په بین المللي
بازارونو کې پرې ډالرا خستل کیدل ، یواځې خدای ته معلومه
ده . هو دا یوه خبره معلومه ده چې دروسیې د سفارت یوه غټه
ډله د همدغه تورو پیسو له لارې ډالرو د قاچاق په تور و نیول
شوله او ویل کیدل چې په اشد مجازات محکوم شول .

کله چې د حامد کرزي حکومت نوې افغانۍ چاپ کړې یو
ځل بیا شمالي ټلوالې بې حسابه تورې پیسې له دغه ملکونو
څخه راوړې او څرنگه چې ټول واک او اختیار هم ددوی لاس
کې وو ، دغه تورې پیسې یې ټولې په نوؤ افغانیو سپیني او
خپلو ذخیرو ته یې ټیل و هلي او یو ځل بیا یې ټوله ملي شتمنۍ
غصب او چورو چپاول کړه .

پاتې کېږي دلاجوردو ، زمردو ، الماسو ، د اوه زره ټنو اپین
د قاچاق چې هر کال په افغانستان کې تولیدېږي او د خارجي
متولیانو سره د گرمو دوامداره معاملو مجموعه به څومره شي
چې د شمالي ټلوالې لوړ رتبه غړي یې خارج ته په چلولو اخته
دي دا سنجش هیوادوال پخپله کولې شي .

دهمدغه پیسو په زور د شمالي ټلوالې جمهور رئیس برهان
الدین رباني لس کاله پاچاهي وکړه ، د همدغه پیسو په زور ټولو
کسانو یې خارجي بانکونه په ډالرو ډک کړيدي ، د همدغه
پیسو په زور ، کله چې دولت د استقلال د جشن د لمانځلو توان
نلري ، دوی خپلې شخصي سالگري د دولت ، وزارتونو ،
ولایتونو ، ریاستونو ، خارجي نمایندگيو او مدیریتونو تر

ته لمن ووهله . دوی همداسې ددغه پیسو په زور ضعیف
النفسه رو شنفکران ، سیاسي - اجتماعي رهبران ، قوماندانان
، ژورنالستان ، لیکوالان ، مطبوعاتې نمایندگي ، مشران او
واکداران اجیرو نیول او تر ننه پورې یې پرې جنگي او تور
تبلیغاتي ماشین فعاله ساتلې دي . راشۍ ددغه غلا او غصب
اندازه ځان لپاره تخمین کړو :

که قبوله کړو چې د تورو پیسو له چاپ څخه دمخه ،

دیوه ډالریه ۱۰۰ افغانۍ

د تورو پیسو له چاپ وروسته ،

دیوه ډالریه ۱۰۰ ۰۰۰ افغانۍ کیدلې

که پخوا ۱۰۰۰۰۰۰ افغانۍ ۱۰۰۰ ډالره کېدل ، د

تورو پیسو له چاپ څخه وروسته د افغانۍ ارزش زرچنده

تیتیرې او ځمونږ هیوادوالو ته د یولک افغانیو په عوض

یواځې سل افغانۍ او په بل حساب د زرو ډالرو په عوض

یواځې یو ډالره لاس کې پاتې کېږي . یا که د چا شتمني

۱۰۰۰ ملیونه ډالر حساب کړو نو ۹۹۹ ملیونه ډالر د شمالي

ټلوالې په جیب کې پریوتل او یواځې یو ملیون ډالرز مونږ

هیوادوال ته پاتې شول . که د مملکت ټوله شتمني په نظر کې

ولرو د زرگونو بیلیونو او بلکه ملي شتمني چې په حساب کې

نشې راتلای ، او ددغه ټولې شتمنۍ ۹۹۹ برخي د شمالي

ټلوالې په جیب پریوتې او یواځې یوه برخه غریب اولس ته

پاتې ده . د ۱۹۹۲ م کال څخه راپدې خوا یې په عامه دارايي

چور جوړ کړې ، لا دوام لري ، افغان اولس او حکومت

او حتا خارجي قوتونه یې په خپلو مهیلتونو گروگان نیولي او

ملی او بین المللی حیثیت او موقف تثبیتیرې. مغرض او متجاوز هیوادونه تل هڅه کوي دنورو هیوادونو ملی ارزشونه پدې ډول بې ارزښه، نظام ړنگ او اداري، حقوقي او قانوني سیستم ضعیف کړي چې خپل اجنتان او خدمت گذارانو ته په غیر مستحق ډول لوړ امتیازات قایل شي او په ملی قهرمانانو او تاریخي افتخاراتو د خود فروشه ډلې له لارې ملنډې او تورو نه لگول شروع کړي.

شمالي ټلوالې د ۲۰۰۱ د سپتمبر دیوولسمې نیتې وروسته وطن ته د خیانت په بدل کې ستر مادي او معنوي خائنه امتیازات ترلاسه کړل او د بې حساب په پيسو او قدرت په زور اوس دهغې نمایشونه او گذارشونه دهیواد په گوټ گوټ کې دخلکو سترگې ړندوي او غوږونه کښوي.

ټول ارزښتونه یو څه ته او یو چاته خلک او یا دخلکو نماینده مؤسسات، انستیتوتونه او متخصص ارگانونه قایلیدلې شي. رئیس جمهور حق نلري ارزښتي امتیازات چاته قایل او ورکړي. یواځې دنورو افرادو په څیر دغه ډول امتیاز چاته پیشنه او کله چې دغه ډول امتیاز د مربوطه مقاماتو او مؤسساتو لخوا منظور شوي وي کولې شي منظور او یار د کړي.

شمالي ټلوالې څرنگه چې دخپلو پيسو، مقامونو، بدمستیو او خپلو متولیانو په زور اولس او دولت گروگان نیولې او هره ورځ ترې نوي او نوي امتیازات، مقامونه، القاب او نشانونه ترلاسه کوي. تاریخي مسؤلیت یې د جمهور رئیس حامد کرزي په غاړه دې او طاقت فرسا بار اورنځ یې بیوسه اولس په اوږو وړي او خارجي متولیان معاملگرانه او تجاهل

کچې په بیښانه ډمامو او مصرفونو لمانځې، د همدغه پيسو په زور دوی ټول افغان اولس او حتا خپل متولیان ځان سره گروگان ساتي او ټولو ناروا مقاصدو ته ددغه لاري ځانونه رسوي، د همدغه پيسو په زور ددې په عوض چې اولس ته دخپلو خیانتونو او جنایتونو حساب ورکړي او سزا ووینی، په خاینانه ډول قهرماني گاني، مار شالي گاني، جنرالي گاني او مقامونه ترلاسه کوي او د همدغه پيسو په زور یې دملي نامقدسي جبهې په نامه سیاسي لوبه روانه کړیده. سره ددې چې دوی او د دوی سره د سوږو نوریاران د جمهوري ریاست پورې په ټولو لوړو مقامونو یې خپته اچولې او دعوایدو ټولې سرچیني همدا اوس هم په واک کې لري او د بین المللي قوتونو په حضور کې برعلاوه ددې چې خپلې ادارې قانوني او حقوقي دندي نه اجرا کوي او په تعلل او کج قلمیو سره دا اختلاص، رشوت، غصب او اداري فساد زمینی برابروي، په څرگند ډول د امنیت مسؤل د بې امنیتۍ، قانوني مسؤل د بې قانونۍ او اداري مسؤلین د بې ادره گۍ عاملین گرځي. دولت ته ستر خنډونه ایجادوي او د بازسازی دنیم نیمگړو پلانونو د پلي کیدو مخنیوي هم کوي. دوی دخپلو خارجي او داخلي متولیانو او فرصت طلبانو سره په ناروا ډلې ټپلي جوړوي او خاینانه غوښتنې وړاندې کوي ترڅو دخپل شرمساره عمر موده اوږده او څوک یې دمحاكمي میز ته را کش نه کړي شي.

په یوه هیواد کې ملی منل شوي ارزشونه نباید بې ارزښه شي. سره ددې چې ارزشونه عمومي بشري لاسته راوړنه او زیربنده ده خو شک نشته چې ځیني ارزشونه یواځې ملی بڼه لري چې دهغې د کیفیت او کمیت له مخې دیوه اولس او هیواد

العارفانه غورونه کنوي او سترگي پتوي .

وگڼل شول. نوموړې تشکل نه یواځې دهغه وخت په کچه بلکه دنن ورځې دمدني ټولنو د ارزشونو له مخې خورا لوړ معیاری دموکراتیک عملي تشکل گڼل کیږي. ستر احمد شاه بابا دهمدغه دموکراتیک اصل په مټ دپراخه پرگنو ملاتړ حاصل او پدې سیمه کې یې لویه امپراطوري جوړه کړه. دخپلې امپراطورۍ په گوت گوت کې یې دټولو لپاره دمنلو وړ ټولنیز پراخ بنسټه حکومت او دولت جوړ او په ملک کې یې افغانی پرگنیزه عملي دموکراسی برقراره و ساتله چې تاسې محترمو استادانو دهغې په مختلفو اړخونو پوره رڼا واچوله.

دنوي افغانستان دجوړیدو د ۲۶۰ کلزي دنړيوال جشن غونډې ته

درنو استادانو او حاضرینو! زمان او مکان دوه مقولي دي چې دهرې پدیدې او خلقت او بالخصوص دټولنیزو پدیدو او نظامونو دایجاد، تحول، تکامل او پایښت په پروسه کې ټاکلې او قاطع رول لری. یوه عالم دیوه ستر تصمیم دنیولو په وخت کې دزمان ارزش داسپارزولې "نن وخته دې خو سبا به ناوخته وي". ستر احمد شاه بابا ددغه کتگوریو د عملي ارزش له مخې په تمام عیار ټاکلې وخت دشرایطو مطابق پخپل منطقي تصمیم سره په ملک کې خورا معقول ټولنیز سیاسي نظام جوړ کړ چې بدیل یې زمونږ راتلونکي تاریخ ونشو لیدلې او دغه تړلې ټینگ نظام همیشه دخارجي غاصبانو او داخلي متعصبو تنگ نظرانو دسترگو اغزې گرځیدلې وو.

درنو استادانو، مشرانو او خویندو ورونو! زمانیکې هیلي او احترامات ومنی. دافغانستان دکلتوري ودې ټولني د همیشني ابتکاراتو څخه په کوروداني او مننه چې نن یوځل بیادنوي افغانستان دجوړیدو د ۲۶۰ کلزي دنړيوال جشن په غونډه کې دافغانستان د معاصر تاریخ پوهانو د ځلانده ستورو دسترو خدمتونو دویار یاد ابتکار ته لاس غزولې او دهغې د ارزونې په خاطر یې دنړۍ د گوت گوت څخه ستر عالمان او تاریخ پوهان رابللي چې مونږ او تاسې دهغوی دارزونو شاهد یو.

زمان ددرې مرحلو څخه متشکل دي: ماضي، حال او راتلونکې. ماضي دهرې ټولني د حال او مستقبل بنسټ جوړوي چې ۲۶۰ کاله پخوا دهمدغه لوی احمد شاه بابا په خارق العاده ابتکار او دافغان اولس په قهرمانۍ په بې ساري او بې بدیله توگه د واحد افغانستان تر بیرغ لاندې د افغان ملت بنیاد

محرمو! ۲۶۰ کاله پخوا ستر احمد شاه بابا پدې سیمه کې دمیشتو قومونو په مشترکه مساعی او برابر و حقوقو سره دولت په واقعي مفهوم دننني افغانستان د بنسټ ډبره کیښوده او ټول او سیدونکي پرته له تبعیضه متساوی الحقوق افغانان

هم دخپل قومي او هم داوولسي او ملي تشخص، تعهد او تړون څخه برخمن شول او د لومړي ځل لپاره يې د نړۍ په دې لويه او په هر لحاظ ډيره ستراتيژيکه منطقه کې دخپل سياسي، اداري او ټولنيز نظام او دولت څښتن، د همدغه نظام دبیرغلاندي، په همدغه تشخص، تعهد او تړون سره يې لويه امپراطوري جوړه او دادې نن يې مونږ او تاسې د ۲۶۰ کليزي د جشن په وياړ راټول شوي يو. خوددغه عادلانه او منصف نظام د خصوصياتو په باره کې چې د دموکراسۍ په خورالورپو هر اړخيزو ملي مناسباتو او معيارونو يعنې اولسي او ملي دموکراسۍ په اصولو او قوانينو ولاړوو هيچا بنيادي او دستاينې وړ څه يادونه ونه کړه. هو ملي دموکراسي او فردي مساوات چې په ملي او بين المللي قوانينو، اصولو او مقالو او دملگرو ملتونو دبشر د حقوقو په منشور کې د ټولې نړۍ د اولسونو له خوا د معتبرو منل شوو اسنادو په حيث تسجيل شويدي. نه لکه په افغانستان کې چې مافيابي وسله وال قوماندانان، قبيلوي مشران او جهادي رهبران د ملي، قومي، گروپي، مذهبي، سمتي او داسې نورو نومونو او موقفونو له مخې په جوړجاړي، مشارکت، ځماځمي او پټه پناباندي د نعماتو او بيت المال په چور سره جوړ راغلي دي.

هو! نه ددغه ډول يوه فوق العاده نظام او نه د هغه ملي مدبر شخصيت، قوماندان او اولسي ټولنيز رهبر چې مختلف قومي مستعد، با تقوا، وطنپرست او په خپلو خلکو مين افغانان يې د دموکراسۍ د اصولو له مخې د هغه وخت په خورا مشکلو شرايطو کې سره متحد کړل، نه کومه ارزونه او يالاقل د قدرداني کومه يادونه وشوه. دروغجن به نه شم که ووايم نن چې

اينبودل شويدي. حال زمونږ او ستاسې رسالت دې چې دخپل ملي وحدت او دتاريخي ارزشونو او افتخاراتو د استفتد رسۍ سر ترمنزله د راتلونکي نسل ترلاسه ورسوو او خپل رسالت په ټاکلي منزل کې په پوره کميت او عالي کيفيت سره ايفاء او په پوره ډاډ سره يې راتلونکي نسل ته وسپارو.

ټولنيزي پديدي، نظامونه، دولتونه، ادارې، سازمانونه او انستيتوتونه دهر څه دمخه تاريخي پديدي دي او دوخت په هره گڼې او شيبه کې دهغوی رول او رسالت مشخص او ټاکلي دي. کله چې د زمان او مکان په تغير سره سياسي - اجتماعي وضعه بدلېږي، ورسره سم دحل سياسي لارې او رسالتونه هم تغير مومي دمثال په توگه ميرويس نيکه، احمد شاه بابا، وزير محمد اکبر خان، امان الله خان، مشروطه خواهانو، وپښ زلميانو، نورو سازمانونو، او ملي قهرمانانو پخپل وخت کې ټاکلي رسالتونه او مسئوليتونه درلودل. حامد کرزي، دهغه دولتي ادارې، موجوده سازمانونه او زمونږ همدا نننۍ غونډه هم ټاکلي رسالت او مسئوليت لري. لوی احمد شاه بابا خپل رسالت پرون ايفاکړې او هغه چا چې ندي ايفاکړې دهغوی په هکله تاريخ لازم قضاوت کړيدي. پدي ستره غونډه کې، دتاريخ پدي حساسه مرحله کې چې افغان اولس د مرگ او ژوند، بودونو په پوله شتېږي، پکار دادي چې مونږ ددې ناوړه حالت او وضعې څخه د وتلو لار او خپل رسالت تشخيص، تشيبت او دهغې دايفاء په خاطر مشخص او جدي اقدام وکړو. غونډه دنوي افغانستان د جوړيدو د ۲۶۰ کليزي نړيوال جشن تر عنوان لاندې جوړه شوې ده. په همدې بنياد هغه قومونو او اولسونو چې ټاکلي ملي تشخص، تعهد او تړون يې نه درلود

لپاره جوړاود یوې لومې په خای د بې شمیره لومو په جال کې ترلې پریووځي. نن ټول افغانان، دولتي مسئولین، پخپله حامد کرزي، په افغانستان کې دخارجي میشتو قوتونو مسئولین دخارجي دولتونو چارواکي او ټول نړیوال په پوره اتفاق سره وایي چې: د افغانستان بود ونبود د پوښتنې لاندې دې، په افغانستان کې نظام نشته، امنیت نشته، اداري فساد، رشوت، اختلاس، دمخدره موادو کرکله او قاچاق، اداري، قانوني، حقوقي او حتا افغاني انساني بحرانونه او ډیری نوری په لسگونو او سلگونو ناخوالی موجودی دی. د اکتوبر په میاشت کې په افغانستان باندې د امریکي له حملې راهیسې شپږ کاله پوره شول. د اکتوبر په اتمه نیټه د امریکي دکانگرس د هیئت رئیس ویلي چې په افغانستان کې د بوش سیاست ناکام دې او امریکا به حتماً افغانستان د همیشه لپاره له لاسه ورکړي. دا په حقیقت کې هغه تجاهل العارفانه اظهارات او اعترافات دي چې د افغانانو په مطلقه بېوسی او بې کسی دلالت کوي. هغه افغانان چې څه موده دمخه یې پخواني شوروي ستر ابر قدرت، چې له ویرې یې همدغه امریکایانو او اروپایانو په خپلو کورونو کې خوب نه درلود او هر کال یې بې شمېره بیلو نونه ډالردساره او تاوده جنگ په لار کې مصرفولې، مات او له خپل ملک څخه وشړه، او د امریکایان، اروپایان او نوروو چې زمونږ ملک ته د خدمت او کومک لپاره راغلل، خو خیانت یې وکړ او زمونږ ملک او اولس یې داسې بې وسه او بې کسه کړ. خو کرزي صاحب اوس هم مصمم دې په همدې خارجي قوتونو، د هغوی پورې تړلیو افغاني جنگي جانیانو، دبشر د حقوقو په ناقضینو،

د ټولې نړۍ له هیوادونو څخه نظامي، جاسوسي، ملکي دولتي او غیردو تینمایندگان او شرکتونه دالسم کال دې چې د همدغه نظام په بنیادي ښکولو او سر او مال په ویش اخته دي او نه مونږ پوهیږو او نه دوی چې باالخره څه کول غواړي، هم په دې باره کې، د دې سترې غوندې برخه والونه یواځې کوم پرېکړنده تصمیم ونه نیوه، حتا کوم چا یې په باره کې یوه پوښتنه هم راولاړه نه کړه او په داسې تاریخي او د افغانانو لپاره دنن ورځې د مرگ او ژوند په مهمه مسئله کې خبره د پنځو تنو تاریخ پوهانو دا تارو دیاد و بود په غوندې بدله شوه او هغه هم لا څوک یاد او څوک لاله یاده هم پرېوتل. په حقیقت کې دغه ستره غونده هم چې ډیرو پوهانو په کې گډون کړې وو، لکه د نورو غوندو په څیر په یوه عادي غوندې بدله شوه. نه په کې د تیرو تاریخي ویارونو، افتخاراتو او نیمگړتیاوو لازمه ارزونه او کره کتنه وشوه او نه په کې د افغان اولس د موجوده لویي غمیزي د حل لاره په گوته او نه کوم عملي تصمیم نیول شو.

مونږ په دې عقیده یو چې هره سیاسي وضعه او مشکل ځانته اساسي علت، تضاد او اساسي غوټه لري. ترڅو پورې چې همدغه اساسي غوټه خلاصه نه شي، هر مشکل چې وي په خپل حال به باقی پاتې وي. ژوندي او ملي متحد اولسونه په داسې حالاتو کې اساسي مشکل، تضاد او علت تشخیصوي او په خپل ټول فردي او جمعي شعور او مادي امکاناتو سره د همدغه اساسي مشکل د حل په لار کې سره متفقانه تړون او عمل کوي او مخکې له دې دغه مشکل ریښي و ځغلوې او بجي وزیروي، په خپل قابو او محاصره کې راولي او د پای ټکې ورته ږدي، نه دا چې له یوه مشکل څخه ۱۰۰۱ مشکل ځان

مینه په خاصه توگه د تقدس حیثیت او مقام لري نو کله چې روسانو په افغانستان خائنه حمله وکړه، افغانانو عمومي قیام وکړ او تر هغې ارام کښینناستل ترڅو چې یې اخري عسکر د امو له دریاب څخه پورې نه وته. دا په تاریخ کی همیشه همداسی وه او نن هم په حقیقت کې ټول افغانان په همدې علت پاڅیدلي دي.

د تعجب غټه خبره داده چې نن د یو موټي افغانستان جغرافیایي موجودیت د ځیني اجنبي پلوي افغانانو لخوا د خطر سره مخامخ دي او حتا درسمي تریبونو او پارلمان د موقف څخه دغه ډول غیر مسئولانه او خاینانه څرگندونې کيږي. دا چې وایي سیاست چټله لوبه ده، رښتیا هم نن په افغانستان کې سیاست په چټله لوبه او کثیر المجهوله لاینحله معادله بدل شوې او یوه تکه توره مکدره فضاء یې په افغانستان کې رامنځته کړې ده.

اولس د دغی وضعی له سپیناوې څخه عاجز دي. یواځې ملي وطنپرسته روشنفکر قشر یعنی تاسی محترم استادان کولې شی په هغې کې لازم صراحتونه او وضاحتونه راولی، اولس ته دوست او دښمن په گوته او تر منځ یې رڼه بیلدونکی کرښه کش کړی. اییا تاسې دغه کار وکړ؟ دغه سپیناوې مو راوست؟ او دغه رسالت مو سرته ورسوه؟

محترم استادانو! دیرش کاله کيږي چې دا ډول غوندې جوړیږي، که نور هیڅ مو له لاسه نه کيږي، په خپلو ستغو سپورو ویناوو که له یوې خوا د خپل زړه پر اس باسو، کیدلې شي د خوم چا په جیب کې یو څه هم واچول شي او له بلې خوا مونږ او تاسې چې د یو څه تنفس امکان هم لرو د دغه ډول غونډو

مفسیدینو او مختلسینو او نورو او نورو پواسطه نظام او دولت جوړ کړي او افغان اولس نور او نور هم له پښو پر بېاسي. دا کار پخپله د کرزي د حکومت او دولت قانوني او حقوقي مشروعیت د پوښتنې لاندې راولي. خو باک یې نه شته، ترڅو چې د زمان د دجال له شا دوی لپاره څه دوپیرې د دوی پرې ساعت تیر دي او دملک او اولس غم خو بې له هغې هم نه لري.

بین المللی قوتونه دملگرو ملتونو او امریکې په مشرۍ چی عملاً ټول جهان اداره کو، همداسې دغه تجاهل العارفانه تظاهر هم کوي چې دوی گوندې، په افغانستان کی د امنیت د تامین او اصلاحاتو څخه عاجز دی. که دا خبره رښتیا وي، نو د دوی حضور په افغانستان کی د څه په خاطر او دا دومره بې شمیره بې گناه افغانان هره ورځ د څه لپاره مري، دا دومره قوتونه په دې غریب ملک کې د ولي ځای پځای شوي، دا دومره مصارف د څه لپاره او سل او زر نورې خبرې د جدی پوښتنې لاندې راولي. له بلې خوا د افغانستان گاونډیان چې لا پخوا په کمین کی ناست وو او خپل توسعه طلبانه حرصونه او پوچ ارمانونه یې چاغول بیل بیل باندېني هیوادونه له هغوی سره مشترک پلانونه تعقیبوي او عملاً یې د افغانستان ځمکنۍ بشپړتیا او جغرافیایي فزیکي موجودیت د خطر سره مخامخ کړې دي. دغه او دې ته ورته ډیرو نورو مسایلو ته ټول وطنپرسته افغانان د شک په سترگه گوري او همدا مسئله نن د افغانانو او باندېني او ځیني گاونډي هیوادونو تر منځ په اساسي تضاد او شخړه او وختې ده. ځکه که یو اولس او هیواد جغرافیایي موجودیت او استقلال ونلري نور ارزشونه یې هم هیڅکله تحقق نشي پیدا کولې. د افغانانو لپاره چې د وطن سره

ددغه شورا لخوا دې له درې میاشتو څخه تر شپږو میاشتو پورې وخت ورکړې شي چې په موجوده وضعه کې ژور بنيادي اصلاحات شروع او سرته ورسوي.

• په غیر صورت کې دې دهمدغی باصلاحیته ملي وطنپرسته روشنفکري شورا لخوا بدیل اعتمادی متخصص کسان د دولت او حکومت لپاره پیشنهاد او معرفی شي.

د جوړیدو فرصت او حوصله هم لرلې شو. خوزمونږ اولس همغسې چې یې ټول بود و نبود ددغه ظالمانو سره پخپل عادلانه جنگ کې له لاسه ورکړي، دیوې شیبې حوصله هم نده ورپاتې. کاشکې نن دهغه اعجاز، جادو او نهایی تصمیم په باره کې یو څه فکر او تصمیم نیول شوې وای چې دمرگ په پوله پروت افغان غم ځپلي اولس ته داخري سلگۍ په فرصت کې ورته نجاتد امید واری پیغام پروت وې.

هو! هیڅوک هیچاته دقیامت د ورځې، نه دجنت و عدی ورکولې شي او نه له دوزخ څخه څوک وپرولی شي. خومونږ کولې شول لا اقل نن یو داسې تصمیم ونیسو چې د افغان اولس لپاره د تیرو افتخاراتو په ترلاسه کولو سره، په راتلونکې کې سراغاز جوړ شوې وای.

شرم دې دهغه چا لپاره چې نن هم دقسم خوړلې دبنمن خایانه نظام او لعنتی میدیا فعاله ساتي، ورته دخپلې خیتې نه توجیهات برابروي او ددغه لویي غوښتونکې، ځان غوښتونکې تنگنظره دجال دډولۍ لاندې سرتیټی روان دي. پکار دادی:

• نننۍ غونډه باید دخپل روشنفکری رسالت او بی له تاخیره مسوولیت له مخی موجوده خایانه مجهول سیاستونه واضح او ددوست او دبنمن ترمنځ که خپل وي که پردي، که پټ وي که ښکاره روښانه کرښه کش او په څرگند ډول یې یو تر بله سره تفریق او اولس ته په گوته کړي.

• دهمدغه تشخیص له مخې دعمل یوه څرگنده سیاسي فتوا باید صادره شي.

• یوه باصلاحیته افغانی روشنفکری شورادې جوړه او

نه شلیدونکي ارتباط او متقابل استلزام د عمده اصل او منبع
خڅه پیل کړي. غربي دموکراسي د سياسي نظام په حيث د
سرمایي د خصوصي علاقمنديو او د حاکمي طبقې او اداري
نظام د مشترکو امتیازاتو په نظر کې نیولو او تبانی سره
تحریفي، رسمي او عملي بڼه پیدا کوي او د ټولني د قاطع
اکثریت د خیر ښیځني د پروگرامونو او د ټولنیزو - اقتصادي
مناسباتو او تولید سره هیڅ ډول عملي اړیکې نلري او
دموکراسي د ټولني، ټولنیزو، ټولنیزو تولیدي، اقتصادي او
نورو مناسباتو مافوق، یواځې ایډیال معنوي ماهیت
پیدا کوي او د پوچ بې ماهیته نوم خڅه پرته هیڅ ډول مادي قابل
د احساس او قابل د استفادي ارزش نلري، ځکه چې په
اصطلاح ټول دموکراتیک نظام او میکانیزم د سرمایدار او
اداري حاکمیت د گټو په محور باندې دوران پیدا کوي. زه
پدې عقیده یم چې هر ارزش، حتا هغه چې مونږ معنوي گڼو،
هم یواځې د مادي کمیتونو او ارزشونو پواسطه قیمت گذاری
کېږي. د مثال په ډول، استقلال، ملي حاکمیت، پخپله
دموکراسي او ډیر نور چې د ځینو، په آند معنوي ارزشونه گڼل
کېږي مادي ارزش لري او یواځې د مادي ارزشونو پواسطه یې
کره کتنه او ارزونه کیدلې شي. راشی، پدې خبره غور وکړو،
که چیرې په اصطلاح همدغه معنوي ارزشونو تر شا مادي
ارزشونه وجود ونلري (چې حتماً یې لري) څوک به ورته ارزش
قایل شي؟ فکر کوم که مونږ د دموکراسي ارزش او کیفیت په
یوه اجتماعي - اقتصادي نظام کې د دغه نظام د استثمار د
کچې د ټیټوالي له مخې اندازه او قیمت گذاری کړو، دا به
دموکراسي د ماهیت د پوهاوي لپاره ډیره څرگنده، اسانه او

دموکراسي په تیوري او عمل کې

دموکراسي د یوناني کلمې «demos - اولس، خلک؛ او
kratos - قدرت، حاکمیت» خڅه اخستل شوې او یو د
اشکالو د اداري ده، چې په رسمي ډول د اکثریت حاکمیت په
اقلیت او د ټولو خلکو ازادي او یوشان حقوق تأمینوي. خو په
عمل کې نه پخوا د بشر په تاریخ کې کله اولسي حاکمیت عملي
بڼه درلودلې، نه اوس څوک دنړۍ په کوم کڼج کې داسې نمونه
ښودلې شي او نه په راتلونکي کې څوک دهغې تضمین او ذمه
واري کولې شي. تر اوسه پورې مونږ یواځې د حاکمو نظامونو
او طبقو د دیکتاتوري نموني لرو او بحث پرې کولې شو. اولس
په هره ټولنه کې وسیع البنیاده پدیده، جوړښت او بنسټ
تشکیلوي چې د بشري ټولني د ژوند په ټولو اړخونو کې یې
همیشه پریکړنده رول لوبولې، د تل لپاره د حقیقت او واقعیت
معیار پاتې شوې او د دموکراسي سره لازم و ملزوم او یو د بل په
وجود کې تحقق پیدا کوي. که څوک غواړي د دموکراسي په
واقعي مفهوم ځان پوه کړي او د تیوري او عمل سره یې کره وپه
ولري باید خپلې خبرې او عمل د دموکراسي او اولس دیو تر بله

ددې کار لپاره د ملیونو انسانانو قرباني، محلي، منطقي او حتا نړيوال جنگونه پلان گذاري او تسليحاتي مسابقات هم په کار اچولې شي. دوی د سرمايدارې طبقې په گټه مالي او پولې بحرانونه رامنځته کوي ځکه په هر بحران کې يواځې غريبه طبقه متضرره او د سرمايدارې طبقې گټې دوه چنده کيږي. د مثال په ډول کله چې بنزين دوه برابره قيمته کيږي، معمولاً د ټکسي او موټر کرایه هم دوه برابره کيږي. خو موټر او ټکسي نيم مصرف او نيمه گټه کوي. په بحران کې مصرف ثابت پاتې کيږي او د سرمايدار گټه دوه برابره شوه. ټولنيز مناسبات هغه وخت دموکراتيک دي چې اولسي د خیر بنسټگنې بڼه ولري او په اولسي پراخه پايداره بنياد باندې بناء وي. په غير صورت کې هره دموکراسي د معین نظام او معینې طبقې ديکتاتوري گڼل کيږي. د خصوصي ملکیت او د تورو پیسو په فزيکي موجودیت سره چې د استثمار، ناوړه گټې، فساد او غیر قانوني سود او مالي ذخایرو وسایل برابروي، دموکراسي هېڅ وخت عملي بڼه نه شي پیدا کولې او بلکه پخپله دموکراسي د دغه ډول عواملو څخه یو عامل گرځي. ديکتاتوري او دغه ډول تش په نامه دموکراتيک نظامونه یواځې په زور، ظلم، جبر، دروغو، نیرنگ، اردو، پولیس، مخصوص امنیتي قوتونه، حکومت او دغه ډول نورو وسایلو په ذریعه چلیدلې او ساتل کیدلې شي. خو ټولنيز دموکراتيک نظامونه د زور او ظلم محتاج ندي او په سولنيز ډول د جمعې سراسري پايداره سولې د تامين ضمانت کوي. که څوک غواړي چې په نړۍ کې سراسري سولنيز نظام ټينگ شي لازم دي ټولنيز مناسبات په اولسي وسیع بنياده پايداره قاعده ودرول شي، په غیر

غوره منطقي لاره وي. دموکراسي دهر تاريخي اجتماعي — اقتصادي نظام او دهغې پورې اړونده حاکمو او محکومو طبقو ذات الیمني مناسباتو د ضرورتونو او مجبوریتونو له مخې، تاريخي — سياسي پدیده گڼل کيږي. زما په نظر په دريو اړو تاريخي اقتصادي نظامونو کې د قواوو، وسايطو او مادي زیرمود کچې، ابعادو، کمیت او کیفیت ته په تش اشاره سره هم زموږ د مطلب د حل افاده کیدلې شي. یوه برده دار څومره مړه یان لرل، څومره یې پرې پخپله مصرف کاوه، په کومو وسايطو یې څومره تولید کاوه او څومره ورته گټه پاتې کیدله او د مصرف او گټې تناسب یې په فیصدي لحاظ څومره وو. یوه فیودال څومره ځمکي، دهقانان او څه ډول وسايط درلودل، څه شې یې کرل او ریبیل او په کال کې یو وار دگټي او مصرف تناسب یې څومره وو. اوس به راشو د لسو، سلو او پنځه سوه ملیاردو ډالرو سرمايدار، وسايطو، مادي او تخنیکي بیزونو او کومپلکسونو، لسگونو او سلگونو زرو کارگرانو، دهغوی، طیارو، ټانکونو، موټرو او نورو عظیمو تولیداتو، د ثانیې، دقیقې، ساعت ورځ، میاشت او کال گټې، تولیدي ضریبونو او تناسبونو ته. دغه تفاوتونه په هېڅ ډول فیصدي، تناسب او هېڅ قیمت سره د مقایسې وړ ندي. په همدې کچه دموکراسي او که بهتره به داوي ووايم چې ظلم او ناوړه د مقایسې وړ ندي. سرمايداري نظام د خپل نظام او سرمایي د بقاء په خاطر پنځه سوه کلنه تجربه لري. هغوی حاضر دي د سرمايداري مافیا د ناوړه گټې لپاره هر ډول شرایط، تحریفی تیوری او حتا د چور او چپاول زمينه هم برابره کړي چې څرگندې بیلگې یې په وروستیو کلونو کې مونږ په افغانستان کې لیدلې شو. هغوی

لیدل کیری، شعور له منځه الوتې، هر چاته ځانونه حق په جانب
بنسکاري او یواځې دا احساساتو له مخې په پتو سترگو په
وړاندې قدم اخلي. پداسې شرائطو کې د عواقبو جاج کومه نا
حله معمانده او محترم لوستونکی پخپله دهغې پیشگویی
کولې شي.

نن دنړیوالو ماجراجویانو او افراطیونو او نړیوال
دموکراتیک بهیر ترمنځ یو بل انقطاب عملا د تشکل په حال
کې دي. ماجراجویان او نړیوال افراطیون د مشترکو گټو په بناء
غواړي وضع په موضعي او نړیواله کچه متشنجه وساتي او
حتا د بشریت د تباهي په بیه قمار ووهي خو له نیکه مرغه نړیوال
دموکراتیک بهیر له یوې ورځې څخه بلې ته نړیوال ابعاد،
تینگ ارتباط او اعتبار پیدا کوي او په نړیوالو مسایلو کې
د فرد، گروپ، سازمان، قشر او داسې نورو په حیث خپل فردي
او دلئیز عکس العمل او تاثیر واردوي. په عراق باندې د
امریکي او انگلستان د حملې دامادگی په پروسه کې عملا دغه
تقابل ولیدل شو. افراطیونو هڅه کوله ددغه جنگ اور ته لمن
ووهي نویي دخپلو استخباراتي سازمانونو په مرسته هڅه
وکړه ددروغجنو دراماتیکو صحنه سازیو له لارې نړیوالو ته
وښايي چې په عراق کې د تصور څخه پورته کیمیاوي او
بیولوژیکي وسلو ذخیري موجودې او په ۴۵ دقیقو کې اتمي
وسله هم جوړولې شي، سره ددی چې په ټوله نړۍ او په هغه
جمله پخپله په انگلستان او امریکي کې ددغه جنگ پر ضد
مظاهري وشوې، د بلکس په مشرۍ د ملگرو ملتونو هیئت چې
په عراق کې دخپرونو مسئول وؤ په قاطعیت سره دغه دروغرد
کړل او داکتر کلي چې پدغه باره کې یې مسئولیت درلود او

صورت کې به بشري ټولنه دهمیش لپاره ددموکراسۍ د حقیقت
او واقعیت په برقراری کې گمراه او بی برخې پاتې وي. نن چې
له نیکه مرغه جمعي شعور، علم او اقتصاد پرمخ تللي، دا
کلکه امیدواري شته چې اولسونه به دخپل جمعي شعور
د وجدان دغږ له مخې خپل تاریخي رسالت درک او دټولنيزي
دموکراسۍ دتحقق په لور به چټک قدمونه واخلي. دتاریخ په
اوږدو کې ځیني تیوریسنانو هڅه کړې دموکراسي داو لسي
ټولنيز ارزش او ورځني عملي ژوند او مناسباتو څخه بې محتوا
کړي. له دې لارې هغوی هڅه کوي په اصطلاح
خالصو دموکراتیکو ادیالونو ته ځانونه ورسوي، چې وجود نه
لري. دخپلو نظامونو واقعیتونه پرده پوشي او اقتصادي
بحرانونه، ټولنيزو بدبختیو او ناخوالو علتونه په تحریفی
شکل فورمولبندي او په پره یې هغه څوک چې مدنظر لري
ونيسي او یایي دهر چا په قسمت او بخت پورې وتړي. هغوی
مذبحانه اظهارات او استدلال کوي چې گوندې دخپلې
دموکراسۍ د حفاظت او حراست په خاطر یې عظیمه بیرو
کراسي، قوانین، مؤسسي، انستیتوتونه او ارگانونه ایجاد
کړيدي. زه وایم که دا خبره سمه او په حقه وي نو د بشریت
د پیدا یست څخه تر نننۍ ورځې پورې به یو ددغه پرنسیپونو
څخه تحقق موندلې وي. دلوی تشویش خبره داده چې نن دغه
مبارزه دیري حساسې مرحلې ته رسیدلي، ټولې خواوې
مساوي امکاناتو خواته نژدې کیږي او بشریت پخپله دخپلې
تباهي لپاره هر ډول وسایل او امکانات برابر کړي، وضع هم له
بل هر وخت په نسبت دیره ترینگلي، ټولې خواوې دمخامخ ټکر
په موضع کې یو بل ته ولاړې اوله هیڅ لورد تفاهم علایم نه

حاکم نظام او طبقې دیکتاتورې ده. په سیاسي دموکراسۍ کې منفعت شخصي او خصوصي او مسئولیت جمعي ټولنیزه بڼه لري. تاریخ ددغه ډول دموکراسۍ څخه پخپله سینه کې ډیرې بدې خاطرې ساتلي دي. دهمدغه سیاسي دموکراسۍ په ضرر ابخانه کې اتم بم جوړ شوي، دهمدغې سیاسي دموکراسۍ دتضادونو او نه پخلاکیدو نکودښمنیو له بازار څخه لمړې ځل اتم بم استعمال شو. دسیاسي دموکراسۍ دگټې وټې څخه ده چې یو همیشه په گټه او بل همیشه په تاوان کې دي. په نړۍ کې دمسکراتو، مخدره موادو او نورو مضره موادو مخه نه نیول کیږي، اشتهارات او تبلیغات یې هره خوا سترگې پندوي او غوږونه کنوي، دسیاسي دموکراسۍ په نتیجه کې ده چې ایکالوژیکي او محیطي دژوند صحیح شرایط په نظر کې نه نیول کیږي، هره خوا بدشکله ناروا جنگي ماشینونه غوږیږي، دفابریکو دزهرجنو غازاتو لوخړې هوا ته پورته کیږي، ټوله نړۍ زهرجنه کوي او د مهلکو امراضو باعث گرځي خو گټه یې ځانگړي افراد ترلاسه کوي، داووزن طبقه له منځه وړي او نړیوال دراديو اکتیف شعاعاتو دمستقیم تماس او ضرر سره مخامخ کوي او دسیاسي دموکراسۍ علمبرداران دخپلو شخصي گټو او ملحوظاتو له مخې نه حاضرېږي بین المللي مقررات او پریکړې امضاء کړي او ویې مني. خو تش په نامه یې ورځي لمانځي چې همدا نن هم په کابل او نورو ښارونو کې ونمانځل شوه. ټولنیزه واقعي دموکراسي هیڅکله دننني شخصي سیاست په ناپایداره بنیاد پایداره نشي پاتې کیدلې او دسیاست په آزمندانه محیط او تنگ کمیس کې نه ځایږي. راشۍ چې دموکراسي په ټولنیزه پایداره قاعده ودروو او

پرتله د خودکشی څخه یې په بل څه زور نه رسیده بیا هم په عراق کې دجنگ اور بل، دغه متمدن هیواد یې دخاورو ایرو په ډیری بدل او نن هم هره ورځ په سلگونو بې گناه کوچنیان، ښځې او نړاو سپین گيږي او ځوانان وژل کیږي. هو! ماجرا جویانو په ډیره سپین سترگی خپل ناولي تصمیمونه عملي کړل، هغوی وروسته پدې هم اعتراف وکړ چې دغه ډول وسلې په عراق کې پیدا نه شوې او وروسته لدې به هم پیدا نشي. دا خبره تونی بلیرد ۲۰۰۴ کال دجولای په ۷ نیټه دسنا په وړاندې وکړه یعنې پخپل جرم یې دټولې نړۍ، دټولو سوسیال دموکراتانو، دهاگ دبین المللي محکمې او ملگرو ملتونو په وړاندې اعتراف وکړ. تونی بلیر دانگلستان صدراعظم دا خبره هم سمه ورسره غبرگه کړه چې په عراق باندې حمله بیا هم حتمي وه ځکه هغوی دملگرو ملتونو پریکړه نه وه منلي. دا چې چا پریکړه نه وه منلي او څوک ددغو پیښو دواقبو مسؤل دي پدې باره کې دی پخپله محترم لوستونکي قضاوت وکړي. زما لپاره دتعجب وړ خبره داده چې دغه کسان دهمدغه سوسیال دموکراتیزم دعلمبردارانو لخوا چې پر ضد یې مظاهري کولې دبل ځل لپاره په ولسمشرۍ ومنل شول. زما پوښتنه داده. همدې ته وایي دسوسیال دموکراتیزم اصلي ماهیت، عالی مرام، ستراتیژي او انصاف؟ یا دا چې نن هم ددغه محترمانو په مقابل کې کوم مضمربجر، طلسم او جادو قرار لري، نه یواځې د هغوی لاسونه او پښې یې ترلې بلکه په شعوري ترگمی یې هم اخته کړي دي. زه پدې عقیده یم ترڅو چې سیاست اولسي او ټولنیز نشي، سیاسي پایداره دموکراسي وجود نشي لرلې. یا دا چې هره سیاسي دموکراسي په موجوده شرایطو کې دهمغه

روشنفکران دخپل تنگ نظرانه موقف او دید له مخې ددغه ډول رهبري، جوگه ندي. همدا سبب دې چې دې شمیره گوندونو په جوړولو سره یې بې شمیره پرابلمونه ایجاد کړيدي. محترم حامد کرزي ته هم ولسي خلکو پرته د تبعیضه پښتنو، تاجکو، ازبکو، هزاره او نورو یوشان رایه ورکړه. لازم وؤ چې حامد کرزي هم دافغان اولس دا اعتماد په بدل کې دملی منافعو په بناء دملی اشخاصو څخه ملی حکومت جوړ کړې وې، خو له بده مرغه کرزي صاحب دخپل حکومت په جوړولو کې خارجي فاکتورته زیات ارزش قایل شوې او نن دکابینې هر غړې څومره چې دخپل متولي گټې په نظر کې نیسي هغومره خپلې ملی گټې په نظر کې نلري. دغه کار په حقه سره دیوې خوا دملی وسیع البنیاده حکومت دجوړیدو امکان له منځه وړې او دبلې خوا یې په حکومت کې ملوک الطوائفي او بې بندو باري رامنځته کړیده. کله چې حامد کرزي هڅه کوي دغه تشه دمشاورینو، مشاور وزیرانو، مشاور معینانو او نورو په مقرري، ډکه کړي مخالفین یې هغه دخوږې گوتې څخه نیسي او خپل نماینده گان پرې مقرروي او وضعه له بد څخه بد تریږي. نن سبا په افغانستان کې هر اړخیز تشکلات او دموکراتیک ریفرمونه جریان لري ددغه ډول ریفرمونو لپاره وسیع البنیاده ټولنیز نظام ضروري دې. حال دا چې په افغانستان کې دا ډول نظام وجود نلري. ټولنیز نظام هغه دې چې له ځان څخه ددفاع توان ولري خو زموږ اوسنی نظام دبین المللی قوتونو په مرسته هم دخپل استقرار څخه برخورداره ندي. له بلې خوا زموږ ډټولني پخواني ډیر قوی نهادونه له یوې ورځې څخه بلې ته یو په بل پسې ړنگیږي او کوم نوي نهادونه چې دخپل ماهیت

دټولنيزي پايښاره دموکراسی دشرایطو څخه خوند واخلو. ټولنيزه دموکراسی پخپله خود کفاء او خود بقاء نظام دې خو سیاسی دموکراسی «کله چې سیاست اولسي او ټولنيز نه وي» خپل ځانته خپل قبر پخپله کنی. دټولو بین المللي دموکراتو قوتونو څخه زموږ هیله داده چې مونږ ته په هیواد کې دټولنيزي دموکراسی پوخ تهداب کښیښودل شي. افغانان چې پخپل ملک کې دټولنيزي دموکراسی تجربه لري دغه نظام به ښه وپالي او وروزي. افغانستان نن دشرق او غرب دکلتورونو دتقاطع محل گرځیدلې. افغانان دسیاسی دموکراسی تجربه نلري زموږ په هیواد کې سیاسی مناسبات قومي او قبیلوي ښه لري. گوندونه او سازمانونه چې اوږده سابقه نلري او اکثر روشنفکران چې په غرب کې هم اوسیدلي او روزل شوي دي دخپلو قومي او قبیلوي مناسباتو څخه نشي وتلې او نن چې عملاً دبین المللي سیاسی لوبو په ډگر کې قرار لري په سیاسی لحاظ ډیر نزدیک بینه او هغې ته دپخوانیو تربگنیو او گونديو په سترگه ورته گوري. که دکاکا زوي کوم گوند جوړوي نو دې یې هم باید جوړ کړي او که چیرې دوه ورونه هم په گوندي کې سره جدا شوي هیڅکله بیا ندي یو شوي. زموږ په هیواد کې وروستیو سیاسی پیښو دا هم وښودله چې زموږ اولسي خلک دروشنفکرانو په نسبت دزیات وسعت نظر خاوندان دي. دولسمشری په ټولټاکنو کې زموږ د اولس شکیبایي او سالم برخورد زموږ د اولس او دې ځایه ناسالمو ډلو ټپلو جوړول زموږ دروشنفکرانو په هکله زما دمدعا دثبوت دلیل گڼل کیدلې شي. زموږ اولس افغان شموله سراسري سیاسی مرکزی قوي رهبري غواړي خو زموږ

د خپروني دريمه کاليزه

د حرکت د خپروني دريم کال د دسپتمبر د يوولسمې پيښې د شپږم او د بن د بي بنياده او ناکام کنفرانس د پنځم کال سره سمون لري چې د تروريزم د بي مفهومه ستراتيژي او ناکام جنگ له لارې په غوره کولو سره يي سياست په نړۍ او افغانستان کې په کثير المجهوله معادله او لاینحله معما بدل کړې او نن چې د امريکي دموکرات گوند په پارلمان کې د اکثریت په گټلو، غواړي په نظامي بودجه تعذيرات ولگوي، بيا هم د امريکي جمهور ريئس جورج دبليو بوش د ویتو د صلاحیت څخه په ناوړه استفادې سره په عراق او افغانستان کې د نظامي پوتنسيال د لوړلو په خاطر په کال سل مليارده ډالر ترلاسه او هڅه کوي چې د سياست کثير المجهوله معادله د نامعلوم وخت لپاره لاینحله پاتې شي. خو په اوسنيو شرايطو کې د دغه ډول غير مسؤله لوبو او بي مفهومه دروغجنو او دوامداره تروريستي پيښو تسلسل او ځنځير اخري سپرغۍ به يې له شکه د دريم نړيوال ذروي جنگ پټاکي وچوي. د يویشتمې پيړۍ په پيل کې اصلاً د نړيوال سياسي نبض پر ضد د دغه ډول سياست غوره کول او په نړيواله کچه د دغه ناسم سياست پلوی ټيمونو

له مخې موقته بڼه لري او تشکل يي ندې موندلې دارونده دندو د اجراء جوگه ندي. په پای کې محترم حامد کرزي د افغانستان د اسلامي جمهوریت منتخب جمهور رئیس په ډيرو حساسو ټولنيزو او دولتي مسایلو کې خپل هميشني وسعت نظر له لاسه ورکوي، يواځې مجاهد پاتې کيږي او په نورو ټولنيزو قشرونو او باالخصوص په وطنپرسته روشنفکرانو باندې د اعتماد څخه کلکه ويره لري. امید دې پدغه ټولو نيمگړتياوؤ برې ومومو او پدې حساسو شیبو کې خپل تاريخي رسالت سرته ورسوؤ.

گروپي گټو په بنياد رامنځته شوي وو په هماغه يو جانبه عطايت خپل قهقرايي مسير طي کوي. او د چارو د سمون په خاطر چا يوه لويه هم نده ايښي. د ملگرو ملتونو او امريکي په مشرۍ د بين المللي قوتونو په راتگ سره هر افغان او خصوصاً روشن فکر قشر پدې باور وو چې افغاني غميزه به حتماً د حل لار پيدا کوي. ځکه چې دغه ملکونه ستر نظامي، اقتصادي، علمي – تخنيکي پرمختللي ټولني لري، د عالي منجمنه او مديريتونو څخه برخمن او سوسيال دموکراتيزم دهغوی د ټولنيز ژوند ورځنۍ عملي بڼه گڼل کيږي. امنيت به تايمين، اقتصادي وده به حتمي او ټولنيز نظام او دموکراسي به په افغانستان کې په بڼه وجه برقراره شي. ليکن ددې ټولو بې شميره مثبتو فاکتورونو د موجوديت سره سره د شپږو کلونو وروسته په ملک کې نظام نشته، اداره نشته، قانون نشته، عامل ارگان او شخص وجود نلري، فساد، رشوت، اختلاس، دمخدره موادو کرکيله او قاچاق د دولت د مسؤلينو او ارکانو ورځيني کار او مصروفيت گڼل کيږي. شاه او گدا، داخلي او خارجي يوشان د ظلم، ناروا او بې قانونۍ څخه شکايت کوي. په افغانانو د قيامت ورځ جوړه ده هر څوک نفسي نفسي چيغي وهي نه صور اسرافيل «ع» شته او نه مسئول شخص په سترگو کيږي چې د حى على الفلاح چيغه وکړي او دغه په گوندو بې کسه او بې وسه اولس د سوال د کچکول څخه راييرون، پخپلو پښو يي ودروي او دخپلې عقيدې، ارادې او واک خاوند يي کړي. افغان خو هغه اولس وو چې د چا په غلامۍ کې هم غلام ندې پاتې شوې او نه يي د چا جوتې خوړلي. دغه کسان څوک دي چې د سوال او راکړې په دوښه پوهيږي او پرته له عاره په ډيرو وياړ پردو ته د

رامنځته کيدل، په حقه سره دبشریت دراتلونکی ژوند لپاره سپېره او بد فال گڼل کيږي. په همدې زماني مقطع کې پاکستان په موازي ډول په ذروي طاقت او نژدې سل زره تروريستي روزنيز مرکزونو په ايجاد د تروريزم په ځاله بدلول او په ټوله نړۍ کې د داسې يوې سرکشي او تاريخي قوې تیتول دوهمه نه جبرائيدونکی نړيواله ستره اشتباه گڼل کيږي. په افغانستان کې د امريکي او انگلستان لخوا د افغانستان د گاونډيانو پر ضد د طالبانو څخه د يوې حربې په څير استفاده، د افغان اولس په نماينده گۍ دهغوی سره د يوه سيال قوت په حيث معامله او بالاخره دشمالی ټلوالې د متعصب لږکي په گټه د دغه قوت ټکول درې واړه هغه ناسم عوامل دي چې دنړۍ پدغه هر لحاظ ستراتيژيکه منطقه کې يي د جنگ اوربل کړې او دمصونيت احساس ترې هيچا لپاره متصور ندې. نړيوال پرابلمونه دنړيوال سليم عقل، هم آهنگۍ او ملاتړ په نتيجه کې د سمون لار پيدا کوي او افغانان به يي هم دنړيوالو سره يوشان گالي، پالي او د سمون ملاتړ به يي کوي. که هر اولس خپلې داخلي او خارجي چارې په ايماندارۍ سره سرته ورسوي په نړۍ کې به هيڅ مشکل پاتې نشي. پکار دادي پخپل ملک کې د سمون پسې د معرفت څراغ بل کړو، دخاين او صادق تر منځ توپير ته قائل شو او لازم وضاحتونه رامنځ ته کړو. د بن د کنفرانس څخه وروسته د افغانستان مؤقت، انتقالي او منتخب دولت، لويه جرگه، پارلمان او محلي شوراگانې، اساسي قانون، مختلفې مستقلي ادارې، کميسونونه او دموکراتيک انستيتونه جوړ او بين المللي ملاتړ او ډيري مادي مرستې ترلاسه شوې خودا چې د بن کنفرانس په نامعقول بې پلانه او بې پروگرامه دشخصي او

عزم، ملي سيالي، ملي وطنپرستي، ملي بنسونه او روزنه، ملي ژبه، ملي ايدیولوژي، ملي ترمنلوژي، ملي ادبيات او کلتور، ملي څار او کنترول، ملي اردو، ملي پوليس، ملي روشنفکر، ملي سرمايه دار، ملي متخصص، ملي مترقي باشعوره انسان او دیته ورته مفاهيم مشتق چې پراخه وطنپرسته پرگنې پرې راټولېږي، ملي دموکراتیک بنسټونه، مناسبات او انقلاب پالي او ساتي او په ملي او بين المللي کچه ديوه واقعي دموکراتیک انساني، سياسي، اجتماعي، اقتصادي عادلانه نظام او مناسباتو داستقرار او پايښت تضمین کوي. خو هغه په خوردضابطې کې ناکام خوردضابطان، د بې صلاحیته او بې کفایته دولت مردانو بې سويي کلانساله بچيان چې دموربانې په څير دمستعجل په نوم اردو ته شامل او د اردو اهنين د سپلين يي په صفر کې ضرب کړ او يا هغه کسان چې په خپل ملک کې يي په اجتماعي، شعوري، سياسي، فزيکي او اخلاقي لحاظ احساس د حقارت او کهتری کړي، دگونگیانو غوندې په تورتميو سوږو کې پټ شوي، نه يي دشين آسمان روڼ لمر او نه يي دوطن دمور تودې غيرې مينه او خونديدلې او ټول دغه عالي وطني منلي ارزشونه يي دخپلو متوليانو په غلامۍ کې له لاسه ورکړي، نه ددغه ارزشونو په ارزش پوهيږي او نه ددغه ډول کارونو جوگه دي. دا خبره نن پوره څرگنده شوې چې خارجي قوتونه، گاونډيان او په واک کې پاتې افغانان په افغانستان کې دافغاني خودگردانه ټولنيزو وطنپرست نظام دمهار کولو او غلام ساتلو په خاطر د تبعيض او تفرقی ناوړه او ناروا ستراتيژي او تاکتيک غوره کړې او د اوږدې مودې لپاره دهغې تطبيقول غواړي. هغه کسان چې دنظامي ژوند د الفباء

جاسوسی او خوشخدمتی مهرونه یو تر بله سره په سیالی په ځانونو لگوي او دتاریخي مختوری څخه هیڅ باک نلري. په شخصي لحاظ یو څوک د نه منلو تهمت او ناوړه کار پر ځان منلې شي خودا کار دیوه اولس، ټولنی او یوه ملت په نوم او نمایندګۍ نشي کولې او نه باید اولس چاته دا حق ورکړي. په کوم هیواد کې چا دولتي اداره، پارلمان، قضاء، حقوق او نظام د جنگي جنایتکارانو، دبشر د حقوقو د ناقضینو، بې سواده جنگ سالارانو، مفسدینو، رشوت اخستونکو او قاچاقبرانو څخه جوړ کړي، د چا په ملک کې چې امنیت نه وي څوک نژدې ۲۰۰ زره تحصیل یافته، باتجربه متعهد افسران کوڅو ته بې سرنوشته وباسي، په کوم ملک کې دکابینې غړي، اداری لوړ رتبه مسئولین په ښکاره د پردیو ملکونو په جاسوسی اعتراف کولې شي، په کوم ملک کې داخلي او خارجي اشخاص او افراد شخصي زندانونه لرلې شي او دخارجي ملکونو معلوم الحال اجنټان گوندونه او سازمانونه لرلې شي. په کوم ملکی امنیتي مسئولینو په ښکاره د دولت پر ضد مسلحانه مظاهري کړي چې په لسگونو کسان پکې مړه او زخمیان شوي اوسي. اوس خلک ټول پوهیدلي چې دغه کسان ټول دیوې لوبې لوبغاړي دي چې په مختلفو وختونو کې په مختلفو څیرو سره مختلف رول لوبوي. د مارچ د میاشتي په دوهمه اونۍ کې ملي متحده جبهه اعلان شوه او دولت او ډلټیزو رسنیو هغوی د پردی مغرضو ملکونو پورې تړلې کسان وبلل او خلکو هم د پخوانیو ډلو ټپلو غوندې پر هغوی په حقه باور ونکړ. د ملت د مقدسې مقولې څخه ډیر وطنپرستانه او انسان دوستانه شعارونه لکه ملي متحده جبهه، ملي تړون، ملي وحدت، ملي

دافغان اولس دنماینده په حیث یوه سیاسي خبره او یو سیاسي دریز نه اوریدلې او نه لیدلې بلکې د بې ځایه تو جیهاتو او ژستونو شاهد وو چې د ایران، پاکستان او حتا د المان دولت د عکس العمل سره مخامخ شو. سیاست د سیاسي عباراتو او کلماتو افادې ته چې د پرمختللو هیوادونو د سیاسي تقریرونو او ژستونو په تقلید سرته رسېږي نه ویل کیږي. سیاست دیوه اولس د جمعي شعور د وجدان غږ دې چې په مختلفو داخلي او خارجي سیاسي جبهو کې یې باید د باندنیو، کورنیو او دفاعي چارو وزیران د ملي دریز او سیاستونو په حیث افاده او پلي کړي. پدې عواملو ځانونه پوه کړي چې ولې په ملک کې دیرش کاله جنگ روان دې؟ ولې زموږ د مهاجرینو د و مره سپکاوي کیږي او په د و مره فضیحت سره د پاکستان او ایران څخه ایستل کیږي او بین المللي نور مونه، او پریکړې په نظر کې نه نیول کیږي؟ ولې زموږ ټول اولس پاڅیدلې او جنگیږي؟ نه یواځې دا چې ټول نړیوال دغه ټولې پیښې غندي او محکوموي خو زموږ د چارو مسؤلین زموږ خپل خلک مجرم بولي او په مرگونو او سپکاوي یې خوا یخې کوي!!! د ۲۰۰۷ کال د جون د میاشتې په ۱۴ د ملي متحدې جبهې مشرانو د زم زم په اوبو د تیرو گناهونو د پریمنځلو وروسته چې چا په ږیرو او چا په بریتو گوتې وهلې دیوې نوې طرحې په وړاندې کولو سره موجوده دولت په بې شمیره تورو نو تون کړ. راشی یو ځل خپل گریوان ته سترگې و اوړو او پدې خبره ژر سوچ وکړو چې د پرون او نن ورځې د جرمونو مجرمان څوک وو او څوک د سببا لپاره پدې خاطر امدگي نیسي او هلې ځلې کوي؟

سره اشنا دي پدې ښه پوهیږي چې د توپ، راکت او هوایي بمونو او په کل کې د خارجي قوتونو په وسیله په پردي ملک کې امنیت نشي تامینیدلې. د امنیت د تأمین معیار، محک او عامل یواځې او یواځې دهغه ملک خلک دي، اولس دې او هغه هم پدې شرط چې د ټولني د ټولو اقشارو او طبقو تر منځ هر اړخیز عدالت تأمین او اولس د دولت ملاتړ اوسي. نن خارجي قوتونه د لیرې مسافې او لوړې ارتفاع څخه د توپ، راکت او الوتکو په وسیله د بمبارد ناکامه پالیسي غوره کړې. پیاده قوتونه له حرکت پر یوتې او د هرې څیمې او بوسارې شاته ځانونه پټوي او د مقابلې قابلیت یې له لاسه ورکړې. دوی هڅه کوي یواځې مخالف قوتونه له ځانه لیرې وساتي او یواځې په ږندو بمباریو د ملکي بي گناه خلکو، ښځو، ماشومانو او سپین گیرو وژلو او نسل کشی ته دوام ورکوي. مخالف جنگیالیان هم د خرپ او ترپ تاکتیک له مخې خپلو حملو ته دوام ورکوي او بې گناه قربانیان په منځ کې یواځې د افغانستان خلک دي چې د طالب، القاعدې او تروریست په نومونو اعلانېږي ترڅو واقعیتونه دخپلو خلکو څخه پټ وساتي. دوی ځیني مظالم چې دنړۍ په خلکو روا گڼي دخپلې خاورې څخه په زرگونو میله لیرې په گوانتانامو، ابو غریب، بگرام، قندهار او نور ملکونو کې سرته رسوي خودا هیرو ی چې دخلکو د انظارو څخه هېڅ عمل په پټه نه سرته رسیدلې او نه پټ پاتې کیدلې شي. ډیره موده کیږي دخارجي، داخلي او دفاعي چارو په وزیرانو شخړه روانه ده. حال دا چې موږ پخپله نه خارجي، نه داخلي او نه دفاعي پالیسي او ستراتیژي لرو. که مو لړلې نو مؤثریت به یې معلوم وي. موږ د باندنیو چارو له وزیر څخه تر نن ورځې پورې

دی دهغی دساتلو په باره کې فکر وکړو او دمغولو پریکړو
لپاره یې وساتو او په کار یې واچوو !

دروسانو دیرغل څخه وروسته نړیوالو دافغانانو په حق کې
په ډیره ناروا او جفا سره داپریکړه وکړه چې دشرق او غرب،
سوسیالیزم او کپیتالیزم، روس او امریکي عظیم او گلوبال
پرابلمونه دافغانستان په جنگی تیاتر کې حل کړي. له یوې خوا
لکه چې دامریکي دهغه وخت جمهور رئیس رونالد ریگن به
ویل "افغان مجاهدینو ته سلام چې دهغوی عقیده او ایمان
دبشریت دآزادی سمبول او الهام بخش دي" له بلې خوا
د دوستی، نوع پرستی او نیک گاونډیتوب په نامه ورورد
ورور او پلار د زوی په مقابل کې د بې رحمانه او بې باکه قتل
و قتال لپاره هڅول کیدل. افغانان دخزان دپانیو غوندې رژیډل
او دهغه ورځې څخه ترننه پورې نه د افغانانو په ذهن کې
دهیواد او خلکو په گټه کوم فکر پیدا شو او نه چا موقع ورکړه.
نړیوال شرقي او غربی انقطاب ړنگ، سوږ جنګ ختم او هغه په
زرگونو ملیارده ډالر چې دریم نړیوال او ساړه جنګ په لار کې یو
دبل په مقابل کې به یې مصرفول پخپلو جیبونو کې یې پاتې
شول. هو! دافغان اولس فرد فرد، ددوه میلیونو شهیدانو کونډې
او یتیمان، دیو نیم میلیون معیوبینو بې وزله بچیان او
دافغانستان سمه او غریوه احسن پاداش ته سترگی په لار وو.
هغه احسن پاداش دا شو، ټول افغانان چې ترمنځ یې دنفاق
اورونه ښه بل شوي وو دباروتو او وسلو په گودامونو کې پوره
لس کاله یواځې پاتې شول او یو ځل بیا یې دگاونډیو په مرسته
یو بل سره ښه ووژل او دگور دچینجو غوندې یې په پتو سترگو
سره وخوړل. په تیرو پنځه ویشتو کلونو او دهغې څخه پخوا هم

د سلیم عقل او وجدان په حکم

مونږ پدې کې هیڅ شک نلرو چې هر چاته خپلې گټې
معتبرې دي، دهغی لپاره مبارزه کوي او نه په دې کار څوک
ملامتوو. دملا نصرالدین په خیر خلکو ته په نننیو شرائطو کې
نه د ژوند حق ورکول کیږي او نه یې لرلې شي. افغانانو پخوا هم
لوی قوتونه مات کړي، پخواني شوروي اتحاد یې هم مات کړ
او امریکا به هم ماته کړي خود سیال ژوند کولو حق به پیدا
نکړي. ددې علت هغه کرکجنه وضعه ده چې دافغان اولس
دجمعی شعور په ضمیر کې یې یو دبل په مقابل کې ځای
نیولې، هیڅکله دشعور سطحې ته نه راپورته کیږي او
دمغولي نتیجگیری څخه دتل لپاره عاجز پاتې دي.
دتاریخ په اوږدو کې افغانان دهر جنګ د سون مواد وو.
دسون مواد پخپله سوزي او یواځې نور ترې مستفید کیږي.
دکوم چا نوم سرتیر او یا سرباز وو بل ورته ویلې وو دداسې سر
څخه به زه هم ډیر پخوا تیر شوې وای. دسرڅخه تیریدل او یا سر
بایلل نه لازمی او نه کافي شرط او نه کوم ویار گڼل کیږي
یواځې سیال انسانان دي چې په افتخار سره خپل سرونه ساتي
اولازمی او کافي شرط یې گڼي. راشی ترڅو سرونه راپورې

ساتي ځواکونو سره د همدغه افغانانو د برخه لیک په هکله مشترکاً معاملي کوي، ځکه هغوی پوهیږي ترڅو اجتماعي گټې محفوظې او مصئونې نه وي شخصي گټې محفوظې نشي پاتې کیدلې او افغانان یا خولا شعوري غافل پاتې دي او یا خو ځیني کسان دخپلو شخصي گټو او موقفونو د حفاظت په خاطر په ټولو معاملو معاملگرانه سترگې پټوي.

په هر صورت د افغانستان شاوخوا سیمي د نفوس، مادي ذخیرو او جغرافیایي موقعیت له لحاظه تر هر بل ځایه ډیرې غني او مهمې ستراتیژیکې منطقي گڼل کیږي. افغانستان پدې منطقه کې دیوه څلورلاري او مستحکم بالا حصار په حیث د ځانگړي ستراتیژیک موقعیت څخه برخورداره دي. له دغه ځایه هره خوا هره سیمه په ډیره اسانۍ او برلاسي سره په نښه کیدلې شي. تاکیداً باید ووايم چې با شهامته، وطنپرسته او د هیواد او خلکو په گټو مین افغانان په نننۍ سیاسي لوبه کې د دغه برلاسي فکتور څخه په پوره جرئت او ډاډ سره استفاده کولې شي او همدغه مطلب زما د دې لیکنې اساسي هدف تشکیلوي.

۲۰۰۴ کال د اپریل په ۳۰ نیټه ۱۰ نوې هیوادونه چې اکثراً پخواني سوسیالستي هیوادونه او د روسانو کلک ملاتړي وو د اروپایي اتحادیې غړي شول او سبا ته به د ناټو غړي هم شي. اکراین، سپینه روسیه، او ځیني نور هیوادونه هم همدغه لار تعقیبوي. روسیه هم د دې په عوض چې دنننۍ یو جهته دینامیزم او عطالت مخې ته خنډ شي په ډیر شرم اور شکل سره، خپل سرونده داروپایي اتحادیې، امریکې او ناټو د لمنې لاندې کوي. بناماریې په سپینه ورخیږي او لکه

په افغانستان کې د افغانانو د بې اتفاقي، د بښمنۍ او ټوټه ټوټه کولو لپاره د سوسیال او بورژوا دموکراسۍ د تقابل په موده کې سترې تحقیقاتي پروژې تر سره شوې او د هر ډول تبعیض اور ته لمن وهل شوې وه، هر افغان د تنهایی او بې کسی احساس کوي، نن هم هره ورځ نوې ولسوالي، علاقداري او محلي امرین او قوماندانان د ملوک الطوائفی او خودمختاری غږونه پورته کوي، په افغانستان کې مطلقه ځانځاني، کرکه او نفرت حکمفرما او هر څوک یواځې نفسي نفسي چيغي وهي او افغانستان په ټوله معنا او مفهوم بې صاحبه مال او متاع گرځیدلې، هر څوک یې لستونې کښوي او پریکوي یې او پر هر سیاسي دکان کې د سودا لپاره عرضه کیږي. لنډه دا چې د کوم سر نوشت سره چې د ۲۵ کلنو په موده کې مخامخ وؤ نن لاد نړیوالو او گاونډیو تر منځ د افغانانو په سر نهایی معامله روانه ده او زموږ دولت مردان او سیاسي مبصرین او حتا پوهان دهغې لپاره تجاهل العارفانه توجیها ت برابروي.

هو! پداسې حال کې چې د افغان اولس فرد فرد داخرت د ورځې په څیر نفسي نفسي چيغي وهي، یواځې د شخصي گټو او بقاء په لټه کې دي او د هیواد او ټولنیزو گټو په مقابل کې د مسئولیت او احساس د درک څخه عاجز پاتې دي، په مقابل کې د امریکې په مشرۍ په اصطلاح خارجي سوله ساتي ځواکونه په افغانستان کې موجود دي چې تر شایي ملي متحد اولسونه ولاړ او خپل منځي مشخص تعهدات، تعلقات او ټاکلی اهداف لري. دهغې لپاره دغې منطقي ته راغلي او هغه به تعقیبوي. گاونډی هیوادونه هم د افغانانو په څیر دخپلو وطني گټو سره بې علاقې ندي او د سیالو هیوادونو په حیث د بین المللي سوله

شکل تر ابده دوام پیدا کوي؟؟؟ او تل به افغان اولس لکه پسه غوندي دقصاب په غولي دحلالکې لپاره تړلې ولاړوي؟ نه!

داسې وايي "هر اولس دهمغه حاکم او آمر سزاوار دي چې پرې حکم او آمر کوي" او علامه سيد جمال الدين افغان په حقه سره ليکي "زه دظالم او مظلوم دواړو سره عداوت لرم. دظالم سره پدې خاطر چې ظلم کوي او مظلوم سره پدې خاطر چې دظالم ظلم پر ځان مني" افغان اولس ددښمنۍ وړ ندي. خپل دين او رسالت يې دوطن په وړاندې تل ادا کړې. پدې به وروسته بحث وکړو.

کله چې بين الملل قوتونه په افغانستان کې خپل حضور ساتي حتما به لکه چې همدا اوس مخامخ دي، دافغان اولس د عکس العمل سره به مخامخ وي او افغانان به هم حتما هغوی وتلو او ماتې ته مجبور وي. دا يو معمول تاريخي فاکتور، حقيقت او واقعيت دي او افغانانو تر اوسه پدې باره کې بل مصلحت نه دي منلې. خو سوال پيدا کيږي. ايا دغه ډول نظامي حضور يواځې په افغانستان کې دي؟ يواځې دامريکې دا ډول نظامي حضور دنړۍ دسلو څخه په زياتو هيوادونو کې شته. دا يو بين المللي پرابلم او بين المللي مصلحت، تړون او پيوستون غواړي. افغانان لکه څرنگه چې يې د تاريخ په اوږدو کې ندي کړې شوي، نن هم دغه پرابلم په يواځې ځان نشي حلولي او که غواړي دغه کار وکړي انجام يې لکه هر وار، دا وار هم بل ډونه شي کيدلې، يعني چې امريکا به ماته کړي، خو پخپله به هم يو ځل بيا د غير و غماز او شغالاتو لپاره د مرگ په پوله پريووځي.. دافغانستان دښمنان غواړي پدې لوبه کې پخپلو معاملو سره

دمسمریزم شوی مورک غوندي د سوړې دنوتلو توان يې له لاسه ورکړيدي. خو سرنوشت يې معلوم او څرگند دي او هغه په نوې لوبه کې دلويې روسيې ړنگيدل دي.

ناتو چې په نوې وسلو باندي دسنباليدو او توسعې لپاره يې هيڅ ډول سياسي او اجتماعي منطق وجود نلري او لا پخوا بايد دغه سازمان منحل شوې وي، ورځ په ورځ توسعه پيدا کوي، د روسيې شمالي او غربي سرحدونه يې اشغال کړي او دپخواني شوروي اسيايي جمهوريتونو په راخپلولو سره به د روسيې جنوبي پولې هم د واک لاندې راولي. دافغانستان د سنگر څخه چې شاوخوا ټولې سيمي دهوايي تکتیکي او ستراتيژيکي او ځمکنيو ليري ویشتونکو قواو دفعاليتونه په شعاع او تيررس کې قرار لري حتما به دامريکې په مشرۍ موجوده قوتونه په افغانستان کې ددغه لويې لوبې په سياسي - نظامي مرکزي وضع الجیش کې پاتې کيږي او خپل حضور به ساتي.

خو ددې ټولو خبرو سره سره روسيه او دسيمي لوی او واړه هيوادونه يو ډول اميدواری ته سترگې په لار دي او هغه دا چې گوندي يو ځل بيا به دافغانانو د بې سنجشه قربانۍ په نتيجه کې دفلک څرخ ددوی په گټه څرخي او امريکائيان به هم لکه د روسانو په څير پدغه پلندي کې ډوبیږي او دافغانستان په ونډۍ کې به بيا هر چاته خپله خپله برخه رسپړي. زما پوښتنه داده چې افغانان څه شي ته سترگې په لاره دي؟؟؟

يو ځل بيا دافغان اولس بې سنجشه قرباني! يو ځل بيا عين سرنوشت! يو ځل بيا د خپلو او پردو لخوا عينی موضعگيري او لکه پخوا همغه لعنتی پاداش! او دغه پروسه به په متوالي

لا سترگې پټوي او د بي بي سي دراديو له لارې په ډيره بې
مسئوليتۍ سره ځيني اظهارات کوي او له بده مرغه لرو بر
افغان دهغې په مقابل کې په حقيقت کې پټه خوله پاتې کېږي.

زه دا ولسونو سره د عدوت دمستلى سره موافق نه يم هغوى
تل خپل رسالت سرته رسولې، دا سياسي او دولتي وطنپرست
مشران، اجتماعي شخصيتونه او روشنفکر قشر پورې لري چې
هميشه پداسې حساسو شیبو او د تاريخ په تاريکو ککليچونو
کې بايد خپلې ټولنې د يوه نيک او څرگند مستقبل په
لور رهبري کړي. خو سوال پيدا کيږي کوم مشران او کوم
روشنفکر؟

— هغه چې د افغانستان دوروسته پاتې اجتماعي -
اقتصادي مناسباتو خام او نارس محصول، د شعور او درک
سترگې يې لاپټې، د خپل رسالت او دندو په وړاندې احساس
دمسئوليت نشي کولې او يواځې په بچگانه، تنگ نظرانه لوبو
کې يو دبل د پښو وهلو او امکاناتو د خنثاکولو په مرض اخته
دي؟

— هغه چې د پرديو دواکمنۍ په وخت کې دهيواد او خلکو
په وړاندې د عدم احساس او پرديو ته د خوش خدمتۍ
د معيارونو له مخې هر بې سواده با سواده په غير مستحق ډول
کور کورانه په نظامي او ملکي دولتي رتبو او مقامونو،
مسلكي، علمي، اکادميک صلاحيتونو او رتبو او د نړيوالو
معيارونو، پرته په ديپلومونو او يا نورو القابو مفتخر شوي او
په پنځو ورځو کې دمقامونو، رتبو او افتخاري القابو د ټولو
پورېو څخه او وختي دي؟

— هغه چې د بې شميره پاچاگرد شيو، حکومتونو،

افغانان او تاريخ يې د ابد لپاره خاورو ته وسپاري او افغانان هم
نن پخپله ځانونو ته قبر کني او دگور په خوا منډې وهي.
افغانانو پدې منطقه کې تل استعماري قوتونه مات کړي او
ولسونه او هيوادونه يې دهغوى له شر څخه ژغورلي او ازاد
کړي دي. خدایي خدمتگارانو د خان عبدالغفار خان په مشرۍ
دهندوانو سره يوځای مبارزه وکړه، هند يې دهندوانو لپاره
ازاد کړ، خو پخپله محکوم پاتې شول، درې وارې هند په
پاکستان حمله وکړه او مات يې کړ، په آسيا يې
جمهوريتونو باندې د تزاريزم او بلشویزم د تيري په وخت او
همداسې د ايران او عراق د جنگ په وخت کې افغانانو هيڅ ډول
خپلې سياسي غوښتنې او ملاحظات په نظر کې ندي نيولي او
د خوږې گوتې څخه يې هيڅوک ندي کش کړي، سره ددې چې
دلائل به موجود وو. خو بر خلاف د افغانانو په غميزه کې
گاونډي هيوادونو د افغان اولس په شر کې خپل خیر لټولې او
يواځې خپل سياسي اهداف يې چاغ کړيدي او نن هم په ډير
ځانانه شکل نه يواځې لاس وهنې بلکه څرگند تيري او تجاوز
دوام لري.

جنرال مشرف او دهغه مارشلايي ډلې ته پکار ندي چې
د خپلو خلکو او د منطقي د سياسي وضعې پر خلاف يې
د امريکي د لمنې لاندې موضع نيولې او القاعده او بنياد گرايي
چې پخپله يې په سند او پنجاب کې ځای پځای کړې او هلته يې
براس راو وځې خو دوی په هغه ازادو سرحدي سيمو کې نظامی
تريسمار جوړ کړې چې اصلا حق نلري هلته قدم کيږدې او پدې
بهانه قومي مشران وژني، کورونه يې سيزي او پر ځای يې
نظامي تحکيمات جوړوي او اغزن سيمان نيسي. ځيني کسان

رسیدلي او بیا بل چاته اندکترین حق نه قائلیري؟

— او بیا بالاخره محترم حامد کرزي چې په وطني او بین المللي ملاقاتونو کې د چین، قره قلي او کالیو په اغوستلو سره د خپل وسعت نظر تظاهر کوي خو په حساسو وختونو کې خپل دروند رسالت هیروي او په اصطلاح دیوه مجاهد په حیث د موجوده جنگ سالارانو، جهادي مشرانو او نورو سره په ائتلاف، تفاهیم او کمپرمایز ډډه لگوي؟ په هیواد کې ټولې بنیادي چارې په ټپه ولاړې او یواځې په نمائشي، گذرا او مؤقتي چارو بسنه کیږي؟

دادي زمونږ د افغاني ټولني موجوده حقیقتونه او واقعیتونه چې باید ویي منو او دهغې له مخې لازمی نتیجگیری وکړو. پداسې ترگمیو او سیاسي بحرانونو کې د چارو سمون اسان کار ندې او هیڅکله د نیکو او بدو ترمنځ څرگند سرحدونه او پولې وجود نلري. تشخیص، تصمیم او اقدام پداسې حالاتو کې مشکل وي. دفرانسیسي مشهور متفکر او فیلسوف ارنست رنان لیکي "وقت های می آیند که گوئی هر چیز از دست رفته است، همان است وقت شروع کار". په نورو هیوادونو لدې څخه ډیر زیات بد حالتونه راغلي خو هغوی دهرې وضعې څخه لازمه نتیجگیری کړې او اشتباهات یې دوباره ندی تکرار کړي، نه لکه چې مونږ د شوؤ اشتباهاتو او گناهونو په بنیاد د لویو گناهونو تصمیمونه نیسو او پلانونه جوړوؤ.

هو! نن د افغانانو لپاره واقعاً سرنوشت سازه حالت او وضعه ده. نن مونږ لپاره بهترین وخت د شروع د کار دې چې نیک تصمیم ونیسو او لازم اقدام وکړو. راشی د هیواد او اولس د عالی گټو په خاطر یو تربله سره دوروری، لاسونه ورکړو او

دولتونو، حزبونو، فرکسونو، ډلو ټپلو په سطحه جداگانه تشکیلات پرسیدلي او جوړ شوي او هر چا دخپلې سلیقي له مخې کسان په پوره بې مسئولیتی سره گمارلي او نن دیوې پوستی د پنځه کسيزي ډلې د قوماندان څخه نیولې تر لوړو مقامونو پورې هر څوک ځان لپاره با صلاحیته غیر مطیع شخصیت قایل دې او نن په اصطلاح پخپله افغاني روشنفکر قشر په یوه نابکاره بار، مکدر سیاهی لشکر تبدیل او د نیکو او بدو تمیز پکې مشکل دې.

— هغه چې د هیواد څخه بهر روزل شوي، اوسیدلي او ددموکراسی او مدني ټولني په ټولو اصولو او قوانینو اگاه دیوهنتونونو استادان، سیاسي مبصرین، ادیبان او پوهان خو بیا هم د افغاني ټولني دهر ډول تبعیضونو په لومو کې بند پاتې دي او بستری یې د بی بی سي، امریکا غږ او نورو رایوگانو، مجلو، ورځپاڼو، جریدو او داسې نورو دفترونو کې اچولي بیا هم دمختلفو سلیقو او مناسبتونو له مخې په پوره بې مسئولیتی سره عریضي او طویلي مقالې لیکي، تحلیلونه، تبصرې او مصاحبې کوي او تر څو چې خبرنگار بس ورته ونه وایي نه بس کوي؟

— او یا هغه چې په تیرو دورو کې ټکول شوي، ځپل شوي او خولې یې داسی ترلې چې په زور به یې پري خلاصې نه کړي؟

— هغه چې پرون په اصطلاح دکمونست، مجاهد او بې طرفه په نوم یو بل په واک کې شریک کیدو ته سره حاضر نه وؤ او یا نن چې د ځیني بین المللي کړیو سره د ځیني ډلو دشخصي گټو او ملحوظاتو له مخې متقابلو معاملو په نتیجه کې یو ځل بیا په عمده ډول د پخواني مجاهدینو مشران واک ته

دموکراسی پکې منلې او عملي حقیقت او واقعیت گڼل کیږي
—دریم دهغوی ترمنځ هم دنړیوالو سیاسي - اجتماعي
مسایلو په هکله ستر تضادونه وجود لري
— څلورم دا چی دا یو نړیوال پرابلم دی او مونږ پخپل منطقی
برخورد سره نړیوال ملاتړ ترلاسه کولی شو.

— پنځم مونږ پدې باور یو چې دموکراسی کوم حکم، فرمان،
آمر او حتی یواځې قانون هم نه دې چې په زور هره خوا صادر
شي، بلکه دموکراسی دهرڅه څخه دمخه پاکه عقیده، اخلاق،
تربیه او لوړ انساني اجتماعي شعور ته ویل کیږي او کله چې
دغه صفات د ټولني او فرد په ذهن کې ځای نیسي هیڅکله
د داسې وحشیانه، غیر انساني قرون وسطایي اعمالو مرتکب
نشي کیدلې لکه چې نموني یې په افغانستان، عراق، گوانتامو
او ځیني نورو ځایونو کې وښودل شوي. بشریت نن ددغه ډول
اعمالو څخه نفرت لري او په نړیواله کچه ددغه ډول اعمالو په
ضد عکس العملونه او مظاهري دوام لري او دهغوی خپل
خلک لدې کبله احساس دشرم او خجالت کوي.

دپورتني بحث له مخی په لاندی ډول نتیجگري کیدلې شي

۱- په بین المللي لوبو کې پردي غمونه په خپله ذمه اخستل
او په حلاجي کې خپل هډونه په ځانگړي توگه ورکول نه ثواب
دې، نه شهامت، نه وطنپرستي او نه دسليم عقل او وجدان
مشوره او مصلحت. بین المللي پرابلمونه یواځې په بین المللي
تړون، پیوستون او ملاتړ سره دډیرې اوږدې مودې مبارزې په
نتیجه کې حلیدلې شي. ددا ډول طوفانونو څخه ځان لري او په
امن کې ساتل غوره مشوره او مصلحت گڼل کیږي.

۲- په نننی منطقوي سیاسي لوبه کې افغانانو ته پکار دي

متحد عمل ته ملا وتړو.

مونږ افغانانو ته دهر څخه دمخه خپل خدای ته رجوع کول
پکار دي چې پخپل فضل وکرم سره مونږ دجمعي شعور دتورتم
او کدورتونو څخه راوباسي او د عقل او شعور په رڼا کې خپل
ځانونه او دوست او دښمن وپیژنو او دښو او بدو تمیز وکړي
شو!

مونږ ته یو مهدي پکا دی چی دوخت وزمان ددجال
دمکرو فریب دد امونو او لومو څخه مونږ ته نجات راکړی!

مونږ ته پدې حساسه شیبه کې صوردا سرافیل ع پکار دي
چې دحقیقي قاضي په وړاندې احساس دمستولیت وکړو،
ویده وجدانونه رابیدار او دحب الوطن احساس او شعور مو
دوباره راژوندي شي!

مونږ ته دحی علی الفلاح یوه داسې کریکه پکار ده چې دهر
کانه غوږ تر عمقه ورسیري، دغفلت له خوبه موراویني او
دنړیوالو سره سیال ژوند ته مو وهڅوي!

مونږ ته دافغاني جمعي شعور په ضمیر کې یوې داسې
زلزلې ته ضرورت دي چې ټول هغه بنیادونه چې دپردیو لخوا
زمونږ په ذهن کې د ورور وژنې، نفاق، عداوت او تبعیض په
خاطر اباد شوي له بیخه ړنگ، دغه خامې خټې پخې او د
وروری او افغاني ذات البیني تفاهم په بناء نوي بنیادونه ایجاد
کړو! یواځې پدې صورت کې کیدلې شي مونږ دموجوده وضعې
څخه دخپلو خلکو او هیواد په گټه لازمه استفاده وکړو! نن چې
په افغانستان کې کوم قوتونه موجود دي

— اول خودډیرو هیوادونو څخه نماینده گي کوي او دیوه
هیواد قوتونه نه. دوهم دهغوی ترشا داسې ټولني پرتی دي چې

چې دخپل مرکزي ستراتیژیک موقعیت او چانس څخه په
استفادې سره خپل ملي وطني موقف تقویه او پرې نږدې چې
کله هم وروسته لدې د شاوخوا فجیرانو او گیدرانو خوراک شي.

په یو ویشتمه پېړۍ کې بشري قانوني او حقوقي ارزښونه او معیارونه

قانوني او حقوقي هر ارشي او تداوم دبشري ژوند سره له
همغه وخت څخه نه شلیدونکي مناسبات او اړیکي پیدا کړي
، کله چې دا لوی جهان او ټول خلقتونه دخدای دلوی علم له
مخې د "کن فیکون" د حکم په صدور قانونمند او متعادل پیدا
او انسان یې دانساني تقوا او علم له مخې اشرف المخلوقات
او خپل خود مختاره خلف گرځولې دي. په پورتني جمله کې خو
عمده اصله لکه قانونمندی، تعادل، حقوق، مساوات، تقوا او
خلافت په سترگو کیږي. همدغه اصول په مجموع کې دهر نظام
د خلقت، تکامل، پایښت او معرفت مستلزم او متضمن او
دخدای دمقضي او مقدر قانون "قضاء او قدر" له مخې یواځینې
مقید شرط، دین، مذهب او شریعت گڼل کیږي. هیڅ شې وجود
نلري مگر په قانونمند شکل سره. قانونمندی شکل د موجودیت
د جهان او هرې پدیدې دې او انسان له هغې سره په قانونمند
کړو وړو مکلف او مؤظف گرځیدلې دي. تعادل په یوه نظام کې
د پدیدو د ظهور، هم آهنگۍ او پایښت اصلي عامل او عمده
اصل او یواځې د متقابلو حقوقو، وجایبو او ذمه واریو په

کې لري او دژوند ټول اړخونه اداره کوي. دوئی-زمونږ هیواد ته دامنیت دتامين او بیا آبادونې لپاره راغلي دي، خو له لومړۍ ورځې داسې معلومېږي چې د کوم لوی او خطرناک جنگ لپاره آماده گي نیسي. دارگ په داخل، دارگ په دروازو پورې تړلي سرکونه او دکابل په ټولو توجه وړ کورنو کی سنگر بندۍ او استحکامات دوام لري. دهیواد په ستراتیژیکو منطقو کې اساسي قشلي او تاسیسات جوړېږي. برخلاف پخواني نظامي مؤسسات او تاسیسات او اردو پښت شوي او بیکاره مسلکي افسرانو یې لویه سیاسی او ټولنیزه ستونزه رامنځته کړیده. دیبا آبادونې هیڅ نښې نښانې نه په سترگو کیږي یواځې د بې حسابو ډالرو د هضمولو په خاطر دکاغذ په مخ د راتلونکو وختونو تخیلی پلانونو طرحې جوړېږي. خو په ځیني تاریخي منطقو کې لکه شیرپور او دښاري ماستر پلان خلاف په ځیني ساحو لکه ښاري پارکونو، کلتوري مرکزونو او یانورو ساحو کې چې د زور اباد په نومونو په خپل سر پروژې د جهادی مشرانو، قوماندانانو او د موجوده حکومت ځیني بیگانه پلوي انډیوالانو له خوا په کار اچول شوي دي او دخارجي پیسو ټولې سرچیني هم په لاس کې لري چارې په پوره سیالیۍ پرمخ ځي.

خو له بده مرغه پدې وروستیو وختونو کې د ځانمرغي بریدونو او د آیساف او ناټو دنوي ستراتیژۍ له مخې دهوايي، راکتي او لیري ویشتونکو توپونو په بمبارۍ او ډزو کې کومه لویه چې د تنظیمي جنگونو او شرق او غرب په زور آزمایي کې ولاړ پاتې شوي وه شک نشته چې هواره به شي دا چې د زور اباد د پروژو سرنوشت به څه کیږي معلومه هده.

دمعتبرو دولتي او خارجي رسنیو په قول دمخدره مواد

صورت کې یو نظام جوړیدلې او پایښت لرلې شي. د تبعیض پرته مساوات او تقوا دنظام د بقاء لازمي او کافي شرط او خودمختاره مقدر خلافت دمسئولیت هغه دروند بار دي چې انسان دهغې په احساس سره کولې شي خپل تاریخي رسالت سرته ورسوي. مطلق مختار او مطلق مجبور وجود نلري او هر څوک دبین المللي او ملي تسجیل شوو قانوني او حقوقي ارزشونو او معیارونو په وړاندې مقید او مجبور دي او پرته د سرکشی او امتیاز څخه باید هغه ومني او غاړه ورته کنښېږدي. لوی فلسفي شاعر رحمان بابا دغه متقابل مسئولیتونه څه ښه افاده کړيدي:

دلته دم او قدم دواړه په حساب دي

پل غلط له لارې مه ږده بې حسابه

لیکن نن ځیني بې مسئولیته نړیوال دټولو انسانانو او فرهنگي زیرمودتباهی لپاره په نوو ذروي ستراتیژيو یو تر بله سره مسابقي ته امداد گي نیسي. هر نور مال انسان دهرې ورځې په پای کې دگټې او تاوان او ښو بدو محاسبه او قضاوت کوي. پنځه کاله وشول چې ښاغلي حامد کرزي دخپلې جهادي ډلې سره په افغانستان کې حکومت کوي. دهغوی تر شا ملگري ملتونه، امریکا، انگلستان، ناټو او په مجموع کې د ۴۵ نړیوالو پرمختللو هیوادونو ملکی او نظامي طاقتونه په ټول اقتصادي توان سره ولاړ دي. دغه هیوادونه دلوی نظامي، اقتصادي، علمي-تخنیکي، سیاسي تجربو او عالی مدیریتونو او منجمنت ځاوندان او کم تر کمه یې عملاً ۵۰۰ کاله په ټوله نړۍ حکومت کړي دي. نن هم دوی دنړۍ دټولو هیوادونو اقتصادي زیربناوي دگلوبالیزم په کچه پخپل واک

امریکایان او اروپایان یې نن له افغانستان څخه خپلو خلکو ته په پراخه پیمانې رسوي. دا ډول ده په څو جملو کید کړي صاحب د پنځه کلنې دورې او خارجي «دوستان» د بیا ابادونې پایلې او نتیجگیری. دوئی چې هر ډول فکر کوي، خو زموږ په فکر داخلي او خارجي ټول ټیمونه د امنیت او بیا ابادونې په چارو کې په قطعي ډول ناکام دي. موږ دا نشو منلې چې دوی په دې کار کې بې وسعې دي. له بلې خوا په کابل کې دانگلستان نوي سفیر وویل چې په راتلونکو دیرشو کلونو کې به په افغانستان کې پاتې شي. همداسې د امریکې د دموکرات گوند نوي کانديد بارک اوباما هم دا گست په دوهمه نیتېه ویلي، که دې په انتخاباتو کې بریالې شي له عراق څخه به خپل قوتونه خارج او افغانستان ته به یې ولیږي. دا افغانانو سره همدومره جفا کافي وه. بڼه به دا وي زموږ دغه «دوستان» نور خپل حضور په افغانستان کې پای ته ورسوي او په ډیر منطقی او معقول شکل سره دیو ویشتمی پېرې، دا اجباتو او دهغوی د دیموکراتو ټولنو د غوښتنو مطابق واک د افغانستان اسیلو خلکو ته وسپاري. افغانانو تل دخپلې خاورې د ساتلو توان لرلې او اوس یې هم لري. په حقیقت کې هغوی همغه پلانونه عملي کول غواړي، د کومو په خاطر چې افغانستان ته راغلي دي. امنیت او ابادي د هغوی په پلانونو کې هیڅ وجود نلري، یواځې د گذرا پدیدې په حیث که چیرې په موقتي پروژو کې چیرې په سترگو شي او لکه چې عملاً لیدل کیږي ډیري د دغه ډول پروژو څخه داسې بې کیفیته وي چې د استفادې دمخه او یا اقل د ډیرې کمی استفادې څخه وروسته له منځه ځي. نن چې بشري شعوري اگاهی د بلوغ مرحلې ته رسیدلې او د هر ډول تحول، تکامل او

قاچاق او کر کیله له یوې ورځې څخه بلې ته پراختیا مومي او نژدې ده چې دنړۍ سل په سلو کې اپین په افغانستان کې تولید شي او دا کومه د تعجب وړه خبره هم نده ځکه د همدغه رسنیو په قول په افغانستان کې نظام، اداره، حکومت او قانون نشته او فساد، غلا، اختلاس، د خلکو تښتونه، په کوچنیانو ډلئیز تجاوزونه او انارشي ورځنې دود او دستور گرځیدلې او هغه څوک چې دا کار نه کوي په اصطلاح په افغانستان کې احساس د حقارت کوي، ځکه چې دا یو غیر معمول کار گڼل کیږي او نسبي نورمال انسانان فکر کوي گوندې د کومې گناه مرتکب شوي دي ځکه چې دا کار د عام دود او دستور سره په تضاد کې واقع کیدل کیږي. له بلې خوا دا هم یو تاریخي حقیقت دې چې نړۍ زورورانو همیشه دمخدره موادو قاچاق پخپل واک کې لرلې او که دا کار ونکړي دا لویې سرمایې به یې له کومه کړي وي او دا احمقانه مصارف به له کومې لارې پوره کوي؟ دوی هر وخت چې دنړۍ په کوم کښ کې واک درلوده تل یې د اپینو مزرعې جوړې کړي او دنړۍ هر تود بازار ته یې رسولې دي. دا چې څوک پدغه زهر و خپل ژوند له لاسه ورکوي، خپل دي یا پردي د دوی لپاره دا خبره د ارزش او پام لرنې وړ نه ده. پرون اپین دهند او جنوبی امریکې د حاصل خیزو ځمکو څخه تولیدیده او د اروپایانو پواسطه چین او نورو ملکونو ته وړل کیده چې د تریاکو لوی جنګ یې پایله وه او پخپله امریکایان وو چې سل زره چینایي معتادین یې د امریکایانو په اعتیاد باندې د روږدي کولو لپاره امریکې ته بوتلل او نن چې د امریکې او اروپا په بازارونو کې هر ډول مخدره مواد آزاد خرڅیږي. او دهیچا څخه پست حقیقت ندې بیا هم همدغه

طالب او بل هر بنیادگر چې تصور یې کیدلې شي په یوه محل قوماندې کې سره راټول او ځانونو لپاره طلايي هگۍ اچوي او دنړۍ د بې گناه انسانانو لپاره د تباهي گودالونه، کندي او اسفل السافلین جوړوي. نن جهاني ټولني يو جانبه عطايت پيدا كړې او د يابو په شا د كور بار په څير يي خپل توازن او تعادل له لاسه وركړې، پريوتل يي حتمي او برې به د سالمو قوتونو په برخه وي

منطقي پوهاوي د پدیرش قابلیت وجود لري، نن چې اقتصادي زیرمې او امکانات د ټولې نړۍ د وړو او برنډو دمړولو او پتولو لپاره کافي دي او که نه اوسي په کمه توجه سره یې سرشاره زیرمې تولیدیدلې شي، ... ایا دا مناسب ده چې یواځې د هوس، لویې غوښتنې، شوخی او ساعت تیرۍ، سادیزم، بربریت، وحشت او حیوانیت د غریزو له مخې د ملیاردونو انسانانو د پیړیو پیړیو ټولو علمي-تخنیکي، اقتصادي، اجتماعي، حقوقي، قانوني سالم بهیر ته شا او خپل ټول امکانات او باالخصوص اوسنۍ میډیا او مطبوعات په لعنتی پدیدو بدل ترڅو دیوه انسان اخري مړۍ چې داخري نفس لپاره په خوله کې لري، ترې راوشو کوي؟ د څه لپاره؟ راشۍ! "د سلیم عقل او وجدان حکم" ته غاړه کیښوډو! راشۍ! د ملیاردونو انسانانو د میلیونونو کلونو د ژوند او مبارزې د سلیم بهیر منل شوو ارزشونو ته چې د ټولو نړیوالو په خورا معتبرو اسنادو کې تسجیل او د عملی ژوند بڼه یې غوره کړې ارزش قایل شو، راشۍ! چې د ټولو سالمو انسانانو غوندې یو شان فکر وکړو! او که نه نو! د سپتمبر یوولسمې او ډیرو نورو پیښو دا هم ونډوله چې یو پر بل باندي د برلاسي امکانات هم عام گرځیدلي دي. راشۍ! د مقابلې پر ځای د تفاهم لار غوره کړو. بڼه به داوي د شر، فساد او تروریسم شیطاني ځالی او مزرعی په پاکستان او دنړۍ په کنج کنج کی وتړل شی. دا ډیره ناکامه هڅه او دنړیوال دموکرتیک نظام لپاره د زهرو او ذقوم حیثیت لري. دا یوه بهانه ده، دا یوه دسیسه ده، دا یو ډیر تور او ناکام پلان او پروگرام دی، دا اوس په حقیقت بدل شوې واقعیت دی چې نن د نړیوالې مافیا تورې څیرې د چپگرا، راستگرا، القاعدې،

اعتراف و کړ چې: "این ما بودیم که شوروی هارا تشویق نمودیم، تابه افغانستان تجاوز نظامی نماید و درین پروژہ پاکستان رفیق راه ما بود..." پدې ډول افغانستان دیوه ډیر خاینانه پلان له مخې دنړۍ دسترو هیوادونو تر منځ په تمام عیار جنگي میدان او تیاتر بدل شو. دنړیوالو تضادونو او شخړو ستر غامض پرابلمونه دافغانانو دسرنوشت سره غوټه او افغانان دجنگ په تاوده ډگر کې دنړیوالو سترو آبرقدرتونو دجفاء او ناروا سره مخامخ شول. دغه جهنمي طاقتونو یواځې دجنگ بدیل غوره کړې وو، غوښتل یې د کمونیزم او کاپیتالیزم، شوروي او امریکي او کې چې بې او سي آی اې تر منځ گلوبال متضاد لاینحله پرابلمونو ته د افغانستان په جنگي ډگر کې د حل لار پیدا کړي، خو افغانان نه په اخلاقي لحاظ ددغه لویي جفاء او ناروا سزاوار او نه په مادي او معنوي کچه ددې جوگه وو چې دغه لوی نارین دې پخپل کور کې وزغمي او یا دې دغه لوی بار په خپلو اوږو پورته کړې شي. خو جبراً افغان اولس دغه غیر عادلانه او نابرابر جنگ ته اړ ایستل شو او دنړۍ دمخ د ټولو زړو او نوؤ وسلو ذخیري دافغانستان په جنگي تیاتر کې استعمال او ازمایل شوې او دکمیای او ذروي وسلو پاتې شوني او تفالې دافغانستان په خاوره راپریوتې. دجنگ د سوخت مواد په ټولو جبهو کې یواځې صادق او مؤمن مسلمان افغانان وو چې د خو تنو معامله گرو په ذریعه جبهه په جبهه خغلیلدل، دمومو په شان ویلیدل او جبهی یې گرمې ساتلې. لیکن یو د سوچ او فکر والا افغان پیدا نشو چې ددغه باتور اولس په سمه لار رهنمایي سره یې خپل تاریخي رسالت او دین ادا کړې وې. او که چیرې به کوم وطنپرست

افغان هېواد پال ملي روڼ آندې باید خپل تاریخي رسالت سرته ورسوي !

اگر یک ذره را برگیری از جای
فرو ریزد همه عالم سرا پای

« مولانا جلال الدین بلخي »

دشلمې میلادي پیړۍ په پای کې د سیاسي لوی نړیوال بحران رامنځته کیدل، په ناپایداره یو قطبي محور او بنسټ دنوي نړیوال سیاست تشکل او په دغه سیاست باندې دپیژندل شوو افراطي څیرو تسلط، هیڅکله په یویشتمه پیړۍ کې دنړیوالو لپاره دنیک فال زیرې نشو گنل کیدلې او دا هم کومه دتعجب وړ خبره نه ده چې نړیوال او افغاني سیاست نن په کثیر المجهوله معادله او جرړه مشوره بدل شوې دې. تر څو چې دغه مجهولات په نړیواله او ملي کچه دمعلومو متحولاتو او نورماتیفونو له لارې په منطقي قانونمند ډول دحل ځواب پیدا نکړي دامنیت او سولئیز گډ ژوند تامینیدل هم ناشونې کار گنل کیږي. د ۱۹۷۹ م کال په پای کې پخواني شوروي اتحاد دشپيته کلنې دوستۍ او بین المللي قوانینو او تړونونو پر خلاف پر افغانستان خاینانه حمله وکړه او برژنسکي دامریکي د پخواني جمهور رئیس جيمي کارتر امنیتي سلاکار هم پدې

اولس یې د باروتو او وسلو د گودامونو په سر په نه پخلا کیدو نځې د بنمنی. کې بې سرنو شته د مرگ په پوله په غم او مصیبت کې خپلو معامله گرانو ته پرېښود ترڅو د دغه اولس د بنمنه او وطن د بنمنه تورو بلاگانو پخپل منځني جنگونو کې نور هم وځپل شي. خو پخپله پرته له تبعیض څخه کمونستان او کپیتالیستان د ناپو د چتر لاندې په مشترکو جشنونو کې راټول او معلومه نده د کومو اهدافو په خاطر نوی ستراتیژی، جوړوي او په مدرنه وسلو د چاپه مقابل کې ځانونه سمبالوي؟

د دغه «هیومنستانو» سترگی لس کاله وروسته یواځې هغه وخت وغړیدلې او دخپل خوب په غلط تعبیر پوه شول، کله چې یې د مارکونډیو او ذومو کروندی چې پخپله یې کرلې وې په نیویارک او واشنگتن د ۲۰۰۱، بالي ۲۰۰۲، ستامبول ۲۰۰۳، مادرید ۲۰۰۴، لندن ۲۰۰۵ او نورو ملکونو کې ثمر ته ورسیدلې او افغانانو دغه د قربانی گوډورو ته ضرورت پیدا شو. نو په اصطلاح ټولو شرافتمندانو اعتراف وکړ چې گوندې مونږ یې موجه سهو آ افغانان هیر کړي وو او په ډیرو ښکلو شعارونو سره د ملگرو ملتونو او امریکې د قمچني لاندې نژدې دخلویښتو متمدنه ملکونو نماینده گان په افغانستان کې د سولې، امنیت او دهیواد د بیا ابادونې په خاطر کار کوي او د دوی په قول پایلې یې هم مثبتې دي.

خو حقیقت د ادې چې د بن د بې بنیاده او د ټولنیز ترکیب له لحاظه پوچ او بې ماهیته کنفرانس او دهغې د بې سنجشه طرحو او پلانونو په اساس او دامپیا لیستی هیوادونو د خاینانه تاکتیکونو او ستراتیژیو په بنیاد چې کومې دولتي، حقوقي او

افغان دغه رسالت ادا کول هم غوښتل، د بین المللي شیطاني مافیایي قوتونو د غلبیل د چان، جال او دام څخه د تیریدو فرصت دغه ډول کسانو ته نه وو میسر او حتماً هر وطن پرست انسان په یو د دغه دامونو کې لاس و پښې او ذهناً ترلې پاتې کیده او یواځې هغه کسانو ته چې د مافیایي پروگرامونو عملي کول به یې غوښتل د فعالیت او ازادۍ چانس ورکول کیده. نو ځکه افغان اولس نه یواځې خپلې ټولې مادي شتمنۍ بلکه افغاني وطنپرستي، عنعنات، ملي وحدت، ټولنیز جوړښت او ټول اسلامي، اخلاقي او وجداني ارزښونه چې په هر سنگر کې د افغانانو د بري ضامن وو هم له لاسه ورکړل او په اصطلاح بې موراله او خلع سلاح پاتې شول. افغانانو دنړۍ هغه ستر قدرت مات کړ چې له ویرې یې امریکایي او اروپایي امپریالیزم په زرگونو کیلومتره وړاندې پخپلو کورونو کې د شپې خوب نه درلود او ټولو نړیوالو، شرق او غرب، عرب او عجم او بالخصوص پاکستان ته یې درنګیدو د حاضر خطر څخه نجات ورکړ او دنړۍ د تاریخ څرخ یې د امریکې په یو قطبی محور وڅرخاوه. د تأسف خبره داده چې لا د نجات د شهیدانو د زخمونو وینې او په سره ډولۍ کې د کونډې ناوکی او ښکی نه وې و چې او د غم تورپورنې یې لاله او ربل څخه نه وو پریوتې، دغه ټول معامله گران چې د ټولو افغاني پرابلمونو او دژنیو د تړون قاضیان، حکمان او مجریان او مجرمان گنل کیدل، د دې په عوض چې د همل جزاء الاحسان الا احسان په حکم افغانانو ته نیک پاداش ورکړي، «به ما چی» گفته، او په خپل ملک کې، په نوي فرصت سره د څو ورځو آرام تنفس او بعدی پلانگذا ريو په نیت یې خپلې غوټې له افغانستان څخه وتړلې او افغان

اسانتیا په خاطر یواځې خپل نوم لیکي او یو تن د ټولو په خاطر دغه زحمت گمالي، او هغه ورځ ډیره لیري نه ده چې تولیدي او انتفاعي ادارې تش په استهلاکي او یا په بل عبارت دالر خورک، پیسه خورک او مفت خورک ارگانونو بدل او دنړیوالو د رواداریو له مخې به زمونږ خسروانو لپاره بلا تشبیه لومړې ځل په ژوندیني جنتی ژوند جوړ شي. خو بڼه داده چې د جنت وعده خدای پر رښتیني دنیا ورکړې او بل دا چې دغه جنتونه د افغان بی وزله انسان په دوزخونو بڼه دي او په دوزخي بنیاد باندې بل هیڅ ډول بنیاد پایداره نشي پاتې کیدلې او دامتیازاتو خاوندان دې ډیر امیدواره نه اوسي.

نن چې شکونه په یقین بدل شوي خارجي او داخلي مسئلین مجبور شوي اعتراف وکړي چې په افغانستان کې نظام نشته، قانون نشته، اداره نشته او خارجیانو او داخلیانو په شمول عامله اداره او شخص وجود نلري او ټول یو شان د موجوده وضعې څخه شکایت کوي او ظلم، ناروا، فساد، رشوت، تبعیض، جنگي جنایتونه، د بشر د حقوقو نقض، تروریزم، دمخدره موادو قاچاق او کرکیله او ډیرې نورې نیمگړتیاوې گوندې ددغه ډول ټولني طبیعي اجتناب ناپذیره خصلت او زیربڼه گڼل کیږي. په نتیجه کې ویلې شو افغاني ټولنه یو نابکاره بار او افغانستان د بې مجرمه جرمونو او بې گناه مجرمانو ټاټوبي گړځیدلې او نن پکې د ټولو ارزشونو د بې ارزشه کولو تجربی روانې دي. ژوند بې ارزشه، مرگ بې ارزشه، ځان بې ارزشه، جهان بې ارزشه، آزادي بې ارزشه، غلامی بې ارزشه، ایمان، وجدان، حیا، شرم او داسی نور ټول ارزشونه بې ارزشه کول غواړي. دغه بهر نیان چې دا وضعه یې

قانوني ادارې، ټولنیز سازمانونه، مستقل کمیسیونونه، مطبوعات رسنۍ او نورې مختلفې ادارې او انستیتونه چې په تشکیلاتي لحاظ یې په بوده او تنسته کې کمې نه لیدل کیږي او په یوه چوکۍ پورې د مشاور وزیر، معین، مشاور مشاور او نورو نومونو لس تنه ترلي، په مادي لحاظ په لسگونو ملیارده ډالر خارجي «مرستی» چې راځي د همدوی په جیبونو کې پریووځي او هر یو د اروپایي او امریکایي صدراعظم او وزیر خو برابر معاش لري، د ضد مرمۍ موټرو چې په کابل کې د ضد مردمی په نوم یادېږي او د هریوه په قیمت حد اقل کوچنۍ فابریکه جوړیدلې شي، «دسپري» په سردلاسونو د گوتو د شمیر څخه زیات دي او ددغه موټرو شمیر که په لندن، ټوکیو، برلین، واشنگتن، پاریس او داسی نورو ملکونو کې د سرک په سر په لسگونو او زرو نو کې یو دي، په کابل کې د خدای په فضل هر دوام موټر همدغه دي. که مقامونه تنقیصیږي امتیازات پخپل حال پاتې او که وزارتونه له منځه ځي وزیران او مشاورین که چارو ته دوام نه ورکوي، امتیازات یې په خپل پخواني حال پاتې کیږي. تشکیلات او مصارف ورځ په ورځ پرسیږي خو عاید، تولید او مفیده ضریب له یوی ورځې څخه بلې ته نزولي قوس طې کوي او یا په حقیقت کې هیڅ وجود نه لري. ټولې تولیدي او غیر تولیدي، انتفاعي او غیر انتفاعي ادارې او مؤسسات په لسگونو او سلگونو میلیونه ډالر بودجه او کومکونه ترلاسه او کارونه خارجي او داخلي اکثرأ «د لوړو مقامونو او دولتونو» شرکتونه او این جی او گانې اجراء کوي او دوزارتونو او ادارو مسئلین په اونۍ یا میشت کې یو کرت د امضاء لپاره په شعبه کې حاضرې ورکوي او اکثر کسان لا د

مونږ پدې عقیده یو چې کمال دارزشونو په ایجاد او تقویه کې دې نه دهغې په نابودی او بې ارزشه کولو کې. حضرت مولانا پرځای ویلي:

اگر یک ذره را برگیری از جای
فرو ریزد همه عالم سرا پای

داد علم قانون دې، داد خدای قانون دې، او داد بشریت او طبیعت قانون دې. هر څوک دخپل عمل د عکس العمل سره مخامخ کیږي. عمل او عکس تل یو تر بله سره متناسب دې. او یا:

قطره دریاست اگر با دریاست
ورنه قطره قطره است دریا دریاست

انسانی باهمی او گډ ژوند دهغوئی. دسولئیز ژوند تضمین کوي. ځان غوښتنه نه کمال دې او نه ارزش، بلکه دانسانی خپل منځي حقوقو او وجایبو او دیني احکامو له مخی ناروا عمل گڼل کیږي. خو ځینی ستر اولسونه چی دنړیوال تعادل، توازن او نظم ستر مسؤلیت هم په غاړه لری، غواړی چی د دنیا ټول نعمتونه ددوئی له ستوني تیر او پروا نشته که ټول نړیوال له ولږې تباه کیږي او که دوی پرې پرسپړي او پرک چوي هم بروا یی نه شته. لیکن دا هیروي چې قضاء او قدر، جبر او اختیار، دیترمینیزم او اندیترمینیزم، ایولوشن او ریولوشن، ریفورم او انقلاب یو تر بله نه بیلید ونکې سراسري عامه قانونمندی ده او هر مسئول چې بې مسؤلیته عمل وکړي په ذوال او نابودی محکوم دې.

هر بشیه گمان میر که خالیست
شاید که پلنگی خفته باشد

رامنځته کړې او لا دوام ورکوي، ایسا غواړي دافغانانو دصبر، حوصلې، اوسني مجبوریتونو اخیښه کچه ځانونو معلوموی او که قصداً په پوره سپین سترگتوب یی را پارول غواړي، نن چې ټوله نړی د افغانانو په مقابل کې یوې خوا ولاړه او ټول بېگانه پرست افغانان یی هم د «چلاسو» په څیر پیشقراول کړي، افغانانو او ددوی په آند، خصوصاً پښتون قوم ته اخیښه گوزار ورکړي؟ دعیان دبیان حاجت به څه وی؟ شک نه شته چې د افغانانو ترمنځ همدوی ډیر د نفاق تخمونه کرلي او نن پرون هم ډیر مصرفونه په دې لار کې گالي، بیا هم زه نه پوهیږم، ولي، دوی دا خبره، هیروي چې تاریخي شواهد هم بې بنیاده او خوشې په خوشې نه تکرار یږي، او دا چې افغانان د ټولو مخالفتونو سره سره په اخیښه تصمیم او اخیښه لحظه کې تل واحد او یو موتې پاتې شویدي او له دې هم ډیر بد ترینو حالاتو کې یی له دې څخه لوی قوتونه مات کړي دي. زه په دې باره کې هیڅ شک او تشویش نه لرم، زما تعجب په دې کې دې چې څه ډول داسې لوی، پرمختللي او په اصطلاح با اعتباره هیوادونه په داسې رسوايي سره د کوچنیو او غریبو وروسته پاتې هیوادونو په کورنیو مسایلو په خپله گټه لاس وهنې کوي او پوښتنه داده کله چی په افغانستان کې وضعه

داسی ده لکه څرنګه چې دوی پورته ترسیم او تمثیل کړې او یو مسول عامل شخص هم په دې ملک کې وجود نلری، دا خارجی بانکونه، مؤسسات او هیوادونه په میلیاردونو ډالر چاته په کوم اعتبار او مسؤلیت دکوم هدف لپاره ورکوي؟ افغان اولس به هیڅکله ددغه ډول پورونو ذمه داري وانخلي او نه دې څوک دا ډول توقع ولري.

دهغوی خدمتگار اوسی.

خارجي قوتونه یوه هیواد ته دمعین تړون، تعهداتو او پروتوکول له مخې راځي او مجبور دي دهغه هیواد قوانین او بین المللي قوانین یو تر بله سره پخپلو مناسباتو کې په پام کې ولري. مونږ باور نلرو چې خارجي قوتونه زمونږ په هیواد کې دامنیت دتأمین څخه عاجز دي. یواځې پکار ده دمتقابلو عامه گټو په بنیاد متقابل همکاري او تفاهم ایجاد شي او دملگرو ملتونو د مشرۍ لاندې په افغانستان کې میشت بین المللي قوتونه د بین المللي مقرراتو او اصولو له مخې افغانانو ته په خپل هیواد کې د سولتیز ژوند کولو ډاډ ورکړي ترڅو هغه ډلې چې اوس یې د جنگ لار نیولې د جنگ څخه لاس واخلي.

مونږ پدې هم پوره باور لرو چې په افغانستان کې موجوده وضعه د سیاسي حل لار لري او بین المللي قوتونه ددې جوگه هم دي چې په افغانستان کې یو مناسب سیاسي نظام مستقر او په یوه پراخ ټولنیز بنیاد د یوه روشن فکري بدیل په مرسته ملي دولت او ملي اقتصاد په پښو ودریږي او جهادي رهبران، جنگ سالاران، سرمایه داران او عام اولس د یوه قانون لاندې یو شان دخپل مال، سر، حیثیت او نورو ارزشونو د مصئونیت احساس وکړي. ښه به دا وي چې دولت پخپل اولس او ټولو اقشارو یو شان باور ولري او ټولو ته د کار او فعالیت زمینه برابره شي او روشن فکر قشر ته هم پکار دي په مجهول هویت سره شپې تیرو ل پرېږدي او دخپل رسالت له مخې د ملت او دولت تر منځ د تفاهم پل وتړي. تر اوسه پورې چې د ملت او دولت تر منځ د بې باورۍ فضاء موجوده ده یواځینې علت یې دادې چې ملي وطنپرسته روشن فکرانو خپل دین او رسالت سرته ندې رسولې او دغه فضا مکدره پاتې ده. که افغانان دخپل هیواد راتلونکې سرنوشت

او یا:

تیت مې مه بوله غورځنگ را باندي مه کړه

زه په دې افتادگی کې لوی گړنگ یم

دا اعترافات دهغوی له ښه سریتوب څخه نه دي، ښه شوه دا معلومه شوه چې په زور کلي نه کیږي او دهر قانون شکن په مقابل کې دقانون نهایی فیصله جبر دي او یو شاعر وایي: دا دتاریخ جبر دي او جبر نازولې دي. دا جهان قانونمند پیدا دي او یواځې په قانونمندی سره به پایي او هره بې قانوني ترهرڅه دمخه د ځان تباهي ده. سیاست نه بې قانونه روزگار او نه دهر ناپوه لوبه ده. نظم او نظام په یوه ټولنه کې هغه وخت رامنځته کیږي او پایي چې په دغه ټولنه کې اجتماعي، اقتصادي، سیاسي، اداري، حقوقي او قانوني عدالت موجود وي او خلک دخپل سر، مال، ناموس او نورو ارزشونو په مصئونیت او امن پوره باور ولري. د دوی په خپلو ټولنو کې هیڅ یو له دغه ارزشونو څخه نه تأمین دي او نه مصئون. دامن واقعي ضامن، معیار او محک خلک او اولس دي او کله چې اولس په خپل مصئونیت باور ونه لري او د عدل او انصاف څخه پر خوردار نه وي په هیڅ قوت څوک جبراً په اولس او امر او مقررات نه شي تحمیلولې. اردو او پولیس یواځې دخلکود امنیتي استعداد، طاقت او رسالت دروزمره چارو پروتوکولي اداري او ظاهري نمایشي طاقت او موقتي مجریان دي او په ځینې عاجلو مواردو کې ضربتي قوه او که دقیق وویل شي، داولسي طاقت تش نمایشي تمثال او مظهر هم گنل کیږي. دخلکو او دولت تر منځ متقابل اعتماد حتمي او ضروري دي او دا هغه وخت ممکن دي چې واقعاً دخلکو لخوا انتخاب، دخلکو نماینده او

د پخواني انگریزي استعمار ناولې استعماري پالیسي پرې په نظامي جبر سره تحمیلوي. د دې څخه معلومېږي چې د تروریزم، هر ډول بنیاد ګرایی په هر رنگ او لباس چې وي، عاملین یې پخپله نړیوال امپریالیزم او نړیواله مافیاده. همدوی دي چې د همدې لارې د خپلو ځایناڼه اعمالو په خاطر بهانې جوړوي. پوره شپيته کاله د پاکستان د جوړیدو څخه تیرېږي. د خپلو با دارانو په استعانت او مساعدت سره دهغه داستعماري پلانونو د عملي کولو په منظور ذروي او نورې ډول ډول د ډلټیزو وژونو وسلې جوړوي خو په خپل ملک کې یې تر نن ورځې پورې سراسري حکومت، اداره او قانون وجود نلري او پاکستانې اولس نن هم د FCR (فرنټیر کرایمز ریګولیشن) او پولیټیکل ایجنټ ډګرز لاندې شپې ورځې سبا کوي. نن پاکستانې حکومت او استخباراتي اداره په حقه سره د عالم بشریت، امت اسلام او د پاکستان دمؤمن مسلمان اولس په تندي د بې ننگۍ نه پاکیدونکې تور داغ ګرځیدلې دي. نن په پاکستان کې د پنځوس زره څخه زیات تروریستي تربیوی مرکزونه جوړ او دا هم پټه خبره نده چې څوک دغه مرکزونه ایجادوي او د کومو مقاصدو په خاطر یې تمویلوي. سرتاج عزیز د پاکستان د باندینو چارو پخواني وزیر د ۲۰۰۶م کال د سپتمبر د میاشتې په ۲۵ د امریکا غږ آشنا راډیو سره په مرکه کې وویل چې د پاکستان د مدرسو طالبان پخپله امریکا تمویلوي. همداسې د انگلستان صدر اعظم توني بلیر د ۲۰۰۶م کال د اکتوبر په ۱۸ پاکستان ته د خپل سفر په وخت کې وویل چې پاکستان ته به خپلې مرستې د طالبانو او مدرسو په خاطر دوه برابره کړي. پداسې حال کې چې د امریکې، اروپا او

روښانه ونه ګوري جنگ به حتماً دوام پیدا کړي او پای به ونلري ځکه چې:
از فساد او فساد اسيا از کشاد او کشا اسيا.
او کله چې اسيا نارامه وي جهان ارام نشي پاتې کيدلې.
دادلويانو او پوهانو خبرې دي!
افغان اولس د تاريخ په اوږدو کې د هر چا لپاره صادق دوست، نیک ګاونډي، پخپل لوز او قول ټينګ ولاړ، د ډیرو سترو تاریخي پېښو د انعطاف سنگر او سرمشق او په هیواد او آزادی همیشه مین پاتې شوي دي. ځان د سیاليې معاملې جوګه ګڼي او د سیال معامله ګر په حیث د هر چا څخه د سیاليې معاملې ادعا او تقاضا لري. تاریخ د دې ګواه هم دي چې د افغانانو سترګه د دښمن څخه نه سوزي، مخامخ پرې ورځي او د غلچکي او ځان مرګي برید څخه عار لري. د وروستیو تروریستي پېښو پلټنو هم دا وښودله چې عاملین یې پاکستانی الاصله او عربي الاصله امریکایان او اروپایان وو. خو پاکستان او ځینی نور هیوادونه هڅه کوي د خپلو ناولو اعمالو پرې او تور په افغانانو واچوي. لیکن دا مسئله نن د لمر څخه هم ډیره روښانه ده چې پاکستان د تروریزم په ځاله بدل او لکه څرنګه چې اسرائیل په منځني ختیځ کې د شرارت په محور او محراق بدل شوې، پاکستان پدې منطقه کې د شرارت، جنایت او فساد مرکز ګرځیدلې دي. د پاکستان حکومت او ناولې استخباراتي اداره د انگریزي استعمار وفادار خلف په حیث د پاکستان په مسلمان او مستضعف اولس باندې د مردارې او بوینا کې خټې په خیر پراته او په ډیر شرم آور توګه د خپل مسلمان ملت د اسلامیت په تقدس ملنډې وهي او

عبیده المصري او د القاعده نور کسان چې په پاکستانی ویزه راغلي وو د دغه مدرسې څخه یې لیدنه کړې وه. خو د پرویز مشرف څخه هیچا پوښتنه ونکړه چې ولې ویزې ورکوی او ولې دغه ډول مدرسې نه تړئ؟ او نه د تونې بلیر څخه چا پوښتنه وکړه، تاسې چې دې منطقي ته د تروریزم او القاعدې سره د مبارزې په خاطر راغلي یاست. د څه لپاره ورته دوه چنده بودجه بیلوئ؟ او ولې د پاکستان سره د دومره مدارا څخه کار اخیستل کیږي او حتا د دومره څرگندو شواهدو سره سره هغه د تروریزم پر ضد جگړه کې نژدې ملاتړې هم گڼل کیږي. د ډیر تعجب وړ بله پوښتنه داده، سره د دې چې افغانان د تروریزم سره هیڅ تړاو نلري بلکه پخپله د نړیوال تروریزم د جفا هدف گرځیدلې، ولې هر ځای چې تروریست پیدا کیږي د غور څخه یې نیسي کله چې یې د افغانستان خاوری ته داخلوي وروسته له هغې پرې بمبارد کوي او په لسگونو او سلگونو بیگناه افغانان ورسره وژل کیږي. معلومېږي چې پاکستان دخپلو بادارانو سره په تېبني کې دخپلې زړې ستراتیژۍ د عملي کولو په خاطر د ټول عالم اسلام څخه په مهیلت سره معصوم زلمیان راټولوي او دخپلو نامقدسو اهدافو په خاطر یې روزي او په هر بازار کې یې د قربانی په خاطر عرضه کوي. پاکستان د افغانانو د ۲۵ کلنې غمیزي په موده کې خپلو بادارانو ډیر ونازوو او په ډیره ناروا سره یې د افغانستان د چارو واگي پاکستان ته په لاس کې ورکړل او د بین المللي ټولو قوانینو او موازینو پر خلاف یې ټول ناروا اعمال د هغوی په حق کې روا وگڼل او نن یې په خپل غیر مسئولانه کړو وړو سره د بین المللي متقابلو حقوقو او وجایو حد او اندازې پیژندلو درک له لاسه

ټولې نړۍ خلک او سیاسي مشران پدې اعتراف او انتقاد کوي چې پاکستان د تروریزم مرکز گرځیدلې او د اکثر تروریستي پیښو عاملین په همدغه مدرسو کې روزل شوي دي، نپوهیږم ښاغلی تونې بلیر دهغی سره څه علاقه لري؟ او ولې ئی لری؟ او کله چې ټول پدې باور دي چې بن لادن، الظواهری، ملا عمر، طالب او القاعده ټول په پاکستان او په مشخصه توگه په کراچی، پنجاب، سند او کوټه کې دي او بین المللي قوتونه هم د تروریزم د نابودی لپاره دې منطقي ته راغلي دي، حامد کرزي د افغانستان جمهور رئیس هم مکرراً غوښتنه کوي د تروریزم مرکزونه چې هر چیرې دي پخپله ځاله کې دې بمبارد شي. پرویز مشرف پخپله هم اقرار کوي چې ۵۰۰ القاعده او تروریستان یې په سند او پنجاب کې ونیول او امریکې ته یې وسپارل او پدې کار امریکایان او انگریزان خوشحاليوي. په پاکستان کې دا دود او دستور هم موجود دي، کله چې یې مشران کوم هیواد ته ځي په اصطلاح یو ډله تروریستان، القاعده او دمخدره موادو قاچاق بران له ځان سره ځنځیر زولانه بیایي او ورته سپارښتي ځکه چې په پاکستان کې دهغوی د محاکمې لپاره قانون وجود نلري او کله چې یې کوم دغه ډول میلمان یې کور ته راځي هغوی ورته د دغه مرکزونو د بمبارۍ نندارې او د قربانی ونډې برابرې چې اخیږي مثال یې د امریکې د دفاع وزیر په ویاړ په وزیرستان کې بمباري او همداسې له هغې دمخه په باجوړ کې دیوې مدرسې بمبارول چې د قاضي حسین احمد په قول ۸۰ تنه طالب العلمان پکې شهید خو پرویز مشرف اعترافاً هغه مسلح کسان وبلل چې د تروریستي اعمالو په خاطر تربیه کیدل. او دا یې هم وویل چې الظواهری، ابو

ځای درولې دې. داد سلیم عقل او منطق په خاوندانو ده چې ددې وضعې څخه په نتیجگیږی سره د قدرت او سرمایې د لیونیانو تور لاسونه دنړیوالو په سرنوشت دلوبو کولو څخه لنډ کړي. نوي نړیوال شرایط او غوښتنې په زړو مناسباتو، زور منطق او زړو اصولو په ترنگر کې نه ځایېږي. نوې نظام باید دریبستینولې، صداقت او دسیالانو نظام او ناسالمه، استفاده جو او بیگانه پرستانو ته پکې ځای نه وي. افغان دسیالې معاملې جوگه اولس دې. په تیر پنځه ویشته کلن جنگ کې دافغانانو سرنوشت پاکستان ته سپارل دنړیوالو ستره گناه وه. پاکستان ډیر مهیلانه دغربي او عربي نړۍ د بې دریغه مرستو او ملاتړ څخه په سوء استفاده په افغانستان کې خپله زړه انگریزي استعماري ستراتیژي تعقیب او دټولو مادي او معنوي ارزشونو په له منځه وړلو سره یې له هر څه دمخه فرهنگي - سیاسي خلاء رامنځته او نن هم په ډیر آزمندانه او شرم آور توگه په سرحدی سیمو کې د بیگناه خلکو وژلو ته دوام ورکوي او د ډیورنډ په کرښه داغزن سیم او دیوال درول او د ماینونو بنځولو ډرامې ته په پوره سپین سترگی د بین المللي اصولو او تعهداتو په خلاف دوام ورکوي. حال دا چې:

۱- د ډیورنډ کرښه نه قرارداد وو او نه معاهده او نه حقوقي او قانوني ارزش لري ځکه چې دا ډول تړونونه دسیالو هیوادونو ترمنځ کیږي او برطانیه هغه وخت جهاني امپراطوري او افغانستان یې په حقیقت کې مستعمره وه

۲- معاهدې او قراردادونه د باصلاحیته ارگانونو او موسسو پواسطه ترتیب، د پارلمان یا لویې جرگې لخوا تائید او په خاصو رسمي تشریفاتو سره دمستول مقام لخوا توشیح او

ورکړې، بې بنیاده تقاضاوې او غوښتنې وړاندې کوي او دخپلو بادارانو او څو تنو معلوم الحاله جاسوسانو په ډاډ دافغانستان په مقدس حریم ځایانه حملې کوي. مونږ پوهیږو چې پاکستان ذروي وسله لري او افغان اولس په ۲۵ کلن جنگ کې هر څه له لاسه ورکړي دي او لکه د زخمې زمري پخپل حریم پروت دې. دا په تاریخ کې همیشه همداسې وه. خو افغانستان تل د تاریخونو د انعطاف سنگر او دټولو امپراطوریو لمن د افغانستان له پولې څخه ټوله شوې او په ملا پورې یې ورغوته شوې چې اوس له شرمه گرځیدلې نشي.

یو متل دی: گیرم فلک جامه دهد کو اندام؟ مرحوم محمد موسی شفیق هم ښه ویلي دي.

دبستان دایشیا کې زه استاد وم
تسا لوستله هغه وختې سپاره
نن راپاڅې کړې په ما پورې ملنډې
تا او خدای بیا په همدغه قواره

په یو ویشتمه پیړۍ کې داقتصادي - اجتماعي دینامیکو نابرابره بدلونونو او دهغې په بناء دناپایداره نړیوال سیاسي نظام په رامنځته کیدو، نړۍ په همزمان او مکان پرماننت دوامداره شخړو سره ددریم بلکه داخري نړیوال جنگ په درشل کې دریدلې ده. ملگرو ملتونو او نړۍ سترو هیوادونو ته پکار دي نړیوال نظام دا کثريت لپاره قابل قبول په یوه پراخه ټولنیز بنیاد ودروي او ددریم نړیوال جنگ دحتمي پیښدو څخه مخنیوی وکړي. د ډیرو سترو هیوادونو مشرانو په ډیرو سترو سیاسي دروغو ویلو سره نړیوال عملاً په یوه سراسري جهاني کور په کور جنگ کې ښکیل او هر چاته یې دمرگ قاصد هر

اداري مسئولیتونه، صلاحیتونه او حقوقي-قانوني مکلفیتونه

سالم سیاستونه چې د جمعې نښکنيو په بنياد ولاړ وي، تل د مسئولیتونو او صلاحیتونو منطقي تناسب ته حق قایل او یواځې پدې صورت کې د ټولنیز عدالت او نظام تا مینوونکي او متضمن گڼل کېدې شي. سیاست له هرڅه دمخه ټولنیزه او تاریخي پدیده ده. د ټولنیز ارمان څخه پرته پوچه او بې محتوا هره معامله په هیڅ صورت سیاسي یا سیاست نشي گڼل کېدلې او هر خود غرضه معاملگر لکه چې تاروگې په پتنگانو حساب ندې او نفساني په عاشقانو حساب ندې، نو هر شخصي معاملگر هم ملي خاين او مختورن دې، سیاست مدار نشي گڼل کېدلې. دا ډول کسان لکه دخپل ځان سیاست چټله لوبه بولي او په حقیقت کې هم د کوم چا د شومو اهدافو په خاطر په همدغسې چټلو سیاستونو پورې تړلي بې ارادې لوبغاړي او بازیگران گڼل کېږي. خو زما په نظر سیاست یواځې مقدسې، بشر دوستانه، وطنپرستانه سیالې لوبې ته ویل کېږي او یواځې سیال ملي وطنپرست سیاسي لوبغاړي او قهرمانان دغه رسالت سرته رسولې شي. ټولنيزي د خیر نښکني هلي ځلي دهرچا لخوا چې وي، چې دپراخه پرگنومو جوده ستونځې او مشکلات حل کړې شي مقدس عمل او ارمان دې

منظورېږي. لیکن د ډیورنډ د کرښې مسئله پخپله د ډیورنډ د برطانیې د باندنيو چارو وزارت د نمایندې او د عبدالرحمن خان چې هغوی دخپلو پروگرامونو د عملي کولو په خاطر د ځیني وعدو په ورکولو رابللي وو په پټه د عبدالرحمن خان په شخصي کور کې امضاء کړیده پدې ډول د ډیورنډ د کرښې او تر هغې دمخه دوه نور تړونونه پر جبر په افغانانو تحمیل او هیڅ حقوقي او قانوني ارزش نلري. اولس دهغې په مقابل کې تل مخالفت کړیدې چې یواځې د وانه په جگړه کې ۱۷۶۲ انگلیسان وژل شوي وو. انگریزان په ماتې وتلي او پاکستان هیڅکله زمونږ سره د معاملي طرف نه وو. لطفاً دې د تاریخ پاڼو ته مراجعه وشي.

نن چې دملگرو ملتونو تر مشرۍ لاندې بین المللي قوتونه په افغانستان کې حضور لري، افغانان دخپلو طبیعي منابعو، خپلې خاورې او اوبو څخه د استفادې حق نلري. په لسگونو ملیارده ډالر نړیوالو مرسته کړې خو یو بند دبرق جوړ نشو او برق له خارج څخه واردوو. دکونړ، کابل، پنجشیر، لغمان، هلمند، کوکچي، امو او نورو سیندونو له اوبو څخه مونږ استفاده نشو کولې ځکه گاونډیان اجازه نه راکوي او داځکه چې زمونږ گاونډیان د همدغه هیوادونو په مرسته اتمي طاقتونه جوړ شوي او افغانان د نړیوالې جفا سره مخامخ وو. مونږ افغانان دملگرو ملتونو د سازمان، دامنیت شورا او دبشر د حقوقو د کمیسیون څخه احترامانه هیله کوو، اوس چې د معاملي اصلي طرف انگریزان هم په افغانستان کې دي افغانستان ته دې خپلي ځمکې وسپارل شي او پدې منطقه کې دې جنگ ته د پای ټکي کښیښودل شي.

گټې دخپلو متولیانو لپاره د سر صدقه گرځولې او حتا دخپل تاریخي هیواد افغانستان بود ونبود، غواړي په اخرین دو کې وازمایي. څه چې نن په افغانستان کې تیریري د هر اگاه او وطنپرسته افغان او د نړیوال مترقي، دموکرات او اگاه انسان څخه کومه پټه معامله نه ده، نو که افغان انسان د خارجي قوتونو د جبر او ظلم په نسبت پټه خوله پاتې کېږي، ولي دغه د سوسیال دموکراتیزم او د بشر د حقوقو علم برداران پدې هرڅه سترگې پټوي او خپلو خولو ته یې قفلونه اچولي دي؟ ۲۰۰۸م کال د جنوري په دریمه لسیزه کې د نړیوالو اقتصادي ټولنو په بین المللي کنفرانس کې د افغانستان جمهور رئیس حامد کرزي په قهرمانانه ژست او اکت سره د بین المللي تروریزم او نورو نړیوالو ستراتیژیکو پرابلمونو په باره کې شانداره وینا وکړه چې د ټولو حاضرینو په دوامداره چکچکو بدرگه شوه. بناغلي حامد کرزي د بین المللي تروریزم، دمخدره موادو د قاچاق، بین المللي داغ سیاسي مسایلو او نورو پرابلمونو په باره کې رهنمودي تاکتیکي او ستراتیژیک دستورونه صادر او دیوه قهرمان په څیر چې د حاضرینو او حتا لپاره دمباهاتو او ویار سرمشق «و بریښیده»، دستیز څخه رابنکته شو.

خو په دې ورځو کې ژمني اقلیمي شرایطو او د بین المللي قواوو بې مسئولیته عملیاتو او بمباریو، په افغانستان کې بیداد نښلولي وو او هره ورځ د افغانستان په گوت گوت کې په لسگونو، سلگونو او زرگونو بې گناه انسانانو، ښځو کو، چنیانو، زړو او ځوانانو د ظلم، لوږې او سړو څخه خپل ژوند له لاسه ورکاوه. پلرونو او میندو خپل دزړه ټوټه بچیان په ۵۰۰ او ۱۰۰۰ افغانی چې نن چرگ په دغه بیه نه پیدا کېږي

او همدغه لوبه سیاست گنجل کېږي. په همدې خاطر سیاست باید همیشه پاکه او مقدسه لوبه وي. کارل مارکس واي: پاک او مقدس ارمانونه هیڅکله له چټلولارو او ناپاکو اعمالو یواسطه نشي ترسره کېدلې.

هغه څوک چې پرته له صلاحیته یواځې مسئولیت ته غاړه ږدې، هغوی که اشخاص دي، قومونه دي او که دولتي، حکومتي، سیاسي او ټولنیز رهبران دي په حقیقت کې سیاسي غلامان گنجل کېږي او یواځې د چارو بې ارادې عاملینو په حیث منل کېدلې شي، لکه نن په افغانستان کې ټول دولتي، حکومتي او د مؤسساتو ټول کارکوونکي او مسئولین، چې له ځانه هیڅ ابتکار او صلاحیت نه شي ښودلې او په پټو سترگو د نورو او امر او هدايات عملي کوي.

هغه څوک چې مسئولیت نه مني او یواځې په صلاحیت خپته اچوي، هغوباداران، مستبدین او یواځې دخپلو شخصي گټو غوښتونکي لیونیان دي، لکه زمونږ خارجي متولیان چې د ټولو خپلو ملي-وطني او بین المللي تعهداتو سره سره چې باید یې مرعات کړي، هرڅه یواځې دخپلو شخصي گټو په نظر کې لرلو له مخې محاسبه کوي او نن یې په افغانستان کې دبادار او غلام نظام برقراره کړې دي. په نوي لاس خلاصي او مطلق صلاحیتونو سره په افغانستان کې د پردي ملک کس دملگرو ملتونو دنوي نماینده په حیث مقرریدل یې څرگند او برېښد مثال دي. حقیقت دادې چې افغانستان نن د بین المللي مافیا په مرکز بدل شوي او افغاني بیگانه پرستان دمختلفو نومونو او دروغینو دلایلو په بنیاد دخپلو اندکه شخصي گټو په خاطر خپلې ملي شتمنی او ملي

اوهغه په هر قیمت چې وي باید وساتو. زه نپوهیږم د جمهور رئیس مقصد د کومو لاسته راوړنو څخه دي؟ دا چې په افغانستان کې دنړۍ ۹۵ فیصده اپین تولیدیږي؟ دا چې دنړیوالو قوتونو د ادارې لاندې په شپږو کلونو کې یې عادي ابتدایي دولتي نظام جوړ نکړي شو؟ دا چې یې دارگ په ۵۰ متری کې امنیت تأمین نکړي شو؟ دا چې یې د دولتي ارگانونو ترمنځ اندکترینه هماهنگي ایجاد نکړي شوه؟ او دا چې رئیس جمهور، معاونینو، وزیرانو، والیانو، پارلمان، قضایي، حقوقي او نورو ارگانونو ملوک الطوائفي گاني جوړي کړيدي؟ یا دا چې ښه حلقه بگوش غلامان یې پیدا کړيدي؟

په یویشتمه پېړۍ کې دا ډول مناسبات او اعمال د ټولو نړیوالو، بالخصوص د مترقي دموکراتو قوتونو او په خاصه توگه د افغانانو لپاره چې په ملک کې یې دا ډول خود سری او ټولنه فاقد ادارې، قانون او هر ډول نظام پاتې ده، په تندي ابدی د بې ننگۍ، عار او شرم، نه پاکیدونکې تور داغ دي!

زمونږ د ټولني اداري واقعیتونه په مجموع کې نن یو کثیر البعدی متشتت، خود سره، خود خواه، ناپوه او غیر قابل کنترول اداري نظام په گوته کوي چې په هیڅ صورت سره د واحدې ادارې، واحد قانون، واحد مذهب او واحد اصولو لاندې راوستل یې ناممکن گرځیدلي دي. او دا ځکه چې په ملک کې د بې شمیره یو تر بله سره نه پخلاکیدونکو او په خپل سر باندينيو هیوادونو، ادارو، مؤسسو، شرکتونو، مستقلو بې هویته امنیتي قطعاتو او... موجودیت؛ په دولت او حکومت کې د بې شمیره وزیرانو، د جمهور رئیس بې شمیره مشاورین، سلاکار وزیران...؛ بې شمیره ستر جنرالان، ډگر جنرالان... او د بریدگي په بستونو کې د هغوی مقرریدل؛ او بې

، خرخوي، په افغانستان کې نننۍ وضعه واقعاً د هرا فغان لپاره شرم او عار دي او داسې ډیر نور بې شمیره پرابلمونو چې حامد کرزي یې دا اجرا مستقیم مسئولیت په غاړه لري یو د بل لپاسه امبارونه جوړ کړي دي. لیکن کله چې ښاغلي حامد کرزي دشورا د دریم کال پیل غونډي کې خبرې کولې او یا هر ورځ چې عاجزانه دمیکروفون شاته ولاړوي او اوبسکي تویوي، یوه له دغه دلخراشه وقایعو څخه هم یاده نکړه.

ولې ښاغلي حامد کرزي پخپل ملک کې د بشري، اقتصادي، اجتماعي، اداري، حقوقي، قانوني او نورو بې شمیره ناوړینونو په باره کې تاکتیکي او ستراتیژیک رهنمودي قاطع دستورونه نه صادروي؟ ولې یې په شپږو کلونو کې د ملک د لومړي درجه مسئول عامل مجري شخص په حیث یو تصمیم هم ونه نیوه او عملي یې نکړ؟ په شپږو کلونو کې یې بې شمیره کمیسیونونه او هیئتونه په ځانگړو مواردو کې د ځانگړو اجرائو لپاره مؤظف کړل خو دیوه دنتایجويي نه پوښتنه وکړه او نه یې کومه پریکړه عملي کړه. ولې ښاغلي کرزي صاحب په خپل کور کې دغه ډول جرئت نلري؟ د دې څخه په څرگند ډول معلویږي، په رښتیا چې مونږ پخپل هیواد کې د هر ډول تصمیم، عمل او صلاحیت څخه بې صلاحیته یو. لیکن د بل په مخکې ډیرې ښې منډې وهلې شو او د بل نارواغونښتنې او شوم نیتونه په پټو سترگو عملي کوو، خو خپل دین، رسالت، وطن او خلک راڅخه هیږدي.

د جنوري د میاشتې په ۲۹ نېټه مي د اريانا افغانستان د خپروني څخه واوریدل چې د امریکي جمهور رئیس جورج ډبلیو بوش وویل: مونږ په افغانستان کې سترې لاسته راوړنې لرو

نه یواځې د افغانستان بلکه دنړۍ په کچه عظیم لاینحله پرابلمونه تر شا پریښو دلې شي. دا ډول مناسبات دننني عصر د غوښتنو سره سمون نلري او نه دموکراتیک ټولنیز ارزښونه پداسې نظامونو کې تحقق پیدا کولې شي. زه نپوهیږم ولې زموږ نړیوال «دوستان» موږ په ډېرو بډو غړیدلو سترگو غولول غواړي؟ نن ټول اولسونه شعوري بلوغ ته رسیدلي او په دې ټولو مسایلو او قضایاوو پوهیږي. یواځې دغه د سرمایي لیونیان دي چې په سترگو کې یې همدغه یو تصویر شین میخ گرځیدلي او هرڅه په همدغه یوه رنگ گوري او صم، بکم او عمی پاتې دي. دوی څله یواځې د پخوا په خیر خوبونه ویني، دوی څله یواځې صلاحیتونه غواړي او حتا هیڅ قانوني مسئولیت ته هم غاړه نه ږدي، دوی په ټوله نړۍ کې یواځې خپل منافع گوري، ټوله نړۍ یواځې د خپلو منافعو ورشو گڼي او دنورو منافع هیڅ په نظر کې نه نیسي. دا کار شونې نه دي. ټول هیوادونه مساوي متناسب حقوق او وجایب لري او هغه جدا باید مراعات کړي. موږ هم یواځې د ټولو هیوادونو له خوا د همدغه اصولو، مقرراتو او قوانینو یو شان مراعاتول غواړو. موږ د همدوي لخوا وضع شوو قوانینو له مخې د دوی سره شریکه معامله او گډ کار کول غواړو، ولې موږ یو دبل په خبره سره نپوهیږو؟ علت دادې همغه قوانین چې دوی په امتیازي بڼه او دخپل منفعت په خاطر لیکلي دي، نه غواړي هغې ته غاړه کښیږدي او خپله او دبل برخه غواړي یواځې د خپلې روادارۍ له مخې تعین کړي، چې دا کار په دې وخت و زمان کې د هیچا لپاره د منلو وړ نه دي.

که څوک غواړي په افغانستان کې حتا خپله غربی تپ او یا بل هر ډول دموکراسی او ټولنیز نظامونه په پښو ودروي

شمیره دغه ډول نور ډیر بې دوده او بې دستوره نورې ناخوالې او وړانې ویجاړې په ملک کې ددې سبب شوې چې ملک فاقد ادارې، فاقد دقانون، فاقد دنظام وگرځي. هر یو دغه خارجي او داخلي ادارو او مؤسساتو غیر مسئول او واجب الاحترام یعنی چې په عام وتمام صلاحیت سره هیڅ ډول مسئولیت پر ځان نه منل، او یا دا چې په افغانستان کې ټول داخلي او خارجي اوسیدونکي بې گناه مجرمان او دغه جرمونه مجرم نه لري او دا دولت، حکومت، پارلمان، مطبوعات، قضایي او حقوقي ارگانونه، ټولنیز سازمانونه، مستقل بشري کمیسیونونه او نور عبث او پوچ شعارونه دي چې هیڅکله زموږ د درد نه دي دوا شوي او نه به دوا شي. ټول دغه افعال، ټول دغه کردار، ټولې دغه پروژې او دبیا ابادوې پروگرامونه د ماښام په تږمۍ کې په یخ لیکل کيږي او د لمر د راختو سره سم بیا ویلي وي او بلې ورځې ته یې کوم اثار نه په سترگو کیږي. په افغانستان کې په ورستیو ۹ کلونو کې یو بنیادي کار سرته دې سرته نه دي رسیدلي. دا ټول بې بنیاده چارې سرته رسول یواځې دهغوی د خپلې بیروکراسۍ او دموکراسۍ د تظاهر مظاهري او دخپلو دموکراتیکو ټولنو، انستیتوتونو او مؤسسو په سترگو کې خاورې ایري پاشل دي. دا ډول دي په واقعیت کې د افغانستان د بیا ابادونې بې بنیاده پروگرامونه، چې زموږ راتلونکي ټول وختونه به دهغې د ناوړه اغیزو او عواقبو باندې مصرفیږي، دا ډول دي زموږ د ټولنې د بې سیاسته سیاستوالو د سیاسي فلسفي ماهیت او واقعیت او واقعي بڼه او څیره.

دا ډول نظامونه برعلاوه له دې چې دنن ورځ لپاره هیڅ ارزش او گټه نلري، بلکه دراتلونکې دراتلونکي نسلونو لپاره

د افغانستان د اولسي جرگي رئيس محمد يونس «قانوني» او د جمهور رئيس حامد كرزي لومړي مرستيال احمد ضياء مسعود د دوبي له لاري لندن ته روان وو، د دوبي په نړيوال هوايي ډگر كې له محمد يونس «قانوني» سره دقيق نه پوهيږم خو ميليون امريكايي ډالر او ځيني قيمتي توکي او د احمد ضياء مسعود سره لکه چې وروسته دقيقه معلومه شوه ۵۴ ميلیونه غیر قانوني امريكايي ډالر او يو كيلو گرام الماس ونيول شول (د ويكي ليک په حواله) او دوی دواړه د پوښتنو گروپونو په خاطر د هوايي ډگر پوليسو ديوڅه وختل پاره د ځان سره وساتل. موضوع د نړيوالو رسنيو له لاري انعكاس پيدا كړ خوله دوی څخه نه خارجي متوليانو چې په افغانستان كې د امنيت، قانونيت، نظام، دموکراسی، د بشر د حقوقو د تامين،... او ډيرو نورو ارزشونو د تحقق او حراست مسئوليت په غاړه لري، پوښتنه وکړي شوه او نه د افغان دولت واکدارانو چې دوی دهغه حکومت او پارلمان غړي وو (البته چې حکومت نه د دې کار جوگه دې اونه د دې صلاحيت لري) دهغوی څخه وضاحت وغوښته او نه محمد يونس قانوني او نه احمد ضياء مسعود چې دواړه مستقيم حقوقي، قانوني او اداري دولتي مسئوليتونه لري، حتا د هېڅ ډول سپيناوي د مسئوليت احساس يې هم ونه کړ؟

دا ډول پيښې د افغانستان په شرايطو كې هره ورځينې معمول كار دې او هيڅوك يې پوښتنه هم نه كوي! ولې؟
ما فقط يو مثال ذکر كړ.

پكار دادي موجوده نظام له بيخه ړنگ او دنوي ټولنيز، اقتصادي - سياسي نظام په پښو درلو سره نوي ټولنيز مناسبات او د مسئوليتونو، صلاحيتونو منطقي تناسب تامين او د حقوقي - قانوني تحقق زمينه برابره كړي.

يو ځي پدي صورت كې دهيواد او ټولني هر غړي او فرد ځان دخپل هيواد با الاستحقاق وارث او مسئول شخص او عضوي په حيث گڼلې شي او قانوني او حقوقي ارزشونه د تطبيق او حراست ملاتړ پيدا كوي. يو ځي پدي صورت كې ټولنه او مناسبات په اوسنيو شرايطو كې د ټولو دموکراتيکو ارزشونو د تحقق او حراست متضمن گڼل كيدې شي.

په يوه هيواد كې د ټولني هر غړي مكلفيت لري دخپل هيواد د موضوعه عامو دولتي قوانينو څخه پوره اگاهي ولري. په افغانستان كې څرنگه چې قاطع اكثريت د ليك او لوست سره پوره اشنايي نلري، دا د دولت او حكومت مكلفيت گڼل كيږي چې د عامو دولتي قوانينو څخه اگاهي د ټولني د هر فرد تر غوره ورسوي او هغوی پري پوه كړي. لور دولتي مسئولين په خپلو اداري واحدونو كې د دولتي قوانينو د تطبيق او حراست مسئوليت او مكلفيت په غاړه لري او هريو په خپل اداري واحد كې د حقوقي او قانوني ارگانونو د نماينده رول ايښای كوي او دخپل مافوق په وړاندې قانون د تطبيق او حراست مسئول گڼل كيږي. ليكن له ډيره بده مرغه په افغانستان كې دغه ډول كسان د مسئوليت په لرلو سره سره په خپل غير قانوني جرئت او صلاحيت سره له هر چا څخه دمخه پخپله د قانون څخه سوء استفاده او قانون شکني كوي او مسئول مقامات ورسره غم غرض نه لري او يا هم نشي لرلې. د مثال په ډول كله چې

اقتصادی عدالت د ټولنیز نظام لپاره اساسی او لازمی شرط ګڼل کیږي. دولت او حکومت مجبور او مکلف دي د ټولني د ټولو اقشارو او غړو لپاره متناسب عادلانه اقتصادي شرايط برابر کړي. د معاشونو د پيروالي او کم والي د مشکل د حل لاره نده. هغه څه چې د اقتصادي عدالت تضمین کوي هغه د اقتصادي او پولي ضرورتونو منطقي تناسب دي. د دغه منطقي تناسب دارزوني او تثبیت په خاطر مختلف دولتي ارګانونه او مؤسسې لکه مرکزي احصایه، قانوني حقوقي ادارې او داسې نور ایجاد او د تحصيلی اسنادو موجودیت او عدم موجودیت او تناسب، سويه، لیاقت، کاري تجربه، دکار نوع او شکل، د خطر احتمالات، سفر او حضر، جوي شرايط، شپه او ورځ، عرضه او تقاضا، ملي عایدات، رتبه، درجه او مقام، نظامي او ملکي دنده، منطقي او بین المللي نور مونه او داسې نور و له مخې تعیینېږي. هر تبعه باید پخپل هیواد کې د ژوند، استوګنې، کار، امنیت، متقابلو حقوقو او وجایو، صلاحیت او مسئولیت او صحي مراقبت متناسب مسؤلیت ولري. تفاوتونه او تناسب هیڅکله باید د افراط او تفریط په کچه نه اوسي. هر څوک باید په ټولنه کې د پاک حساب او محسابې لپاره په هر حالت او شیبه کې حاضر اوسي او مربوطه دولتي ارګانونه دهغې د حراست او کنترول د چارو مسئولیت په غاړه لري. افغانستان ته د نړیوالو مدني ټولنو د نماینده ګانو، چی په خپلو ملکونو کې د ټولو دموکراتیکو او مدني حقوقو څخه په نسبي لحاظ بر خورداره دي، په راتګ سره ټول ارزشونه بې ارزښه شوي او زموږ خلک په واقعیت کې خپلو حقه حقوقو ته لاس رسې نلري. پنځه کاله دمخه د بین المللي قوتونو په راتګ

یواځې د معاشونو منطقي تناسب په هېواد کې د نظم او اقتصادي عدالت ضامن دي

په افغانستان کې دیرش کلن جنګونه او جګړې، دروسانو یرغل او په کور کې د بنو کورکونو جوړیدل، افغانستان د خارجي دښمنو قوتونو په جنګي میدان بدلیدل او د افغانانو په حق کې هر ډول جفا روا ګڼل کیدل، دروس د شکست څخه وروسته هیواد ته د بې شمیره بیګانه پرستو او بې مسئولیته ډلو او اشخاصو راتګ او عامه، خصوصي او شخصي دارايي د غنیمت د مال په نامه چورول، د پلان له مخې افغاني متخصصې ډلې په سیاسي، اداري، حقوقي او قانوني خلا کې ازاد پریښودل او دامریکایي، اروپایي او ناتو د قواوو انکشاف او په نوي وسلو سمبالول، د سپتمبر دیوولسمی وروسته په افغانستان یو ځل بیا حمله او د بین المللي تروریزم او القاعدې په بهانه د نظامي قوتونو او سرمایي راتګ او افغاني ټولنه د بې شمیره بې کفایت ډلو په مجموع الجزائر ویشل او ټول ارزشونه بې ارزښه کول ټول هغه څه دی چط په اوسنی وضعه منتج او د نظام شیرازه له بیخه نړیدلی ده

پښتو او انگلیسی ژبې زده وي مونږ د ترجمان په حیث په کال کې پرته د نورو امتیازاتو ۵۶۰۰۰ (یولک او شپږ پنځوس زره) ډالر معاش ورکوو. همداسې د SOS انترنیشنل مؤسسه او نور هم دغه ډول اعلانونه کوي. نو د ټولو دغه ځوانانو ډیره ښه انگریزي، پښتو او فارسي زده ده، ولي يې په دغه معاش باندې يې قناعت کړيدې؟ څه موده دمخه د جنرال عبدالرشید دوستم د معاش په هکله د محترم اکبر بای له خولې ووتل چې ۷۰۰۰۰ ډالر د میاشتي معاش لري، دغه بېچاره خولا بې سواده دي او وزیر صاحبان خو ټول PHD لري، او داسې نور. دا خبرې ځکه گټه نلري چې ازاد مطبوعات نن پوره صلاحیت او حاکمیت لري او هیڅ خبره نه پتیري. دا خبره هم نن پته نده چې که څوک د کوم اروپایي هیواد تابعیت ولري، عالی تحصیلات هم ونلری او وغواړي چې د آیساف او نایو د قوتونو په تشکیل کې افغانستان ته راشي پرته د نورو امتیازاتو او د فامیل د معیشت د تامین پر ۱۲۰۰۰ یورو او که عراق ته ولاړ شی ۲۰۰۰۰ یورو معاش ورکول کیږي. اوس پخپله د هغه لوړ رتبه مامورینو او وزیرانو معاش تخمینیدلې شي چې نه یواځې له یوه ځای بلکه له ډیرو ځایونو - دولت، بانک او یا شرکت - څخه جدا معاشونه، چې ډاکټرانوار الحق احدي د پارلمان په وړاندې اعتراف وکړ چې کوم بانک ورته ۳۰۰۰ ډالر معاش ورکوي. غواړم چې د هغه څه نا څه امتیازاتو په هکله چې دغه کسان ترې برخورداره او په افغانستان کې په اصطلاح دخلکو ترمنځ ورد زبان دي. هغه کسان چې په پورتنیو شرایطو سره افغانستان ته ځي، فامیل يې ټول امتیازات ترلاسه کوي "دراغلی کس معاش په شمول" ددې په عوض چې د وطنپرست

سره چې گمان کیده په افغانستان کې به نسبي ټولنیز عدالت تامین شي په حقیقت کې بین المللي او کورنۍ مافیا په تباني او یو تر بل مساعدت سره زمونږ د دغه ارمان بستره کلکه ترلې، هر ډول بې عدالتي روا گڼل شوې او عدالت چې د نظام اود هغې د بقاء اساسي شرط گڼل کیږي، په حقه سره زمونږ د هر ډول نظام څخه بې برخې پاتې یو. بې عدالتي په افغانستان کې په مضمّن مرض، ټولنیزه فاجعه، فضااحت او جبر بدله شویده. څرنگه چې نظام نړیدلې، مسؤل او عامل ارگان او شخص وجود نلري، عامه نارضايتي او تنفر سراسري شوې، نه څوک د پوښتنې شته او نه د چا د شگو بندونه د دغه طوفاني سیلاب مخه نیولې شي. چارواکو لکه په وچکۍ پر اته مریضانو غوندي په او توبوتو پیل کړې او دا په اور باندې د تیلو اړولو حیثیت لري. ډیره موده کیږي چې د مالیې وزارت د معاشونو د زیاتوالي و عدې ورکوي خو یو واری يې هم په خپله وعده وفا ونکړه. حال دا چې دا د مسئلې د حل لاره نده. همداسې د ۲۰۰۷ م کال د سپتمبر په ۱۹ د مالیې وزیر د ځیني لوړ رتبه مقامونو د معاشونو کچه اعلان کړه. د مثال په ډول د جمهور رئیس معاش ۱۹۵۰ ډالره، د وزیرانو معاش ۱۳۶۰ ډالره، د پارلمان د غړو معاش ۸۰۰ ډالره او داسې نور. دا خبره د منلو وړ ځکه نه وه چې په بله ورځ د ښوونې او روزنې وزارت اعلان وکړ چې که څوک د مکتبونو د تعلیمي نصاب مطابق (چې په هغې کې ابتدایي نصاب هم راځي) د کتابونو تالیف ته حاضر شي نو ۶۰۰۰ ډالره په میاشت کې معاش ورکړي (رښتیا يې ویلي چې دروغجن حافظه نه لري) او نن عملاً دغه پروژه دوام لري. همداسې د L3 Communacation مؤسسه هره ورځ اعلان کوي که د چا

هریو موټر دمياشتی تر ۳۰۰۰ ډالرو خارجي مؤسسو، شرکتونو او این جی او گانو ته په کرایه ورکوي. دبین المللي مرستو په ارتباط د اقتصاد وزیر او نورو دولتي چارواکو ویلي چې د دغه پیسو حد اقل ۸۰٪ کومک کوونکي ممالک پخپله مصرفوي. باقی پاتې په دفاعي او اپراتیفي چارو کې مصرفیږي یعنی د افغانستان بیا ودانولو پورې دغه پیسي اړه نلري او دفاعي او اپراتیفي چارې خو معلومي دي چې نن په کومه وضعه کې دي او امنیت هم په کومه اندازه تأمین دي .. دبین المللي مرستو دیوي بلې بیلگې په باره کې هم غواړم محترمو لوستونکو ته یوڅه معلومات وړاندې کړم: یوې اروپایي خیریه مؤسسي ته د جوزجان په ولایت کې د آبرسانی په خاطر د کلیو د پراختیا وزارت سره ۱۷۰۸۸ ډالره مرسته کړې وه. د دې لپاره چې دغه پیسي پخپل ځای مصرف او سوء استفاده ترې ونه شي دغه خیریه مؤسسي خپل مشاور د دې کار لپاره معرفي کړې وو. د دغه پیسو څخه ۱۱۴۳۰ ډالره مصرف او باقی پاتې پیسي بیرته مسترد شوې وې. معاش چې نوموړې مشاور صاحب پدغه موده کې د کلیو د پراختیا وزارت څخه اخیستې وو ۷۳۰۰۰ ډالره کیدل. دې ته وایي پر ځای مرسته او پر ځای معاش اخیستنه! دا چې دعیان د بیان لپاره حاجت نه وي نو ما هم په افغانستان کې د اقتصادي بې عدالتۍ په خاطر یوه تنه شمه وړاندې کړه او دا پوره معلوم شوه چې غمیزه اصلاً نه د معاشونو د سرسام اوره لوړوالي او نه د دهغې دکم والي له کبله پېښه ده بلکه د لوړ او ټیټ معاش تر منځ هیڅ ډول منطقي تناسب وجود نلري. نو د پارلمان محترم غړي خوشې په خوشې دخپلو معاشونو د لوړوالي په خاطر تنی.

په حیث په یو څه جیب خرڅ یې قناعت کړې وې او دهیواد والو خدمت ته حاضر شوې او سې د تصور څخه او چمتو معاشونه اخلې او دهغې په خوا کې دغه کوچني امتیازات هم لري: نوموړی کس شپږ هفتې په افغانستان کې مکلفیت لري او شپږ هفتې په هغه هیواد کې چې فامیل یې او سپرې د تیروولو حق لري. په هغه شپږو هفتو کې چې په افغانستان کې او سې په میاشت کې کیدلې څو وارې دکرزي صاحب سره د ضرورت یا مصلحت له مخې خارج ته سفرونه وکړي او یا ځانگړې سفرونه ولري او فوق العاده امتیازات ترلاسه کړي. که نوموړې په شیرپور، وزیر محمد اکبر خان او شهر نو یا حیات آباد او اسلام آباد او یا بل ملک کې هر څومره کورونه ولري په کرایه یې ورکولې شي. کرایه یې خپله ده. خو دولت مجبور دي ده ته په امن ځای کې په لوړه ډالري کرایه کور ونیسي. نوموړې باید درې څلور قیمتي موټرې ولري چې معلوم نشي او د حملې په وخت کې یې د خطر احتمال کم او سې. نوموړي کسان دا امکان هم لري چې د فامیل غړي راوغواړي او په لوړو ډالري معاشونو یې په مختلفو شعبو کې مقرر کړي. ډیرو کسانو دا کار کړیدې. دغه کسان معمولاً شخصي شرکتونه او این جی او گانې لري. دوی هر ډول دولتي قراردادونه ترلاسه کوي چې معمولاً نور کسان تر ۵۰٪ رشوت ورکولو پورې پرې مجبور دي او د دې لارې ډیرې گټې کوي. رشوت، فساد او اختلاس خو ټول خلک وایي چې په افغانستان کې معمول کار دي. که دایمان عقیده د چا سسته وي، نو دی کار ته به هم لاس غزوي. ډیره به خبره نه او بدوم خو دا خبره به هم وکړم چې دا ډول کسان څرنگه چې هم کافي پیسي او هم امکانات لري نو کافي اندازه قیمتې جیب موټرې اخلې او

شلوي او نور دولتي ارگانونو هم عبث دخپلو منسوبينو د معاشونو د لوړولو په منډو تر پرو په خاطر د او سپني خپلی په پښو کړيدي. بل مشکل پدې خاطر را ولاړ شوي. هغه کسان چې په لسگونو زره ډالر معاش اخلي دهغوی معاش پيشکي حواله کيږي. خو زمونږ معيوب هيوادوال چې ۵۰۰ افغانۍ او يا هغه معلم او مامور چې ۱۵ کسيز فاميل ورپغاړه دې معاش يي په شپږو مياشتو او حتا په يوه کال کې هم نه اجراء کيږي. عجيبه خبره خو لاداده کله چې وروسته د ډيرو منډو او مظاهرو دکوم باب يا فصل څخه کوم نيکبخت شو ډالر کومک وکړي ددې په عوض چې وروسته له يوه کاله ددغه خوارانو معاش اجرا شي وزير صاحب پرې ځان لپاره ضد مردمی "په کابل کې په همدې نامه يادېږي" موټر واخلي. په نتيجه کې ويلې شو چې ددا ډول مسايلو دحل لار تقوا، صداقت، وطنپرستي او دمعاشونو منطقي عادلانه تناسب او دټولو څخه مهم دچارواکو مسئولانه کړه وړه او دمسئوليت وجداني احساس دي.

جنگونه او مخالفتونه دافغانانو دغميزي دحل لاره نه ده.

دميلادي شلمې پيړۍ شپيتمه لسيزه په افغانستان کې ددموکراسۍ په لسيزه مشهوره ده. پدې لسيزه کې روښانفکره ډلې څه نا څه فعاله شوې وې، ټولنيزي شعوري رڼايي په ټولنيزو لوړو افقونو څرک وهلي وو، سياسي وضعې هم خپلې منگولې دافغان اولس له ستوني څخه لږ څه سستي او افغانانو دسياسي تنفس يو څه مجال پيدا کړې وؤ. يو تعداد روښانفکرانو هڅې کولې پادشاه دمشر وټه شاهۍ اساسي قانون منلو ته اړ باسي او عملاً هم ددغه کسانو په نوبت مشروطه شاهي قانون جوړ شو چې دامير امان الله خان له دورې څخه وروسته ځيني سياسي آزادي گانې لکه داحزابو قانون، دمطبوعاتو آزادي او ځيني نور پکښې په نظر کې نيول شوي وؤ. پادشاه دپخوا په څير غير مسؤل او واجب الاحترام خو دشاهي کورنۍ ځيني امتيازات راټيټ او دحکومتي چارو واک غير شاهي کورنۍ کسانو ته قايل شوي وؤ. دلسيزه افغانستان ته دخارجي لوړ رتبه هيئتونو خصوصاً دپخواني شوروي اتحاد، امريکي او سعودي عربستان، دراتگ سره هم متصادفه وه. واقعاً دا يو ډير بد تصادف او يا پلانيزه

درلود او نه یې په تاوده بازار کې کوم خریدار. له بلې خوا د سیاسي بنتون لوبه د مردی او نامردی په پوله روانه وه، مردان له دغه پولې نشول او وختلې نو ځکه تل نامردان گټونکي وو. همدغه نامردان تر پرون ورځې پورې په افغانستان کې د ټولو بدو حوادثو اصلي عاملین او دهغې د بدو عواقبو اصلي مجرمین گڼل کېږي. او نن هم هڅه کوي د دغه ډول لوبې بازار گرم وساتي. ملي وطنپرسته کسانو کولې شول دخپلې ملي مبارزې سنگر دملي ایډیالوژۍ په بنیاد گرم وساتي او دملي وطني گټو د حراست په خاطر ملي مقاومت راوپاروي. له بده مرغه دوی هم پدې کار کې تر نن ورځې پورې پاتې راغلي دي. خون یې له صفر څخه شروع کول حتمي او ضروري گڼل کېږي او که دغه کار ونشي بیا به هم نامردان داوسنی لوبې گټونکي وي. دروسانو په موجودیت کې دې وضعې لاپسې ناوړه انکشاف وکړي. چارې او صلاحیتونه د داسې کوچنیو اشخاصو په لاس کې ورکولې شولې چې هیڅ ډول احساس دمستولیت یې نشو کولې او په ټولو حالاتو یې یواځې بې شعوره او بې ارادې عاملین گڼل کیدل. دمقاومت د لیکو په جوړیدو او په اصطلاح د اروپا، امریکا او عربي ملاتړو په رادمخه کیدو سره وضعه شور واری نوره هم بدتره شوه. د شرق او غرب لخوا بالمثل مسابقه شروع او افغان اولس د سل او زر مجبوریتونو له مخې دغه کسانو (په اصطلاح رهبران) ته په لاس کې گروگان ورکړي شو. دروسانو په وتلو او په ۱۹۹۲ کال کې داسلامی جمهوریت په جوړویدو سره چې افغان اولس ترې ډیرې امیدواری درلودلې، وضعه څه ډول شوه، ټول هیوادوال یې عینی شاهدان وو او که رښتیا ووايم زه یې له افادې لپاره

پیشبیني شوې عمل وو چې په افغاني ټولنه کې یې ډیر ناوړه غبرگون رامنځته کړي. رښتیا هم پداسې یوه هیواد کې چې قانون حاکمیت او سابقه ونلري، خلک د وطني او ټولنیزو اساسي مسایلو په هکله بې خبره پاتې او دهغې په مقابل کې هیڅ ډول احساس دمستولیت نشي کولې، یواځې یو تن د ټولو امورو متصدي (هم حاکم، هم قاضي، هم مجري او هم حامی) پاتې شوې وي، دموکراتیکو ارزشونو ته هم نه د داخلي فاکتور، ضرورت او فشار بلکه یواځې دخارجي فشار له مخې دغه کار ته مجبور شوې اوسې او همزمان مختلفو انستیتوتونو، ټولنیزو قشرونو او اداري واحدونو ته د قبلي تجربې دنشتوالي او د حقوقو او وجایو په مقابل کې دمستولیت د عدم احساس په صورت کې واک ورکول کېږي، حتماً په ټولنه کې بحران رامنځته کوي. همدا سبب وو چې د قانون د تصویب او توشیح څخه دمخه مختلف نظریاتي گوندونه تقریباً همزمان جوړ او دا چې ملي ایډیالوژۍ او ملی سیاسي محور او حرکت وجود نه درلود، ټولو گوندونو پخپل سر په فعالیت شروع وکړه، میتنگونه او مظاهرې یې برابرولې او دهمغه لومړۍ ورځې څخه یې د ډیر د هیوادونو په پلوی چيغې وهلې او دولت، حکومت او قانون یې د کنترول څخه عاجز پاتې وو، ځکه چې هر یوه قوي خارجي ملاتړی درلود او په نتیجه کې په افغانستان کې د موجوده روښانفکري جنبش د لومړیو ورځو څخه سیاسي بنتون "انباک بازی" شروع او افغانستان عملاً د سیاسي بنو په کور او یوه داسې خاره شاره ځمکه بدل شو چې هر چا په کې دخپلې خونې مارکونډۍ او غنې کرلې او ریلې. ملي مصلحت، ملي صلاحیت، افغانیت، وطنپرستی او ملي طرحو هیڅ ارزش نه

الجیشونه او سترې قرارگاوي تخریب، سپکې او درنې وسلې د کبار په بیه خرڅې او دولتي او شخصي مالونه يې د غنیمت د مال په چور او چپاول کړل. کابل د افغانستان ستر سياسي، کلتوري او اقتصادي مرکز هم ديگانده وؤ د ارزو سره سم وسوزول شو. حال دا چې دملگرو ملتونو دپنځه فقرئيز پلان مطابق په افغانستان کې يو ملي گرا دولت جوړيدلې شو. نيو هېرو دچا په لمسونه دغه پلان په مقابل کې کودتا وشوه او چپ او بڼي يو شان دهغې عاملين وگرځيدل. نن چې په هيواد کې دديرشو څخه دزياتو خارجي هيوادونو څه دپاسه ديرش زره عسکر موجود او عملاً اداره پخپل واک کې لري معامله گريي همغه کسان دي او نن هم دملي مسايلو په سر معاملو باندې په ميلونونو او ميلاردونو ډالر ښکته پورته کيږي. په همدغه موقت، انتقالی او سبا په انتخابي جمهوري دولت کې به همدغه کمونست، ملي گرا، مجاهد، اخواني او نورې ډلې دخپلي وي. ملامت کوم يو دې او هغه قاضي کوم دې چې دغه تشخيص کړي. خو زمونږ د خلکو غميزه به دوام لري او زمونږ ملک په اصطلاح په داسې کونډه بدل شوې چې هر گاونډي يې دخولگۍ طمعه لري. علت څه دې؟ علت يې زمونږ ذات البيني اختلافونه او جنگونه دي. زمونږ خپل منځي جنگونه او اختلافونه زمونږ د غميزي دحل لارنده. پاک خدای دمازېگر په وخت قسم يادوی «والعصر» او داځکه چې مازېگر دورځي دنتيجگيری وخت دې. افغانان دپنځه ويشت کلنې غميزي څخه وروسته کومې نتيجگيری، ته ضرورت لري او که نه؟ پدې پوهيږم او پخپله يې کلک پلوی يم چې افغانان پردې حاکميت پرځان نه مني. دا يې انساني او قانوني حق دې. له بلې خوا

کلمات نلرم او نه عفت دقلم اجازه را کوي. طالبانو چې وعدي کړې وې کار به اهل کار ته سپاري او پخپله به خپلو مدرسو ته ځي، دواک خوند دومره مزه داروو او دواک ساتلو په خاطر يې داسې بدعتونه وکړل چې په اسلام کې خويي هيڅ روايت موجود نه وؤ حتا په کفر کې به هم چانه وي کړې. دې وضعې پوره ۲۵ کاله دوام وکړ ددې ټولو ناوړه اعمالو بار افغان اولس پخپله شاه وړې. وهل شوې، رټل شوې، وژل شوې، بی پته شوې او تنکي بچيان يې په ناچله پيسو خرڅ شويدي او يا په زور دمرگ داژدها خولې ته اچول شويدي اولکه چې حامد کرزي پخپلو خبرو کې وويل دغه رهبرانو په سوونو ميلونه او حتی ملياردونو ډالر جمع کړي او خارجي بانکونو کې يې ذخيره کړيدي، دتصور او عقل څخه وتلې ويلاگانې او کورونه يې اباد کړي او تجارتي شرکتونه او کامپلکسونه يې جوړ کړيدي. پدې باره کې ټولې خبرې په ټولو کتابونو کې ليکل شوي او عيني شاهدان هم ژوندي گرځي او هيڅوک دې باور نه کوي چې گوندې هغوی به دغه راز پخپل زړه کې پته وساتي. سياسي رهبر، مشر او قوماندان خو هغه دې چې په تعرض کې دجهې په لومړۍ کړښه کې وي او اصلي ضربه پخپل ټټير اخلي او په شاتگ کې دجهې په وروستۍ کړښه کې دخپلو زخميانو او مړو پالنه کوي نه دا چې دجنگ دقربانيانو دجيونو په لتولو اخته وي. افغانانو ډير ښه فرصتونه له لاسه ورکړي دي. کله چې روسان ووتل او افغانان خپل وطن ته راستانه شول لازم وو چې دخپل هيواد سره دهيواد مالک او اولس سره دخپل اولس په حيث معامله شوې وې او هر څه پخپل ځای امانت ساتل شوي وې. خو بر خلاف ددښمن په لمسونه يې اردو ړنگه، وضع

دموکراتیک اصل او پدیده ده چې معیار او محک یې پخپله اولس او د بین المللی بشري او دموکراتیکو قوانینو له مخې دا یواځې د اولس قانوني حقو حق گڼل کېږي. دوی نور څه ونکړې شول پرته له دې چې دخپل اولس او بین المللی کړیو په وړاندې ځانونه بې اعتباره کړي. دوی همداسې داکار تل کړې چې افغانان دطالب، القاعدې، فوندا متالیست په نومونو تورن او یا غلط راپورونه ورکړي او بې گناه خلک ووژل شي. افغانان هیڅکله تروریست، بنیادگرا نه وو او هر افغان ځان لپاره لوی شخصیت قایل دي. افغانان حتا دښمن ته په کمین نیولو شرمیږي او هیڅکله دینه ندې حاضر شوې چې د ۱۰۰ تنو په مقابل کې ځان مرگې بریدرکړي. افغان به دتاریخ په اوږدو کې مجبور اولس وو، تل به پرې جنگ تحمیل شوې او ظلم او ناروا ورسره شوې خو هیڅکله بې کلتوره او بې ایمانه اولس نه وو. افغانان خپل ځانگړي کلتوري دودونه، اصول او عنعنات لري او تل خپلو ټولنیزو ارزشونو او دودونو ته لوړ احترام کوونکی اولس پاتې شوی او خپله شکیبایي یې کله هم له لاسه نده ورکړې او هیڅکله یې دپاملرنې څخه نده غورځولې. دازمونې مشران او دجمهوری ریاست منور او پوه کاندیدان وو چې خپله شکیبایي یې له لاسه ورکړه، دخلکو حق او غوښتنو ته احترام قایل نه شول، دخپلو عقیدو او مسئولیتونو په وړاندې یې احساس دمسئولیت ونکړې شو او هڅه یې وکړه دقانوني حقو ټولټاکنو څخه یوه بله سیاسي معامله او لوبه جوړه کړي. "دافغانستان قهرمانو خلکو! ټولټاکنې خورا با ارزښته اولسي منل شوې دموکراتیک اصل او ستاسې حق دي. تاسې چې ترې په ډیرو سختو شرایطو کې بې له ویرې دفاع

همدې افغانانو دخپلو افغانانو دظلم او ناروا څخه خپل ملک پرېښې او وایي چې نور خارجي پوځونه دې راشي چې مونږ ددغه خپلو ظالمانو څخه وژغوري. رښتیا وایي چې «په کفر کې ژوند کیدلې شي خو په ظلم کې نشي کیدلې» له بلې خوا همدغه افغانان دښمن په کنفرانس کې سره جرگه شول او دغه قوتونه یې راوغوښتل، دریم دا چې دهمدغه ملکونو څخه هیواد ته په ملیاردونو کومکونه راروان دي او نن دگاونډي هیوادونو څخه خلک دکاره لپاره راځي. حال دا چې پخوا به افغانان درپه درکارپسې گرځیدل، څلورم دا چې دا قوتونه دیوه هیواد نه بلکه بین المللی قوتونه دي او پنځم دا چې دملگرو ملتونو لخوا اداره کېږي. شپږم دا چې په هیواد کې مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی او داسې نور ریفورمونه چې سل په سلو کې دتائید وړ او زمونږ په ټولنه او ملک کې دموکراتیک بینادونه جوړوي جریان لري. پخپله افغانانو خپل اساسي قانون جوړ کړ او که خارجیانو ورسره کومک کړې البته دغه ډول کومک ته به ضرورت وجود درلود. دلومړی ځل لپاره په هیواد کې دولس مشري دموکراتیک انتخابات وشول چې په منطقه کې یې سارې ندې لیدل شوې او ښځو او نرو په کې یو شان گډون وکړ او دنړیوالو تعجب وړ گرځیدلې. لیکن ډیر تعجب وړ هم داده چې ځینې دریاست جمهوري کاندیدان چې د موجوده سناریو او ډرامې اصلي څیرې کار کونکي هم دي په یوه او بله بهانه داسې کسان یو تر بله سره ائتلافونه کوي چې هیڅ عقیدوي، نظریاتي، پروگرامي او یا بل ډول نژدیوالي سره نلري او یا پخپل سرد ټولټاکنو دتحریم غږونه پورته کوي او پدې نپوهیږي چې دا دهغوی حق ندې. ټولټاکنې یو ټولنیز

د بشر د ژوند د ونې ثمر باید هم حنظل او مار کونډی اوسی؟

د پخوانیو ساده او بې سواده خو په وطن مین او زهیر دهقانانو رواج او اصول به دا و چې اصیل نسلونه او تخمونه به یې د حیواناتو، میوو او غله دانو لپاره ساتل او دنسلونو د بقاء ورسوگانې به یې د هرزه بوتو او کم اصل نسلونو څخه تل پاکې ساتلې. ټولنیز حریم هم دیوه ترلي نظام په حیث به د با تقوا او خواخوږو مشرانو لخوا اداره کیده او د هر ډول تعرض او نفوذ څخه کاملاً مصئون او غیر وغماز به یې په محیط کې نه پریښودل کیدل. صداقت، وطنپرستي او ملي نوامیسو ته وفاداري د ټولني د هر غړي لپاره د تقوا او اخلاقو یواځینۍ کچه، معیار او محک گڼل کیده او په دغه اصولو بې قید و شرطه پابندي د ټولني داعضاوو لپاره نه ماتیدونکې مقدس قانون گڼل کیده او افغانیت او اسلامیت د دغه اصولو، مقرراتو او قوانینو د حراست تضمین کاوه. د وخت په تیریدو سره ځیني ملي او بین المللي شیطاني ځایني، فرصت طلبی او استفاده جو کړی چې د حرص او آز کسي «مردمک چشم» یې تنگ، خپله خوشبختي یې یواځې د بل په بدبختۍ کې لیدله، عامه نظم، قوانین، مقررات او دولتي او حکومتي منل شوو اصولو

و کړه، خپل دغه حق پخپلو کلکو منگولو کې ټینگ وساتې او خپله راتلونکې دموکراتیکه ټولنیزه ودانۍ پرې اباده کړې. «گرانو هیوادوالو! تاسې چې په پوره دموکراتیک ډول مو ټولټاکنې تر سره کړې، تاسې چې دخپلې عقیدې له مخې په غرونو او رغوونو کې دخارجي قوتونو او خپلو ورونو په مقابل کې جنگیږی او مونږ ټول چې د دغه وضعې اصلي عاملین او مسببین یو!!! زمونږ نیکونه او پلرونه هم پیږی پیږی و جنگیدل. د سرونو څخه یې منارونه جوړ شول. ځانونه او بچیان یې له لاسه ورکړل او خارجي یرغلگری له ملکه و شړل، مونږ هم خپل ځانونه، پلرونه او بچیان قربانی او روسان موله ملکه وایستل او زمونږ بچیان به هم حتماً دا کار وکړي او خارجي قوتونه به له خپلې خاورې څخه وباسي، خو هیڅکله به زمونږ د میندو او خویندو تورې د غم پرني او جامې بدلې نه شي. غم او بې اتفاقي به تل زمونږ په کو میلمه وي ښه به دا وي پدې باره کې غور او لازمه نتیجه گیری وکړو. تر څو چې زمونږ خپل منځي جنگونه او مخالفتونه وي دا وضعه به دهمیشه لپاره دوام ولري. زمونږ پيشنهاده دادې چې زمونږ وښانفکره کسان یو څه شکسته نفسي پر ځان ومني او هغه لارې ته رانښکته شي چې زمونږ اولس د میزان د میاشتي په ۱۸ نیټه په مخکې نیولې پخپلو منځونو کې لوی طاقت جوړ شو او د سیالو سره په هر سنگر کې د سیالی جوگه شو. امین یا رب العلمین

ټولو ارزشونو د لذت څخه د همیش لپاره بې برخې او د قانون او ټولني له ویرې لکه شوپرک په ترگمۍ کې ژوند تیروي . دوی ډیر مال او ډیرې پیسې لري خو آرام ، مصئون او خوشبخته ژوند نلري . دوی له دې څخه خوند اخلي چې یواځې دوی هرڅه ولري او بل څوک هیڅ ونلري ، ددوی د گټو سیمې باید هرچیري مصئوني اوسې ولو که دچا په شخصي کور ، فامیل ، مال او متاع پوري هم اړه ولري .

دوی په ناروا ژوند کول غواړي ، په ناروا گټه کول غواړي ، په ناروا قوانین ، مقررات ، اصول ماتول غواړي ، په ناروا جنگ کوي ، په ناروا مناسبات ساتي او په ناروا خپلي غوښتنې په نورو تحمیلوي . نن دغه بدبختۍ د افرادو ، کورنیو ، قومونو او هیوادونو په کچه لمن غورولې او هغه گړۍ به هم ډیره لیري نه وي چې د لوی جهان پدغه لوی غضب اخته کړي خو بڼه ده چې هر دجال لپاره مهدي او هر خدایي قانون شکن لپاره د قضاء د جبر خپیره موجوده ده .

امریکا ځان دنړۍ د دموکراسۍ علمبردار مدعي هیواد گڼي ، سره ددې چې هره دموکراسي پخپل ذات کې ډیر مقید او تنگاتنگ شکل د دیکتاتوري دې ، او تر نننۍ ورځې پورې نه قابل دویار کومه نمونه د دموکراسۍ څوک په گوته کولې شي او نه یې په راتلونکې کې څوک وعده ورکولې شي . خو بیا هم په ځینې غربي هیوادونو کې ځانگړي غربي تیپ دموکراسۍ او یا په بل عبارت ځانگړي یا شکل د دیکتاتوري وجود لري . راشۍ ددغه دموکراسۍ محیط ته ورننوځو او دهر چا د حق د تناسب له مخې ددغه دموکراسۍ په خصوصیاتو قضاوت وکړو .

۲۰۰۸ کال د مارچ په نهمه نیټه د امریکا جمهور رئیس

څخه یې همیش سرغړونه کوله او د جمعي حقوقو او قوانینو په غیرکي یې اصلاً د ژوند کولو استعداد نه درلود ، تل یې په ملي شتمنیو ، ملي ښیگڼو او ملي تعهداتو قمار وهلې ، یا یې د بیگانه گانو په واک او تصرف کې ورکړې او یا یې پرې پخپله خپته اچولي او مورد د تعرض او ناوړه گټي گرځولې . دغه ناروا مناسباتو د بشري ژوند د بې شمیره کلونو په موده کې یو مضمّن نړیوال پارازیت قشرايجاد چې اوس نړیواله مافیا بلل کیږي او دخپل موجودیت په ټوله موده کې یې دخپل شیطاني خصلت له مخې ټولو خدای ، انساني او طبیعي مقضي او مقدر قوانینو ته شا اړولې او تل هڅه کوي یواځې د شیطاني مهیلیتونو په بنیاد خپل پارازیت ژوند ته دوام ورکړي . دا جهان قانونمند پیدایې ، د قانونمندی له مخې قابل د معرفت ، په قانونمندی سره قابل د استفادې ، په قانونمند ډول قابل د تحول او تکامل او پرته له قانونمندی بل هیڅ ډول کره وړه او برخوردار نه مني . لیکن نړیواله مافیا غواړي پخپل شیطاني خصلت سره خدای عادلانه قوانین تحریف او په جبر او ناروا سره دخپلې خوښې نظامونه برقراره وساتي . دوی جمعي شعور ، جمعي ښیگڼو ، جمعي قوانینو ، جمعي منل شوؤ ارزشونو ، جمعي پریکړو ، ... او نورو ... ته هیڅ ارزش قایل نه دي ، نو ځکه مونږ ددوی ټول دغه اعمال چې دهیڅ ډول منطق سره سمون نلري بې بنیاده او ناسم گڼلې شو . خدای غني دې او دا جهان یې غني پیداکړي دي . په دې لوی جهان کې غذایی ، انرژیتیکي او نورې هر ډول زیرمې نه ختمیدونکي دي . ددوی حرص ، آزاو تنگ نظري لپاره هیڅ منطق او دلیل وجود نلري . ددوی د حرص کنډولي په هیڅ شي نشي ډکيد لې او ژوند د ټولو خوندونو

پرون پوره شول چې افغانان د افغاني مجاهدینو د جفا معرض
گرځیدلي او ورسره مخامخ دي. نژدې شپږ کاله پوره کيږي چې
نړیوال قوتونه په افغانستان کې د امنیت ذمه واري. خود شور
د میاشتي په اتمه د «مجاهدینو» د جشن په ورځ چې ملیونونه
ډالر، پداسې حال کې چې افغانان له لوري وانه خوري، په
امنیت او فیشن او درشن مصرف شوي لیکن مخالفین د جمهور
رئیس تر لوژ پورې ځانونه رسوي، هر څوک چې یې په زړه وؤ په
نخبه کوي او وژني یې، خود خدای په فضل امنیتي مسئولین
چارغاوک کرده ځانونه مصئونو ځایونو ته رسوي «خدای دي
زمونږ له سره نه کموي». ۲۰۰۸ کال د اپریل په څلورمه نیټه
د بخارست په کنفرانس کې وویل شول چې افغانستان سره
تراوسه ۳۵ ملیارده ډالر مرسته شوې ده او راتلونکي کنفرانس
چې په نژدې راتلونکې کې به په فرانسه کې جوړیږي ۴۱ ملیارده
ډالر نوره مرسته وشي. د افغانستان د مالیې وزیر د افغانستان
د ملي ستراتیژۍ د تطبیق په خاطر ۵۰ ملیارده ډالر نور د نړیوالې
ټولني څخه غوښتي دي او دا ټولې پیسې تر نن ورځې پورې
یواځې په امنیت مصرف شوي او په راتلونکې کې به هم
مصرفیږي. «شکر دي چې امنیت خود د قناعت وړ دي او زموږ
امنیتي رهبران هم د تروریستانو او پارلمان د ضربې څخه بچ
شول». دالری لا ختمه نده او هر یو دخپلي اشتها او ذوق له
مخې دو بالاي یو په بل پسې لوروي «چې هیڅ نه وي بیا هم
یوڅه شخصي جیب ته راپریوؤځي». کله چې د امنیت مسئولین
پخپله عاملین د بې امیتۍ وي شک نشته چې همدغه امنیت به
د افغان اولس سر و خوري! د تعجب خبره داده چې دشور د اتمې
پیښې وروسته په دوه دري ورځو کې د خدای بلا اسلحه

جورج ډبلیو بوش د امریکا د کانگرس هغه مصوبه چې د ملگرو
ملتونو د بشر د حقوقو د کمیسیون د اعلامیې د پنځمې مادې «
احدی را نمیتوان تحت شکنجه یا مجازات یا رفتاری قرار داد
که ظالمانه یا برخلاف انسانیت و شئون بشری یا موهن باشد»
په پلوی یې تصویب کړې وه ویتو کړه. امریکا دموکراته ټولنه
ده. د امریکا کانگرس د امریکا دخلکو له خوا منتخب ارگان او
د امریکا په دموکراته ټولنه کې د قوانینو د تدوین او حراست
مسئول ارگان گڼل کیږي. پوښتنه پیدا کړي. ولې او په کوم
دلیل دغه مصوبه ویتو شوه؟ نړی د اقلیم د تودوځي دستر خطر
سره مخامخ ده. نړیوال غواړي هغه کنترول او تنظیم کړي. د
ټولي نړۍ د ۵۵٪ څخه زیات کاربن دای اکساید غاذا د امریکا
تولیدوي. دغه غاذا د برعلاوه له دي چې د تودوځي د کچې د
لوړوالي علت گرځي، د بطن شمیره مرضونو سبب هم کیږي.
امریکا د دي لپاره چې ډیرې گټې یې کمې نشي، د دغه نړیوالې
عظیمې ایکالوجیکې معضلې حل ته غاړه نه ږدي. نړیوال
همداسې غواړي دوگړو ضد د سوؤنو میلیونو ماینونو معضلې
ته چې په ځمکو کې ښخ دي د پای ټکې کښیږدي او نور تولید
یې بند کړي. خود اهم امریکانه

غواړي. د گوانتانامو، ابو غریب، بگرام، قندهارا وپه
کابل کې کورپه کور، اروپا او ټوله نړۍ کې د شخصي زندانونو
موجودیت او یا دنړۍ په گوټ گوټ کې د شخصي زیاتو گټو په
خاطر نظامي حضور لرل او بی شمیره ډیر نور مسایل هم
د دموکراسۍ سره څه سمون نلري.

دوه ورځې دمخه پوره دیرش کاله له هغه ورځې څخه تیر شول
چې افغانان د نړیوالو د جفا سره مخامخ دي او پوره شپاړس کاله

درلود اود اولس په وړاندې دخپلو قوارو د څرگندولو څخه به یې عار درلود، د گونگیانو او خفاشانو غوندې به په غارونو کې پټو وواو یواځې د ماښام په ترگمۍ او د شپې په چیتیا کې به یې خپلو ناوړه اعمالو ته دوام ورکولې شو. لیکن نن د مملکت د لومړي کسانو، د پارلمان د غړو، وزیرانو او لوړو مسولینو په کچه د پارلمان او جمعي رسنیو په وړاندې په پوره سپین سترگتوب افتخار امیزه پرديو ته په خپله جاسوسی اعترافونه کوي. د ۲۰۱۵ د سپتمبر له یوولسمې د تروریزم سره د مبارزې د نامفهوم شعار لاندې دوی په څرگنده مصئونو اوسپنیزه کورونو کې څرخي، خو بې دفاع اولس لپاره یې د مرگ قاصدان په هر مکان او هر زمان کې هر ځای درولي دي.

په افغانستان کې داخلي او خارجي مافیا په تېباني او مشترکه مساعي سره د دغه ډول یوه پلیت نظام برقرارول او د ټولو سالمو ارزشونو بې ارزښه کول غواړي. د دوی تجاهل العارفانه تظاهر او اکتونه چې گوندي د امنیت د تامين، د فساد، رشوت، قاچاق، اختلاص او مخدره موادو د مخنیوي څخه عاجز دي او ډیر معصومانه تظاهر کوي، بې چاره افغان اولس خو باید هم پري باور وکړي. «ملي متحده جبه» او یا نوري نامتجانسي ډلې هم په گردن پټۍ یو ځل بیا د اخري چانس او موقع غوښتنه کوي چې که دخپلو متولیانو د خوش خدمتۍ فرصت ترلاسه کړي. تاسې چې فرصت درلود دهغه وخت په کړو پښیماننه نه یاست؟ که تاسې غواړئ د تیرو کړو دکفارو دین ادا کړئ. نو اوس خو هم ټول قدرت او سرمایه ستاسې په لاس کې ده. خو نن ملي وطنپرسته روڼ آندې لا څه چې ټول افغان اولس پوهیدلې چې داخلي او خارجي مافیا د

دخدای بلا مخدره مواد، دخدای بلا جاسوسان، دخدای بلا باندونه... دستگیر او له منځه یوړل شول. که پدې ډول چاري پرمخ ولاړې شي القاعده، تروریستان او وسله وال مخالفین به یو هم پاتې نشي ایله به دا بیچاره گان دخوبونو پوره کولو لپاره پوره فرصت پیدا کړي. کاشکې دوی د پېښو مخنیوي مخکې له وقوع څخه کولې.

ددې لپاره چې بحث ډیر اوږد نشي، باید ووايم چې د بشر د پیدا یښت له لومړۍ ورځې څخه تل ناسالم او نالایق قوتونه د خپل ناروا او شیطاني خصالت له مخې همیشه د قاطع صالح اکثریت په اوږو لکه پارازیت خټه شوي، ټول تیوريکي، نظریاتي، ایډیولوژیکي، اداري، حقوقي، قانوني او نور ټول امکانات یې تحریف او مسخ کړي او په سوچه ناروا سره یې په خپله گټه په کار اچولي. تل یې په ناروا سره تور تبلیغات کړي او د دښمنیو او رته یې لمن وهلې. د دین، مذهب، ایډیولوژي، ... او نورو هر ډول مقدسوانساني، اولسي احساساتو او شعارونو څخه یې عوامفربانه سوء استفاده کړې او په خپله گټه یې مقدس اید یا لونه او افقونه مسخ او په غلطه تعریف کړي او د دوستۍ دشعار لاندې یې دښمنۍ، دسولي دشعار لاندې یې جنگ، د ابادۍ دشعار لاندې یې تخریب او نورو ټولو سالمو ارزشونو تحریف ته ترجیح ورکړې، صالح اولس یې گروگان نیولي، دهغوی له جملې څخه یې خاین، بیگانه پرست، ایجنټ، جاسوس او نورې هر ډول پلیتي څیرې استخدام کړې، خپلي گټي یې په ناروا محفوظي ساتلي او دغه ډول پلیت سیستم یې په جبر دنړۍ په ټولو اولسونو تپلې دې خو دغه ډول کسان به پخوا حد اقل په خپله گناه معترف او یوڅه شرم حضور به یې

زړې ستراتیژی او پخوانۍ لوبې عملي کول غواړي. ښه به دا وي
دغه بې ځایه او ناروا ازموینتونو ته د پای ټکې کېښودل شي.
نن په حقه سره هغه وخت رارسیدلې دي، دغه نظام چې په سر
ولاړ دي په پښو ودریږي او هر څه د عامه ښیګڼو په مجراً او
مسیر کې پریوځي !!!

د بشر د ژوند د ونې ثمره وروسته له دې باید
مړغوني او مارکونډی نه اوسي !

راشی! چې همدا وړی شری شي!

د علم او تخنیک د پرمختګ او د ګلوبالیزم د نړیوال تسخیر
په نتیجه کې د نړیوال، منطقي او محلي سیاستونو تر منځ
توپیر له منځه تللي، زماني او مکاني فاکتورونو خپل مؤثریت
او عطا له لاسه ورکړې، هره سیاسي لوبه هر وخت په هر
جغرافیایي وضع الجیش کې واقع کیدلې او لوی نظامي او
اقتصادي طاقتونه دنړۍ په ټولو اکنافو کې همزمان حضور،
تاثیر او مؤثرت لرلې شي. سیاستونه بوقلموني شوي هم دي او
خپلې قواري او ښې ته په لحظوي ډول تغیر ورکوي او دوست
یادښمن په ښه ځان څرګندوي. دې وضعې سیاستونه په بین
المللي او محلي ټولو ابعادو کې شکنده او د ستر بحران سره
مخامخ کړي، جنگونو پرماتنت او مستمر حالت غوره کړي او
په مطبوعاتو او امکاناتو باندې د تورو ناسالنه قوتونو په خپته
اچولو سره دغه وضعې سل او زر چنده دینامیزم پیدا کړیدي.
تروریزم بله هغه توره بلا ده چې هر چا ته یې د مرګ قاصد په هره
لحظه او هر مکان کې نیغ درولې او په حقه سره نړیوالو لپاره
موجوده وضعه نوره د تحمل وړ نده. دا د قاطع اکثریت په مقابل

چې نوي مناسبات پدغه زاړه ترنگر کې نه ځایېږي. کیدې شي ځینې کسان وروسته له دې هم احمقانه فکر وکړي او احمقان پاتې شي. لیکن بشریت او د سالم عقل او نظر خاوندان نور احمقان نشي پاتې کیدلې. دخلکو زور همغه تاریخي جبر دې او جبر همیشه نازولې دې. بدلیدلې نشي، منل یې حتمي دي. دخلکو زور دخدای زور دې. افغانی سیاست دتاریخ په اوږدو کې ندرتاً مستقله بڼه درلودلې. په نورو وختونو کې یا د بې سیاسته سیاست او یا د پردی سیاست په بڼه پاتې شوي دي. سیاست تاریخي او ټولنیزه پدیده ده. تاریخي پدې معنا چې سیاست همیشه مشخص دې او انتزاعیت نه مني. ورځنې سروکار یې دورځني مسایلو سره وي او باید دخلکو ورځني عاجل پرابلمونه حل او ورته مقنع او مثبت ځواب ووايي. دناملوم سبا یا د قیامت دورځې وعدې ورکول او محاسبه دانسان کار ندې. د قیامت دورځې قاضي خدای "ج" دې. ټولنیز پدې معنا چې د سیاست کره وړه دا ولسي او وطني مسایلو، غوښتنو، گټې او تاوان سره نه شلیدونکي کلک تړلې اړیکې لري او یو تریله سره لازم و ملزوم دي. لازم دي اولسې پرگنې دخپل ټولنیز ارمان د ترلاسه کولو په خاطر راوینښي، تنظیم او د عمل په ډگر کې دستراتیژیک هدف په لور رهبري شي. دشخصي او تنگظرانه گروپي سیاستونو غږ پورته کول او په هغې وخت ضایع کول پوچه ډرامه او یواځې دشخصي گټو په خاطر ډیره ناوولې هڅه ده. سیاست دیوه هیواد خپله وطني او ولسي مسئله ده. خارجي سیاست دنورو هیوادونو د اولسونو سره د بین المللي منل شویو تعهداتو له مخې دیوه هیواد د اولس سیاسي لوبې معاملې ته ویل کیدې شي. پردې سیاست،

کې د قاطع تور اقلیت د کرکې او وحشت ډرامه ده چې غواړي یواځې ځان لپاره د ژوند کولو حق قایل او نور ددوی په اصطلاح کم اصله نسلونه په نابودی محکوم گڼي. پدې نړۍ کې ټولې حیاتي او انرژیتیکي زیرمې نه خلاصیدونکې دي او دشلمې پیړۍ علمي-تخنیکي پرمختگ ټول امکانات بشرته په لاس ورکړي چې دهغې څخه سالمه او د ټولو په گټه کافي استفاده وکړي. یواځې پکار دي نړیوال نظام او مناسبات چې په نه پخلاکیدونکي انتا گونیستي (د بښمانه)، آزمندانه سود جویی او چور وچپاول په بنیاد ولاړ دي او بشري ډیر شتمنی په کې بې ځایه مصرفیږي او قواء او وسایط په کې عبث په فعالیت بخت دي، دخلکو ترمنځ د صداقت، تعاون او ریښتینولۍ په بنیاد ودرول شي. په یوویشتمې پیړۍ کې دمعقول او متمدن انسان لپاره بل ډول ژوند نور ممکن نه دې او نه به ورته ضرورت موجود وي ځکه دروغ ویل، غلا کول او خلک غولول به نور ممکن نه وي. پیسې خپل فزیکي موجودیت ډیر زله لاسه ورکوي، موجوده پیسې هیڅکله حقیقي ارزش نه وؤ او وروسته لدې هم هیڅکله ارزش نشي گڼل کیدې. ځکه دغه پیسې دانسان د لاس د زیار محصول نه دي، دا ټولې د سرمایي د غیر قانوني صدور او سوء استفادې تورې پیسې دي چې د بې وزله، بې گناه انسانانو ملکیتونه پرې غصب او ژوند یې پرې له منځه وړل شوي دي. لازم دي مورال دغه حقیقت او واقعیت ومنو او غاړه ورته کنښېږدو، مخکې له دې چې تاریخي جبر او ټولنیز شعوري فکري دینامیزم مونږ دهغې منلو ته مجبور او اړباسي. نوي انکشافات حکم کوي چې زاړه او انتا گونیستي (د بښمانه) نړیوال مناسبات باید پنگ شي ځکه

وي چې د خپل سیال متخصص په مقابل کې په بې وسۍ سر
تیتوي او خپل وطني او ولسي دین نه ادا کوي؟ په افغانستان
کې د بین المللي قوتونو په موجودیت کې اساسي قانون او نور
صنفي او قشري قوانین جوړ او تصویب، پارلمان، جمهور
رئیس او محلي ارگانونه انتخاب او هر اړخیزه ټولنیز بشري
حقوقی سازمانونه او ارگانونه جوړ شويدي. ممکنه نده دغه
ډول پراخه هر اړخیزه ټولنیز نظام او ژوند د کوم چا دشخصي او
کوچني ډلئیز ذهنیت او مناسباتو په ورشو کې محصور پاتې
وساتل شي. یواځې پراخه پرگنیز سیاست او ذهنیت د دغه ډول
ټولنیز هر اړخیز طرز د ژوند د هضم حوصله لرلې او باریي پورته
کولې شي. په نتیجه کې حق لرو ووايو چې موجوده د کوچنۍ
ډلې نمایندګه حکومت چې ډیر کسان یې د بشري حقوقو په نقض،
جنگي جنايتونو، ملي خیانتونو، اداري فساد او رشوت
اخیستنې متهم دي، په اوسنۍ بحراني وضعه کې هیڅکله
د دومره لوی تاریخي مسؤلیت دلرلو جوګه ندي. په کارندي
محترم جمهور رئیس حامد کرزي د عامل او حاکم شخص او
د افغانانو دمراجعی او لازم تصمیم نیولو اچت مقام په حیث
دنورو خود غرضه کسانو په څیر د اپوزیسیون موقف غوره او
شکایت وکړي. عامل ارگانونه یواځې معقول تصمیم نیسي او
اجرات کوي. د افغانستان سیاست او دولت داري د هر ډول
تبعیض پرته د قانون له مخې د ټولو افغانانو یو شان حق دي.
محترم جمهور رئیس دې دمستول مقام او شخص په حیث دغه
حق هغوی ته وسپاري او متقابلاً دې خلک خپل وطني دین او
رسالت ادا کړي. ملي وطنپرسته مشران، روشنفکران د پارلمان
غړي او داخلي او خارجي دموکرات قوتونه پرته له شکه پدغه

فردی سیاست یعنی بې سیاسته سیاست، په یوه هیواد کې
سیاسي تشه او خلا او په هیواد کې د سیاسي نظام عدم
موجودیت. هیڅوک د بل چا په ګټه نه سیاست کوي او نه کار. هر
چاته خپله ګټه منلې او خوږه ده. پردو ملکونو ته هر څوک
د ډیرې او بې قیدو شرطه ګټې په خاطر ځي او خپل سیاستونه
عملي کول غواړي. خارجي سیاستونه، معاملي او لویې
دنړیوال ګلوبالیزم په شرائطو کې نه یواځې منفي بلکه ډیر
ضروري عمل او دود او دستور دي. خوددې کار لپاره ملي
پیوستون، ملي تفاهم او ملي ګټو ته وفاداري لازمییاو اساسي
شرط ګڼل کیږي. خوله بده مرغه افغانانو چې پورتنی درې واړه
کیفیته او ارزشونه د تیرو پنځه ویشتو کلنو جنگونو په موده
کې له لاسه ورکړي او ځای یې بیګانه پرستی نیولې، ویي
نکړې شول حتا د بن د کنفرانس څخه په را وروسته نسبي
مساعده و شرایطو کې هم یو ملي سیاسي ټولنیز نظام جوړ کړي.
نن په افغانستان کې د ملګرو ملتونو او امریکې په مشرۍ بین
المللي نظامي او غیر نظامي قوتونه او ارگانونه موجود دي
افغانستان د بین المللي سیاسي لویې ډګر ګرځیدلې دي او
افغاني مسئله او سیاست بین المللي شوي دي. پکار دادي چې
افغانان دهغې په مقابل کې پخپل سیاسي او ټولنیز فکري
تړون او پیوستون سره په واحد ملي سنگر کې راټول او دخپلو
ګټو د دفاع په خاطر د مقابل لوري سره سیاله ملي لوبه وکړي او
نننې یواځینې چانس له لاسه ورنکړي. یمونږ نن واقعاً ملی
وطنيپرسته ملا او قاضی، سیاست مدار، عالم، طبیب، تجار،
انجینر، داکتر، ادیب، دهقان او نورو ته شدید ضرورت لرو.
ایا افغان متهور او مفکر ملي متخصص لپاره به د شرم ځای نه

تبلیغوي او نه دې نور دا ډول تاریخي مسؤلیتونه په غاړه اخلي. بلکه د موجوده عیني واقعیتونو له مخې دې ددخلي او خارجي اړخونو سره په گډ تفاهم کې په افغانستان کې دسولې دتأمین او دقانونمند دولت دجوړیدو او ټینګیدو په خاطر هلې ځلې وشي. ځکه چې له بده مرغه په یواځې ځان مونږ ددغه کار جوگه نه یو. هیڅ ډول خارجي نظامي قوت په بل ملک او په خاصه توگه په افغانستان کې امنیت نشي تامینولې. حتا د هر هیواد خپله نظامي اردو ددغه رسالت څخه عاجزه ده. په هر هیواد کې دامنیت دتأمین معیار، محک او جوگه یواځې او یواځې دهمغه هیواد خلک او اولس دپچې صادقانه دغه مسؤلیت په غاړه واخلي او بس.

ډول تاریخي جرئت او رسالت سره حتماً دښاغلی جمهور رئیس حامد کرزي ملاتړي دي. بله عمده او ډیره مهمه مسئله داده، کله چې دولتي مامورین په اداري فساد، اختلاس او داسې نورو جرمونو متهم او پخپله عالیرتبه مسؤل مقامات او دافغانستان په موجوده شرایطو کې ټول خارجي نماینده گان او اداري مسؤلین هم پرې اعتراف کوي، او په تیرو څلورو کلونو کې چې نژدې ۱۵ ملیارده ډالره دنړیوالو لخوا دافغانستان سره مرستې شويدي او ددغه غټې مجموعې سرنوشت هم نامعلوم او دهر چا دنیو کې لاندې دي. ددې ټولو خبرو سره سره د ۲۰۰۶ کال دجنوري په میاشت کې نړیوال بانک هم اعلان وکړ، حاضر دې چې افغانستان ته قرضې ورکړي او دلندن په کنفرانس کې چې نژدې د ۶۰ هیوادونو نماینده گانو پکې گډون کړې وو هم دډیرو غټو مرستو وعده ورکړې شوې، پداسې شرایطو کې اساسي پوښتنه داده چې خارجي دولتونه او نماینده گي چاته، دچا په تضمین دکوم هدف په خاطر مرستې او قرضې ورکوي؟ او په راتلونکې کې به ددغه تجاهل العارفانه اجراتو مسؤلیت دچا په غاړه پریوځي؟ او دافغانستان ددولت لوړ پوړي چارواکي بیا هم دغه مرستې او قرضې په کوم مسؤلیت، تضمین، منطق او جرئت سره قبلولې شي؟ دا موضوع دټولو جوانبو لپاره دډیر تأمل وړده !!! دسیاست استادان، دولتي مسؤلین دې هم وروسته لدې ددغه ډول بې بنیاده او بې سرنوشته قرضو او مرستو، دافغاني ټولني دتاریخ، عنعناتو او پسیکولوژي په خلاف دامنیت په خاطر دنورو او نورو خارجي عسکرو د راغونښتو لپاره بې بنیاده توجیحات او دلایل نه برابر وي، نه دې نور دا ډول بې بنیاده او بې سیاسته سیاستونه

د کابل ښار بې مفهومه پراختیا باید د ۲۱ پېړۍ په ایکالوجیکي فاجعه بدله نشي !!!

دې کې شک نشته چې ډیر لوی او مشهور ښارونه به د خوارو دهقاني جونگرو، ډیرې لويې فابريکې به د آهنگری د کارگاه او ډیر لوی تجارتي مارکیتونه به دکوم کوچني دکان په بناء کاملابې پلانه پراختیا موندلي او دوخت د شرایطو یو نواخت پرمختگ مطابق به ددې فرصت پیدا شوي اوسي چې ټولنیز ژوند، ښاري جوړښت او مادي زیرمې یو تر بله په

متقابل تناسب، هارمونیزم او ارگانیک انکشاف کې سره ډډه ولگولې شي. ځکه هغه وخت نه د ننني گلوبالیزم په کچه عظیم تولیدات، نه بې شمیره نقلیه وسایط، نه د غنود خالي غوندي ډښاري سرکونو، آبرسانی، برق، مخابراتي، کانالیزاسیون او ډیرې نورې شبکې موجودې وي. نه په ملیونو انسانان جبري او میخانیکي مهاجرتونو ته اړ ایستل کیدل، نه دولتونه د خلکو لپاره د صحتي او بو، کار، تفریح او نورو ډیرو ټولنیزو خدماتو په کولو مجبور وو. هرچا د نژدې ډنډ، جوړ، ویالی، خوړ او سیند څخه په لپه او به څښلې او هر جوی شیر بلاتشبهه د جنت ویاله وه. نه دورځې درې واری لمبل او جامې بدلول وو او د کړوسې څخه تر غورښکه پورې په یوې جونگرې کې اوسیدل، نه نیتونه بد وو، نه گلوبال حرص او نه گلوبال پرابلمونه.

هو! بشري ژوند په لسگونو زره کاله په همدې ډول دوام درلود، گومان کیده چې هیڅ ډول پرابلم به نه رامنځته کیږي. لیکن حقیقت داسی نه وو. د پخوانیو بې پلانه ښاري انکشافاتو په نتیجه کې ډیر پرمختللي هیوادونه نن د ټولو امکاناتو سره سره د ډیرو لاینحله پرابلمونو سره مخامخ دي. د افغانستان دولت او خلک هم د هیواد، اولس او ښارد سیاسي، اقتصادي او ټولنیز ژوند له را تلونکي څخه ډیر غافل نه وو او د خپل سولئیز ژوند او کار په خاطر یې یو تر بله سره مساعي او همکاري لرله. په نړیوالو جنگونو کې بې طرفه پاتې کیدل او د نړیوال ساړه جنگ په مرحله کې د عدم انسلاک لاره غوره کول د دولت او خلکو د معقول تفاهم او مساعي نیکه نتیجه گڼل کیږي. ښاري ژوند او ښاري پرابلمونه هم دهغوی له

د پورتنیو منابعو پکار اچولو څخه ممکنه وه یواځې 16 متره مکعبه في ثانيه اوبه لاس ته راشي چې له هغې جملې څخه 7 متر مکعبه في ثانيه د څښلو او 9 متر مکعبه في ثانيه د ښاري سرسبزی او یواځې د ښاري سپک صنعت د پراختیا لپاره کفایت کاوه او دهغې له مخې د کابل په ښار کې کولې شول یواځې 2.5 ملیونه نفوس ژوند وکړي . نه له هغې څخه زیات ! حال دا چې د کابل د نفوسو شمیره نن پنځه میلو نوته نژدې کیږي چې دا پخپله شروع د فاجعې د . که چیرته د ماستر پلان ساحه پدې ډول چې کلتوري ، تفریحی ، تجارتي ساحې ، پارکونه اونور په داسې غیر مسئولانه شکل او لیونتوب سره په رهایشي ساحو بدلې شي ،

داستوگنو شمیره به تر لسو ملیونو اود ماستر پلان څخه خارج ساحو په آبادیدو چې نن په نڅښه شويدي او یا به سبا په نڅښه کیږي ، اود استوگنو په کورونو بدل شي ، داستوگنو شمیر به دوه

نظره پټ نه وو او دهغې د سمون لپاره هلې ځلې کیدلې . د مرحوم محمد داؤد خان په ابتکار او داخلي او خارجي متخصصینو په زیار ، کابل لپاره پنځه ویشت کلن ماستر پلان طرح او تدوین ، چې دیوه متمدن ښار په حیث د ښاریانو ژوند ، کار ، تفریح ، سپورت ، تحصیل ، عبادت ، صحی خدماتو او نور ژوند ټول ضرورتونه په علمی سنجش ، پوره دقت او تناسب سره د ښاري خود سربو د مخنیوي په منظور په نظر کې نیول شوي وو . اوبه د ښاري ژوند ټولو ضرورتونو او سهولتونو د اساسي عنصر او فاکتور په حیث دمستولینو د توجه په محراق کې قرار درلود او دهغې د زیرمو د زیاتولو په خاطر د فواید عامې وزارت د آبرسانی ریاست د خارجي او داخلي متخصصینو او کارمندانو لخوا څیړنې او دذخیرو د عملي ایجاد چارې روانې وې او څرگند نتایج یې تر لاسه کړي وو . نو مورې زیرمې په لاندې ډول تثبیت او محاسبه شوې وې :

- دلوگرد سیند په مسیر کې د څاگانو د کیندلو پواسطه د ځمکې لاندې اوبو د سطحې لوړول ؛
- د پغمان د درې د ځمکې د سراو ځمکې لاندې اوبو څخه اعظمي استفاده کول ؛
- د قرغی د بند او رابنسکته ساحې له اوبو څخه گټه اخستل .
- د بند غازي د اوبو د سطحې لوړول ؛
- په تنگی سیدان کې د اوبو د ذخیري په مقصد د بند جوړول ؛
- د اخیری امکان په حیث د هلمند د سیند معاونین د تونل پواسطه د کابل لورته را گرځول .

په حیث د کابل ښاروالۍ د قانوني حقوقي هویت څخه دفاع کول وؤ. واقعاً کابل ښاروالی د ښار مالکه نه وه، کابل ښاروالی عامل ارگان نه وؤ بلکه دیوه طفیلی ارگان په حیث یې د کورنیو چارو وزارت لپاره د شپږمې گوتې حیثیت درلود. هر وزارت، مؤسسې او ارگان په ښار کې د کانونه، مارکیتونه، ساحې او آزاد تجارت درلود او ښاروالی د هغوی لپاره افتخاري خدایي خدمت گذاره وه. ښاروالی د گوتو په شمار زاړه روسي د مترکه درلودل چې یواځې خپل ځان یې وپلې شو او عواید یې په ټول عمر کې یواځې یو کرت - ۲۰۰ - ملیونو افغانیو ته رسیدلي وؤ چې د ښار د پاکۍ او صفایي له عهدي څخه نشو وتلې. مونږ د ښار د مالک په حیث د ښاروالۍ استقلال اعلان کړ. او ټول مقامات مو دیته اړایستل چې زموږ استقلال په رسمیت وپېژني. زموږ نژدې هدف د موقتي پروژو او اقداماتو له لارې د ښاروالۍ د ضروري خدماتو لپاره د پیسو پیدا کول وؤ. وروسته له دې مونږ د دولتي مؤسساتو کارونه یواځې د پیسو په بدل کې اجرا کول. مونږ موقتي پروژې لکه مارکیتونه او کابل ښار ته د موادو د تگ او راتگ د کنترول په خاطر په څلور و خوا وؤ کې د کار و انسرایونو په نامه ځایونه تعیین کړل او دیوه مسلخ د آبادولو تصمیم مو وینوه، مونږ پخوانۍ دوسیې تصفیه او باقیداری مو حصول کړې او پدې کار کې مو د هیچا مراعات نه کاوه او دهیڅ مقام فوق العاده امرونه مو نه منل. مونږ ثابت شوي اماکن ثبت او ددې ټولو اقداماتو له لارې مو ډیر عواید ترلاسه او یواځې دولت مو 700 ملیونه افغانۍ قرضدارې شو چې د -250- ملیونو افغانیو په بدل کې مو ترې د ولایاتو د ښار والیود ریاست نوي وسایط

چنده نوره هم لوړ یعنی 20 ملیونو ته به ورسېږي. دا به د کابل مرگ او دفاعي انجام وي. پکار دا وؤ چې د چارو مسئولینو هر یوه په خپل وخت د کابل ښار پنځه ویشت کلن پلان ته د حقوقي، قانوني منظور شوي علمی سند او انستیتوت په حیث په مراجعه او ټینگی پاملرنې سره خپل رسالت او وظیفوي دین سرته رسولې وې او دنن په څیر د کابل ښاریانو سرنوشت یې د حتمي خطر د گړنگ په څنډه نه وې درولې !!!

د شور د اوومې نیټې د سیاسي بدلون څخه وروسته د کابل ښار پنځه ویشت کلن ماستر پلان پخپل ټول حقوقي او قانوني اعتبار زموږ د جدي توجه وړ او دا توجه هغه وخت لاپسې زیاته شوه چې کله ما د بلغاریې پایتخت صوفیې د ښار په بین المللی کنفرانس کې گډون وکړ او د ښاري پرابلمونو د ټولو اړخونو سره اشنا شوم. مونږ دا خپل شعار وټاکه ((د کابل په ښار کې یوه خښته هم بې پلانه کښینښودل شي)) مونږ هڅه شروع کړه د کابل ماستر پلان ته حقوقي او قانوني اعتبار ورکړو ځکه نوموړی پلان د مسئول مقام لخوا نه وؤ منظور شوې. مونږ د هغه داخلي او خارجي متخصصینو په مرسته ماستر پلان تر غور لاندې وینوه، نیمگړتیاوې مو تکمیل، د مربوطه مقام منظوري مو ترلاسه او ټولو هیواد والو ته مو د علمي سنجول شوي حقوقي قانوني سند په حیث د ټولو رسنیو له لارې اعلان کړ. د کابل ښار ماستر پلان زموږ ستراتیژی وه، زموږ قانوني حقوقي اعتبار او زموږ دراتلونکي فعالیت او کار قانونمند رهنمود وؤ.

زمونږ مشکلترین کار د کابل په ښار کې د یواځیني مالک

او ورځ به یې کار کاوه خو اضافه کاري به یې نه اخستله ،
تحسین نامې اخستلو ته به نه حاضریدل و کولای شول -9000-
رهايشي او تجارتي نمرې محترمو بناریانو او هیوادوالو ته
توزیع کړو. یواځې مسلکي کسان پدې پوهیدلې شي چې په
نوي پروژه کې د استوگنې د نمره، سرکونو، پارکونو، کلتوري
مرکزونو، مسجدونو، تجارتي ساحو او نورو دقیق په نڅښه
کول او دپه مختلفو پروژو د بناروالی د هغه په امکاناتو سره
د ټولو سرکونو جوړول، جغل اندازي کول، قیر ریزې کول، ټوله
ساحه استملاک کول او ۹۰۰۰ نمرې توزیع ته ماده کول او د یوه
کال په موده کې دغه ټولې چارې سرته رسول او ۹۰۰۰ نمرې
توزیع کول، رښتیا هم څومره عظیم او ناشونی کار گڼل کیږي.
زه د بناوالی ټولو منسوبینو په وړاندې چې هغه وخت یې دغه
عظیم خدمت اورسالت سرته رسولې او په پاکۍ یې سرته
رسولې په احترام سریتوم او کور ودانې ورته وایم.

مونږ غوښتل بناري تجارت، بناري صنعت او بناري
ترافیک پخپل لاس کې ونیسو حد اقل په هره ناحیه کې د میوي
او ترکاری لوی اساسي مارکیت، چې په پاکو او بو سره د میوي
او ترکاری د پرېمیکلو امکانات ولري، تیپیک نانوایي،
تیپیک قصابي او داسې نورد خرڅ لاو ځایونه د نموني په توگه
جوړ او په ټول بنار کې عمومیت ورکړو او بناروالی په فعال او
د خلکو په خدمتگار ارگان بدل کړو.

تاریخ واقعیت دا دی چې په 1357 او خصوصاً د روسانو د
نظامي یرغل څخه وروسته د افغاني ټولني د مختلفو قشرونو
په غیر مسؤلانه او غیر وطنپرستانه اعمالو او کړو وړو سره د
افغاني ټولني عنعنوي جوړښت پنگ او د هر غیر او غماز د

واخستل او همداسې د انگلستان سره د فواید عامې وزارت د
قیر قرارداد چې هغوی فسخ کړې وؤ ترلاسه او بناروالی له هر
اړخه په پښو ودریده او په عامل، باصلاحیته فعال ارگان بدله
شوه. مونږ د غیر مترقبه حوادثو ظهور په وخت کې د شپه او
ورځ د ماده ټیم د لرلو په خاطر -90- فامیلی او د مجردینو
لپاره کوچنی پروژه جوړه کړه. مونږ ټول پخواني داخلي
او خارجي قرضونه خلاص او د ځوانو داخلي انجینرانو او
خارجي مشاورینو په مرسته مو د ماستر پلان مطابق د
خوشحال مینې درې وار په قسمتونو، دویم او دریم پروان،
خیر خانې مینې، کلوله پشته، تایمنی، وزیرآباد، قلعه فتح الله
، رحمان مینه، کارته نو او د بنار د مرکز د سیمو بدلولو په خاطر
تفصیلي پلانونه جوړ، د ځمکو په استملاک، د ساحو په تثبیت
، د سرکونو په نښه کولو. جغل اندازي او بناري سرویس رو
سرکونو د قیر کولو کار عملاً پیل شو. او ټول سرکونه مو جغل
اندازی او اساسی او سرویس رو سرکونه مو قیر کړل. دولت یو
پول هم له مونږ سره کمک ونه کړ. مونږ ملي تجارت د یوې غونډې
په ترڅ کې د یته وهڅول چې د کابل سیند دواړه خواوې تجارتي
سیمې واخلي او هر څه عاجل دغه سیمې په بنکلي مهندسی او
کیفیت سره آبادې شي. ډیرې نمرې په همدغه غونډه کې
تجارانونه توزیع او د دغه سیمې د مهندسی او انجینري نقشو
برابرو کابل بناروالی په غاړه واخستل او حتا اکثر تجارتانو
خپل تعمیراتي مواد هم را رسولی وؤ، خود روسانو په یرغل
سره ټولو پلانونو تغیر وموند.

مونږ په کمه موده کې د ځوانو متعهدو انجینرانو، اداري
هیئت او کارکنانو په خستگي ناپذیره کار او فعالیت چې شپه

احساس کوي او ځانونه ورته بیګانه ښکاري. بیګانه او بیګانه پرستانو د خپلو حامیانو د حمایت د چترلاندي هر ډول ناروا د غریبو خلکو او ملک په حق رواګڼي، ثروتونه یې غصب کړي او ارزشونه یې له منځه وړيدي. ددې ټولو خبرو سره سره کابل د افغانستان د ستر تاریخي، اقتصادي او کلتوري مرکز په حیث د نسبي امنیت او ژوند د وړتیاو څخه برخورداره او په تیرو پنځه ویشتو کلونو کې د میخانیکي جبري مهاجرتونو معرض او د خلکو د تجمع پاتوبی وؤ. د بن د کنفرانس څخه وروسته چې خارجي بې پلانه او بې حساب غرض الوده سرمایه وارد او د قاطع اقلیت ترمنځ تقسیم او قاطع اکثریت ترې محروم پاتې دې نپوهیږم لاشعوري او که یو ځل بیا د کابل ښار د مغرضانو د حسادتونو د شعوري اخیني ضربي په حیث د قرن د لویي فاجعي سره مخامخ کول او دغه تر ټولو لوی افغاني ارزش له منځه وړل غواړي.

هو! نن هم هریو د زراو زور خاوند، هر قوماندان، وزیر، والي، رهبر او نور هڅه کوي د مسابقي په ډول پرته د تمیز او سنجش د خپل نوکر، چاکر، باډیګارد، خپل خپلوان، و طندار او نورو په نومونو پاتې د تفریحي پارکونو، سرسبزې ساحې، مکتبونو او یا نورو کلتوري ساحو په توزیع صرفه نه کوي. زمونږ لویه آرزو دا وه چې د خیرخانې مینې -600- جریبه کلتوري، تفریحي او سپورتي پارک چې کاري پیل شوې وؤ او د کابل ښاریانو لپاره یواځینې د تفریح او تنفس محل ګڼل کیده بې رحمانه او غیر مسئولانه په زور اباد بدل شو. دشین کمربند ساحې خولا پخوا د زورورو په زور اباد بدل شوې، تاریخي سیمي لکه شیرپور، بالاحصار، قلعه جنگي او کلوپ

مداخلي لاسونه افغانستان ته راوغزیدل، د وطنپرستي خبرې پدغه خارجي بادارانو ډیرې بدې لګیدلي، دوی په حقیقت کې خپلې نژدې د یوې پیرې تجربې ټکي په ټکي په ډیر کور کورانه شکل عملي کول غوښتل. د وطنپرستي تغرله هیواد څخه ټول شو ځکه بیګانه پرستانو او فرصت طلبانو دغه موقع څخه په استفاده په ټولنه حاکم او د ټولو چارو مجریان وګرځیدل. دې وضعې سل واری لوی ضریت پیدا کړه چې په 1992 کې د افغانانو بې شمیره ډلې د کوم بنیادي پلان او پروګرام پرته د پیسو د بې حساب ذخیرو سره لکه پردې د چوراو د غنیمت په خاطر د ذات البیني تضادونو سره په کابل هجوم راوړ. کابل چې پخپل تاریخي برم سره په منطقه کې د هر بد نیته د سترګو اغزي وؤ او هیچا د خپل حسادت او پخپله سینه کې پټ نشو ساتلې خپلو او پردو یوشان د مسابقي په شکل برملا په چیغو او هلهلو سره بیګانه افغانان مړه او کابل یې وسیزه او ړنگ کړ. پنځه ویشت کاله لا علاجه غمیزی په هیواد توره لمن غورولې اولادوام لري. د ۲۰۰۱م کال د سپتمبر د یوولسمې وروسته، کله چې د ټولې نړۍ «مترقي» او «عدالت پسنده» قوتونه بې ویزی او بې پاسپورته په افغانستان را ننوتل، د فرصت طلبانو او بیګانه پرستانو د بیګانه پرستي او افغان دښمنۍ تر زرو هم لوړ او نن ددې توري لمن لاندې هیڅ ډول قانون او ارزش وجود او حاکمیت نهه لې او نه دي دویلو هغه څه چې چا لیدلي دي. مسئول عامل ارگان او شخص نه په سترګو کیږي، هر زورور غیر مسئول او واجب الاحترام دې. فساد د دولت او ټولني په ټولو پورې او قشرونو کې رواکار، ورځنې رواج او مود ګرځیدلې وؤ. وطنپرستان پخپل وطن کې د بیګانګ او حقارت

نیو هیږمه څه ډول یو متخصص مسئول کارپوه دغه پریکړې کوي او نور مسئول کسان دغه ډول خبرې بې ځوابه پریږدي؟
زه په پوره درناوي د ټولو لوړو مسئولو مقاماتو توجه دغه مهمې ملي مسئلې ته را اړول غواړم، ترڅو پرې نږدې چې کابل ښار دغه د افغانانو تر ټولو لوی ملي تاریخي ارزش د افغانستان د دښمنانو د بدو نیتونو قربانی شي.

عسکري هم په امن پاتې نه شوي او د شهرکونو سلسله هم د کابل څخه د پروان، میدان شهر، لوگر او ننگرهار په لور په پراخیدو ده. سره ددې چې کابل په سیسمیک (زلزلې) زون کې واقع، جیولوجیکي سروې، د ځمکې مقاومت او نوعیت، د تعمیراتي موادو خصوصیات او کیفیت او ډیرې نورې څیړنې په کې سرته نه دي رسیدلي. شیشي بلډنگونه په سیالی سره یو له بله څخه پورته کیږي. سیپتیک څاگانې نیو هیږم په کوم لیول په غیر فني شکل پرته له دې چې د څښلو او بو زيرمې په نظر کې وینول شي جوړیږي او د کابل ساحه چې د کاسي شکل لري ټولې اوبه به په یوه قاعده راټولې او دوباره جدا کول په یې ناممکن کاروي. دا په مختلفو لیولونو «سطحو» د سپتیک څاگانو فضله مواد په کوم قوت او کومو اټریمونو پواسطه او تر کوم وخته پورې یو بل ته پمپ کیږي او دا د ښاري بې کنټروله ککړتیا مواد به څه ډول او کومې ساحه کې انبار کیږي. دا هره قضیه د کابل د ښار د امکاناتو له مخې پخپل ذات کې جداگانه فاجعه گڼل کیږي. ځینې کسان داسې نظر لري چې اوسنې کابل دې د خپلو ناخوالو او نیمگړیتاؤ سره پرځای پرېښودل شي او په شمالي سرسبزه ساحه کې دې نوې مدرنه کابل جوړ شي. همدا سې د سنبلې د میاشتې په لومړۍ او نۍ کې د فواید عامې مسئول مرستیال وزیر د امریکا غږ اشناراديو سره په مرکه کې وویل چې د پنجشیر د سیند اوبه به د کابل لورته راو گرځول شي، زما په نظر د پنجشیر په سیند د اوبو ذخیره جوړول سمه خبره ده خوددغه سیند اوبه د کابل لورته راگرځول او یا د شمالي په شنه سیمه کې د نوي کابل جوړول دواړه پخپل ذات کې لویې بشري فاجعي گڼل کیږي. زه

د پاریس کنفرانس! گذارشونه او واقعیتونه

د ۲۰۰۸ کال د اپریل د میاشتې په څلورمه نیټه دهانگري په پایتخت بخارست کې د ناتو د غړو هیوادونو سر مشریزه غونډه جوړه او په افغانستان کې دنوي ستراتیژۍ په باره کې لازم تصامیم و نیول شول. همدلته د جون په دولسمه په پاریس کې د افغانستان په مسایلو د یوه کنفرانس د جوړیدو او د پورته ذکر شوي ستراتیژۍ د ابعادو د تشخیص او تشبیت پریکړه هم وشوه. البته دا کومه تصادفي پېښه نه وه او خپل ځانگړي عوامل یې درلودل او هغه دا چې په ۲۰۰۷م کال کې په افغانستان کې د مخالفینو له خوا حملو شدت وموند او په ۲۰۰۸م کال کې دغه کچه نوره هم په لوړیدو شوه. امریکې او د ناتو غړو هیوادونو لا دمخه تردې په خپله نظامي ستراتیژۍ او تاکتیکونو کې پراخه بدلونونه راوستي وو، پدې معنا چې دوی د خپلو قطعاتو په سوق الجیشي حرکاتو کې ډیر کمښت راوست، دلویو ښارونو څخه یې د خپلو قطعاتو د وضع الجیشونو د بدلولو او د ایستلو مسئله راو لاره کړه، اکثره خارجي هیوادونو د مخالفینو سره پټې خبرې، پټ اړیکې او پټې وسلې او پیسې ورکول (د مثال په ډول انگریزانو په هلمند

کې) شروع کړل، دافغان اردو او پولیسو د تقويي مسئله ورد زبان وگرځیده، امریکې او انگلستان له لوړې ارتفاع څخه په هوایي بمبارۍ او له لیرې څخه د دورمنزله طویچي او بې پیلوټه الوتکو په ذریعه د اهدافو ویشتل پیل او دادملکي وگرځو د مرگ ژوبلې په برخه کې یوه ډیره ځایناڼه او غیر انساني پریکړه وه، خوددې ټولو خبرو سره سره دمخالفینو د حملو او ځانمرگي بریدونو او په هغې کې دملکي وگرځو او خارجي او داخلي نظامیانو د تلفاتو کچه لوړیدله. د مثال په ډول دري ورځې مسلسل د ۲۰۰۸م کال د فبروري په ۱۷، ۱۸ او ۱۹ په قندهار کې د سپو د جنگ په میله کې ۸۰ تنه مړه او له دې څخه ډیر زیات کسان زخمیان، د قندهار په سپین بولدک کې ۳۷ تنه مړه او ډیر زیات نور زخمیان، په قندهار کې یو متعلم مړ اخلورتنه نور زخمیان شول. په همدې وخت کې د آیساف د هوایي قواوو یوه چورلکه په هلمند کې د یوه طالب قوماندان په کور کې په داسې حال کې ښکته شوه چې امنیت یې نیول شوې وو او وسله، غذایی مواد او نور لازم توکي یې هلته ښکته کړل. په همدغه وختونو کې د امریکې د استخباراتو رئیس وویل چې افغان دولت یواځې ۳۰٪ خاوره په واک کې لري او پاتې برخه د طالبانو سره ده. د ۲۰۰۸م کال د مارچ په ۱۱ د ملگرو ملتونو سرمنشي بانکیمون وویل چې په افغانستان کې د ۴۰۰ څخه زیاتو اوسوالیو څخه افغان دولت یواځې ۲۶ اوسوالۍ په په واک کې لري، امنیتي وضعه د ډیر تشویش وړه، د خارجي قواوو تر منځ هم اهنګي نشته، دولت ډیر ضعیف او اداري فساد او... لوړې کچې ته رسیدلې دي. په همدې وخت کې د ۲۰۰۸م کال د مارچ په ۱۰ په امریکې کې د افغانستان سفیر دو

دامنیت مسئولو قطعاتو او اشخاصو په تینبته مصئونو
ځایونو ته خپلي پښي سپکې کړې او د دولتي او حکومتي
اراکینو سرنوشت یې څو تنو مخالفینو ته وسپاره .

پدې ډول د پاریس کنفرانس کومه عادي غونډه نه بلکه
دلويي ماجرا او سترو حوادثو د بېجوحو او تلاطم د تياتر څخه
منتج مجبوري کنفرانس گڼل کيږي او مالي سرچیني به یې هم
د ناتو د سرمشريزي د پریکړو او په افغانستان کې د عمومي
ستراتیژیک او تاکتیکی لید لوري له مخې په پام کې نیول
کيږي. داد امریکې، ناتو او بین المللي قوتونو مشکل دې او
هغوی به یې گالي او پالي، او لکه چې معلومه شوه تیره اونۍ
د امریکې کانگرس د عراق او افغانستان د جنگونو لپاره ۱۶۲
مليارده ډالره بودجه منظور او د ناتو نور غړي به هم فکر نه کوم
له هغوی څخه پدې کار کې پاتې راشي.

بل اړخ دمستلي افغاني قضایا او مشکل تشکیليو چې
باید د افغانستان جمهور رئیس یې د حل په خاطر په تفصیل سره
خپل گزارش وړاندې او د حل ممکنې لارې چارې او امکانات
په گوته کړي وای.

د پاریس په کنفرانس کې د ملي پرمختگ ستراتیژۍ پروگرام
وړاندې شو چې په درې عمده قسمتونو او دولس فصلونو کې
طرحه شوې او د افغاني ټولني د سترې غمیزي داسې پرابلمونه
پکې پراته دي چې په تیرو ۳۰ کلونو کې یې نه یواځې افغانانو
بلکه نړیوالو هم د حل لارونه موندله، فکر نه کوم دغه
ستراتیژیکه طرحه د افغاني مغز زیربنده او تراوش اوسي او محض
یو تهمت به وي چې افغاني پلاوي په خپلو امضاء گانو سره دغه
لوی مسئولیت په خپله غاړه اخیستی دي.

اشنگتن ډي سي سره په مرکه کې وویل چې په افغانستان کې
وضع د ډاډ وړ نه ده، طالبان د هیواد په زیاته برخه واک لري،
د خارجي قواوو تر منځ هم اهنګي وجود نلري او اکثره مناطقو
ته هغوی نه غواړي خپل عسکر وليږي او . ۲۰۰۸م کال
د جون په میاشت کې د خارجي نظامیانو مرگ ژوبله ډیره لوړه او
یواځې د مړو تعداد د ۴۶ څخه و او وخت . . . همدا سبب وو چې
د خارجي او داخلي قواوو او واکدارانو تر منځ عمومي پانیک
او هرج و مرج راولاړ شو. فرصت طلبو اشخاصو په دولت او
حتا په خارجي قوتونو انتقادونه شروع کړل. مارشال فهمیم په
غازي ستیو ډیم کې په جمهور رئیس حامد کرزي لفظي او ژستي
حملې وکړې، پروفیسور برهان الدین رباني، محمد یونس
قانوني او د ملي متحد جبه غړو په خپله جمعي غونډه کې د
دولت او خارجي قواوو پر ضد د څرگندو لفظي حملو او
مخالفتونو څخه ډډه ونکړه او د هغوی ویاند سانچارکي پټه
نکړه چې د طالبانو او نورو ډلو سره یې تماسونه نیولي او دا
ځکه چې دولت د هغوی سره په خبرو کې پاتې راغلي دي. دغه
ډول هرج و مرج او عمومي سراسري پانیک د دې باعث هم شو
چې ډیر دولتي چارواکي او فرصت طلبان خپلي سرمایي
مصئونو ځایونو ته ولیږدوي. د دوی په هوایي ډگر کې د
جمهور رئیس مرستیال احمد ضیاء مسعود او د افغانستان د
اسلامي جمهوریت د پارلمان رئیس محمد یونس قانوني سره،
انگلستان ته ډالرو او نورو قیمتي توکو د لیږدولو په وخت
کې لویه افتضاح رامنځته شوه. د شور د میاشتې په اتمه
دمجاهدینو د جشن د تجلیل په ورځ د دولت مخالفینو ځانونه
د جمهور رئیس تر لوژ پورې ورسول، د داخلي او خارجي

ستراتیژیو او موضوعگیریو ماهیت د تاریخ د قضاوت او ازموون د چاڼ څخه پوره برملا راوتلې او دهغې په ډیرو تاریکو کنجونو کې هم پټ او پناه وجود نلري.

د خارجي قوتونو ستراتیژي همغه د افغانستان ستراتیژیک بالا حصار ته د ځان رسولو پخوانۍ زړه لویه لوبه ده چې د افغان اولس په قهرمانۍ سره یې تحقق پیدا کړ او د بخت څرخ یې د امریکې په محور وخرخاوه. یواځې د افغانانو د قربانۍ له برکته خارجي قوتونو د امریکې په مشرۍ ځانونه افغانستان ته رارسولي او دلته حضور لري. پاکستان د بې تاریخه، بې جغرافیې او بې هویته هیواد په حیث د انگریزي استعمار د ناخلفه بچي په حیث د قرونو د سیسو په نتیجه کې په عمده ډول د پښتون او بلوڅ قومونو د وجود څخه د همدغه ستراتیژي د تحقق په خاطر تشکیل او په ایران کې خو امریکې له پخوا څخه وضع الجیش درلود او شک نشته امریکا به نن هم په خپلو خواخوږو حساب کوي. مونږ نن په څرگند ډول وینو چې تاکتیکونه او ستراتیژي په سحر امیزه او معجزه امیزه شکل بدلون مومي، مخالف او موافق قوتونه د ساعتونو او ورځو په جریان کې خپلې جبهې او تاکتیکونه بدلوي، د پاکستان دولت د ۲۰۰۱م کال د بین المللي قوتونو سره د القاعدې په مقابل کې د خپلو تعهداتو څخه عدول کوي، د القاعدې او طالبانو سره سوله او په افغانستان کې خپلې ځانمانه مداخلې اعلانوي او عملي کوي، امریکا او بین المللي قوتونه دغه اعمال غندي او د ۲۰۰۱ کال د تعهداتو له مخې د پاکستان په خاوره کې د القاعده تعقیب خپل حق گڼي او څلور ملیارده ډالرو ته ځانگړي کیږي، خو پرویز مشرف دهغې مخالفت کوي او دغه پټ او پناه لوبې نن هم دوام لري. د افغانستان د مسئلې په ستراتیژي کې

کرزي صاحب چې ټول گذارش لکه د صرف میرد طالب غوندې په یوه نفس ولوسته یواځې د بریاوو اغراق امیزه تکرار وو او په گذارش کې هیڅ داسې کلمه او جمله نه په سترگو کیده چې په افغانستان کې یې د بې شمیره مشکلاتو څخه په یوه له هغو هم دلالت کړې وي. حال دا چې دیرش کاله سترې غمیزی په هیواد لمن غورولې، هره ورځ په په سلگونو انسانان مري، بنارونه، کلي، بانډې، سرکونه، غرونه رغونه او هرڅه وړانیزې، په هیواد کې نظام، اداره او قانون وجود نلري او په عوض یې فساد، رشوت، اختلاس او انارشی قانوني بڼه غوره کړې، قهطی ده، پلرونه او میندې خپل بچیان په داسې بیه خرڅوي چې یوه بوجۍ اوږه پرې اخستل کیدې نه شي چې د څو ورځو قوت لایموت شي. رښتیا! هغه چا چې په دغه سند امضاء کړې او هغه څوک چې نن په افغانستان کې د چارو مسئول دي، هغوی نه دغه ډول مشکل لري او نه دهغې احساس او درک چې ویې څوروي. څورپرې یواځې افغان بیوسه اولس او په اصطلاح هغه با درکه، با احساسه او وطنپرست روشن فکران چې د غمیزی پدې دیرش کلنه ماجرا کې نه د کوم بدیل محرک، نه دخپل اولس د برحق مبارزې عامل ملاتړې او چې د مرگ په پوله خوځېږي او په خارج کې د دموکراسۍ د مصئونیتونو څخه هم برخورداره دي، نه یې د افغان اولس د حق په پلوی غیرارادي کومه کلمه له خولې راووځي. خو په سیاسي دکانداريو کې یوله بله پیشقدم او کله چې د دجال له کنډولي څخه غورې څاڅي تل یې ترې لمنې لاندې نیولي وي.

پدې ډول د افغانستان په ننني جنگي تیاتر کې د ټولو

د تائید مهر لگوي.

مونږ د ملگرو ملتونو، نړیوالې ټولني او ټولو هغه هیوادونو څخه د زړه له کومې شکر گزاره یو چې افغان اولس سره دغه ډول سخاوت مندانه مرستې کوي. خو کاشکې دا پوښتنه هم چا سره پیدا شوي وای چې دغه بې حسابیه مرستو ولي دا افغان اولس یوه کوچنۍ ستونزه هم حل نه شوه کړای؟ او نن هم افغانه میرمن چې لس کرته بوره شوې او یوولسم بچې د ځان د نجات په خاطر په ۵۰۰ افغانۍ خرڅوي او یایې دهغه د ژغورلو په خاطر د کوم ظالم لمن ته غورځوي او نامعلوم سرنوشت ته یې سپاري. ولي؟

مونږ د نړیوالو څخه احترامانه هیله کوو چې دا افغانستان په مسئله ژور سوچ وکړي، د زړو غیر عادلانه ستراتیژیو د تطبیق څخه لاس واخلي او دا افغان معضلي د عادلانه حل لار ولټول شي. که په غیر عادلانه شکل دهغې حل ممکن وي تر اوسه پورې به دهغې د عاملینو دغه ارمان ترسره شوي وای. افغانان باید نور د دغه ډول بې رحمانه ازموون څخه وژغورل شي. مونږ افغانانو د دیر شو کلونو په موده کې هر څه دانسانیت او بشریت په نامه بایللي خود خپل ملک ستراتیژیک افتخار موساتلي دي. مونږ د خپل افغانی ویاړ په ساتلو سره هرې عادلانه معاملي ته حاضر یو.

په غیر صورت کې د ما جرا انجام پرته له دې چې د پخوا په خیر دوام پیدا کړي بل ډول ممکن ندي. دهرې ما جرا په پای کې برې دا افغانانو په برخه وو او وي به.

از کشاد او کشاد اسیا

از فساد او فساد اسیا

عمده نوې خبره په کابل کې دروسي د سفير هغه اظهارات وو چې «د روسیې پرته به په افغانستان کې دا القاعدې پرضد مبارزه هیڅکله بریالی نشي» او همداسې د پاریس په کنفرانس کې د پوتین په هغه خبره ټینګار چې «که خارجي قوتونه په افغانستان کې دا القاعدې پرضد مبارزې پرته نور سیاسي اهداف تعقیب کړي روسیه به بې غرضه پاتې نشي» او همداسې د جولای د میاشتې په اوومه نیټه د هند سفارت په دروازه کې ځانمرګي برید او په هغې کې د ۲۰۰ څخه د زیاتو کسانو مرګ ژوبله، د طالبانو لخوا دهغې د مسئولیت په غاړه نه اخستل او د ټولو څخه مهم څو ورځې دمخه په افغانستان کې د مخالفینو پرضد دروسي وسلو د استعمال په هکله د امریکې او روسیې د وچاښه موافقه د افغانستان مسئلي ته کاملاً نوي گلوبال ابعاد ورکړل.

د پاریس په کنفرانس کې د حامد کرزي غیر مسئلونه گذارش، د ملي ستراتیژۍ په نامه د مالیې د وزیر لخوا د ۵۱ ملیاردو ډالرو او د برق او اوبو لگولو وزارت او نورو لخوا د تش په نامه ستراتیژیو نیو هیږم په کوم اعتبار د بې حسابیه پیسو غوښتل او سره د دې چې ملګري ملتونه، ناتو، امریکا او مؤسسات او اشخاص همیشه په خپلو رسمي اسنادو او خبرو کې دا افغانستان حکومت، دولت، دولتي ارګانونه او حتا افراد او اشخاص په فساد او نورو هر ډول ناوړه او غیر قانوني اعمالو تورنوي بیا هم دغه ټول پېشنهادونه د ملګرو ملتونو د سرمنشي محترم بانکیمون لخوا سخاوت مندانه تائید او منل کيږي او محترمه میرمن لورا بوش چې په یوه غلچکي سفر کې تر افغانستانه او حتی تر بامیان پورې رسیدلي، او دا چې د محمد دوه لورګانې د سحر لخوا مکتب ته تللې شي، نو ټول افغانستان ورته گل او گلزار بریښي او په ټولو اسنادو

گڼي. ددوی دمختورن سیاست د ملا تیر « Divide and role » مقوله تشکیلوي او په بشري سیاست کې ټولې سیاسي فاجعي یواځې او یواځې ددوی دخیانانه دسیسو په بناء چې د تاریخ په اوږدو کې یې د قومونو ترمنځ راولاړې کړي ، پېښې شوي او په راتلونکې کې به یې هم علت همدغه دسیسي وي . زه پخپله دا سمه نه بولم چې څوک ټول قوم په دغه ډول تور تورن کړي . ځکه په انگلیس قوم کې هم ډیر کسان وو چې دادب ، علم ، کلتور ، اقتصاد ، فلسفي او دبشري ژوند په نورو اړخونو کې یې ستر خدمتونه سرته رسولې او حتا د خپل قوم خیانانه او ظالمانه سیاستونو تور مخونه یې نړیوال تاریخ ته په امانت داری سره سپارلي دي . یو متل دې چې « دوچوله تاو له ماده هم سوځي » . په هر قوم کې ښه او بد ، رحمانې او شیطاني قوتونه وجود لري او مونږ وینو چې نن په نړیواله کچه غه دغه شیطاني قوتونه په لا علاجه ناسور سرطاني ټپ بدل شوي ، مگر ټول نړیوال رحمانې قوتونه هم په محلي او هم په بین المللي جبهو کې متحدانه ددغه شیطاني لعنتي سیلاب په مقابل کې د قطعانه مبارزې ملا وتړي . نو ځکه ددوی ددغه کهنه کارو بیرحمانه او خیانانه سیاست بازانو په نسبت ټول انگلیس ملت ته په بد نظر کتل کیږي . شک نه شته چې په انگلیس قوم کې د تاریخي ارثي او دودیزو عواملو له مخې به هم ددغه ډول شیطاني عمالو اکثریت قابل د ملاحظې وي ، چې مونږ د نموني په ډول ، په ننني نړیوال سراسري جنگي ناوړین کې د تونی بلیر شیطاني خیانانه دروغجنې هلې ځلې مثال راوړلې شو ، مونږ لپاره به منطقي دا وي چې هر وخت د ښو او تر منځ تشخیص او تفکیک ته قایل او هر څوک د خپلو ښو او بدو

زور استعمار ، زړه ستراتیژي

که تاریخي واقعیتونو ته نظر واچول شي ، انگلیس قوم د هغه سرسیلو او پدرازاره او مادر ازارو څخه ، چې دټولي غربي اروپا څخه راټول ، دشمال بحر له لاري په جزیره راننوتل ، ځایي استوګن قومونه یې له منځه یوړل او جزیره یې تري خالي او د نژدي ۲۰۰۰ کلن تاریخ په اوږدو او ډیرو ترخو حوادثو ، ظلم ، ناروا او بي عدالتیو په کشمکشونو کې ترې په حقیقت کې ننني غیر متجانس کانګلمپرات « غیر متجانس مخلوط » سود جو ، دسیسه باز کرغیرن انگلیس ملت « نیشن » متشکل شوې دې . نو ځکه خو د واحد قوم په حیث هیڅکله د قومي اصلیت ، تعهد ، اخلاقي ځانګړتیا یې تقدس او دود و دستور پابند نه وو . په بین المللي مناسباتو کې ډیر سخت زړې ، ظالم ، بې وفاء او غولوونکې پاتې شوې او ځکه خو د ټولو نړیوالو معضلو ، کشمکشونو ، دښمنیو او نه حل کیدونکو پرابلمونو ایجاد گراو نن چې څه بین الاقوامي دښمنی او او بد بختی دوام لري ، عامل یې همدوی دي . غریبی ته دپستی ، جنایت او خیانت په سترګه گوري او دپیسو د پیدا کلو په لار کې هر ډول ظلم ، فریب او ناروا مباح

کمپنی یې په ۱۶۰۰ م کال په هند کې خای په خای او دنظامي قوتونو سره په تباني کې یې د هند په ټوله لویه وچه کې خپل هراړخیز حاکمیت ته پراختیا ورکړه. کله چې په ۱۷۴۷ م کال کې په افغانستان کې د احمد شاه بابا په مشرۍ ملي قوي دولت رامنځته او له یوې ورځې څخه یې بلې ته پیاوړتیا موندله، انگریزان له هغې څخه سخت په تشویش کې وو او دروس دهغه وخت پولو ته ځانونو در سولو لپاره یې لوی مانع گڼه. دوی د شاه زمان د پاد شاهی په دوره کې چې لا افغاني نسبتاً قوي دولت وجود درلود، ځانونه یې د افغانستان دهغه وخت سرحدونو ته ورسول او د افغانستان د دولت په مقابل کې دانگریز د زار په استعمار ځاینازه دسیسې له همدغه وخت څخه پیل شوې. دوی د جهان په دغه لویه منطقه کې د «لویې لوبې» په نامه لویه ستراتیژي او د افغانانو په مقابل کې یې «policy Forward» غوره او تر نن ورځې پورې دوام لري. دوی له همدغه وخت څخه تر ۱۹۱۹ پورې د افغانانو په مقابل کې بې شمیره دسیسې او توطیې کړې، خو جمله دري لویې جگړې یې سازماندهي او په درې واړو کې یې د شرمه ډکې ماتې وخورلې. خو دځینې ضعیف النفسه افغانانو په واسطه یې وکولای شول ځینې

ستراتیژیکې منطقي د افغانستان له وجود څخه پرې کړي او خپلو ځاینازه دسیسو ته یې د همیش لپاره ادامه ورکوله. دوی په مخ پزه نه در لوده، او په بې حیایۍ او بې شرمۍ سره، کله چې روسانو په افغانستان ځاینازه حمله وکړه، ویل به یې، اوس ددغه ډول تجاوزونو وختونه ندي، دوی باید له مور سره مشوره کړي وای. خو کله چې یې د افغانانو په توره او همت

اعمالو مطابق د بڼې او بدې جزالایق وگرځي. انگریزانو د دریایي غلو په حیث تل په شمالي بحر کې پردی کشتی تښتولي او مالونه یې ورته چور کړي او دې کار تر پنځلسم قرن پورې دوام پیدا کړ. کله چې د جنگونو په سبب داروپا او هند تر منځ تجارت د وچې له لارې د مشکلاتو سره مخامخ او واسکو دیگاما، مجیلان او کریستوف کولومب هند او جنوبی امریکې ته د بحري لارو په میندلو بریالي شول. هند سره داروپا تجارت نوې رونق پیدا کړ. انگریزانو هم تجارت او کشتی سازی ته مخه او په کمه موده کې یې تر ټولو قوي بحري قوتونه جوړه کړل. پرتگالیانو چې سل کاله دهند تجارت انحصار کړي وو، دانگریزانو له خوا مات او تجارت د انگلیس په انحصار کې پریووت او ۲۱۳ کاله یې په خپل لاس کې وساته. انگریزانو شمالي امریکا او کانادا و نیول، ځایي سرخ پوستان یې له یوې مخې قتل عام او حتا د نسل د بقاء په خاطر یې هم یو کسژوندې پرې نښود. مصر، سوډان، جنوبی افریقا، دماغه دامید «Cafe of good hope» استرالیا، نیو زیلاند او د دنیا ټول بحري معابر لکه جبل الطارق، مالتا، باب المندب، سویس، عدن، او نوریې په خپل تصرف کې راوستل، پرتگالی هسپانیایي، هالیندي او نورو بحري قوتونو ته یې ماته ورکړه او ځانونه یې په هند او شاوخوا مناطقو مسلط او د خلکو په مال، دولت، عزت، ناموس او دژوند په ټولو شئونو خپله واکمنه وچوله. چور او چپاول یې شروع او بې شمیره ملي مبارزین، قهرمانان او ملکي ماشومان، بنځي او نریوشان له تیغه تیروول. د هند مشهور بندرونه لکه بمبئی، کلکتته، مدراس، حیدرآباد او نوریې و نیول او د شرق الهند تجارتی

گڼل کيږي.

که مونږ د اوه کلنې دورې په پای کې د دغه «احسن» پاداش د پایلو په باره کې ستاسې د خپلو راپورونو او اظهاراتو له مخې قضاوت وکړو چې اصلاً نظام او په نوم ابتدایي ترین عادي انساني ذات البیني مناسبات وجود نلري. د بدتر او بهتر مسئله خو هیڅ قابل د بحث او مطرح د بحث کیدلې نشي. تا سې حق نه درلود ستاسې په موجودیت کې دغه ډول زړه بوگنوونکي او د تحمل څخه وتلې وضع په افغانستان کې رامنځته شي. ستاسې نیک پاداش دې ته ویل کيږي؟ تاسې له دې وضعې څخه راضي یاست؟ که نه. مسئول څوک دی؟ طبعاً چا چې یې ذمه واري او تعهد کړې او چا چې په افغانستان کې د موجوده ټولو بد بختیو په خاطر خپل عمال گمارلي دي! او یا:

1. هغه چا چې د اجتماعي ترکیب او برنامه یې محتوا څخه پرته د بن په کنفرانس کې د لږکیو معلوم الحاله ضعیف النفسه ډلو پواسطه د یوه عظیم رسالت سرته رسول غواړي؟
2. هغه څوک چې د یوې اولسوالۍ په واسطه د ټول مملکت اداره کول غواړي؟
3. هغه څوک چې د جنگي جانیانو او د بشر د حقوقو د ناقضینو په واسطه د نظام جوړول غواړي؟
4. هغه چا چې د دولت، حکومت، پارلمان، حقوقي، قانوني، اداري ارگانونو په سترو مقامونو اکثراد پرودو ملکونو جاسوسان گمارلي؟
5. هغه څوک چې پرته له ځانه او خپلې ډلې په بل چا باور نلري؟

موقع تر لاسه کړه پخپله یې یو ځل بیا په افغانستان حمله وکړه او ټول ناسلف او ناخلف قدرتونه د بیا ابادونې تر شعار لاندې په حقیقت کې په ډیر مهیلت او خیانت سره د ځینې بیگانه پرستانو په مرسته غواړي یو ځل بیا د خپلې زړې ستراتیژۍ له مخې د پخوا په نسبت زر چنده خاینانه سیاست په افغانستان کې پیل کړي. تاسې په ناروا دغه مستضعف اولس د یوه داسې آبر قدرت سره یواځې په جنگ کې وازمایه چې تاسې ترې شپه او ورځ، په ویښه او په خوب کې بوگنیدلۍ او آرام مونه درلود. ستاسې د ننني مباحاتو سرچینه او منبع همدغه ننني خواروزار افغان اولس دی. تاسې خو ځانونه د نړیوالو حقوقي، قانوني، دموکراتیک، عادل، منصف نظامونو او مناسباتو علمبردار او حامیان بولی. تاسې خو په موجوده اجتماعي-اقتصادي نظام کې ۵۰۰ کلنه د نظام جوړولو او نظام ساتلو تجربه لری. او بالاخره تاسې نن افغانستان ته د افغانانو د سر بنسندني په مقابل کې د احسن پاداش په خاطر د بیا ابادونې، امنیت اود دیرش کلن جنگ د مظالمو، عوارضو او ناخوالو له منځه وړلو په تعهد سره راغلي یاست. تاسې او ټولو نور قوتونو ته چې د افغانستان په لویه غمیزه کې بنکيل دي، وایو چې تاسې په یویشتمه پیړۍ کې د پخواني سادیستي جینیتیکي هوسونو د تکرار او تلافي جویانه خوا یخي په خاطر د افغان نسل کشۍ لپاره هیڅ دلیل نلری. تاسې د افغانانو د بنسودو ټولو خصوصیاتو سره ښه بلد یاست، کیدای شول یو دبل په ژبه زړه شوي وای او زرمود مشکل د حل لارې لټولې وای خصوصاً وروستي ۷ کلونه چې پخپله خارجي قوتونه په افغانستان کې حاضر او د ټولو چارو اصلي عاملین او مجریان

فکرونو تجر په گوته کوي. تاسې که خپلې شومې ارزوگانې په ظلم ناروا او مرگونې خاینانه جنگونو له لارې ترلاسه کړي، د سولې او صفاء پلویان به دغه ارمان د سولې له لارې پلې کړي. مونږ وایو چې نن تاسې او ستاسې لاس پوڅو ته د دغه ډول اعمالو په کولو شرم پکار دې. په اوسني زمانه کې چې هر څوک په ټولو خبرو ډیر ښه پوهیږي، تاسې دواړو خواوو ته لوی عیب او لوی شرم دې. خدای دې ترې مونږ وساتي او تاسې دې هم خدای په سمه لار روان کړي. اصیل افغانان حاضر دي د سیال اولس په حیث د نن ورځې د رواج سره سم تاسې سره معامله وکړي. تاسې چې له ځانه وروسته پاکستان پدې منطقه کې د شر او فساد منبع گرځولې، هغوی په دنیايي رواجونو څه اگاه دي. یواځې افغان اولس پدې منطقه کې د ثبات او مقاومت کوپیا په او د سیالي معاملې جوگه دې. خود تاریخ په اوږدو کې ټولو قومونو او تاسې هم غوښتل، او نن دا هم کومه پټه خبره نده، کوم خارجي قوتونه چې په افغانستان کې حضور لري، غواړي دغه غیور قوم او ددې خاورې اصلي اوسیدونکي له خپل ملک څخه ورک کړي، د حوادثو جریان ددې شاهد دې. څه موده دمخه د خارجي قوتونو هوایي، راکټي او دورمنزله طوپچي گوزارونه، د مختلفو گروپونو سره خصوصي معاملې، د ملکي خلکو د تلفاتو زیاتیدل او د سپتمبر د میاشتې په دوهمه اونۍ کې د امریکي د نوي ستراټیژۍ له مخې د ډیورنډ د کرښې په دواړو خواوو د خارجي قواوو بې پوښتنې عملیات او بیا هم د ملکي خلکو (په کل کې افغانانو) تلفات، ټول د روسانو له وخت څخه را پدې خوا یواځې د دغه منطقي د خلکو پر ضد د سیسه معلومېږي. ځکه چې د پېښو اصلي عاملین په

6. هغه څوک چې دمخدره موادو د قاچاقبر، فاسد، رشوتخور، اختلاسگر، او دیتته ورته کسانو سره پرته بل چا سره مشترکه ژبه نشي پیدا کولې؟

7. هغه څوک چې هم مدعي، هم قاضي او هم حاکم خو پدې ټوله دوره کې یې یو وار عامل اجرات ندي ترسره کړي؟

8. هغه څوک چې په خپلو دغه او دې ته ورته سلو او زرو نورو اوږه اعمالو څخه نه منکر دې، نه پښیمانه او نه توبه گار؟

9. او که هغه د زار په استعمار زړه ستراټیژي چې پرته له دغه طریقو په بل ډول د اجراء وړنده؟

که داسې وي، ایادداخلي او خارجي مسؤلینو او خصوصاً ستاسې د موجودیت مشروعیت د پوښتنې لاندې نه راځي؟ ایاتاسې په رښتیا د وضعې له کنترول څخه عاجز یاست؟ که دا خبره رښتیا وي، بعدی هڅي د څه لپاره؟ یا دا چې تاسې د خپلې زړې ستراټیژۍ له مخې خپل تور مخي، تورزړي او تورلاسي نیتونه عملي کول غواړي او افغانان باید د خپل همیشني دود و دستور په بنیاد د وطن څخه د دفاع مبارزي ته دوام ورکړي. البته ددې کار د دام او انجام پایلي هم څرگندې دي. که تاسې په ځیني بي ننگو محاسبه کوی، پدې مونږ هم نپوهیږو او تعجب کوو چې دغه بې ننگه له کومه شویدي. تاسې تیروتي یاست. هغوی چې د خپل اولس او خپل وطن نه پکار یږي. ستاسې به څه په کار شي؟

اوس هم «بحر ډک له ملغلرو چوپ روان دی»
خپله لار پرمخ وهي، "دنا اهله خلکو خوی لکه د چر دی"
اصلي اولسي جریان په عمق کې خپله لار پرمخ وهي، داوبو په سر خس او خاشاک باندي غولیدل ندي پکار او ستاسې د زړو

سند او پنجاب او یا پخپله په امریکي او اروپا کې ناست دي ، او په سرحدی سیمو کې د ځانگړو تاکتیکي او ستراتیژیکو پلانونو له مخې ټولې چار تنظیمیږي . په اصطلاح پخپله کرکني او اغزي کړي او بیا اور ور لگوي . دغه کار پرته د نسل کشۍ څخه بل تعبیر او تفسیر نشي لرلې . لکن تر نن ورځې پورې په شپږ زره کلن تاریخ کې د هیچا دغه ناوې ارزو نده تر سره شوې . پکار دادي چې هر څوک سیالیې معاملې ته غاړه کښیږدي . دابه د منطقي ، جهان او ټولو په گټه وي . هغه څه چې نن په افغانستان کې دوام لري ، د هیچا په گټه ندي ، گټونکي په کې وجود نلري او که وجود ولري ، لکه تل چې ددې خاورې اصلي بچیان تل گټونکي وو ، ددې لویې گټونکي به همدوی وي . ټول افغانان او خصوصاً پښتنو ته پکار دي د تاریخ پدي حساسه مرحله کې ځان وپیژني ، دوست او دښمن وپیژني او پدې پوه شي چې پرته د افغاني ملي او پښتني قومي وحدت څخه بله لاره او چاره نه لري . هغه افغانانو ته چې دهر چا سره د جوال خوله نیسي ، غواړم ووایم چې د استعمار لاندې ملکونو د تیر او حال له حالاتو څخه ځانونه لږ څه خبر کړي .

پسه هم خلک ساتي د زړه په مینه ، خو چې ددي مینې انجام معمولاً څه وي پدې پوهیدل پکار دي !!!
ښه به دا وي ټول د سلیم عقل او سلیم وجدان څخه د جمعي گټو په خاطر کار واخلي !

آزادي – تر هر څه لوی ملي ، اولسي اوفردي ارزش !

د استقلال جشن په افغانستان کې د خاص و عام ، د کوچنیانو څخه تر زړو پورې ، خود اگاه او نا خود اگاه په سمبولیک ډول ستر اختر او تر هر څه لوی ارزش او لویه ملي وطني خوشحالي گڼل کیدله ! هغه وخت چې لا مونږ پدغه ډول لویو خوشحالو کې د گډون اگاهی او امکانات نه درلودل ، د کلیو او بانډو بې سواده او نالوستي زلموتي چې شونډه به یې توره شوې ، په مخ به یې ځوانکو سروهلې او له ځانه به یې دسپیتوب طمع کیدله ، پنځه روپیۍ پټې یا ښکاره له مورو پلاره او یاد اوربش لو او یا سرو شولو په سود و سلم له لاري د کراء لپاره پیدا کولې ، یوه جوړه نوې یا مخدې جامې به یې هم له پخوا په دسمال کې غوټه او د جشن په نامه به یې د انتظار شپې ورځې شمارلې . دغه ورځ په اصطلاح د محکوم او ازاد پښتونستان او حتا د اټک نه آخوا پاکستانیانو لپاره کلنۍ د خوشحالی لویه ورځ گڼل کیدله . چې به لا جشن ته ډیرې ورځې پاتې وې ځوانان به له میندو گرد تاویدل چې مورې غونزاخي او د غنمو نیني خوبه راته حتماً په کافي اندازه تیاروې . پدې ډول چابه غونزاخي او نیني ، چابه توتان ، چابه تلخان او چابه

پرېږده، خپل عادي دود او دستور په سود او سلم باندې پالي!
یواځې مړه اولسونه او اجنبي پرستان ددغه ډول ارزشونو په
ارزش نه پوهېږي او احمقانه هغه د گلو بالیزم، نورو ایزمونو
او یاد خپلو شخصي گټو په خاطر ملي گټې او ملي ارزشونه په
ملي سیالیو او لوبو کې د قمار په دو کې بایلي.

پنځه ورځې دمخه د پاریس په کنفرانس کې 21 ملیارده
ډالره مرستې راټولې شوې. شاید څوک وایي هغه دزراعت او
آبیاری او... لپاره تخصیص کړې شوې وي. رښتیا هغه پرځای
لگیدلي او شکر چې زموږ اولس په خپله مور دې او شکایت
مو تر تراسمانه پورته ندې. که دا خبره رښتیا نه وي، نوڅه ډول
د «سرینا» په هوټل کې هره ورځ دعوتونه په خورا لوړه نړیواله
کچه بې نوبته او بې ضرورته سرته رسیږي. د دولتې لوړ رتبه
مامورینو سفرونه او سفر خرڅونه خو هم پیشکې اجرا کېږي
، حتماً به هلته مصرف شوي وي. عجیبه خبره داده چې وزارت
خارجه یوه ورځ دمخه ټولو خارجي نمایندگیو ته رسمي
مکتوبونه لیکلي و چې پیسې نلرو! جشن نه لمانځل کېږي!
یوه ورځ وروسته بل مکتوب لیکي چې «د ملي قهرمان»
احمد شاه مسعود دمړینې د اونۍ لمانځنه د خپلو عوایدو څخه
په شانداره مراسمو سره (غونډو، بیانیو، ختمونو، افطاریو
، فلمونو په بنودلو، ...) ولمانځل شي. احمد شاه مسعود چې
تر اوسه پوري ډیرو په نزد دوه گوني شخصیت، د شک په
سترگه ورته گوري او لا پوره معلومه نده چې تاریخ به دهغه په
باره کې څه ډول قضاوت کوي، ځکه چې یواځې د خپلو
خپلوانو، دوستانو او عزیزانو یو جانبه او یو اړخیز قضاوت خو
کافي نه دې. په بین المللي اسنادو، چاپ شوي کتابونو او انټر
نیټي ویب سایټونو کې چې دغه ډول قضاوتونه شوي او کېږي

بل څه وطني د خوراک څه ناڅه له ځانه سره اخستل، نیمه لار
به یې پیاده او نیمه په موټر کې وهله او ځانونه به یې جشن ته
رسول. زموږ ځوانانو خوبه اکثرًا د گمبیري، لغمان او
سروبي له لارې پل چرخي او چمن حضوري ته ځانونه رسول.
شپه به یې د چمن په کبلو او خوراک به یې همغه غونزاخي او
نیني او توتان او تلخان او د میوې خو به لا ډو په فکر کې هم نه
وؤ. کم بخت خو به هغه وؤ چې پنځه روپی. به ترې کیسه بر
وو هلی. پدې ډول به یې خو د جشن شپې ورځې که په مشکل هم
وي په خوښۍ تیرې کړي. رسم گذشت، موټري، ټانکونه
، طياري او اتش بازی به یې ولیدلي او چې وطن ته به راستانه
شول نو تر بل جشن پورې به چې هره شپه ځوانان راټولیدل
ددوی د جشن کیسي به نه خلاصیدلي.

هو! جشن چې معمولاً یواځې په همدې نامه یادیده،
د ټولو افغانانو، ټولو قومونو او لویو وړو لپاره لویه او تر هرڅه
لویه وطني اولسي خوشحالی وه او هر کال د همغه غریب دولت
لخوا، چې کلنۍ عادي او انکشافی بودجه یې د کابل بناروالۍ
اوسنۍ کلنۍ ډالري بودجې ته نه رسیدله، د ملي لوی اختر او
لوی سمبولیک لوی ارزش او بلکله په ټوله نړۍ کې د ټولو
اولسونو لپاره د ازادۍ ورځ د منل شوي لوي ملي ارزش په
حيث لمانځل کېږي.

چا له موږ څخه دا او دغه ډول ډیر نور لوی لوی ارزشونه
واخستل؟ کوم جبر موږ ددې ددغه لوی ارزش څخه بې برخې
کولو ته مجبور کړي یو؟ دا څوک او کوم بې وطنه دې چې
د داسې ارزشونو په ارزش نه پوهیدل نه غواړي؟ رښتیني
افغانان، داسې لویې خوشحالی او جشنونه خولا په ځای

کې ذهنیتونه لاپسې مغشوش کړي. زه پدې عقیده یم، کله چې د محاسبې وختونه راشي، احمد شاه مسعود به هم دنورو بې شمیره مجاهدینو په ډله کې، دیوه وتلي او هوښیار قوماندان په حیث داستحقاق په صورت کې د خپلو مبارزو او اعمالو احسن بدل د خلکو په عادلانه محکمه کې ترلاسه کوي. خو ورځی دمخه همدا سې د «مجاهدینو د بري کلیزه» چې ټول افغانان او په افغانستان کې میشت خارجي قوتونه او نړیوال خیریه موسسات او سازمانونه هغوی، جنګي جانیان او د بشر د حقوقو ناقضین بولي او د کابل ښار نژدې ۱۰۰۰۰۰ بې گناه ښاریانو په وژلو، د ټول کابل ښار له خپلمه په وړاندو، د عامه او شخصي شتمنیو په چور او چپاول او د قومي، ژبني، سمی او مذهبي تعصباتو له مخې د مختلفو قومي ډلو د وژنو زړه بوگنوونکو صحنو لکه رقص مرده، په سرونو میخکوبي، په کاتینرونو کې جمعي سیزني، د ښځو سيني پریکول او ډیرو نورو گناهونو په تور تورنوي او فوق العاده د شک په سترگورته گوري، ... په ډیرو شانداره مراسمو سره پیشیښي شوي وه چې په رسوایی بدله شوه. ولي؟

بیا هم پوښتنه پیدا کيږي، ولې د ازادۍ ورځ دغه دافغانانو د ستر ملي ارزش ورځ ونه لمانځل شوه؟ هو! کله چې په ملک کې پردي واکمن شي. وطنپرستي، وطنپرستانه شعارونه، وطني ارزشونه او عملونه په هغوی ښه نه لگي. ترې بد وړي. نو بیا بیگانه پرستي مود او زور شي او بیگانه پرستان لکه د ښو «انباق» هغه په سیالی سره پالي او د خپلو متولیانو په خوش خدمتی کې یو له بله عجلانه مخکې کيږي؟؟؟

اکثراً دغه موضوع په متناقض ډول د هر افغان ورد زبان ده. خو د احمد شاه مسعود خپلوان او په وینه شریک متعلقین د ډیرو پیسو او مصارفو په زور جبراً په یو جانبه ډول په خلکو او خصوصاً دولتي او حکومتي ارگانونو له خوا دهغه دمړیني کلیزي، یادگاري څلي او لوی لوی یادگاري عکسونو حق او ناحق څړونه هرځای تحمیلوي، حال دا چې حتا د احمد شاه مسعود نژدې کلیوال او وطنداران او ټول افغانان دغه ډول قضاوتونه و لوجې دهر چا په حق کې اوسي، په اوسنیو شرایطو کې له وخت څخه دمخه او ناسم گڼي. نو ځکه د احمد شاه مسعود د اونی دلمانځني په خاطر د جمهوري ریاست څخه نیولي، د پارلمان، د وزیرانو د شورا، سترې محکمي او نورو ټولو ارگانونو د نماینده گانو په گډون د خارق العاده تنظیم او سازماندهي لپاره دیوه ډیر لوی هیئت ټاکل چې دغه مراسم یوه هفته، خو په حقیقت کې یوه میاشت د جمهوري مقام څخه نیولي د کتابت تر دفتره پورې په مرکز او ټولو ولا یا تو، داخل او خارج کې ولمانځل شي. د سلیم عقل څښتن افغانان دغه عمل اغراق امیزه بولي، خصوصاً په اوسنیو شرایطو کې چې د ملگرو ملتونو او نورو نړیوالو خیریه

مؤسسو د شمیرنو او محاسبو له مخې حد اقل ۷ ملیونه افغانان د فقر، بدبختی، لوږي، یخنی او مرگ و میر ستونځي په راتلونکي ژمي کې په مخکې لري او د افغان دولت چينغي لا له اوسه اسمان ته پورته، او موقع شناسانو خوله خلاصي بوجی گاني سر له اوسه د احتمالي مرستو تر رسیدو پورې ملا پوري تړلي گرځوي. داسې انگیرل کيږي چې احمد ساه مسعود ته نژدې ځیني کړی، عمداً د دغه ډول جبري یو جانبه فوق العاده تخریشي اعمالو اورته لمن وهي، تر څو د هغه په باره

خولې څخه یی اخري مړی، وشو کوله، چې پرې ژوندې پاتې کیدلې شو. عوامل نور هم ډیر دي چې بشریت یی جبراً ددغه ډول منطقي او معقول تصمیم په صف او سنگر کې ودره، او په بې سابقه ډول پداسې لوی مملکت کې ۹۵ فیصده تور پوستو، ۶۶ فیصده ځوانانو، ۵۴ فیصده کاتولیکانو او همداسې پرته له تبعیضه سپین پوستو او تور پوستو، ځوانانو او زړو او مختلفو اقشارو بارک او بامات ته برعلاوه د خپلې رای هر ډول مادي او معنوي امکانات په لاس کې ورکړل او په قاطع اکثریت سره او بامات د امریکې د څلور څلوېښتم جمهور رئیس په حیث وټاکل شو.

پداسې شرایطو سره، زه پدې عقیده یم چې او بامات دیوه داسې رسالت جوگه دې چې یوه تاریخي دوره په بله اړوي او که سیاست هم اوسې باید هغه سیال سیاست اوسې چې سیاسي پایلې یی په تاریخي رسالت باندې منتجې او حاکمیت یی د عدل او انصاف په بنیاد ولاړوي.

په ظاهر کې خو معلومېږي داسې، چې په څو لنډو جملو کې تحلیل وشو، واقعیتونه او حقیقتونه معلوم دي، لاره او هدف څرگند دي، ممانعت وجود نلري، یا «چهار یار» او د هدف په لور نه ستړي کیدونکې منډې.

په تاریخ کې خو هم همیشه همداسې وه، ښه او بد سره تمیز او حقیقت هم هیڅکله پټ اخترنه وو، لکن چارې تل د مشکلاتو سره مخامخ وې. دې کې شک نشته پخوا چې مشکلات ډیر او امکانات کم وو چارو هغسې بهیر درلود چې تاریخ یی گواهه دې، او نن چې د مشکلاتو په نسبت امکانات ډیر زیات دي، بیا هم چارې ډیر و ستونزو سره مخامخ دي.

او بامات رسالت که حاکمیت؟

او بامات په اتنیکی، جینیتیکی، اجتماعي، جغرافیایي اود بشري جمعي شعوري بلوغ پراخ بنسټه دیالکتیکي هر اړخیزه محصله او کثیر البعدی نړیوال شخصیت گڼل کېږي. شک نشته چې د او بامات شخصیت په جوړښت او تشکل کې د هغه کثیرالجوانبه ټولنیز بییز عمده رول لوبولې، خود هغه شخصي استعداد، ابتکار او په انتخاباتو کې په فی البدیهه او زماني معینه مقطع کې د مشخصي قطعي، فاکتو نو او فکتورونو په دقیق ډول او په ټاکلي موقع استعمالولو قاطع رول لوبولې دې. دریم عامل همغه د بشري جمعي شعوري بلوغ دیالکتیکي انعطافي افاقیت وو چې بشري شعوري دموکراتیکه اگاهی یی په یوه مشترک مخرج او د مبارزې په یوه صف او سنگر کې راټوله او د او بامات په څیر د یوه کس په منطقي او معقول انتخاب په تصمیم باندې بدله شوه. څلورم عامل د امریکې د پخواني جمهور رئیس جورج ډبلیو بوش د نابکاره ټیم اته کلنه دوره وه چې بشري ټولنه یی په قهقرایي، اُتیلیتاریستي، آزمندانه او سودجویانه بې کلتوری سره په یو جانبه عطالت د نابودی گړنگ ته ځغلوله، نړی یی په بې سابقه ډول د ستر مالي او پولې بحران سره مخامخ او د هر وړې ځوان، زور او ماشوم له

گسیخته عطالت پیدا کوي او د علم او تخنیک څخه چې نن خپل خارق العاده صعودي انکشافی مسیر او منحنی طی کوي ، ډیر وروسته پاتې کیږي ، په حقه سره د بشري ټولني د چټکو گامونو د پرمختگ په لار کې دهغوی د پښو زولني گرځي او په هیڅ قیمت حاضر ندې د خپل ذهنیت مطابق موجوده نظام او شرایط له لاسه ورکړي. نو ځکه د موجوده تحول طلبه قوتونو او ذهنیتونو سره په نه پخلا کیدونکي تضاد کې واقع کیږي او پدې لار کې د خپلې بقاء او برلاسي په خاطر حاضر دې د خپلو ټولورو او ناروا امکاناتو څخه په استفادې سره قاطعانه مصمم دي، ولو که دهغوی په خپله تباهی منجر هم شي، باید زور نظام وساتي .

دنړۍ په ننني او پروني سیاستونو کې دغه ټول حقایق عملاً په سترگو کیږي ، او دا هم کومه پټه معما نده چې اته کاله دمخه د امریکي د اولسمشرۍ په ټولټاکنو کې د بوش دکورنۍ د وارث سپیره مخي برې او په نړیواله کچه اکثراً د نبي لاسي معلوم الحاله جنگ طلبه او جنگي جانپانو ټیم تشکیلیدل د نړۍ او نړیوالو لپاره کوم نیک فال نشو گنل کیدلې. د ۲۰۰۱ د سپتمبر د یوولسمې وروسته د نړیوال تروریزم د بې مفهومه او محض جنگي سیاست په غوره کولو سره عمداً نړۍ د تروریستي جنگونو او حملو په تیاتر بدله خو په حقیقت کې یې د خپلو نظامي سوقياتو لپاره زمینه سازي وکړه چې په واقعیت کې په همدغه بهانه خو په ظاهر کې تش په نامه د امنیت ، بیا ابادونې ، نظام جوړولو او ... نومونو د څلویښتو پرمختللي هیوادونو د پنځوس زره څخه زیات نظامیان دا اتم کال کیدونکې دې چې په افغانستان کې حضور لري . که دامینتي

حقیقت دادې چې حق اخستل کیږي ، په رضاهيڅکله د چا حق چا چاته ندې ورکړې ، حتماً لازمي او کافي کچې د مبارزي ته اړه شته دي. دا دظلم او ناروا نظامونه ، داد سود او زیان تفاوتونه په یوه رنپا ورځ او رضاه سره د حل لار نشي پیدا کولې . داد هغه ټولو شیطاني او ناروا اعمالو نتیجه او محصله ده چې دبشر د پیدا یښت څخه تر نن ورځې پورې ، یوی ډلې سرته رسولې او بلې خوا زغملې دي. رحمانی او شیطاني اعمال ځانته خپل خپل پلویان لري او د حق او باطل تر منځ تضاد او مبارزې د تاریخ په اوږدو کې دوام درلود خو د نیکه مرغه همیشه یې د حق د بری او رجحان په لور مثبت تغیر کړیدې. البته ممکنه نده چې مونږ د بشري جمعی ذهن څخه د تیرو ناوړه خاطر ورتی او کدورتونه په یوه ورځ د ذم ذم په او بو پریمینځو ، دنړۍ د ټولو کتابخانو څخه پدې باره کې یادونه او تاریخي اشارات ټول او داوړ په لمبو او یا په خپلو جمعی احساساتو سره پرې دیوې عجولانه پریکړې په پایله کې پرې خپل خوا یخې وکړو ، تیر په هیر و شمیرو ، یوه دوره به په بله واوړي او گوندې هر څه به د واقعیتونو او حقیقت په مسیر او مجرا کې پرېووځي او دنړیوال لوي اختر په سمبالولو او نمایش سره به بلا تشبیه ابدي جنتي ژوند پیل کړو. هر څه به ممکن شي خود ذهن څخه د تیرو ناوړه خاطر و کدورتونه او زنگ وهلې رتې تل پاتې یادگار او دهرچا سره تر قبره پورې منلې میلمه گنل کیږي. ذهن هغه ماده ده چې په کمی او کیفی لحاظ د بلې هرې مادې په نسبت د خورا زیات عطالت لرونکې ده. ذهنیت د پروسي په حیث په زماني بعد کې د دیالکتیکي تحول او تحجر په پروسه کې متحجر او خود اختیاره لجام

افغانستان حمله وکړه، د امریکې د جمهور رئیس کارتر امنیتي مشاور بریژنسکي وليکل چې مونږ روسان وهڅول چې په افغانستان حمله وکړي او پاکستان پدې کار کې زمونږ ملگري وو. حال دا چې امریکا په افغانستان کې د ژنيو د تړون يواځينې ذمه وار او حکم وو. يعنې امریکې خپل ټول تعهدات مات او دروس سره په تباني کې يې د ژنيو د تړون په مقابل کې کودتا وکړه او ټول نړيوال ذات البيني تضادونه يې جفا کارانه د افغان اولس د سرنوشت سره غوټه کړه چې کم تر کم يونيم مليون بې گناه انسانان پکې شهيد، همدومره معيوب او د افغانانو ټولې شتمنۍ له منځه ولاړې. ايا د پته دولتي تروريزم نه وايي؟ مدعي معلوم دي، اعتراف يې هم کړې دي. که عدالت وجود ولري، نو ولي يې د محاکمي څخه ډډه کيږي؟ له بلي خوا مشاور مشوره ورکړه، د امریکې حکومت ددې په څنگ کې چې ځانگړې ذمه وار وو، د حملې لپاره يې څه دليل درلوده؟ روسان خود مرستې په خاطر افغانستان ته راغلي وو، لکه چې يو وخت انگريزان او نن د ملگرو ملتونو او امریکې په مشرۍ د څلويښتو هيوادونو نماينده گان او نظاميان حضور لري، هغه وخت خو هر څه د روسانو په قابو کې وو او ددوی په مشوره سره ترسیدل، د حملې لپاره د هغوی دليل څه وو؟

د امریکې جمهور رئیس جان کندي، مارتين لوترکنگ، پاتريس لومبیا، تروتسکي، ساخاروف، ياتر عرفات، اسحق رابين او ډير نور چا ترور کړل؟ ولي يې مدعيان نن هم ازاد گرځي؟ ايا د فلسطين قهرمان اولس او اسرائيليان په سوله کې د ژوند کولو حق نلري چې تاسې يې د ځانونو په خاطر ټول عمر جنگول غواړي؟ د ياتر عرفات او اسحق رابين گناه همدا سوله

وضعې او نظام د خرابوالي په باره کې وليکم، په رښتيا به د قلم رنگ بس نشي او همداسې په ټوله نړۍ کې يې ناوړه پایلې تر دې حده رسيدلي دي چې هر چاته د مرگ قاصد په کور، کلي، اداره، مسجد او بل هر ځای هروخت ولاړ دي او د بڼه کيدو امکان يې څوک په ذره بين سره هم نشي ليدلې.

پوښتنه پيدا کيږي چې د نيويارک، بالي، لندن، مادريد...، کابل «دهند سفارت»، اسلام اباد او د نوومبر په وروستۍ اونۍ کې د ممبېي بنار د تاج محل په هوټل کې د تروريزم عاملين څوک وو؟ قاطع اکثریت پاکستانيان او پاکستاني الاصله او عربي الاصله امریکايان او اروپايان وو. د کوم افغان نوم خو به سهواً هم پدې تور لست کې چانه وي اخيستي؟ که داسې نه وي نو دا بې مفهومه غوبل څه په افغانستان کې جوړ دي؟ او د کوم هدف په خاطر امریکا او انگليس غواړي په افغانستان کې د عسکرو شمير نور هم زيات کړي؟ ستاسې تاريخي شواهد خوداسې حقايق په گوته کوي چې افغانستان ته د عسکرو ننوتل اسان دي خود بيرته وتلو پوښتنه کيدلې شي يو ځل بيا د داکټر برايدن څخه وشي. بله پوښتنه دا راوړيږي چې ايا د تروريزم غم لړلې پيښه يواځې د ۲۰۰۱ د سپتمبر د يوولسمې څخه وروسته رامنځته شوه او که د نړيوال امپرياليزم د نسل کشۍ د پخواني ساديزم جينيتيکي ارث په افغانستان کې يو ځل بيا راتوريډلې دي؟ او يا دغه خاطرې د نړيوالو فاشيستي، نيو فاشيستي او مافيایي ډلو او سازمانونو پواسطه د تل لپاره ژوندې ساتل کيږي او نه غواړي په هيڅ قيمت يې له لاسه ورکړي؟ يومتل دي چې «دروغ گوی حافظه نلري». رښتيا هم، کله چې پخواني شوروي اتحاد په

دبوش در ژیم بشري ضد او غیر مسئولانه سیاست او په افغانستان او عراق باندي د خاینانه حملو په مقابل کې سراسري نړیوال پاڅون او پرته له تبعیضه د اباماه څخه دامریکایی اولس او ټولو نړیوالو د قاطعانه ملاتړ، دبشري ټولني د بلوغ د بشارت په معنا دي.

امریکا ډیر لوی، عظیم او غني مملکت دي، امریکا ډیر لوی علمي - تخنیکي طاقت دي، امریکا په واقعي معنا او مفهوم تر هر بل ملک کثیر القومي انتر ناسیونال ملت دي، امریکا تر هر بل ملک ډیر لوی اقتصادي طاقت دي، امریکا تر هر بل ملک ډیر لوی نظامي طاقت دي، امریکایی اولس د جهانی دموکراسی علمبردار او ډیر لوی دموکرات طاقت دي، امریکا تر هر بل ملک د ډیر قوي او فعال دینامیک منجمنټ او مدیریتونو ملک دي ... او په ټولټاکنو کې د دغسي اگاه او لوی اولس او ټولو نړیوالو بشپړ ملاتړ او خوشحالي د اباماه دلپاره د ستر تاریخي رسالت په خاطر عملي عیني او ذهني شرایط او عظیم پوتنسیال گڼل کیږي او کله چې یو حاکم او یو جمهور رئیس واک په لاس کې نیولو ته حاضرېږي، باید په خپل قلمرو کې د عدالت او انصاف په تأمین او د واک په ساتلو قادر وي !!!

اوس په اباماه پورې اړه لري چې کومه لاره غوره کوي: د خپل نړیوال تاریخي رسالت او که د څو تنو خفاشانو چټله سیاسي لوبه او اټالیتار حاکمیت چې په تور تمیو خونو کې پته دي، د ځانونو لپاره طلايي هگۍ اچوي، دامریکي دموکرات اولس لپاره چې نن دنړۍ یواځینې مونیپولار طاقت گڼل کیږي، لوی شرمونه او د نړیوالو لپاره لوی غمونه او

غوښتل وو؟ څه لپاره اسرائیل، پاکستان او دنړۍ په گوټ گوټ کې دغه دشر او فساد مرکزونه ساتل کیږي؟

ننني نړیوال او افغاني سیاستونه د تروریزم د پوچ او مهمل عنوان لاندې په داسې کثیر المجهوله معادلو بدل شوي چې هیڅ ډول معلوم فاکتورونه په کې نه په سترگو کیږي نو ځکه خویي د هیڅ ډول حل امکانات هم وجود نلري، مگر اصیل افغانان یې یو ځل بیا لکه د همیشه په څیر د خپل ملي وحدت په مټ دغه ټولي لښکري شاتوري په منډه و له خپلي سپیڅلي خاورې څخه وباسي او دامریکي دامپراطوری لمن د افغانانو په برکت له نړۍ څخه ټوله او دامریکي په داخل کې به هم هر څوک د خپل خود ارادیت حق تر لاسه کړي.

ددې ټولو خبرو سره سره دا هم یو واقعیت دي چې ټولنه همیشه په سیاسي دیالکتیکي تقابل کې قرار لري او ټولې طبیعي او اجتماعي پدیدي که انفرادي دي یا جمعي د قضاء او رضاء له مخې که نن نه سبا باید په شعوري توگه ټولنیزو قوانینو یعنی ایولوشن او ریولوشن (ریفورم او انقلاب) د ټولني د سیاسي فلسفې په حیث او په نهایی مرحله کې د قضاء او قدر (جبر او اختیار) خدایي عام قانون ته غاړه کښیږدي، په غیر صورت کې به یې د طبیعي، اجتماعي او قضایي جبر خپیري په مخ لگیږي. داسې فکر کیږي چې هغه سبب نن رارسیدلي، بشري ټولنه شعوري بلوغ ته رسیدلي او د تأمل او صبر کټۍ هم پخه شوې او سره ددې چې ټول خلک وایي چې ددروغو مزل لنډ وي، خو چیرې دي د حقیقت پلویان او حقیقت یابه دژیوري؟ داد نړۍ محاکم او قضایي حقوقي ارگانونه «څه لپاره قوانین لیکي چې یې نشي عملي کولې»؟

د ظلم او ناروا دوران به د عدل او انصاف، واقعي دموکراسی،
د جمعی بنیگنو او جمعی شعور په دوران و اوږي او ټول بشریت
به پرته له تبعیضه، فرد فرد د واقعي خوشبختی خاوندان شي.
په غیر صورت کې به دغه زړه گاډی د خو کهنه کارانو په آند په
شرمساری سره په زړو لارو کړپیري او تورمخې به یی د عام
انسانیت په نوم پاتې وي.

په وړاندي د جمعی شعور د بري په لور !

دردونه زیږوي. که او باماد خوشال بابا پریکړه مني، هغه په
لاندې ډول ده.

په دنیا د نو میالی دي دا دوه کاره
یا به و خوري ککړی یا به کامران شي

هو! او باماد خپل تاریخي رسالت په خاطر ټول عیني او
ذهني شرایط، نړیوال ملاتړ او ټول امکانات په واک کې لري
او د زمان تقاضا هم همداسې حکم کوي. که نن یی دا طلايي
تاریخي فرصت له لاسه ورکړ، سبابه ناوخته وي، د مچ
غوندي به ورغوي مخي او پرته د تاریخي تورمخې به بل څه نه
وي وریاتي!

جمعی رسنی داسې شاهدي ورکوي، کوم کسان چې تر
اوسه پورې د او باماد سره په اقتصادي، پولي، داخلي او
خارجي سیاسي ډلگيو او جرگگيو کې راټول شوي د پخوانیو
زړو نظامونو پلوي فنکاران او زاړه تجربه کاران دي. د دفاع
او استخباراتو پخواني متصدي «رابرت گیت» د او باماد دفاع
د وزیر په حیث، په دغه اموراتو کې د پوره سابقې، مهارت او
تجربې څښتن گنل کیږي او په عراق باندې د حملي او د جنگ د
دوام پلوي هم دي. که او باماد تاریخي رسالت عزم ولري او
د دغه کسانو په شمول خپل ټول کاري ټیم پدې متیقن کړي چې
بالاخره یو څوک، یو ټیم او یا قاطع اکثریت د بشریت چې د
عقل، شعور او منطق څښتن وي د داسې یوه ستر تاریخي
رسالت پیونر « pionier » او پیش آهنگ جوړ شي، او
د عام بشري سعادت دغه ستر افتخار پخپل نوم ثبت کړي، او
پري نږدي دغه ویار د بل چا نصیب شي، همدغه ده د انعطاف
هغه نقطه چې د سرمایي او د قاطع اقلیت د حاکمیت او بلکه

نیولې تر اوسه پورې چې هریرغلگر پدې لار د تگ تکل او یا یې د افغانستان د سیمه ییز ستراتیژیک بالا حصار د خپلو لو بد نیت کړېدې، برې یې ندې په نصیب شوې او دهرې امپراطوری لمن د افغانستان له مقدسې پولې څخه ټوله شویده. هریرغلگر دا ارمان گورت له ځانه سره وړې چې د افغانستان په خاوره کې دې خپل ناوولي پلانونه پلي او یا دې په دغه مقدسه خاوره خپل منحوس قدمونه دنورو سیمو په لور روغ رمت ورواړوي. دې او دا ډول ډیرو نورو عواملو که د یوې خوا افغانان د تاریخ په اوږدو کې خپل رسالت ته مقید او وفادار ساتلي، له بلې خوا یې د نړیوال امپریالیزم د بنمې راپارولې او ور سره د مخامخ مستمر جنگ په پراخه جبهه کې واقع شويدي. همدا سبب دې چې تقریباً د نړۍ ټول جنگونه د افغانستان په خاوره او یا دهغې په نژدې چاپریال کې واقع شوي او د دغه جنگونو ټول ثقلت همیشه د افغان اولس په اوږو بار وو. د تاریخ په اوږدو کې افغان اولس د دغه مقضي جبر له مخې همیشه متحد، نه ماتیدونکې او تسخیر ناپذیره پاتې شوې او سره د دې چې د بنمن د تاوده، ساړه، رواني او نورو جنگونو ټولو اشکالو څخه ډډه نده کړې او په ټولو جبهو کې یې په ډیر مهیلت او بي رحمۍ سره د افغانانو په مقابل کې سنگرونه تاوده ساتلي دي خو هیڅکله پدې ندې بریالي شوي چې د افغان ملي وحدت په صفوفو کې زنگ وهلې کړي. او یاد شک او تردد فضاء ایجاد کړي.

په کومه اندازه چې افغان اولس د ملي وحدت په ساتلو کې تړلي او ثابت قدم پاتې شويدي، په همغه اندازه ځیني روشن فکران او قومي مشران د خپلې ټولنې د نارسه او خامو

افغان ملي او پښتني قومي وحدت په سیمه کې د سولې ضامن دي!

علامه اقبال په حقه لیکلي چې:

اسیا یک پیکر آب و گل است
ملت افغان دران پیکر دل است
از فساد او فساد اسیا
از کشاد او کشاد اسیا

د افغانانو ملي او پښتني قومي وحدت د سیمې په لرغوني او معاصر تاریخ کې د سولې او ثبات دیوه ستر عامل او یواځینې ډاډمن تضمین په توگه پریکنده رول لوبولې او تر ډیره پورې خپل دغه تل پاتې تاریخي رسالت او اصالت ته وفادار پاتې شوي دي. شک نشته چې د افغانانو دغه سیمیز او بلکه نړیوال ستراتیژیک موقف نه یواځې د نړیوالو آبر قدرتونو، بلکه د سیمې د هیوادونو او قومونو د حسادت، قومي تعصب او تنگ نظری انگیزه راپارولې ده. جغرافیایي ستراتیژیک موقعیت او د هند د لویې وچې په لور یواځینۍ گذرگاه، بل هغه ارزش دې چې افغانان یې ډیرغلگرو سره په جگړو کې اخته او هم د آبدیده فولادې عزم او ارادې خاوندان گرځولي دي. د قبل المیلاد دمخه د مقدوني سکندر څخه

فیصلی حق افغان اولس تل له ځانه سره ساتلې او داخلي او خارجي معاملگر او یرغلگری د خپل ملي وحدت په مت د تاریخي ماتې سره مخامخ کړي دي. نن هم دقیقاً هماغه شیبه رارسیدلې چې افغان اولس د خپلې همیشني تاریخي ارادي زلزلې او انقلاب جوړ او داخلي ځواک په استعمال سره بشریت ته د امپریالیستي اُتیلیتاریزم د توري دورې څخه د ابد لپاره نجات ورکړي. افغانان هیڅکله د ملي وحدت د مشکل سره ندي مخامخ شوي او نه داخلي او خارجي دښمنان د ټولو دسیسو سره سره پدې قادر شوي چې د افغان ملي حصار شیرازه ږنگه کړي، نو ځکه خو په هره لوبه کې بریبه میشته دوی په نصیب وو او په نننۍ لوبه کې یې هم بری حتمي دي. پریږدی چې افغان وطنپرست اولس تل دغه افتخاراتو واگي پخپل لاس کې ولري او د ټولو دښمنانو د سترگو اغزي پاتې وي.

په افغاني ټولنه کې د ځینې گنده تخمونو رازر غونیدل له هغه وخته څخه شروع شول، کله چې انګلیسي شرق الهند تجارتي شرکت په ۱۶۰۰م کال کې ځان د هند لویي وچې ته ورسوه او ورو ورو د هغه ځای په ټولو اک نظامي — ملکي حاکمیت بدل او همداسې روسي تزاري دولت دخپل حاکمیت لمن د افغانستان تر شمالي پولو پورې وغزوله. ددې دواړو امپراطوریو په خاوره په څلرو ویشتنو ساعتو کې لمرنه پریووت. افغان اولس دغه لویو آبرقدرتونو تر منځ واقع او تراوسه پورې د هغوی د جفا سره مخامخ اولکه د غوښت د داني په څیر دل کیږي. انګلیسي او تزاري امپریالیزم په خپل دو جانبه متضاد تباري او تبارین سره هڅې درلودې افغان مقدسه خاوره

مناسباتو په کودکانه امراضو اخته او د دښمنانو د هر ډول دسیسو په مقابل کې ضعیف النفسه، طامع او قوق لعاده اسیب پذیره او معاملگر پاتې شوي دي. دا افغاني ټولني ذات البیني مناسباتو د اساسي تضاد او ضعف زړې په همدې غوټه کې ترلې او دښمن همیشه د دغه لارې په افغان اولس موقتي تسلط پیدا کړې دي. هغه وطنپرست روڼ آندی چې دخپلې ټولني اساسي مسایل څیرل، ارزول او مشکلات یې له منځه وړل غواړي، خپل کار باید د همدغه اساسي غوټې د سپرلو څخه پیل کړي.

د افغانستان په موجوده وضعه کې مونږ عملاً وینو چې همدغه ضعیف النفسه روشن فکران دسیاسي گوندونو، ټولنیزو سازمانونو، د بشر د حقوقو د کمیسیونونو او داخلي او خارجي خیریه ټولنو د غړو، مطبوعاتیانو او نورو ډلو ټپلو په نوم د خپل اولس او وطن سره په علني دښمنۍ کې د دښمنانو د لعنتي سیاست مبلغین گړځیدلي او په شعوري ډول خلاف داغاني، انساني او اسلامي نوامیسو او عنعناتو دخپل وطن او هموطن پر ضد د هغوی سره دخپلو شخصي گټو په خاطر پټي خاینانه معاملې کوي. نن د افغاني ټولني تر منځ په وینو سور غیر قابل عبور خط کښل شوي او افغاني ټولنه یې په دوه نه پخلاکیدونکو متضادو خواوو ویشلې ده. یوې خوا ملي متحد وطنپرست اولس، روشن فکران او دولتي او قومي مشران او بلې خواته د نړیوال مافیایي امپریالیزم او د مخدره موادو قاچقیرانو سره په تباري کې لږکی فاسده، طامع، خاینه، بیکانه پرسته ډله دولتي او قومي مشران او روشن فکران قرار لري. دا افغان اولس په تاریخ کې تل همداسې وه خودنهایی

منطقه اشغال کړې شوه چې افغان قهرمانو ساتونکو د خپلې خاورې د ځمکنۍ بشپړتیا په خاطر تر اخیستنې پورې ځانونه قهرمانانه فدا کړل.

هغوی پدې عمل نه یواځې قومي وحدت مات بلکه افغانستان یې له هرې خوا د ډیرو لوړو صعب العبور غرونو د سلسلې پواسطه په وچه کې محاصره او د افغانانو او پښتنې قبایلو د مستقیمو برق آسا حملو څخه یې ځانونه وژغورل. انگریزانو همداسې په ډیر سپین سترگتوب او خاینانه شکل سره د گندومک په معاهده کې د خپلو معلوم الحاله گوډاګیانو ناروا حقوق او امن د امیر محمد یعقوب په واسطه تضمین او په افغانستان کې دننه یې د ملي خاینانو ازادانه فعالیت ته قانوني او حقوقي مشروعیت ورکړ. دغه ډول خاینانه دود او دستور بې شرمانه د افغان ملت د ملي وحدت د سپیڅلي بغر په بده او تنسته کې واخلل شو او تر ننه پورې د ځینې ناولو او خاینو څیرو په وجود کې د ملي وحدت په سپین خادر را څرگندېږي او د ملي او قومي وحدت په تړلي او محکم ځنځیر کې زنگ وهلي کړي، جوړوي.

پدې ډول د نړۍ پدې لویه ستراتیژیکه سیمه کې د انگریزي او تزاري استعمار د څوپړیو د «لویې لوبې» په موده کې د دغه خاینانه ستراتیژۍ بنیاد کېښودل شو. هغوی به په ښکار خپل گوډاګیان روزل او پالل او ملي وطنپرسته شخصیتونه به یې له منځه وړل او یا لا اقل فرار ته مجبورول او ورځ په ورځ د اجنبی پرستانو لښکرې په زیاتیدو او وطنپرستانو د اختناق او جبر لاندې شپې سبا کولې. ارزشونه په افغانستان کې بې ارزشه او حق ناقص او ناقص حق وو. ځکه

یا په یو جانبه ډول د خیتې لاندې او یایې په تقسیم باندې سلا مشوره شي، په همدغه فرصت کې همدغه کسان چې په خپل اولس کې د سیال ژوند جوگه نه وو، د افغاني ټولني د نیمگړتیاوو په پرهرونو کې یې هرزه او پارازیت دلدلزار جوړ او د نننیو بې شمیره بدبختیو او ناخوالو اساسي عاملین گڼل کېږي. لکن تاریخي حقایق گواه دي چې افغان اولس تل د خپل ملي وحدت په قوت هغه د غوښت د انه او زهر مهره پاتې شوې چې د دل کیدو او هضمیدو قابلیت نلري او د وطن او اولس دښمنان د تاریخ په اوږدو کې تل ناکام او مختوري پاتې شوي دي. افغان اولس حتا د هر نا انډول جنگ څخه بریالی و تلې او دانگریزانو روس په څیر لویې امپراطورۍ یې ړنگې کړيدي. شک نشته چې افغانانو دغه بریالیتوبونه په ډیرو مالي او ځاني تاوانونو گاللي او خپلې ټولې مادي او معنوي شتمنۍ یې پکې له لاسه ورکړيدي، نه مونږ د ټولو دغو بدبختیو څخه لازمه نتیجگیږي کړې او نه قسم خوړلي دښمنان آرام ناست دي او د پیریو په اوږدو کې یې مونږ لکه د سیوري گوت په گوت تعقیب کړي یو. د خپلو روزل شوو اجنتانو پواسطه یې خپل زور سیاست (divide and Rolle) برحال ساتلې او جبراً یې پښتانه د جغرافیایي تقسیم له لارې په قومي ویش محکوم او د افغانستان شمال شرقي، شرقي او جنوب شرقي بهتریني ستراتیژیکي سیمې یې د خپلې هندي مستعمرې پورې وتړلي چې خپل یواځینې قوي دښمن ضعیفه کړي.

په تعقیب یې روسي تزاري امپریالیزم هم په ۱۸۸۴م کال کې په غلچکي ډول د پنجدغه په منطقه کې په یوه دوه سوه کسيزه نظامي قطعه حمله وکړه او یواځې هغه وخت یې دغه

خپل یواځینې دښمنان گڼل، خوله بده مرغه خدایي خدمتگار گوند خپل دریز ته تر اخره وفادار پاتې وؤ. حال دا چې سیاست تحجر نه مني او باید دالستیکیټ قابلیت ولري! باچا خان لیکي چې کانگرس هم د عدم تشدد لار غوره کړې وه او خدایي خدمتگارانو هم، خو عدم تشدد د کانگرس سیاست او د خدایي خدمتگارانو عقیده وه.

سیاست او عقیده له بنیاده کاملاً دوه متفاوتې پدیدې دي. سیاست د نیایي پدیدې ده او پایلې یې هم باید پدې دنیا تر لاسه شي. د عدم تشدد سیاست انسان د دوستانه سیاست دي، اسلامي سیاست دي. په دې سیاست کې شرط دا دی چې مقابل لورې هم د عدم تشدد په سیاست باندې متیقین کړې او که مقابل لورې د عدم تشدد له سیاست څخه سرغړونه کوي په هغه صورت کې ته هم باید له دفاع څخه سمدستي د حملې وضعیت اختیار او په باصقین سره حمله وړې، ځکه په جنگ کې دفاع مجبوري وضعیت او موقتي بڼه لري. دوامداره دفاع دضعف او حتمي شکست په معنا ده. مسلمانان د جهاد په وختونو کې هیڅکله یواځې د دفاع په حالت کې نه دي پاتې شوي او حتی اکثر وختونه یې په کمو قوتونو او وسایلو سره د دفاع حالت ته او وختي دي. د عقیدې پاداش خدای «ج» په اخرت کې وعده ورکړې ده. د عقیدې لپاره یواځې یقین او منل کافي او ایمان پرې لږل پکار دي. خو په سیاست باندې پرته له عقیدې د علم په حیث ثبوت او پوهه هم پکار ده. عقیده د خالق او مخلوق تر منځ رابطه او د انسان په ضمیر او وجدان پورې اړه لري. په عقیده کې شروط وجود نلري. د مثال په ډول بنده د خپل خالق په وړاندې د مال، مقام یا بل، مثلاً سیاسي شرط نشي

د بیګانه او بیګانه پرستانو په حکومت کې وطنپرستي پخپله ستره ګناه ګڼل کیږي او په ځایناښه او نامردانه لوبو کې وطنپرستانو ته سیالي کول مشکل او ناشوني کار وي!

خو ددې ټولو خبرو سره سره، لکه چې دمخه وویل شول، د اخري تصمیم د عملي کولو حق افغان اولس همیشه د خپل ځان سره ساتلې او افغان اولس پدې سیمه کې همیشه ورد زبان، همیشه مطرح بحث، همیشه ترې دښمن سترګه سوي او حتی د استعمار په وخت کې یې هم خپل حریت او خپلواکي ساتلې ده. یواځې د افغان اولس د قهرمانانه مبارزو په نتیجه کې انگریزان د متواترو ماتو سره مخامخ او په لره پښتونخوا کې هم کله چې په ۱۹۲۱م کال کې د باچا خان په مشرۍ د پښتنو انجمن جوړ او په ۱۹۲۹م کال کې همدغه انجمن د خدایي خدمتگارو په سیاسي حزب بدل او همداسې ډیر نور ملي مشران او مبارزین د مبارزې ډګر ته راووتل، جنبش منظمه سیاسي بڼه پیدا کړه او کله چې د خدایي خدمتگارو غورځنګ د کنګرس سره اتحاد وکړ او د پښتنو په وجهه د هند د لویې وچې په ګوټ ګوټ کې په انگریزانو ورځ په ورځ فشار په زیاتیدو شو، انگریزان له هند څخه وتلو ته مجبور شول. خو کله چې په ۱۹۴۷م کال کې انگریزان د هند د لویې وچې څخه وتل یواځیني قومونه چې د خپلو حقه حقوقو څخه محروم او د سیسو اصلي ضربه هغوی ته متوجه وه پښتانه او بلوڅ قومونه وو. باچا خان په خپل کتاب «زما ژوند او جدو جهد» کې لیکي چې کانگرس ورسره بې وفايي وکړه، خو زه دا وایم چې نه یواځې کانگرس بلکه، مسلم لیګ او انگریزانو هم د خدایي خدمتگارو د حزب سره بیوفایی او دوکه لاسه چې هغوی یې

ورې او خپل بري يې داور له لمبو او دزمري له کومي څخه تر لاسه کړېدې. اصیلو افغانو خپل د مبارزي داغ سنگرلا همغسي داغ ساتلې او نن که هم د بنمنان او دهغوی گوډاگیان د پخوانۍ زړې ستراتیژۍ له مخې یو ځل بیا غواړي د وطن او خلکو سرنوشت مجهول انجام ته و سپاري او د افغانانو مجبوري وضعیتونه دهغوی د حقه حقوقو د تحریمولو په خاطر دلیل جوړ کړي، دا ارمان به د خپلو نیکونو په څیر گورته له ځانه سره یوسي .

د دومره اوږدې او مفصلي مقدمې څخه زما هدف دا وو چې افغانان که لږدي او که بردملي او قومي وحدت مسایل د مشخصو تاریخي حقایقو او واقعیتونو له مخې یو له بل څخه په دقیق ډول تفکیک او درک کړي، او هغه داچې:

— لکه څرنګه چې پورته ورته اشاره وشوه، افغانانو د تاریخ په اوږدو کې خپل ملي تړون او ملي وحدت ساتلي او دملي ویش سره په هیڅ صورت او هیڅ قیمت نه پخلا کیدونکې دي. که داسې نه وي، نن به واحد افغان اولس وجود نه درلودې. کوچنۍ ستونځي د یوه کوچني فامیل د غړو تر منځ هم پینښیرې چې اکثراً قابل د حل وي، او که چیري د حل لار ونلري، فامیل پښیري. که څوک د افغان اولس وحدت پښیري نو د علامه اقبال قول محقق او مصدق دي چې اسیا او نړۍ به هم ارامه پاتې نشي او ټول تاریخي حقایق ددې خبري گواه او شاهد دي. که جهانیان پدې باور نلري او یا غواړي حقایق تحریف او بل ډول وښايي، افغانان خو باید چې پرې معتقد اوسي ځکه چې بود ونبودی په همدې مسئلې پورې تړلې دي!

— د قومي او ملي وحدت د پښیرولو او قومي او ملي

راوړلې چې په غیر صورت کې یې احکام ونه مني، عقیده بلا قیدو شرطه باوردې. پس خدایي خدمتگار حزب چې د عدم تشدد سیاست یې د عقیدې له مخې منلې وو په چا باندي شروط نشو منلې ځکه هغوی د خپل خدای سره د خپلې نیکې عقیدې له مخې تعهد کړې وو. لکن کانګرس چې د سیاست له مخې د عدم تشدد لاره نیولې وه، او سیاست د افرادو، اقشارو، طبقاتو او مملکتونو تر منځ مناسباتو او راکړې ورکړې ته ویل کيږي، د انګریزانو او مسلم لیګ سره په تېباني کې د پښتنو، بلوڅو او حتا د کشمیریانو پر ضد د سیسه کې سره سلا مشوره شول. هغوی سیاسي تشخص درلود، سیاسي ارمان او هدف یې تعقیبوه او تر لاسه یې کړ. افغانان چې د خپلې خوشباوري له مخې د مشخص هدف او ارمان څخه بې برخې وو، همغسې یې برخې پاتې شول. شاید ځیني کسان ووايي چې افغانانو خپل مشخص هدف او رسالت په سیمه کې د امپریالیستي آبرقدرتونو د جبر او مجبوري شرایطو په سبب نشو تعقیبولي. هغه سیاستمدار او سپاه سالار چې د بنمن په مقابل کې د باالمقابل تاکتیک او ستراتیژۍ جوګه نه وي، باید د سیاست او مبارزي ډګر ته ونه ووځي چې یواځې د بایلونکي رول ولوبوي بلکه هغوی باید دلویې گټونکي او ساتونکي اوسي. سیالي ټولني پخپله خپل سیاستمداران او قوماندانان روزي، افغاني ټولني هم باید د مقدمې جبهې لپاره سیال رهبران او قوماندانان روزلي، پاللي او وړاندي کړي وي. شک نشته چې افغانان څه پخوا او څه نن د نړیوال امپریالیزم د جبر جفاء او غیر عادلانه جنګونو سره مخامخ وو او دي او تل یې خپله مبارزه د اخري ممکناتو او ناممکناتو په پوله پرمخ

کومه فابریکه کې ویلي او یا په کومه نامعلومه کونده کې نامعلوم سرنوشت ته وسپاري. ټولنه ژوندی، باشعوره کتله ده چې د خپل بڼه او بد، مثبت او منفي سرنوشت په باره کې قضاوت کولې شي.

دافغان اولس د قهرمانانه مبارزو په نتیجه کې شوروي امپراطوری، ږنگه، مرکزي اسیایي او شرقي اروپایي هیوادونه ازاد، د برلین دیوار په ږنگیدو جرمن قوم یو موټي او د امریکي په قطعي شکست سره جنوبي او شمالي ویتنام یوځای شو، هانگ کانگ وروسته له سلو کلونو دوباره د چین د خاوري جزو گرځیده او دابه هم ډیره لیري نه وي چې شمالي او جنوبي کوریا، کردستان، افغانستان، بلوڅستان، کشمیر، پنجاب او نورې ټولې سیمي چې په جغرافیایي ویش محکومې شوي دوباره د خپل سرنوشت څخه برخمنې او ټول مهاجرین به هم د مساعدت او علاقمندي په صورت کې و کولې شي خپلو سیمو ته وکوچېږي. پدې باره کې هم نړیوال او هم ملي اصول او قوانین موجود دي چې باید جدا په نظر کې ونیول شي او په غیر صورت کې دې، دې کار ته اړ ایستل شي.

په دې ډول د قومونو او اولسونو سرنوشت د اشخاصو او افرادو په بڼه او بد نیت او ارادې پورې هیڅکله اړه نلري او نه کله اشخاص او افراد د هغوی سرنوشت ټاکلې شي. زه نه پوهیږم څه ډول ځیني کسان احمقانه هڅې کوي د اولسونو سر نوشت د یوه یا څو نسلونو په زماني بعد کې پخپله وټاکي او پایلو ته یې په امید اوسي. خو دا ډول سیاستونه او عقاید پرته لدې چې د اشخاصو او ډلو ټپلو په حماقت دلالت وکړي، نورې امیدواری ترې پوچي او بې معنادي.

شخړو د را منځته کولو په خاطر نړیوال امپریالیزم د تاریخ په اوږدو کې د هر ډول د سایسو څخه کټه پورته کړې او اولسونه یې په جبري شکل امنیتي، اقتصادي، فزیکي او نورو هر ډول مهاجرتونو ته اړ نیستي دي او یا یې نیغ په نیغه په جغرافیایي ویش محکوم کړيدي. دا ډول مثالونه د نړۍ په گوټ گوټ کې کم ندي او یو د عمده مثالونو څخه یې د پښتون قوم جغرافیایي ویش دي. نړیوال امپریالیزم دا ډول تجربې هم کړيدي چې یو قوم چې د خپل استکبار او غرور له مخې د سیمي او حتا نړیوالو قومونو د عکس العمل سره مخامخ او په ټوله نړۍ کې تیت شوي وو، په مصنوعي او میخانیکي ډول راټول او د سیمیزو قومونو په مقابل کې یې د شر او فساد په مرجع او منبع بدل او یا ددې کار لپاره د نړۍ په گوټ گوټ کې یې نوي ملکونه او دولتونه ایجاد کړي، چې عمده مثالونه یې پاکستان او اسرائیل دي.

دا موضوعات ډیر وسیع بحث پوري اړه لري، چې زما د بحث هدف ندې او ممکنه نده دیوې مقالې په امکاناتو کې وڅیړل شي، خودا حتماً ویل غواړم چې تاریخي پراگماتیزم تراوسه د جغرافیایي قومي ویش او په مصنوعي او میخانیکي ډول خلاف د زماني او مکاني تاریخي فاکتورونو او خلاف د زیربنایي واقعیتونو کوم «مُثل» او مثال په رسمیت ندې پیژندلې، نه په پنځو ورځو کې د دغه ډول جوړښتونو بنسټونه استحکام پیدا کوي، نه پایښت لري او نه په نننۍ تمدنه نړۍ کې دغه کار شونې گڼل کیږي. انسانان او اولسونه څه دزرو فلزاتو ټوټې ندي چې په هره دشته کې یې څوک راټولې، یا یې دکبار په څیر په کمه بیه خرڅ او یایي په موټرو کې بار او په

کوم، او لراو بر افغانان نور هم کوم مناسب آجل ته سترگي په لار دي؟

په افغانستان کې معمولاً زیاتې شخړې او جنگونه دورونو، تره برونو، طائفو، قومونو او داسې نورو ترمنځ همیشه د ځمکې په سر پېښېږي. که چا د خپل کورد حریم څخه نیمه خښته بیرون ایښي، که چا د چا د پولې څخه یوه لویه ماته کړي، پتني د کورنیو او قومونو ترمنځ د پیړیو په اوږدو کې دوام پیدا کړې او زه وینم چې نن هم د افغانانو ترمنځ په یوه لویشت ځمکه شخړې او مرگونه روان دي. لکن دا خبره هیڅکله د پوهې وړ نده چې څه ډول نن ځیني افغانان سخاوتمنده ستري ستراتیژیکي سیمې چې دهغوی د متولیانو د ملکونو څخه لس او سل چنده په هر لحاظ با ارزشه او په لسگونو ملیونه افغانان پکې اوسېږي، د سراو مال سره دا ډول غیر مسئولانه خلاف د هر ډول انساني دود او دستور څولاخه چې، خلاف د هر ډول حیواني مناسباتو، چې خپل استوګن چاپریال په شکل داشکالو (د داکتر عبدالمحمد درمانگر په قول «د خپلو فضله موادو، په ونو، ترو او نورو مواعو پوري د خپلو ډډو د مښلو او د خپلو وزغنو او د وجود د بوي او بله هره ممکنه وسیله سره د حفاظت او حراست په منظور محدودوي» ، او په خپل چاپیریال کې ډیر ضعیف ذیروح د غرور په احساس د خپل ټاټوبي څخه شجاعانه دفاع کوي او برخلاف اجنبي حیوان ولو که ډیر قوي هم وي احساس د ویرې او ضعف کوي) (د حرکت خپرونه، ۱۹ پرلپسې ګڼه)، نپوهیږم څه ډول زموږ ځیني «هیوادوال» د خوشامندی او یا شومو سیاسي تعصباتو په منظور خپل طلايي ټاټوبي چې امریکانن په لیوني حرص

د ۱۹۴۷ م کال څخه کله چې دهند د لویې وچې څخه انگریزان ووتل دنورو قومونو او ملیتونو سرنوشت تعیین خود پښتون او بلوڅ قومونه چې د دغه سیمې خلک یې د خپل سرنوشت خاوندان کړل، تراوسه یې سرنوشته پاتې او د FCR «frontier krimes regulation» یعنی د سرحدی جرایمو د مقررې او یا په بل عبارت د ځنگل د قانون له مخې ورسره معامله او کره وره کیږي او سرنوشت یې د پولیتیکل ایجنټ په لاس کې ورکړې شوې دي. په دغه سیمه کې اولسونه حق نلري د قانون له مخې د خپلو عادي حقوقو خاوندان اوسي. دا خبره پخپله ددې معنا لري، ولو که دوی جبراً نن دغه وضعه تحمل کړي، خو په ضمیر کې پدې اعتراف کوي چې دغه اولسونو د چا دغه ډول پریکړې ندي منلي او دغه غوښت نه دل کیدونکې او دغه زهر مهره نه هضمیدونکې ده.

روسانو هم دشمال له خوا د پراخه ستراتیژیکو سیمو د نیولو پلانونه درلودل، خو په ۱۹۰۵ م کال کې د بورژوازي او په ۱۹۱۷ م کال کې د سوسیالیستي انقلاب په بریالي کیدو سره د هغوی دغه پلانونه نیمگړي پاتې شول او د پنجده مسئله هم دنورو سیمو په څیر لاینحله پاتې ده.

اساسي پوښتنه داده، نن چې په اصطلاح د دموکراسۍ علمبرداران، بین المللي سوله ساتي ځواکونه او ناتو د ملگرو ملیتونو په مشرۍ په سیمه کې هر اړخیز حکمي حضور لري او بیا هم د پخوانۍ زړې استعماري ستراتیژۍ او د پولیتیکل ایجنټ د ځنگل د قانون له مخې د نسل کشۍ پراخه پلانونه عملي کیږي، د عدل او انصاف د تحقق په خاطر به له دې څخه پورته نور عیني او ذهني شرایط او منصفه هیئت «ژوري» بل

یواځې د همدې لارې ملي دموکراتیک ارزشونه پالل کیدې ، روزل کیدې او ملي دموکراسي تأمیندلې شي . که یو فرد ، قوم ، او ملت ځانگړي غرور او شهامت ونلري ، سیال ټولیز نظام نشي جوړولې . یواځې بڼه نیشنالیست بڼه انترنشنالیست جوړیدې او یواځې له دې لارې واقعي دموکراسي تأمینیدې شي . هغه کس ، قوم او ملت چې د ځان د ساتلو او بقاء لپاره پردې طاقت او امسالتي او غواړي دهغې پواسطه ځان پایدار وساتي ، هیڅکله د ملي باهمي ژوند جوگه نه گڼل کیږي او د ملي محاط محیط په ځنځیر کې زنگ وهلې کړي . جوړوي . همغسې چې په ټولیز ډول د افغانانو ملي وحدت او رسالت د ارزش وړ دي ، همغسې په ځانگړي ډول د هر لوی او واړه قوم قومي وحدت او حتا فردي ارزشونه یوشان د ارزش وړ او یواځې پدې صورت کې افغاني اسپینیز ملي وحدت منځته راتلای او تأمیندلې شي . پدې شرط چې ټول لوی او واړه قومونه منل شوو ملي او بین المللي قوانینو ، اصولو او نور ماتیفونو ته غاړه کښیږدي او متناسباً خپل او دبل حقوق په رسمیت وپېژني . یواځې پدې صورت کې به ټولیز تصامیم او پریکړي د ملي وجیبي او وثیقي حیثیت پیدا کړي او د ځانگړو افرادو ، ډلو ټپلو او اقوامو د مداخلې ، تعرض او ناوړه استفادې څخه به مصئون پاتې وي .

له هغه وخت څخه چې د پښتنو قومي وحدت مات شوې د سیمي او منطقي امنیتي قضایا وو او د افغانستان اقتصادي ، اجتماعي ، نظامي او بین المللي مسایلو همیشه د همدغه قضی څخه رنگ اخیستی ، همدغه مسئله د هر فرد ، قوم او واحد ملت په کچه معیار او محک د وطن پرستی گړځیدلې او

سره دهغې دخپلو لویو په خاطر راغلي ، بې قیدو شرطه او داو طلبانه پردو ته سپاري او په دې څرگند حقیقت ځان نه پوهوي چې دې ددې کار صلاحیت لري؟ او که لري یې ، نو دغه صلاحیت دده ته چا ورکړي؟ او یا دا چې مونږ د حیواناتو او خزندو څخه هم بد تر د وطنپرستی ټول احساسات ، غرور ، شعور ، عقل او منطق له لاسه ورکړي او خپل او دبل حریم او خپل حق او دبل حق نه پیژنو؟ ایا دا ممکنه ده چې یو افغان دې دخپلو شخصي گټو په خاطر د بیگانوؤ د خاینانه طرحو او دستور او یا د بې ارزشه تنگ نظریو له مخې د خپل هیواد او اولس پر ضد دا ډول برېښه خاینانه عمل ته غاړه کښیږدي او د پارلمان ، ټولنیزو رسنیو او اولس په وړاندې دې ددغه جالب په شکل د دښمنانو د شومو پلانونو د عملي کیدو په خاطر مدعي او حتا هغوی ته دې په جاسوسی او دپته ورته خیانتونو اقرار وکړي او پرته له پټې او پنا دې دهغوی ملاتړې نمایندې اوسي؟

سره ددې چې په خیانت کې ارزشونه ، پرنسیپاً د کمیت ، کیفیت او کچې له مخې نه قیمت گذاری کیږي ، ځکه چې د وړو خیانتونو له لارې لوی خیانتونه هم سرته رسیدلې شي ، لکه نن چې ددغه ډول اشخاصو او افرادو د خیانتونو په ذریعه د افغان اولس لویه غمیزه او ماتم جوړ شویدي ، بیا هم څرنگه چې ارزشي کمیتونه او کیفیتونه متقابلاً او متمماً نوي او نوي کمیتونه ، کیفیتونه او ارزشونه جوړوي نو ځکه د هر کمیت خورا کوچني کمیت او د هر کیفیت خورا کوچني کیفیت ، کمیتاً او کیفیتاً بالذاته همیشه د ارزش وړ دي .

مفاهیم او پدیدي همغسې چې عام ټولیز ارزشونه لري د هغوی ځانگړو ارزشونو ته هم باید ځانگړي ارزش قابل شو او

سره د هر قوم حقوق په امانت داری او تضمین سره ساتل کیدلې شي !!!

که په پورتني بحث کې مونږ د افغانستان په جيو پوليټيک ستراتيژيک موقعيت او پخپله د افغان اولس په تاريخي مبارزاتي موقف متيقن شوي او سو چې په تاريخي لحاظ د نړيوال جنگي تياتر د محراق په توگه پاتې شوې او د ۵۵۰۰ څخه زيات محلي، منطقي او نړيوالو جنگونو چې تاريخ ثبت کړي، اساسي ثقلت او باريي افغانانو په اوږو وړې او سره ددې چې پخپله د سون د موادو په توگه استعمال شوي، نه يواځې پکې نابود او مزمحل شوي نه دي بلکه د افغانانو رول برملا او قاطع او تل د هرې امپراطورۍ لمن د افغانستان له خاورې او افغانانو په واسطه ټوله شويده. افغانانو که خپل ژوند او ټولي مادي او معنوي زيرمي او شتمنۍ له لاسه ورکړي او جنگي ماشين تل ددوی په وينو څرخېدلې او غوښو فعال پاتې شوې، نن هم د ملي متحد اولس په حيث په ټولو نړيوالو پيښو کې د افغان متحد اولس شتون د مقاييسې او محاسبي وړ او لکه څرنگه چې پخوا وؤ، نن هم د خپل جغرافيايي او اجتماعي ستراتيژيک وضعيت او موقف لرونکي دي. مونږ د پورتني بحث په نتيجه کې يوه کثير الجوانب او کثير الوجهي د پريکړو محراق ته رارسيدلي يو. هره فيصله چې هر چاته ښه ښکاري، تصميم دې ونيسي او ودې کړي، زموږ خپله فيصله په لاندي ډول ده:

— افغانان په خپله خاوره کې پردې واک نه مني، نو ملي او قومي ویش يې هم د هغوی لپاره د منلو وړ ندې؛
— که نړيوال، په سيمه، منطقه او نړۍ کې د سولې پلوي

په حقيقت کې د سيمي ټول سياسي، ټولنيز او اقتصادي مسايلو په همدغه محور څرخېدلې، له همدغه محراق څخه يې دنړۍ په هر لور انعکاس پيدا کړې او ټوله نړيواله سياسي فضاء يې متاثره او مکدره کړې او د شرق او غرب په سياسي انقطاب کې درولې ده. خو کله چې پخپله افغانانو دغه انقطاب ړنگ او سياست يو قطبي شو بيا هم نړيوال او سني سياست د پښتنو د قومي وحدت د ړنگيدو څخه متاثر او ټول قضايا په حقيقت کې يواځې په همدغه محور څرخېږي. او باماپرون « ۲۰۰۹ د جنوري ۲۰۰۹ » خپل سياسي قسم په همدغه مسئله ياد کړ او د جنوري له شلم څخه وروسته به هم جهاني سياست په عمده ډول د افغانستان په مدار څرخي.

پښتون قوم پدې منطقه کې لوی او ډيرو نورو قومونو په خير غيرتي او د ځانگړي وياړلي تاريخ لرونکې قوم او د ټولو افغاني ورونو قومونو سره د اړگانیک ملي وحدت په جوړولو سره په تاريخ کې شکست ناپذيره گرځيدلې دي. افغاني وياړنې او غميزي هميشه شريکي او هيڅ قوم ځان لپاره دنورو په نسبت هيڅکله هيڅ ډول امتياز ندې قايل شوې او همداسې هيڅ قوم په ځانگړي ډول هيڅ ځانگړې امتياز او وياړ نه دې لرلې او که يې لرلې هم دې، هغه يې د ځان نه دې گڼلې. همدغه اصل په تاريخ کې د افغان اولس د هميشني بري ضامن وؤ. ملي ارزشونه او ملي ځانگړنې په ملي جوړښت کې د افرادو د حقوقو د تساوي او د قومي واحدونو کمي او کيفي تناسب اصولو ته د وفادارۍ له مخې ارزيايي او قيمت گذاري کيږي او يواځې د همدغه اصولو له مخې د يوه ملت د ملي وحدت د کيفيت په باره قضاوت کيدلې شي او يواځې د همدې اصولو په ټينگ ساتلو

خلویبنتو څخه زیاتود نړۍ د وتلو هیوادونو نماینده گان حکمي حضور لري، لراو برپښتانه او بلوڅ قومونه باید په کلکه سره دخپلو حقه حقوقو د اعادي فورمولبندي شوي او لاسلیک شوي ادعا د ملگرو ملتونو نماینده ته وسپاري او په کلکه دې ترې دهغې د حل غوښتنه وکړي او افغان ملت دې د خپل ملي وحدت د مټ په قوت، په دې لار کې د پاکستانی او انگریزي غلامانو د گټو ټکونو «سنگ اندازي» مخه ونیسي؛

— کومه وضعه چې نړیوالو په افغانستان کې رامنځته کړې او دوام لري، او دهغې له مخې بې گناه افغانان وژل کیږي او ملي شتمنی لوټیږي، دهیڅ یو اصیل افغان لپاره د منلو وړنده اونه دملي افغانی او بین المللی منل شوو قوانینو سره سمون لري، هیڅوک حق نلري دغه ډول ناوړه وضعه په افغانانو وټیږي، په افغانستان کې کله هم د نظامیانو زیاتوالي پر ابلم ندې حل کړي او نن یې هم نه شي حلولي، که بارک اوباما په رښتیا د «بدلون» د سیاست پلوي وي باید د بشريت لپاره دغه دشرمه ډکې وضعې ته دپای ټکې کښیږدې او د بهبود په لور ورته بنیادي تغیر ورکړي.

ځیني وختونه چې اشخاص او افراد د خپلو ناوړه عقایدو او افکارو بار پخپله نشي پورته کولي، هڅه کوي ځانونه لکه پارازیت پخپل قوم وټیږي او خپل قوم په خپلو مرداریو کې له ځانه سره شریک کړي. قومونه هم ځیني وختونه د احساساتو له مخې بېمورده د ځیني افرادو مستو لیتونه په غاړه اخلي. په دواړو حالاتو کې دا ډول اعمال معقول نه بریښي.

کله چې جنرال عبد الرشید دوستم دخپل مریي او رهبر داکتر نجیب الله د سرکوب څخه وروسته د شاه شهید او جاده

اوسې لازم دي چې د هرڅه دمخه په افغانستان کې سوله تأمین کړي او دا هغه وخت ممکنه ده چې افغانان دخپلو حقه حقوقو څخه برخمن شي؛

— په اوسنیو شرایطو کې افغانانو ته په افغانستان کې د سولې د تأمین لپاره یواځې یوه لاره موجوده ده، چې د ملي تړون څخه وروسته دخارجیانو څخه د وتلو غوښتنه وکړي او که نه ووځي ملي قیام وکړي ځکه چې خارجیان په افغانستان کې سوله نه غواړي، که یې غوښتلې وختي به لا تأمین وي؛

— هغه افغانان چې دهیواد دننه او دباندې دخارجیانو سره په کارونو بخت دي، هدف یې یواځې شخصي گټې اود خارجیانو دناروا اعمالو څخه ملاتړ دي، چې د ملاتړ وړ نه دي. دا کار د افغانانو د ملي وحدت حصار پټگوي او ملي قوت یې کموي. باید له دې کار څخه ډډه وشي؛

— پخپله ځیني افغانان دخارجیانو سره یوځای د افغانستان په جنگي تیاتر کې نړیوال سراسري نظامي انقطاب ته لمن وهي او نړۍ غیر مسئولانه ددریم نړیوال ذروي جنگ یعنی د قطعي نابودی خواته کشوي او په پایلو یې سترگي پټوي؛

— په افغانانو هر ډول ناوړه مجبوري گذرا حالتونه راتلای شي، خو په نهایت کې برې تل دا افغانانو په نصیب وو، لکن ځیني بې احساسه بیگانه پرست افغانان د افغان ملت د دغه مجبوري حالتونو په دلیل د پښتنو د قومي وحدت په مسئله د بطلان کرښه کارې او دهغې تر شا ځیني تخیلي عظمت منښانه خوبونه ویني؛

— نن چې په افغانستان کې د ملگرو ملتونو په مشرۍ د

کښینېږدي، ملي، قومي او فردي مسایل به هم هیڅکله د حل لار ونه مومي. افغانستان یواځیني هیواد ندي چې هلته قومي اکثریت او اقلیتونه وجود لري، په نورو هیوادونو کې دغه تعداد له سلگونو څخه هم اوږي. معتبره خبره داده چې «که غر لوي دي په سرئي لار شته» نو د ملي، قومي او فردي ټولنيزو مسایلو او قضایاوو د سولئیزو دموکراتیک حل لپاره هم ملي او بین المللي منل شوي قوانین، اصول او بشري موضوعه نورماتیفونه موجود دي، پدې شرط چې اکثریت، اقلیت او فرد یو تر بله سره واقعینانه او شرافتمدانه دغه قوانینو او اصولو ته غاړه کښیږدي. په غیر صورت کې به، په ملک کې شخړه او د پردیو ملکونو لاسوهني دوام ولري.

میوند د پاچا هې په تخت کښیناست او په لومړیو شیبو کې ئې درې پښتني تور سري په میوند جاده کې بي پته غغلولي، وئې ویل «کجا است پښتونها که از پیش ما خلاص شان کنند»؛ همداسې کله چې دوستم د شمالي ټلوالې سره په اتحاد کې لا د قدرت څښتن شو، ما پخپله د رادیو څخه او وریدل «دوران پښتونها گذشت، حالا قدرت در دست ما میباشد» او کله چې البته کوم متولي به خپلې اشتباهه ته متوجه کړي وو، په سبا ئې د همغې رادیو څخه وویل چې «مصونیت اقلیتها در تحت حاکمیت اکثریت تأمین شده میتواند» او همدا مسئله د دموکراسۍ منل شوي بین المللي اصل هم گڼل کېږي. یا کله چې روسانو افغانستان اشغال کړ او د کارمل ډله په قدرت کې وه ډاکټري اناهیټا راتېزاد په تاجکستان کې د خپل سفر په وخت کې ویلي وؤ «برادران تاجک! کمک کنید به کشوریکه حالا توسط تاجکها حکومت میشود و اختیار آن از پښتونها گرفته شده است». دا ډول بي مسؤلیته اظهارات ځیني کسانو چې د روسانو په موجودیت کې په قدرت کې وو او یا اوس چې په اصطلاح د بین المللي سوله ساتي ځواکونو په حضور کې د واک په گدی ناست دي همیشه کوي او هیڅکله د اولس او وطن سود او زیان په نظر کې نه نیسي او نه خپلو تاریخي مسؤلیتونو ته متوجه کېږي. ځیني ډلي ټپلي هم په ناروا او غیر مسؤله د اشخاصو او افرادو په ملاتړ کې راپاڅیږي او هیڅکله ئې بدو پایلو ته نه متوجه کېږي.

تر څو چې په افغانستان کې اکثریت او اقلیت د ملي وحدت په ځنځیر کې خپل موقف، موضع، رسالت او مسؤلیت، خپل حق او د بل حق تشخیص او ونه مني او غاړه ورته

،خولو، زیار او زحمت جوړشوي دي داخل او د بنسار د عدل او انصاف دروازي همغسې تړلې پاتې او د ظلم او فساد بازار گرم او سپي د پخوا په څیر په وینو او آسونو په هډوکو تغذیه کیږي. داسې فکر کیده چې او باما به د همغه افسانوي ناجي په څیر د بنسار د عدل او انصاف تړلې دروازي بیرته او د ظلم او فساد دروازي به وتړي او د بنساریانو لپاره به د ادم خوری او مردار خوری په ځای د مناسبي او متناسبي حلالی روزی او خوړو بندو بست وکړي. نه دا چې تاریخي ناجي تاریخي «سپر تا کوس» په دار وځړوي!

په هر صورت د او باما تصمیم په او باما پورې اړه لري، خو افغان اولس خپل تصمیم باید پخپله ونیسي او د تاریخي واقعیت په حیث لکه چې پلرونو او نیکونو یې هیڅکله په خپله خاوره کې پردې زور او واک ندې منلې او نن هم جنگ او زور د افغانانو د غمیزي د حل لارنده، افغانان باید پخپله په خپل ملک کې د افغاني دود سره سم سمون راوړي. که چیرې په زور کلي کیدلې نو نږدې په تیرو دري سلیزو، دري لسیزو او یاد موجوده ځاین او فاسد دولت په اوه کلنه دوره کې به لا اقل ددې کار عاملینو ته به د نننیو ناامیدو پر ځای یو څه امید واری پیدا شوې وې او شکایتونه به یې تر اسمانه نه رسیدې او نه به یې له هرې ورځې څخه بلې ته له سخت څخه سخت ترینی سترتیژي او تاکتیکونه غوره کولې او نه به یې د نسل کشۍ نیولې. افغانانو د تاریخ په اوږدو کې یو وار نه دې بلکه په وار وار یې له دې څخه ډیر ناروا او سخت حوادث ځغملې او ځاللي دي. په کار دا وو چې ددغه تاریخي درسونو څخه یې لازمی نتیجه گیری کړې او دوباره پرې دغه حوادث نه وې راگرځېدلي

هره سیاسي قضیه د حل ټاکلې لار لري! جنگ او زور د افغانانو د غمیزي د حل لارنده!

په پخوانیو افسانو کې به ویل کیدل، ټولو تور زرو او دیو صفتنه انسانانو چې هدف به یې شخصي گټې، ظلم، ناروا او دخپلو خلکو زورول وو، نو بنساري او عامه نظم به دا ډول وو چې د سپو مخې ته به واښه او د آسونو مخې ته به هډوکي پراته وو، د عدل او انصاف دروازي به تړلې او د ظلم او فساد دروازي به خلاصې وې او هره معامله او سودا به ددغه دود او دستور له مخې کیدله ترڅو هر څوک وزوروي او وازروي. کله به چې کوم ناجي، د خیر بنسگنې او عدل او انصاف پلوي انسان دغه د ظلم او ناروا بنسار ته د نظام د سمون په خاطر داخلیده، لومړې کار به یې دا وو چې ټولې د عدل او انصاف تړلې دروازي خلاصې او د ظلم او ناروا خلاصې دروازي وتړي او د سپو له مخې واښه د آسونو او د آسونو له مخې هډوکي د سپو مخې ته واچوي.

او باما په ټولو عیني او ذهني امکاناتو او شرایطو سره نن دغه بنسار ته چې ټول بنیادونه یې د پلرونو او نیکونو په وینو

کې اچولې دې او پدې ډول کړو وړو سره که دوی بلا خوشې هم کړي، بلا به هیڅکله د دوی گریوان خوشې نکړي. ځکه چې:

— نړیوالې ټولنې ونه کولې شول په افغانستان کې د خپل اوه کلن حضور په موده کې ابتدایي ترین شکل د نظام جوړ کړې شي، ځکه چې پداسې شرایطو سره د نظام جوړول ناشونې کار گڼل کیږي او د نظام په عدم موجودیت کې نور ټول فعالیتونه د صفر سره د ضرب په مفهوم دي؛

— د جورج ډبلیو بوش د نابکاره ټیم د ناقص تصمیم په نتیجه کې، د ټولنیز ترکیب له مخې د بن دې بنیاده او بې مفهومه ناقص کنفرانس د ناقصو پریکړو په نتیجه کې په افغانستان کې نظام جوړونه په پردو پورې تړلو عناصرو، د بشر د حقوقو ناقصینو، جنگي مجرمینو، د چور او چپاول عاملینو، بې سواده او بې کفایته جنگسالارانو او اشخاصو او دیته ورته کسانو ته وسپارل شوه چې نه یواځې د نظام د جوړولو جوگه ندي بلکه د نظام جوړیدل د هغوی د قطعي زوال او مرگ په معنا دي.

— نړیواله ټولنه چې نړیوال رسالتونه او مسئولیتونه په غاړه لري او د نړیوال عامه نظم او ادارې مدعي ده، څه ډول پداسې رسوايي لکه د افغانستان په قضیه کې ځان بې اعتباره کولې شي؟ دوی چې په یوه کوچني هیواد کې د نظام په ټینګیدو کې پاتې راغلل د نړیوال نظم اعتماد پرې څه ډول کیدلې شي؟

— امریکا یو قطبي نړیوال قدرت دې، په اوله قدمه کې خپل پراخ بنسټه پایدار نظام ته ضرورت لري، ترڅو د نړیوال نظام د نظم رسالت او مسئولیت په غاړه واخستلې شي. کله

خو که داسې شوي وای دا د هریرغلگر شونډک به چاپه خاورو پورې سولولې او دهرې امپراطورۍ د ظلم او ناروا لمن به چاد مظلومانو له خاورې او سرونو ټولولې. هغه وخت به هم لیري نه وي چې د نړیوال امپریالیزم، نړیوالې مافیا، نړیوال تروریسم، نړیوالو ناامنو، لجام گسټګۍ او بې بندو باریو واګي دا وار هم د افغانانو په فداکاری او همت د ابد لپاره د عدل او انصاف په واک کې پریووځي او یو ځل بیا افغانان د نړیوالو لپاره د ازادۍ، بشر دوستۍ، انساني منلي ذات البیني دود او دستور سمبول، سرمشق او مایه د مباحاتو وگرځي.

نن په افغانستان کې د نړیوال نظم ناظمین، د بشر د حقوقو د احقاق مدعیان، د نړیوال قضاوت حکمان، د جهاني سوسیال دموکراتیزم علمبرداران، د سراسري بشري عدل او انصاف تأمینونکي، په یویشمي پیړۍ کې د علم او تخنیک په خارق العاده امکاناتو او د نړیوال گلوبالیزم په هراړخیزو مناسباتو او شرایطو کې د نړیوال حکومت او دولت معماران، او همداسې د نورو سلو او زرو القابو سره د غم ځپلي اولس ټاټوبي افغانستان کې په سل او زر د بیا ابادونې، سولې او امنیت د تأمین د تعهداتو سره چې حکمي حضور لري او د خپل کامل او مطلق العنان واک په ۷ کلنه دوره کې د هغوی په خپل قول نه یواځې چې یوه کوچنۍ مسئله نده حل شوې، بې شمیره نیمګړتیاوو، بد بختیو او پرابلمونو د اولس د تباهی لپاره خولې وازي کړيدي او ټول نړیوال په ټولو امکاناتو سره د هغې په مقابل کې پرته له بې وسۍ، ناکامۍ او تسلیمۍ بل هیڅ بدیل او چانس نلري! دا قانونمنده پایله او مقضي جبر دې چې نړیوالې ټولنې پخپله په شعوري ډول ورسره ځان په جوال

چې د افغانستان غوندي کوچنيو او غريبو ملکونوکې د نظم د ايجادولو او ساتلو څخه عاجز او سي او يا په دغه غريبو او بد بخته ملکونو کې دوی دا ډولبي شرمانه د خپلو شخصي گټو او منفعت لپاره ځانونه شرموي او يواځې د خپلو منفعتي ساحو په لټه کې وي، د نړيوال دولت او حکومت د تعمير او د نړيوال گلوباليزم پروگرامونه او وعدي هم پرته د خود غرضانه دسيسو او تزوير څخه بل څه ندي. لوی او عامه دخير بنسټگنې پروگرامونه د ائتليتاريسټي حرص او آز په ځای د خدای د انساني خلافت سره متناسب او مطابق دلويي رواداری، عدل او انصاف عقيدې او عمل ته ضرورت لري. نن شرایط دومره گلوبال او دينامیک شويدي چې پخپله د حوادثو عاملين او مجرمين د خپلو حوادثو دشعاع په محيط کې به پخپله گير راځي او د خلاصون چاره ترې نه شي لرلې. نو ايا دغه ډول اعمال پرته له جهالت څخه کوم بل منطق لري؟

د او باما نوې ستراتيژي د افغانانو لپاره زړه په زړه پاتې شوه؟

د بوش د نابکاره ټيم په غمجنو دورو کې چې نړيوال يي يو پرېل باندي د بې اعتمادۍ، کرکې او نفرت فضاء ته راکش، مرگ، غم او درد يي دهر کور ميلمه او ټول جهان يي د داسې مالي بحران سره مخامخ کړ چې په تاريخ کې يي ساري ندي ليدل شوي، نړيوال سراسري شديد عکس العملونه او اعتراضات او په همدغه زماني مقطع کې د امریکې د جمهوري رياست په ټولټاکنو کې د او باما څخه د امریکايي ټولني د مختلفو اقشارو قاطعانه ملاتړ په ننی يو قطبي نړۍ کې نړيوالو ته د دې زيرې ورکاوه چې نړيوال امپرياليسټي نظام نور د ژوند حق له لاسه ورکړې او حتماً به د نوي عصر د علمي- تخنيکي انکشافاتو او دبشري متقابلو حقوقو او وجايبو سره سم د ټول بشريت لپاره د منلو وړ يو نظام جوړوي او د دغه رسالت ناجي به هم د محرومي طبقي نماينده د او باما په څير يو کس وي چې په ارزش يي پوهيږي

جمهور رئيس او باما سره د دې چې په ډيرو ټولنيزو مسايلو او بين المللي پرابلمونو کې لکه د ذروي وسلو تحديدل، د گوانتانامو د زندان تړل، د روسيې او شرق سره په مجموع کې

عملیات به په همدغه وضع الجیش متمرکز وي. لکن او باماد توقع په خلاف پاکستانی دولت ته، خو په حقیقت کې آی اس آی، ته د پنځو کلونو لپاره هر کال یو نیم ملیارد دالر هڅه بڼه کاره مرستې منظوروي، د جاپان په غوندې کې ورته شپږ نیم ملیارد دالر پېشنهادوي او برخلاف د افغانستان لپاره ۴۰۰۰+۱۷۰۰۰ په ټولو نظامي تجهیزاتو مجهز نظامیان، نظامي وسایل او وسایط، روبات (میخانیکي کمپیوټري سرپښوټي Roboter) او سبا به امبریون (بیولوژیکي مصنوعي انسانان Embryon) وراستول کېږي او د عملیاتو پچه هم د ډیورنډ د تش په نامه کرنې په دواړو خواوو افغانی پښتني غمجنی سیمې په نامه راووتله. څه عجیب تصادف چې دغه ناوړه زړه ستراتیژي ورسره پېږي، پېږي، نه شلیدونکي مختورن اړیکي لري. که په افغانستان کې د دولت او مخالفینو تر منځ تش په نامه جوړ جاړي یواځې د بي شمیره قیوداتو له مخې ممکن گڼل کېږي، د پاکستان دولت لپاره دغه مساعدتونه مصلحتاً بې قیدو شرطه برابرېږي. هغه ستراتیژي چې انگریزي امپریالیزم د خونورو جریره نماوو سره چي موقعیت یې په نقشه کې په ذره بین سره نه لیدل کېږي، خو پېږي د مخه د اسیا، امریکا، افریقا او استرالیا د لویو وچو داستعمار او استثمار لپاره غوره کړې وه او تر نن ورځې پورې یې نوموړي هیوادونه په مختلفو ډولونو له یوې ورځې څخه بلې ته لاپه زیاته کچه استثماروي او د گلوبالیزم په دوران کې یې سوپر گلوبال ابعاد پیدا کړي دي، نن هم د انگریز، دهغه ناخلفه خلف او د پاکستان د بي تاریخه زیږندې بقاء د انعطاف په یوه نقطه کې تقاطع پیدا کړي او او باماد خپلې نوې ستراتیژي په عوض همدغه ستراتیژي زړه په زړه د افغانانو د اذلي سرنوشت په حیث عملي کول غواړي. څه ډول او باماد په یوه خوله د افغانانو سره هم دښمني او

په مناسباتو له سره غور کول، د اسلامي نړۍ سره دښمني پرځای د نسبي د روغې جوړې لار خپلول، د شخصي او خصوصي زندانونو له منځه وړل او ځینې نورو مناسباتو کې چپ لورته شني اشارې ورکړې، خو په افغانستان کې د بگرام، قندهار او نورو شخصي زندانونو په هکله یې چوپتیا اختیار کړه او د افغانانو په قضیه کې د او باماد نوې ستراتیژي زړه په زړه پاتې او د قاطعانه نظامي عمل سره چراغونه یې بل پرېښودل. د افغانانو لپاره دا کومه د تعجب وړ خبره نه وه. ځکه، کله چې امریکایي حکمرانانو لپاره افغانان د مبهاتو او ویار شمله وه او دوی ته یې د کمونیزم داژدها څخه نجات ورکړ، چې شپه او ورځ یې ترې آرام خوب نه درلود، د ژنیو د معاهدې دیواځیني مسئول حکم په حیث کله چې روسانو او شمالي ټلوالې په افغانستان کې دیوه ملي دولت د جوړیدو په مقابل کې کودتا وکړه، امریکایانو نه یواځې د افغان اولس ننگه ونه کړه، بلکه په ټیټو سترگو یې وویل «مونږ د افغانانو په کورنیو چارو کې لاسوهنه نه کوو» او په راتلونکې کې یو ځل بیا په خپل سترگتوب د افغان اولس په مقابل کې د نوموړې کودتا په ننگه ودریدل. نپوهیږم او س چا اجازه ورکړې چې په افغانستان کې لاس وهنه او وړانونه کوي او په لسگونو زره نظامیان او ملکیان یې بې پوښتنې او بې پاسپورته، نه یواځې د افغانستان خاورې ته داخل، بلکه په توره د خلکو په کورونو ورننوځي او سر، مال او ناموس یې لوټوي؟ د تعجب وړ خبره داده چې او باماد په داسې وخت کې په افغانستان کې د قاطعانه او بلکه بیرحمانه نظامي عملیاتو غږ پورته کوي چې د او باماد دولتي او استخباراتي مسئولینو د افغانستان د دولت ټولې پخوانۍ خبرې تأیید کړې چې د القاعدې او تروریزم جرړې په پاکستان او بالخصوص په پنجاب او سند کې ښخې دي او راتلونکي

اهداف نشي تعقیبیدلې او منطقي دانسانانو او نورو ټولو ژوندیو موجوداتو سره یو ځای له منځه وړل کیږي. مشروع ستراتیژی، زور، ظلم او ناروا ته ضرورت نلري او د بین المللي منل شوو اصولو له مخې یې باید هر څوک ومني. اسرائیل په فلسطین کې فلسطینیان اول له منځه وړي او وروسته یې په تور لست کې نیول کیږي. دلته هم کوچنیان، بنځې، سپین گيږي او بسته فامیلونه له منځه وړل کیږي او وروسته تر دوه کلن ماشومه پوري پرې د القاعدې ټاپه وهل کیږي. پخپله امریکایي مقامات پدې قانع دي چې القاعده په سند، پنجاب او عربو کې ناست دي او یا همدغه پاکستاني الاصله او عربي الاصله کسان چې په امریکا او اروپا کې استوگنه لري او د دغه ملکونو تبعه گڼل کیږي، دهشت گرانه اعمال سرته رسوي. که پښتانه جنگیږي د خپلې عقیدې، دین او خپلې خاورې په خاطر به جنگیږي. د عقیدې تقدس او د ټاټوبي ساتنه د هر انسان حق او د ملگرو ملتونو په منشور کې تسجیل او ټولو هیوادونو په اتفاق دا خبره منلې ده. په دغه ډول اظهر المن الشمس رسوا سیاسي لوبو کې باید او باماد لوی جهاني مونیولار طاقت په نماینده گۍ ځان بنکيل نه کړي، او که غواړي په دغه چارو کې مداخله وکړي، باید د حل عادلانه لار یې ولټوي. که د غیر عادلانه لارو د دغه قضي حل ممکن وي، تر اوسه پورې به سرته رسیدلې وي.

د جورج ډبلیو بوش په اته کلنه دوره کې د هغه رسوا او په جاني جرمونو تورن او محکوم ټیم د ټولې نړۍ په کچه د بنمن قوتونه یو تر بله سره د دوئیل «تن په تن جگړې» په پوله ودرول او د مرگ قاصد هره ورځ د هر کور دروازه ټکوي او نړیوال یې د

هم دوستي کولې شي؟ څه ډول او بامادوه هندواني په یوه لاس کې نیولې شي؟ څه ډول او باماد په دوه جالو ودریدلې او خپله پایداري ساتلې شي؟ څه ډول او باماد کولې شي د افغانستان سره د بنمنۍ په ډگر کې هم خپل حضور او هم د افغانستان او پاکستان متقابل دوستانه اړیکې وساتلې شي؟ دا به تاریخ ثابت کړي!

د افغانانو سره د بنمنۍ پایلې معلومې دي. څومره چې افغانان په دوستۍ کې ډیر بنه او رښتیني دوستان گڼل کیږي، په د بنمنۍ کې ترې هم بل سخت سره د بنمن نه شي پیدا کیدلې. او باماد پداسې مساعدو عیني او ذهني شرایطو کې سیاست په تغیر قدم ایښي چې د هر سالم افق په لور د قدم اخستلو امکان لري او همدغه د ننني عصر مقضي با القوه او با الفعل حکم گڼل کیږي، نپوهیږم ولې یو ځل بیا او باماد داسې ناکامې ستراتیژۍ د از میښت هڅه کوي چې تاریخ په ذوال محکومه کړي او دهغې ظهور اصلاً قانوني او حقوقي مشروعیت نلري. دغه ډول د بارو تو زیرمې چې د جهان په مختلفو نقاطو کې ذخیره شوي او په هره جرقه بین المللي د بنمنۍ او کرکچ رامنځته کولې شي، باید دنړۍ له مخ څخه نابود او دامریکي د نوي دموکرات دولت ستراتیژي نباید په تاریخي لحاظ د ډول محکومو ستراتیژیو سره سمون ولري. نن چې د ډیورنډ د تش په نامه کرښې دواړو خواوو ته د پاکستان د بقاء په خاطر دانگریز زړه ستراتیژي له لیرې څخه د بې پیلوټه الوتکو (رهبري شوي بمونو)، راکټونو، توپونو او له لوړې ارتفاع څخه له B-52 څخه کور کورانه بمونو په زور عملي کیږي، پخپله د دغه ستراتیژۍ د تاریخي محکومیت په معنا دي. په نظامي ادبیاتو کې د یته نسل کشي وایي، ځکه چې پداسې مواردو کې مشخص

د حرکت خپرونې "پنځمه کلیزه"

د افغانستان، افغان اولس، افغانیت او پښتونولۍ سره زما
مناسبت، لکه د حرکت دمفهوم سره، د ځانگړي مستعار نوم، د
خپرونې د نوم او د علمي تیزس د نوم په حیث درې اړخیزه، د بل
هر ارزش څخه با ارزشه او د دغه ارزشونو په وړاندې زما دریز
یواځې دهغه شاعر په قول چې وايي:

چې زما د بڼې اغزي ته کاره گوري

وايم اور شوي د هغه په گلستان

به همیشه یو شان پاتې وي. پنځه کاله دمخه ما د خصوصي
مطبوعاتې فعالیت په پیل سره خپل دغه دریز هیواد، خلکو
، خپل علمي تیزس او د نړیوالو ذات البیني مناسباتو په باره کې
په لنډ ډول داسې فورمولبندي او دخپلې خپرونې له لارې مې د
نړیوالو تراکاهي او پوهاوي رسولې وو.

حرکت د یوې خپرونې نوم دې چې دمطبوعاتې نړۍ په ورشو
نوي قدم ږدي. دغه نوم که پرون د شخصي یا کورني تخلص، نن
د خپرونې دنوم او سبا ته به د پوهانو په شریکه هڅه په نوي
فلسفي فکري محور، نوي علمي څیړنیز متود او یا نوي فلسفي
مکتب بدلیږي، په ټولو حالاتو کې د دغه فلسفي - فزیکي

طاعت فرسا فزیکي او روحي فشار لاندې د لیونتوب تر پولې
رسولي دي. کوم ټیم چې په افغانستان کې، د جورج بوش په
دوره کې د واک په گدی کېښودل شوي، هر کس یې په جنگي
جرمونو، د بشر له حقوقو څخه په سر غرونه، د مخدره موادو
په کرکيله او قاچاق، اختلاس، رشوت، غصب، غبن،
اختطاف او بې شمیره نورو وړانکارو مجرم او متهم گڼل کیږي
بوش غوښتل د هغوی په واسطه په افغانستان کې ټولنیز
، حقوقي او قانوني نظام جوړ کړي، چې اصلاً باید پخپله
د حاکمانو په سرکوب تمام شوي وای. ځکه خو نه یواځې دغه
نظام جوړ نه شو بلکه په لسگونو ملیارده ډالر چې د افغانستان
سره مرستې شوي، د خارجي او افغاني ټیمونو تر منځ درغل
شوي او نن یې یواځې یو پر بل باندې پوچ تهمتونه او دعوي
پاتې دي. داسې معلومیږي چې دا ولسمشرۍ د ټولټاکنو په
درشل کې د بارک اوباما حکومت د دغه ستري فاجعې سره په
بې حوصله گۍ او سطحې برخورد کوي او د دغه ټیم د بې
شمیره کسانو له جملې څخه چې یو ځل بیا په تقسیم د نعماتو،
لکه د مچانو په مردارۍ راټول شوي، په پټو سترگو یو تن په
اصطلاح دا ولسمشر په حیث وټاکي. دا به د افغان اولس په حق
کې د اوباما (د امریکې د عملي سوسیال دموکراتیزم
علمبرداري او دبشر د حقوقو حافظې ټولني) داسې نه
بخښونکې گناه وي چې پخپل عمر کې به یې تلافی نه کړې
شي!

همغومره متنوع، متفاوت، رنگارنگ او متغیر دې لکه خومره چې حرکتونه متنوع، متفاوت، رنگارنگ او متغیر دي. دا جهان همغومره ابدی دې لکه خوره چې حرکت ابدی دې. لوی خدای دخپل لوی علم دعامې قانونمندی. له مخې دلوی جهان او حرکت متقابل ابدیت او موجودیت یو تریله سره لازمی ابدی علت او معلول، قایم با الذات او خلل ناپذیر گرځولې او یواځې د قضاء او قدر دلوی علم د جبر او اختیار له مخې په کې تغیر او تصرف ممکن گڼل کیدې شي.

پدې ورستیو وختونو کې په افغانستان اود هیواد له پولو څخه بیرون ډیرې خپروني خپریږي. هغه څوک چې په ایماندارۍ سره دغه کار سرته رسوي او هدف یې ټولنیز خدمت اوسې، مونږ یې هرکلی کوو. د دغه خپرونو په سرخطونو کې معمولا ډېرې کسان خپله خپرونه، مجله، اخبار او داسې نور بې طرفه، ازاده، مستقل، ملي، اسلامي او داسې نورو نومونو باندې نوموي. زما په نظر، هریو نوم چې چا پرې خپله خپرونه، ټولنه، حزب، اخبار، سازمان او حتا خپل ځان نومولې، په هره یوه نومونه کې مشخص طرف، دریز، مرام، او هدف وجود لري. زه نه پوهیږم چې څه ډول مونږ د دغه څرگندو مفاهیمو تر شا اگاهانه، ناخود اگاه او یا تجاهل العارفانه خپل ځانونه، اهداف او یا خپل پاک او ناپاک ارمانونه پټوو؟ حال دا چې دغه ډول د مفاهیمو تحریفاتو، بدعتونو او نورو لکه اتنر ناسیونالیزم او استعمار د تورې پردې تر شا چې غربي نړۍ خپل امپریالیستي ناولي ارمانونه تر نن ورځې غواړي پټ وساتي، یا هتلر د ناسیونال سوسیالیزم، شوروي اتحاد د سوسیالیزم او کمونیزم او ځینې نور د پاکو دیني عقایدو اسلامیزم، بودیزم

مقولې لوی جهاني تکوینی ماهیت تل په نظر کې وو او اوس هم پدې عقیده یم چې حرکت د نوي فلسفي طرز تفکر نوم دې چې ټولې پدیدې او واقعیتونه یواځې د علمي منطق، استدلال او مناسبتونو له مخې، پرته له ذهنیگریو، په پوره امانت داری. سره څیرې او د تل لپاره په علمي اصولو او قوانینو باور لري او ورته وفاداره پاتې کیږي.

دا نومونه به هیڅکله شخصي ځانگړې اړه ونلري او ویار به یې دهغه چا په نصب وي چې پدې لار کې زیات زیار وگالي، زیاتې بریاوې ترلاسه کړي او د دغه نوي فلسفي طرز تفکر د قوانینو او مقولود فورمول بند یو په سیستماتیک تشکل اودیوه نوي فلسفي مکتب دارگانیک علمي جوړښت په رامنځته کولو کې پایدار او چټک قدمونه واخلي. خوزما په عقیده دغه ډول پدیدې به همیشه د عصر او زمان د جمعي شعور مظهر او د حی علی الفلاح پیغمه وي چې یوه تاریخي مرحله په بله اړوي، د اولسونو د قیوداتو کړۍ ماتوي، نوې ساه، نوې تحرک او نوي ازادي گاني وربښي، نو ځکه یې ویار او گټي هم جمعي او شریکي وي.

دا خپرونه چې ټول سیاسي، ټولنیز او اقتصادي مسایل به په عام ډول علماً څیرې خو په خاص ډول به دنوي فلسفي فکري نظر او لار تعقیبوي، نو ځکه یې د «**حرکت**» په نامه نوموؤ. حرکت په عالم الاسباب کې د خدای دلوی علم دعامې قانونمندی او دهغې د ټولو خصوصي حالتونو په پروسه کې د ټولو پدیدو د ظهور او متقابلو اړونده مناسباتو د علت او معلول مسبب گڼل کیږي. دلوی جهان موجود دې ځکه چې متحرک دې او متحرک دې ځکه چې موجود دې. دا جهان

یې د جبر او زور استعمال روانه بولو او یواځې د «وما علینا الا لبلاغ» اصل او حکم ته معتقد یو. خو هغه څوک چې په ناروا او سپین سترگتوب سره تروریزم، بنیاد ګرایي او یا بل هر ډول خرافات د اسلام په نوم پورې تړي او پدې بهانه خپل ناروا سیاسي اهداف عملي کول غواړي، زموږ لپاره هیڅکله د منلو وړنډي او پدې باره کې سپیناوي خپله ملي او اسلامي دنده بولو.

زمونږ افغانستان د ټولو افغانانو ګډ کور بولو او کومې دښمنۍ او بې اتفاقی چې دمغرضو هیوادونو او دهغوی دلا سپوڅو لخوا دورونو قومونو ترمنځ ایجاد شوي، له منځه وړلو او دوروری د باوري فضاء درامنځته کولو لپاره به هڅه کوو. مونږ پدې کلک باور لرو چې د افغان اولس خوشبختي، پرمختګ او پایښت په ملي وحدت کې دي، افغانستان یوشان د ټولو افغانانو ګډ کور دي. هغه به دسترګو دکسي په څیر د بین الافغاني او بین المللي منل شوو اصولو او قوانینو له مخې په پوره ایماندارۍ او تقوا سره ساتو.

مونږ د ګاونډي، اسلامي او دنړۍ د ټولو هیوادونو سره د بین المللي قوانینو او اصولو سره سم سیال مناسبات او دوستي غواړو او په دغه اصولو پا بندي خپله ملي، اسلامي او بین المللي مسئولیت او د پښ ګڼو او د متقابل لوري څخه هم همدغه ډول تقاضا لرو.

مونږ په بین المللي منل شوو قوانینو، اصولو، تعهداتو، منشورونو، پریکړو، ... باندي د ټولو لویو او وړو هیوادونو یو شان پابندي غواړو او د اکار د بین المللي نیکو اړیکو، د تروریزم له منځه وړلو او نړیوالې سولې د تأمین عمده او اساسي اصل او

عیسویت، یهودیت او نورو څخه هم غواړي ناوړه استفاده وکړي، د پاکو او مقدسو ارمانونو څخه د دغه ډول غولوونکو هڅو او ناوړه ګټې اخیستنې لاپخوا رسوا شوي او حتا په ګرم بازار کې نور چلش نه لري.

مونږ ټولې دغه ډول پدیدي نسبي ګڼو، نو ځکه له لومړۍ ورځې څخه وایو چې مونږ هیڅکله بې طرفه نه یو. مونږ ټاکلې او مشخص هدف، طرف او ارمان لرو. زموږ طرف له هر څه دمخه زموږ ګران هیواد افغانستان، افغان اولس، دهغوی، ملي ګټې، منلي رسوم، عنعنات، عقاید او مقدسات او وروسته له هغې بین المللي او عام انساني تعلقات او تعهدات دي چې په پوره ایماندارۍ به یې پلوي او دفاع کوو او نور به هم دې کار ته اړ باسو.

د ازادۍ، استقلال او ملي موقف په باره کې زموږ نظر دادې چې د قضاء او قدر د عام قانون له مخې مطلق مختار او مطلق مجبور وجود نلري او هر اولس، هر دولت او هر څوک پرته له امتیاز څخه مجبور او مکلف دي یو شان بین المللي عامه نظم، منل شويو تعهداتو، قوانینو او نور ماتیفونو ته غاړه کښیږدي. د سر غړونو په صورت کې به زموږ دریز د همیش لپاره متقابل وي.

د ملي او بین المللي تناسب په سیالی کې به زموږ موضوع ګیري د تل لپاره د بین المللي اصولو او قوانینو په نظر کې نیولو سره سره د ملي موقف څخه د کلکې دفاع په طرف وي.

اسلام زموږ د افغانانو او دیوه ملیارد څخه زیاتو مسلمانانو برحق دین دي. مونږ د اسلام په مقدس دین پا بند او کلک معتقد یو. د نورو ادیانو د پلویانو درناوي کوو، په مقابل کې

لاسته راوړنې خپل شخصي مال او متاع او یا په ځان او یا بل شخص پورې وتړي. نو په هغه صورت کې چې علم ټولنیزه او لاسته راوړنه اوسې او یواځې په ټولنیز مشترک ملاتړ او عمل تر سره او یواځې همدغه ټولنیز مشترک ملاتړ او عمل یې لازمي او کافي شرط گڼل کېږي، نو تعصب او تنگنظري ورسره په کوم دلیل ممکنه ده؟ د علم سره بد د ځان سره بد او ښه یې د ځان سره ښه دي.

کوم آزمایش او کومه جفا چې د افغانستان په جنگي تیاتر کې د افغان اولس سره نژدې دیرش کاله د نړیوالي او داخلي افغاني مافیالخوا د ټولو منل شوو قوانینو او نورمونو په خلاف دوام لري، هیڅ توجیه او دلیل ورته وجود نلري او نه بهي گناه او بهي دفاع افغان اولس ددې سزاوار گڼل کېږي. په افغانستان کې اوسنی وضعه او حالت د جنوسايد او نسل کشۍ څخه پرته په بل ډول نشي تعريفيدلي. تر اوسه پورې ډیر په جنگي جرمونو تورن جنگسالاران د افغانستان په جنگي تیاتر کې وازمايل شول، خو وضعه له یوې ورځې څخه بلې ته بدترېږي او دا ځکه چې د وضعې ښه کول د هغوی هدف نه دي. انگریزانو د خپلو پخوانیو ناوړه اعمالو د ناوړه پایلو تجربو څخه لیکلي چې: افغانستان ته د لښکرو ننوتل اسان کار دي، مشکل یې ساتل او له هغې څخه بد تر یې وتل دي. په برطانوي لښکرو بیا هغه پخواني قیامت راغلي دي. مونږ همغسې چې د افغانانو د مرگ ژوبلې پلوي نه یو، د بهرنيانو مرگ ژوبله هم نه غواړو. معلومېږي چې بهرنيانو په افغانستان کې د لښکرو خولا څه چې د قرارگاهو د ساتنې استعداد او توان له لاسه ورکړي دي، نو ځکه یې د قوماندې د گرځنده

یواځینې ضامن

بولو. نړیوال منل شوي قوانین، اصول او نور ماتیفونه چې په نړۍ کې د ټولنیز عدالت، نړیوالي سراسري سولې او په سوله کې د ټولو نړیوالو د یوشان سولیزو گډ ژوند او د ټولو افرادو مساوي متقابل حقوق او وجایب تأمینوي، منل او ملاتړ یې د هر اولس او هر چا لپاره یو شان حتمي او ضروري گڼو.

پنځه کاله پوره مونږ د خپلو هیواد والو او دوستانو د بې غرضه او بیثباتیبه مرستو په ملاتړ دغه ارمان په پوره رښتینولۍ او امانتداری سره روزلې او پاللې او لدې وروسته هم زمونږ دغه عزم او نیت نه ماتیدونکې او خلل ناپذیره دي. زه د خپلو دغو دوستانو او هیواد والو د نیکو مشورو او ملاتړ څخه د زړه له کومې مننه کوم.

کوم شې چې ما ډیر زوروي، هغه په علمي سفر کې زما یوازیتوب دي. شک نشته دغه ډول علمي سفرونه معمولاً یواځي وي. خود اهیڅکله ددې معنا نلري چې څوک دي، د ملي، قومي، ژبني، مذهبي او نورو تعصباتو او تنگنظری له مخې، د علم څخه د کرکي دلایل ولټوي. زه دیوه افغان په حیث د علم او قانونمندی نه خبري کوم، زه مدعي نه یم چې ټولي خبري می رښتیا دي، زه غواړم ستاسي انتقادونه واورم، ماله لغزشونو او ښوئیدو څخه وژغوری، لا اقل یوه د حق خبره اظهار کړي، له ما سره هر څوک هر نیت او تعصب لرلي شي، خو د علم سره تعصب لرل بې معنا او بې مفهومه ځکه دي چې علم قضا، دیتر منیزم او جبر دي، او د جبر د تعمیم مخنیوي هیڅوک نه شي کولی. د بلې خوا علم ټولنیزه پدیده او او هیڅوک حق نه علمي

هوایي محلاتو لپاره «اواکس» الوتکي استخدام کړي دي. افغانان زور نه مني، یواځې ښه نیت مني. راشی ټول خپل ښه نیتونه ددغه ستونځي د حل لپاره سره یو کړو. په غیر صورت کې به یې پایلي لکه دتل په څیروي. د بلې خوا په افغانستان کې ستاسې ننني د نسل کشی او غیر انساني د جنوساید پروگرامونه، چې تاسې یې د خپلو خلکو څخه په هزار نېرنگ او فریب پټ ساتی، لکه څرنگه چې نړیوالو ته رسوا یاست، خپلو خلکو ته به هم رسوا شی.

دموکراسي او انتخابات

څه واده به دهغي خواري دختر وي
چي نکريزي خپلي ويني دځيگروي

سره ددې چې دموکراسي او انتخابات لازم و ملزوم او انتخابات ددموکراسۍ لپاره لازمي شرط گڼل کېږي، خو په ننیو نړیوالو سرمايداري مناسباتو کې یواځې انتخابات دي چې دموکراسي یې دسرمايي په بې مفهومه بېروکراسۍ او د حاکمې طبقې په دیکتاتوری اړولي ده.

د قانون، سیاست، حقوقو، ټولنپوهني، ټولنيز عدالت، سولي، دموکراسۍ او ټولنيز سوکاله ژوند پوهانو، پلویانو او مبارزينو پدې خبره اړو فکر ندې کړې، کله چې دحکومت دبقاء عامل او وسیله (لکه چې د لغوي او اصطلاحی معنا او مفهوم څخه یې واضح او څرگنده ده)، تحکم، برلاسي، واک، اقتدار، پولیس، اردو او جاسوسي سازمانونه اوسي، څه ډول ددموکراسۍ په عامل او ضامن بدليدلې شي؟ دموکراسي او حکومت دوه متضادي ديالکتیکي پديدي دي چې یو بل نفي کوي او سرمایه د حکومت دتحکم نابکاره وسیله او عامل گڼل کېږي. پولیس، عسکر، لښکر، چاکر، نوکر، توپ، ټانک، طیاره، اداره، قانون، حقوق، مطبوعات، دموکراتیک

له یوه سړي چې (ادم) او له یوې ښځې چې (حوا) ده او گرځولي یې مونږ تاسې څانگې او قبیلې قبیلې لپاره ددې چې وپیژنئ. یو له بل سره بېشکه چې ډیر مکرم او معزله تاسې څخه په نزد دالله ډیر متقي ادب لرونکې ستاسې دي. بېشکه چې الله تعالی ښه عالم ډیر خبر دار دي.

پوښتنه پیدا کيږي، څوک نن په ټوله نړۍ کې دغه ارزش ته ارزش قایل دي؟ کوم یو له دغه ۴۳ جمهوري ریاست ته له افغاني کاندیدانو څخه د تقوا، کرم او د خلکو په نزد د درناوي او اعتبار خاوندان دي، پرته له دې چې له خارجه وارد شوې، اجنبي ښه خدمت گزاره، وطن او اولس دښمنه اوسې، په سلو، زرو فسادونو، خیانتونو، جنایتونو او د پردو سره د وطن او اولس د سرنوشت په سر معاملگريو په دوسو یو یې ډیپو گان ډک کړي، د پردیو د گټو د ساتلو په خاطر په ښکاره ډانگي گرځوي او دمختلفو استخباراتي سازمانونو په اړیکو لږلو ویاړ کوي.

هو! حکومتونه په حقیقت کې هغه غداران دي چې خپل ټول روا امکاناتو یواځې په ناروا ډول د خپل حاکمیت او اقتدار په لار کې په کار اچوي. نو ځکه زمونږ کاندیدانود خارق العاده بې بنیاده او بې مورده

خد متونولافي لا ختمی نه وي چې سمدستي ولایتونو ته د اولسوالیو لوړولو، د وزارتونو، د جمهوري ریاست دمعاونتونو او نورو امتیازاتو په سر د معاملگريو خوندور اوږده بحثونو دوام پیدا کړي. پدې صورت کې افغان اولس له دغه ډول ټولټاکنو او کاندیدانو څخه د څه ډول خدمت او چا لپاره توقع لرلې شي؟ په افغانستان کې ټول میشت خارجي

نهادونه، بنیادونه، ارگانونه، انستیتوتونه او دیته ورته موسسات چې د حکومت څخه د اولس د نجات ضامن گڼل کيږي د سرمایي خاوندان یې د خپلو سرمایو په قوت په اصطلاح د خپل منتخب حکومت په زور، ددې په عوض چې اولس دغه ټولې ادارې پخپل واک کې ولري، حکومت غصب او په انحرافي شکل یې د اولس پر ضد په ډیر بې رحمانه شکل پکاروي. دموکراسۍ هیڅکله وجود نه درلود او نه به یې ولري او په اصطلاح دموکراتیک استثمار د تاریخ په اوږدو کې د حسابي تصاعد په کچه نه بلکه همیشه دهندسي تصاعد په کچه لوړ تللې دي. هره دموکراسي یعنی د معین ټولنیز-سیاسي نظام او ټاکلي متشکل حکومت دیکتاتورې او دنن ورځي دگلوبالیزم په کچه حاکمې طبقې بي حدو حصر استثمار گڼل کيږي. ننني سیاسي-ټولنیز نظام یعنی ننني نړیوال مونیپولار امپریالیستي حکومت او اقتدار، یعنی نړیواله سرمایداري مافیا او یا په بل عبارت نننۍ سراسري نړیواله کرکه او نفرت، ترور، وحشت، بربریت او یو تر بل وژنه او با الاخره عامه تباهي. ځکه چې سرمایدار ځان او اولاد له لاسه ورکولې شي، خو سرمایه نه.

نابغه عالم او شاعر گل پاچا «الفت» لیکي:

په لښکرو، په عسکرو پهره دار

خزانې خپلې ساتلې شي سرکار

خو د عام نفرت نه ځان ساتلې نشي

په توپونو، په ټانکونو زره دار

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۗ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

ترجمه: اي خلقو بيشکه مونږ پيدا کړي يې تاسې (ټول اصلاً)

قوتونه او مختلفې نمایندګۍ نه یو وار بلکه په وار وار د خپلو دغو زرو شاجانیانو په بې کفایتۍ او په افغانستان کې د ادارې، قانون، حقوقو،... او په کل کې د نظام په نشتوالي په وار وار اعترافونه کړي. که دا خبره سمه وي، ټولټاکنې د کومو اصولو او نورمونو له مخې کیږي؟ د څه لپاره کیږي؟ او څه ارزش به ولري؟.

افغان اولس د جفا سزاوار ندې!

له درې لسيزو څخه زیاته موده له هغې ورځې څخه تیرېږي چې د افغان اولس پر ضد نا برابره او غیر عادلانه جنگ دوام لري. په نړۍ کې د ټولو چارو، اجراتو او مناسباتو لپاره په ملي او بین المللي کچه ټاکلي قوانین، اصول، نورمونه او معیارونه وجود لري او دهغې له مخې ټولې چارې سرته رسیږي. هغه څه چې د افغان اولس په سرنوشت او حق کې روا ګڼل شوي او هره ګړۍ او لحظه پېښیږي له هیڅ یوه دغه قوانینو، اصولو او معیارونو سره سمون نلري. افغان اولس بې تعصبه، بې ریا، په ازادۍ مین او د ټولوملي او بین المللي منل شوو اصولو او قوانینو ملاتړې اولس وو او دې زه نه پوهیږم د کوم ځنګل او کوم بربریت د قوانینو او اصولو له مخې ورسره کړه وړه او معامله دوام لري.

د درې لسيزو راپدې خوا په اصطلاح د نړۍ ټول متمدن، پرمختللی او د سولې، دموکراسۍ، ټولنیز عدالت او د بشر د حقوقو پلوي او علم برداره هیوادونه په شکل داشکالو د افغانستان په ټولو مسایلو او قضایاوو کې ښکیل او په مختلفو ډولونو د افغان اولس په وړاندې د نه بڅښونکي ګناهونو عاملین او جرمي مدعیان ګڼل کیږي. دوی بې دلیل او

اساسی رکنونه او په دغه بنیاد هر ډول سازش او کمپرومايز د هغوی د سیاسي دکتورین اساسی قانوني جز گڼل کيږي، چې په افغانستان کې د هغوی د دیرش کلن سیاسي حضور په دوره کې مونږ د دغه ډول لغزشونو او خاینانه مانورونو عیني شاهدان وو. دوی په افغانستان کې د افغاني ټولني واقعیتونه او حقایق هیڅکله په نظر کې نه دي نیولي او ارزش ورته نه دي قایل شوي. د بن په په کنفرانس کې د دې په عوض چې دملي وطنپرستو مشرانو، روحانیونو، د تحصیل او تجربی لرونکو ملي کدرونو څخه ټولنیز پراخ بنسټه موقت، انتقالی او وبالاخره منتخب دولت او نظام د یوه سیال بدیل په وجود کې جوړ او سیله معامله ورسره وکړي، دروس سره معامله گري شمالي ټلوالې، د قبرس په گروپ او د پخوانی پادشاه محمد ظاهر شاه په پسیفي ډلې چې درې واړو ډلو هیڅ ټولنیز بنیاد نه درلود اتکاء وکړه او د هغوی په انتخاب سره یې خپل ناوې نیت، چټل او ناوې سیاست او د خپل بازاری سودجویانه او آزمندانه لوبو په څیره خپل اصلي مخ، ماهیت او اهمیت څرگند کړ. په افغانستان کې د امنیت د تأمین په خاطر د زرگونو موجوده نظامي جنگي، ترانسپورتي الوتکو، ټانکونو، جنگي - تخنیکي وسایطو، وسایلو، وسلو او د هر څه څخه مهم د سلگونو زرو باتجربه او تحصیل لرونکو فداکارو او وطنپرسته افسرانو او سربازانو څخه په موقع گټه ونه اخیستي شوه او تر الوتکو پورې، ټانکونه، او جنگي - تخنیکي وسایط تخریب او د پاکستان په کبار څرخ او د دې خاوری اصیل افسران او جنرالان چې داردو او حتا د مملکت د ادارې جوگه وو، نن هم د لارې په سر الوگان خرخوي او د دې خاوري اصیل بچیان په خپل

بې موجه د افغان اولس په حق کې هره جفا او ناروا گڼلې او په یوه او بله پلمه، په غلطو او درواغجنو شعارونو، په ناروا او ظالمانه ژستونو، تاکتیکونو، ستراتیژیو او نظامی اپراتیفی سوق الجیشیو افغانان تیرایستلي او حتا د غم او بنادې په حساسو شیبو کې یې په نه جبرانیدونکو تلفاتو او غم ودرد اخته کړيدي. د روس د یرغل په وخت کې یې د افغانانو د حقه حقوقو د دفاع په بهانه، افغان اولس څخه د سون د موادو په حیث گټه واخیستله او نه یواځې د پخواني شوروي اتحاد څخه یې د ویتنام انتقام واخیست، بلکه ټول د شرق او غرب، کا پیتالیزم او کمونیزم، امریکي او روسیي، C.I.A او K.G.B ذات البیني عظیم پرابلمونه د افغانانو د سرنوشت سره غوټه او د نژدې لس ملیونو شهیدانو. معیوبینو، او اړه افغانانو او د افغانستان د ټولو مادي او معنوي بنیادونو او شتمنیو د تخریب په ارزش یې میدان وگټه او په هغه بې حساب تریلیو نونو ډالرو چې هر کال به یې د ساړه جنگ، کمونیزم پر ضد مبارزه او د دریم نړیوال جنگ د امداد گټې په لار کې مصرفولې، نن د گلوبال نړیوال مونو پولیزم او د پخوانی زړی استعماری ستراتیژی له مخې د نړیوال سراسري مونیپولار حاکمیت او سلطنت د لاسته راوړلو په خاطر یې د ژوند په ټولو اړخونو او ابعادو کې په پټو سترگو وحشیانه حملې دوام لري.

داسې وایي چې امریکایان په سیاست کې دوستی او دښمنی ته هیڅ ارزش او تعهد قایل ندي او په ډیره اسانۍ سره د هغې ځایونه سره یو په بل بدلولې شي، پدې خبره کې اوس مونږ هیڅ شک نلرو. دروغ، ناروا او ظلم د هغوی د سیاست

نلري. دا ډول تاکتیک، ستراتیژي او عمل د بیوسۍ او ضعف څرگندوی او په سیاسي نظامي ادبیاتو کې ددې عمل ساده افاده او تعبیر نسل کشي گڼل کیږي، ځکه چې د اهدافو تشخیص او تمیز پکې په هیڅ صورت ممکن نه دي او د کلي کور په اصطلاح ورته د ږندو غرگې یا گوزار ویل کیږي. دیبا ابادونې د پروگرام له مخې ټول افغانستان په مقبرو بدل او هر ځای سره بیرغونه زپړیږي او دعا جلو مرستو دولتي پروگرام یواځې دا شوې چې هر مقتول شهید په ۲۰۰۰ زره ډالره او هر معیوب په ۱۰۰۰ ډالره بیه واخلي.

دې کې شک نشته چې پورتنۍ خبرې به مونږ د احساساتو له مخې کړې وي، پداسې شرایطو کې پرته له احساساتو، د تعقل فرصت چاته کله میسر کیدلې شي او کله ځای لري، خصوصاً، کله چې په وطن کې چارواکی یواځې د پړو ناروا چارو مسئولیت ولري او د صلاحیت پر ځای یواځې د خپل اولس زورول او شتمنیو لوټولو فرصت ورکړې شوې، او همدغه لوی غنیمت گڼي. پردي هم د «به ما چی» له موقف څخه د ښو او بدو چارو او مسایلو سره یوشان بې تفاوته کړه وړه لري. یعنی چې په ملک کې پخپله چارواکي او دهغوی د چارو متولیان او مسئولین اعتراف کوي چې په ټولنه کې نظام، قانون، اداره، د ښو بدو تمیز او پوښتنه نشته، نو ایا په داسې شرایطو کې به منطق، منطقي فکریا ارزونه کول بې موده او یا پخپله دغه عمل بې منطقي نه وي؟ په او سنیو شرایطو کې ټولې خبرې پوچه ډرامه او مطبوعات د لعنتې پدیدې په حیث د حاکمې فاسدې طبقې د لاس حربه گرځیدلې او گټه یواځې هغه چاته رسي چې طرحه او برنامه ریزی کوي یې او ویونگو

ملک او یا نورو ملکونو کې اواره گرځي. معلومېږي چې شعار یوڅه او هدف او عمل بل څه دي. نو ځکه په ملک کې نظام، اداره او قانون وجود نلري او نه یې په راتلونکي کې امکان او احتمال په سترگو کیږي. حال دا چې هر یو د دغه مملکتونو څخه پخپل ملک کې ترلې ټولنیز نظام، اداره او قوانین په ټول قوت سره حاکمیت لري. خو زموږ په مملکت کې د همدغه «متمدنو»، «پرمختللو»، «ترقی پسندو» او «دموکراتو» هیوادونو په حضور کې ټول بنيادي افغاني ارزشونه ږنگیږي او د همدوی سره په تباڼي، د همدوی په مساعدت او حمایي لاندې فساد، رشوت، اختلاس، دمخدره موادو قاچاق، غلا، انسان وژنه او انسان تاختونه او ۱۰۰۱ نورې منفي پدیدې خورا لوړې کچې ته رسیدلي او لا لوړیږي او د افغاني ټولني د ورځني ژوند دود او دستور گرځیدلې. له هغې ورځې څخه چې ددوی منحوس قدمونه افغان سپیڅلې خاورې ته د امنیت، بیا ابادونې او مرستې په پلمه را ننوتې دي، امنیت په کلي ډول خپله بستره د افغانانو له خاورې او له جهانې ترلې او ددوی ددغه پالیسی له مخې چې «کوربه ته وایي بیدار اوسه او غله ته وایي ورځه پرې» نن په هیواد کې د ځنگل قانون حکمفرما، خو پرې په هر صورت د افغان لورې په اوږو پرته ده. نن زموږ د امنیت ساتونکي خپل ځانونه نشي ساتلې او خپلې قرارگاوې د هر خس او خاشاکو حتا د کډوالو د څادري ستر ځایونو تر شا پټوی او د خپلو مخالفینو د سنگرونو د بمبارد او ددوی په آند بچه ترسانک په خاطر پرته له دې چې له لوړې ارتفاع بڼه غورځوي، یا یې په بې پیلوته بمی الوتکو وولي او یا پرې له لیرې ویشتونکو توپونو او راکټونو حملې وکړي، بله چاره

ترڅو فرصت طلبه، استفاده جو او خاینو عناصرو لپاره ددې خټه برابره شي، چې وضعه د بعدی لاس وهنو لپاره دومره ویجاړه کړي چې بیا د جوړیدو نه وي.

پدې وروستیو وختونو کې د وضعې کنترول مشکل شوې او دهر چاڅخه لاره ورکه ده. اروپایي او امریکایي لوړ پوړو چارواکو وقت و ناوقت د افغانستان په لور منډې رامنډې پیل کړي او افغانانو باندې انتقادونه او گواښونه له هرې خوا زیات شويدي، چې که سمون رانولې نو خپلې مرستې به بندې او خپلې پښې به له دې ملکه یو ځل بیا سپکې کړي؟ دا پدې معنا چې ټوله ملامتیا او گناه گوندې د اصیلو افغانانو لخوا ده او باندیني هیوادونه او د هغوی غلامان ټولی چارې په سپینو چینو او سپینو دستکشو کې سرته رسوي، حال دا چې دوی هر یوه په وار وار خپل ځانونه او یو بل سره پخپله ملامته کړي دي. تهمتونه او په نورو د خپلې پرې اچونه هیڅکله د موجوده پرابلمونو د حل لار نشي پیدا کولې. ښه به دا وي بهرنیان او د هغوی لاسپوڅي د افغانی ټولني تاریخي او موجوده حقایق او واقعیتونه په پام کې ونیسي او د بین المللي متقابلو اصولو، معیارونو او قوانینو، کوم چې د همدغه هیوادونو په ابتکار تدوین او تدقیق او په ملي او بین المللي کچه منل شوي دیاو تر هرڅه بهتر قرآني احکامو ته دې غاړه کښېږدي او ملامته او په فساد ککړ کسان هر څوک چې اوسې، «داخلي یا خارجي» د همدغه اصولو له مخې د محاکمې میز ته حاضر او په عادلانه ډول دې دغه غمیزې ته د پای ټکې کښېښودل شي. په غیر صورت کې په دې هر څوک پوهیږي چې که په فساد او خیانت ککړ کسان، د بشر د حقوقو ناقضین، جنگي جانیان، قاچاق

یواځې پنځه تنگې مزدوري غنیمت گڼلې.

هو! مونږ پدې هم پوهیږو چې افغانستان د ملگرو ملتونو، د غیر منسلکو هیوادونو، اسلامي ټولني او اسلامي کنفرانس د غړو هیوادونو فعال او متعهد غړي په حیث د نورو هیوادونو په څیر ازاد او د مشابه حقوقو او وجایبو لرونکې هیواد دي. افغانانو تل د ملگرو ملتونو د بشر د حقوقو نړیوالې اعلامیې، د امنیت د شورا میثاقونو او کانوناسیونونو، پریکړو او تعهداتو ته، پرته د نظامی تړونونو څخه متعهد پاتې شوي او په فعالانه او مسئولانه ډول یې منلې یا رد کړي دي. مونږ پدې پوهیږو، ټول خارجي قوتونه چې زمونږ په هیواد کې حضور لري، په خپلو هیوادونو کې یې د خوشبخته ژوند شرایط برابر کړيدي. دوی کولې شول مونږ ته هم همدغه ډول شرایط برابر کړي. دوی نه یواځې دغه کار نه دي کړي او نه یې غواړي، بلکه زمونږ د ټولو بدبختیو اصلي عاملین همدوی دي. افغانانو تل هڅه کړې د ټولو هیوادونو سره متقابل دوستانه اړیکې ولري، دا یواځې اجنبیان دي چې تل یې افغانانو ته د دښمنۍ په سترگه کتلي او تل یې د اجنبې پرسته عناصرو په گمارلو، د افغان اولس پر ضد توطیې جوړې کړيدي.

د ۲۰۰۱ کال د ۹/۱۱ او خصوصاً د بن دبی بنیاده او بې مفهومه کنفرانس څخه را وروسته په حقیقت کې د همدغه بهرنیانو او دهغوی پورې تړلي بیگانه پرستو عناصرو د توطیو په نتیجه کې په افغانستان کې سیاسي، اداري او حقوقي ځلا ساتل شوي او په دې وروستیو وختونو کې د تش په نامه انتخاباتو په دسیسه دغه ځلا نوره هم اوږده کړې شوه

خای په تر لاسونو او پښو او بیوسه سره پخپلو جامو کې سوځي. اور اوږدې او په هره ځمکه او ځنگل کې چې پریووځي، هلته به لمبې پورته کیږي. غریبان به ډیرې هڅې وکړي په هره وسیله چې اوسې ددغه اور لمبې په افغانستان کې ایسارې وساتي. دا لکونه افسران او عسکر چې په افغانستان کې بې

بندوباره، لجام گسیخته او غیر مسئولانه په عملي سدیزم او جینو ساید روږدي شوي، حتماً به دغه تجربې او تمرینونه په خپل ملک کې، په خپلو خلکو عملاً تکراروي، چې نخبې نښانې یې همدا نن پروون په سترگو شوي دي.

تیره ورځ د تلویزیون له لارې اعلان وشو چې په افغانستان کې ۳۱ ملیونه کسان ژوند کوي، ۳۱ کسان به ددغه وضعې پلوې نه وي. په نړۍ کې نژدې ۶ ملیارده کسان ژوند کوي، داسې وایي چې ددغه ډول وضعې پلویان او طراحان له ۳۰۰ تنو تجاوز نه کوي. ایادا ټول متمدن بشریت دومره بېوسه او استغفر الله دومره احمق شوې چې د پنځو کسود جادو او مسمریزم د تاثیر لاندې په رڼو سترگو ناخود اگاه ددغه جهنم په لور ځغلي؟ د وحشت او جاهلیت د وخت انسان پر دوی شرف درلود. هغوی که به کوم حیوان یا انسان ونیوه او خام به یې خوړ، نو په دوهم به یې غرض نه درلود. د تعجب خبره داده چې نن دوی په یواځې ځان بې مقصده او بې دلیل په ملیونو کسان وژني او هیڅوک حتا د پوښتنې حق نلري. د جاهلیت په زمانه کې چې انسان هیڅ ډول امکانات نه درلودل د علومو په لټه کې یې ټوله نړۍ گوت په گوت لټولې د نړۍ خریطې، د علومو اساسات او بنیادونه یې څیړلي او فورمولبندي کړيدي. نن چې بشر ټول امکانات په لاس کې لري، د تروریزم په نامه احمقانه

بران او خارجی جاسوسان په افغانستان کې د چارو د سمون جوگه وي، په دې تیره نژدې نیمه پېړۍ کې به په افغانستان کې هیڅ مشکل او پرابلم نه وي پاتې. اصلي خبره داده چې په لیوانو رمې نه ساتل کیږي، او تر څو پورې چې د افغانانو د موجوده غمیزي اصلي مجرمین په ملک کې د چارو او واک متصدیان اوسې نظام، قانون، سوله او امنیت نشي ټینګیدلې، ځکه د سولې تأمین او د مجرمینو محاکمه به همزمان پیل کیږي، او په نړۍ کې نه داسې احمقان پیدا کیږي او نه داسې صادقان وجود لري چې په خپله خوښه د قدرت قمچینه له لاسه وغورځوي او زولنی په پښو کې واچوي.

د نوومبر د میاشتې په ۱۹ د پنجشنبې په ورځ د جمهور رئیس حامد کرزي او معاونینو د لوړې د مراسمو احساساتي خبرې او تخیلي وعدي یوې خوا د هرچا د خوښۍ او مسرت باعث او دلیل کیږي شو، خوبلې خواته هماغه پخوانۍ زړې څیرې، دنړۍ د گوت گوت څخه ټول هماغه زاړه یاران، زاړه اتتلافونه، شراکتونه، مصلحتونه، وړاندیزونو او پیرزویانو څخه په پخوانۍ زړه وضعه کې د بدلون څه نخبې نښانې تر سترگو نه شوې. پدې صورت کې دا اوسنۍ منډې رامنډې، گواښونه، مانورونه او حتا د دیپلوماتیکو اصولو او معیارو په خلاف څرگندونې او ژستونه پرته له بلې پوچې ډرامې څخه بل ډول نه تعبیرېږي او نه کومې مثبتې پایلې لرلې شي. فکر نه کوم تردې وروسته په افغانانو دغه ډول ناوړه وضعه څوک په اسانۍ تحمیل او ومنلې شي. بلکه دا وضعه نن په ټوله نړۍ کې د هیچا لپاره د تحمل وړنده او ددې اور لمن به په ټوله نړۍ کې هرې دروازې او دهر چا لمن ته رسي او هر څوک به هر

لري. یعنی چې دخپل تکامل دمسیر په لومړۍ مرحله کې خورا زړ بدلیدونکې خاصیت لري، په دوهمه مرحله کې بطبي کيږي او دانعطاف له قوس اوږي او په دریمه مرحله کې مخ په زور ځي (انحطاط مومي). ددغه ډول خاصیت برعلاوه انساني ذهني خټه د بل هر مادي موجود په نسبت دزیات عطالت درلودونکې ده. ځینې وختونه دغه عطالت تردې اندازې زیات وي چې په پایداره، نه بدلیدونکې دینامیز باندې بدلېږي یا په بل عبارت متحجر او منهمک پاتېږي. حال داچې د علمي، تخنیکي او اقتصادي پرمختگونو سره سم ټولنیز اړیکي هم باید بدلون ومومي. په غیر صورت کې وروسته پاتې مناسبات او اړیکي د نوموړو پرمختگونو مخه نیسي او د پښو زولنی یې جوړېږي. خو حاکمه او واک په لاس طبقه د ذهني تحجر له مخې د اړیکو بدلون نه مني او په خپل ټول قوت، ټولو دسیسو او جهالت سره د بدلون مخه نیسي. په نتیجه کې نه پخلا کیدونکې متضاده مبارزه په حاد ترین شکل سره پیل کیږي. دانسان دپیداېښت له ورځې ترننه پورې، د اقتصادي — اجتماعي نظامونو په بدلون او تکامل سره، ټول ټولنیز مناسبات په جبری شکل سره بدل کېږي شويدي. نن دکارد ټولنیز خصلت او خصوصي ملکیت اود انساني ذهنیت او علمي تخنیکي پرمختگ ترمنځ تشه اسفل السافلین جوړه شوې، دمرښت او فقر ترمنځ تناسب په تیرو ۷۵ کلونو کې له ۳: ۱ څخه ۷۵: ۱ ته رسیدلې، د مختلفو مالیاتو، بیمو، قیمتۍ او نورو مصارفو کچه ورځ په ورځ لوړېږي او د ټولنیزو خدمتونو کچه چې په ځینې هیوادونو کې اصلاً دغه مفهوم وجود نلري، په پر مختللو هیوادونو کې هم له یوې ورځې څخه بلې ته د صفر په

طرحه او یا بله پوچه ډرامه هر یو متمدن انسان ناخود اگاه مني. مونږ افغانان په خپله ورورۍ کې هیڅ پرابلم سره نلرو. د خارجیانو سره زمونږ پرابلم دادې چې زمونږ په خاوره په ناروا راننوتې او بې گناه مو وژني. که دوی ووځي او ومونه زوروی، مونږ دوی سره هم هیڅ مشکل نلرو. معلومېږي چې په افغانستان کې کوم نه پخلا کیدونکې مشکل اولوی پرابلم وجود نلري. نو ولي په اصطلاح دا ټول متمدن بشریت د تا ویلي، ما ویلي لفظي بحث د شخړې دحل له عهدې څخه نشي وتلې؟ اوس مونږ په دغه حقیقت پوهیدلې شو چې په رښتیا ننني متمدن انسان له یوې خوا څومره بیوسه اوله بلې خوا څومره بې شرمه دي. هغه کارونه چې بشریت په افغانستان، عراق، فلسطین، جهان او یا په گوانتانامو، بگرام، ابو غریب او نور زندانونو کې کړي او کوي یې، چې سپې او ځنځیر به یې هم ونه کوي. شک نشته ډیر خلک ځینې وخت عقل له لاسه ورکوي او هر ډول کارونه کوي چې هم ځان شرموي او هم جهان. عادي دود او دستور دادې چې دا ډول کسان په ځنځیرونو تړي او په ټولنیز لحاظ هم ورته دقانون ځنځیر، زندان او حتا په قانون کې د مرگ سزا گانې هم په نظر کې نیول شويدي. دننني عصر علاج ناپذیره او نه جبرانیدونکې پرابلم د انساني ذاتي ذهني نیمگړتیا او ننني علمي، تخنیکي، اقتصادي او دژوند په نورو اړخونو کې چټک پرمختگ تر منځ اساسي تضاد جوړوي. ټولنیز ذهنیت او شعور ددغه انکشافاتو څخه ډیر وروسته پاتې کیږي او په نتیجه کې په نه پخلا کیدونکي تضاد باندې بدلېږي. انساني ذهنیت دخپل تکامل په مسیر کې مختلف بدلیدونکې پوتنسیال او امکانات

افغان اولس کله هم زور ته نه دې تسلیم شوې، دا حل به هم تسلیم نه شي!

په غربي يا په اصطلاح متمدنه نړۍ کې ټولنيز دودونه، عنعنات، رواجونه، لفظ، قول، وعده، قسم او ديته ورته ټولنيزو تعهداتو باندې باور او دريدل د وروسته پاتې ټولنيزو پاتې شونيې مناسبات گڼي او په نوې سرمايداري امپرياليسټي او دهغې په گلوبال او سوپر گلوبال مرحله کې په کلي مردود گڼل کېږي او پابندي پرې پرته له ساده لوحانه، نائييف او وروسته پاتې والي شوم ميراث څخه بل څه نه شي منل کېدلي.

په دې متمدنه او اصطلاح دموکراته نړۍ کې سياست ته، هغه چې بايد د اولسونو سرنوشت و ټاکي، هغه چې بايد په خورا لورې کچه د نړۍ دا اولسونو ذات البيني عادلانه او منصفانه مناسبات تعين کړي، هغه چې بايد د ظلم او ناروا د مخنيوي په خاطر د بشر د يوشان حقوقو د تأمين معيارونه، نورمونه، کچې او ارزشونه معلوم کړي، ...، چټله لوبه او معامله ويل کېږي.

لورچټک تقرب کوي او په نړۍ کې موجوده بحرانونه، تضادونه، او پرابلمونه د سرمايي دليونيانوله واک او کنترول څخه وتلي دي. نن د بشريت اساسي کمبودي او تشه، که شخصي ده او که ټولنيزه، علمي او کلتوري بڼه لري او سرمايه په ټولو بوقلموني اشکالو او ماهيت سره دهغي د ډکولو، اقناع او ارضاء څخه پاتې راغلي ده. نړۍ نن د علم، پوهې، کلتوري نيمگړتياوو، بحرانونو او تضادونو کې بنکيل او په فردي او اجتماعي لحاظ ددغه تشې د انعطاف په خورا لورې قوسونو کې لاروهي. دنړيوال کلتوري انقلاب ذهني او عيني شرايط آماده او يواځې د پروفسيو ناليزم له لارې د کلتوري عدالت او انصاف په تحقق سره ټولنيز عدالت تأمينيدلي او نړيوال په حقه سره د حتمي تباهي څخه د خلاصون لار ميندلي شي.

حيث گټه پورته کيږي او سرمايدار پري د شخصي ملکيت په حيث پخپله خپله اچولې او سرمايه پخپله د سرمايي د توليد وسيله گرځېدلې او زيار ايستونکې انسانله دغه پروسې څخه تقريباً په کلي ايستل شوې دي، حال دا چې سرمايه ټولنيز محصول، ټولنيز ملکيت او په ټولو خلکو پورې د ډلييزو او د عامه خیر نېټگنود تأمين په خاطر، اړه لري. شخصي ملکيت هغه دي چې د خپلو متو په زور او د تندي په خولو گټلې شوې وې نه دا چې يا يې پخپله او يا يې پلار نيکه په غلا، چور چپاول او يا په ظلم او ناروا را جمع کړي وي. د غلا، چور و چپاول، چور جاري او په پټه پناد سرمايدار د ناروا گټې څخه پرته، په عادي ورځني تعامل سره، د سرمايدار، د کار فرما په حيث او د متخصص او غير متخصص کار گر تر منځ معاملو کې ټوله گټه د شخصي مال په توگه، سرمايدار تر لاسه کوي او هر کار گر هم يواځې د شخصي مزد په حيث خپله برخه تر لاسه کوي. خو دا چې هر متخصص او غير متخصص کار گر د ټولني له خوا روزل شوې، او اوبه، هوا، چاپريال او ډيرو نورو توکو څخه چې ټولنيز مال او سهم گڼل کيږي، چې سرمايداري بايد حق ادا کړي، خود خپلې دغه يو پر څو مليونمې ذرې په عوض د نورو هيواد والود څو مليونه حق څخه ناوړه وړيا گټه اخلي او په خپل جيب کې يې اچوي. خورا سرسام او ره گټه چې سرمايداري د سرمايي د ناروا تزايد او حکومتونه يې د خپل تحکم او استبداد د دوام په خاطر د افرادو او اشخاصو د تطميع، اضافي بې ځايه مصارفو او يازر اندوزۍ په خاطر، د ارزشي اسنادو او تورو پيسو د چاپولو او صدور له لارې د هيواد والو حق حلالې شتمنۍ غصبول او په اوسنيو شرايطو کې کله چې

هو! هغه چټله لوبه چې ۵۰۰ کاله پخوا يې په فيودالي زړو مناسباتو کې ريښه وځلوله، چټل انسانان په کې نښکيل او دپاکو، با تقوا، مومن او شريفو انسانانو په سرنوشت يې بې شرمانه لوبې پيل کړي. دوی رښتيا هم له ابتدا څخه دا چټله لوبه د نسل کشۍ او په پټو سترگو د عامه شتمنيو د غصب او چور و چپاول په بنياد پيل، چې خورا ارزانه او گټوره معامله گڼل کيږي او نن يې ورته خورا مناسب چټل نوم « سرمايه » غوره کړ، چې پرته له دغه ناروا او چټلو مفاهيمو بله افاده هم نلري. کاشکيد علمي - تخنيکي پرمختيا، د عامه نښگنو ټولنه، له استثمارة پرته نظام، د ډلييز کار او نښگني نظام، ... او يا بل دا ډول مناسب بشر د دوستانه نوم يې ورته غوره کړې وې. اوسنۍ علمي - تخنيکي پرمختياوې خپلې ځانگړې مادي زيرمې او بنيادونه، حقوقي او قانوني ارگانونه، بشري مناسباتي معيارونه، نور مونه، قواين، سازمانونه، انستيتوتونه، متقابل مسئوليتونه، صلاحيتونه، تعهدات، متقابل حقوق، وجايب او پابنديو ته ضرورت لري چې بايد ايجاد او عملاً د مربوطه ارگانونو له خوا يې پام لرنه او ساتنه وشي. دغه ارگانونه عملاً ټول وجود لري، خود څو تنگو ناچله، تورو او بې ارزشه پيسو په بدل کې د سرمايدار په ولکه کې قرار لري او په حقيقت کې قانون د قانون، حقوق د حقوقو، اداره د ادارې، ... او نور بالذاته او فی نفسه د ځان پر ضد د نابودۍ حربه او وسيله گرځېدلې ده. ځکه چې نظام پخپل محرک او خپل خړه چپه سپور دی، د سرمايي څخه د بشري عامه نښگنود تأمين د وسيلي وسيلي په حيث نه، بلکه د شخصي هدف او شخصي اهدافو د لاسته راوړلو د وسيلي په

منطقی لویه غمیزه او د بې گناه انسانانو د تباهی په
لا علاج و بیا بدلنه کړې، په دې معنا چې، شپږ څلویښت د
نړۍ ستر هیوادونه په افغانستان کې هر اړخیز نظامي او ملکي
حضور لري او پاتې ملکونه هم د افغانستان په مسئله کې بې
طرفه او بې علاقې نه دي، بلکه د مدعي په څیر خپل اهداف او
گټی د غوښتني ذری په خاطر څاري او د نظر لاندې یې ساتي.
په حقیقت کې د نړۍ ټول هیوادونه د خپلو لسگونو رنګارنګ
جاسوسي سازمانونو له لارې فعالیت کوي، ځانونو لپاره خپل
خپل جاسوسان او د خپلو گټو ساتونکي روزي، په مناسب
غوره ځای کې یې ځای پځای کول غواړي، ساتنه یې کوي او
وخت په وخت یې د رتبې او مقام څارنه او غمخوري کوي. نن د
همدغه بېځایه خپلو او پرديو غمخوريو له برکته د اردو
، څارندوی او امنیت په صفوفو کې عسکر او بریدګي نه په
سترګو کیږي او شکر ټولوي یې بې سواده جنرالانو، ډګر
جنرالانو، ستر جنرالانو او مارشالانو لور ورتبو ته ارتقاء پیدا
کړې او خپل «مقدس» خدمت ته یې ملا تړلې ده. په افغانستان
کې د پخوا په څیر ولايتونه دي، د خدای په پیرزوينه هره
اولسوالي ولايت او هر کلي اولسوالي جوړه شوي او که دوه
کرته بیا ټولټاکنې وشوي، پاتې کلي به هم څه کرزي صاحب او
څه زمونږ خارجي «دوستان» په لایتونو بدل کړي، یو بې سواده
په وطن کې نه دې پاتې چې لا اقل یو ځل دې د ولايت، معینیت
، وزارت او د جمهوري ریاست مشورتی مقام ته نه وي رسیدلې
کار او روزگار ته به ضرورت نه وي او که ضرورت هم پیدا شي
، دغه بیچارگان به پرې څه پوه شي او بل دا چې هغوی خود کار
لپاره نه دي، بلا تشبیه په جنتي ژوند کې کار وجود نه لري. نور

سرمایدار او حکومت سازشکارانه او متفقانه د امنیتي قواوو
سره په تباڼي کې دخلکو پر ضد، د همدغه تورو پیسوپه قوت
موضع ونیسي او په نه ماتیدونکي سنگر او بالا حصار بدل او
په پای کې په نړیواله کچه د سرمایي او حکومت په سوپر
گلوبال مافیایي طاقت باندې بدل شي. مونږنن عملاً د دغه ډول
یوې پروسې چې په نړیواله کچه استحکام پیدا کوي، شاهد یو
او که همدا نن، چې عامه اگاهۍ او شعور نسبي عمومیت پیدا
کړې، د دغه ناوړه پروسې د ناوړه عطالت په مقابل کې
دمخنیوي او عکس العمل تدابیرونه نیول شي، سبا به مشکل
او یا به ناممکن اوسي. پخوا له دې چې پیسې خپل فزیکي
موجودیت او ارزش په کلي توګه له لاسه ورکړي، نړیواله مافیا
هڅه کوي د پیسو د دغه فلکسیبل (ارتجاعی) موقفاو خصلت
څخه څومره چې ممکنه

وي، غواړي اخري گټه پورته کړي او د همدې کار لپاره ټول
نړیوال امپریالیستي او مافیایي قوتونه، په ظاهر کې افغانانو
لپاره د پخواني شوروي اتحاد او د نړیوال کمونیستي نظام
د ړنگولو په خاطر د «احسن» پاداش، خو په حقیقت کې دنړۍ
په هر لحاظ دغه ستراتیژیک جیو پولتیک موقعیت، او تر
اوسه پورې د پتی خزانی مرکز او بالا حصار افغانستان ته
راټول شوي، تر څو د خپل چور او چپاول په تورو پیسو اخرین
قمار ووهي او دنړۍ په هر لحاظ، دغه ستراتیژیکه کې، چې هر
غشې به یې دلخواه هدف ویشتلې شي، خپلې منګولې بنځي
کړي. دوی څومره په اغماض او مکاری سره د سمسری غونډې
د ترمو او بنکو په تویولو سره د څو تنو بیګانه پرستو په مرسته
افغانی معضله په کثیر المجهوله سیاسی معادله،

معصومانه تظاهر کوي چې گوندی په افغانستان کې یې وضعه له کنترول څخه وتلې ده (او رښتیا هم وتلې ده) او خوشباوره افغان اولس خو لا څه چې زمونږ عالم روشن فکر قشر هم ورسره دا مني او دهغوی د رښتینولۍ په خاطر یو

ستیز تری خلاص نه دې او په بیهوده خبرو حقایق تحریفوي ، د اصلي مسایلو څخه دخلکو مخ بل خوا اړوي او هم خپل او هم د نورو وخت ضایع کوي. ځکه څوک دا منلې شي چې دوی په رښتیا د وضعې له کنترول څخه عاجز دي. خویو ځل په رښتیا هم داسې معجزه ونه شي چې «مارجه» د نړیوال عادلانه پروفیسونالیزم د نړیوال سراسرې کلتوري انقلاب د سرچینې په وضع الجیش بدل شی. دا خبره د یقین او امکان څخه څه ډیره خو هم نه ده !

بهرنیان او دهغوی لاسپوڅي کورني چارواکي پریږده چې دروغ ووايي، اولس خو په دغه پتو رازونو نه پوهیږي او د اولس په خپل وخت اگاهي او پوهاوي خو دروناندو دنده او رسالت دې ، ولې مونږ خپل رسالت سرته نه دې رسولې ؟ که مونږ په رښتیا د دغه رسالت د احساس درک درلودلې او ځانونه متعهد هم گڼو ، نو که لا اقل یو سلول د وطنپرستۍ مو په وجود کې موجود وي ، باید د عبثو خبرو څخه تیر ، گونگه روژه مونیولې وي او د رڼدو چشمکېمو په سترگو گرځولې !!!

کاشکې مونږ پدې وسیله د مسئولیت او شرم څخه دخلاصون لار درلودلې. کاشکې دغه بیچاره اولس د لاس د تڼاکو او د زړې بودی د

به یې گټي او دوی به دنورو ... خوري. دا ډول ده د افغاني کثیرالمجهوله سیاسي معادلې ډیره پیکه شمه. خوددې ټولو خبرو سره سره مونږ په دې عقیده یو چې هره سیاسي معضله د حل سیاسي لار لري ، پدې شرط چې څوک ورسره سیاسي کره وړه ولري یعنې چې د قضیې حل دهغې په اساسي غوټه او تضاد کې ولټول شي. په غیر صورت کې ، خویخپله زمونږ دا نا بللي «دوستان» وایي چې افغانانو په تاریخ کې کله هم زور نه دې منلې . مونږ هم وایو چې نه یې دې منلې . خو دوی وایي چې دا کرتیې حتماً پرې منو او ځکه ټولې نړۍ سفربري اعلان کړې او د افغانستان په جنگي تیاتر کې وضع الجیش لټوي . خو مونږ په دې کې هیڅ شک نه لرو او وایو ، تراوسه چې افغانان هیڅ زور ته نه دي تسلیم شوي ، دا ځل به هم تسلیم نه شي .

بهرنیانو دا دیرش کاله افغانان په دروغو وغولول ، ۱۰۰۱ وعدي یې ورکړې ، خویوه یې هم رښتیا نه شوه . له هغه ورځې څخه چې یې سرمایه خپل هدف ټاکلې ، رښتیا یې په خوله نه شي راتلای . سرمایه یواځې په دروغو او غبن پیدا کیدلې شي . د لندن په کنفرانس کې هم ډیرې وعدي وشوې چې د مخالفینو سره به روغې جوړې ته کښیښي ، خود هغوی د سرکوب په خاطر بارک اباما ۳۰۰۰۰ تازه دمه خاص تربیه شوي دریایي عسکر راواستول چې د ناتو د عسکرو سره یوځای په «مارجه» کې د سولې د خبرو وعدي ورپرځای کړي. دوی د سولې تر شعار لاندې جنگ کوي ، د امنیت تر شعار لاندې امن د ځمکې په منځ نه پریږدي ، د بیبا ابادونې تر شعار لاندې ښارونه ، کلي ، بانډې ، ولاړه لوټه او د بشر د تمدن په نوم کوم اثر د ځمکې په منځ بل چاته نه پریږدي. دوی تجاهل العارفانه ، ساده لوحانه او ډیر

زمونږ بهرني «دوستان» چې د دولت داری اوږد پتجربې لري او د موجوده بشری قوانینو د تدوین تور هم دوی په ځان پورې تړي او په نیمې پېړۍ وراووختې چې په یوازې ځان د نړیوالې واکمنۍ تجربې کوي، ولې د قضیې د عاجل حل لپاره د تجربه شوو تجربو او لارو جارو څخه کار نه اخلي؟ دا داسې عمل دې چې پیل به یې بې له شکه په دوی پورې اړه لري، خو پای به یې د دوی په واک کې نه وي! د یوه نظام ډنگول ډیر ساده او اسان کار دې، خو بیا ابادونه یې د ډیرو نسلونو او پېړیو عمر ونه پکار لري!

نننۍ افغانی معضله د ډیرې پیچلتیا او مشکلاتو سره سره ډیره څرگنده او ساده هم ده. که د تیرو ورو وختو خبرو څخه تیر او معضله نن چې څه ډول ده، تعریف کړو چې: د تیرې دیرش کلنې ناوړه وضعې او ناوړه شرایطو په نتیجه کې جنګ دوام لري، په هیواد کې نظام، اداره، قانون وجود نه لري، ذات البیني قومي، مذهبي، ژبني، سمی او نور تعصبات او دښمنۍ لوړې کچې ته رسیدلي، فساد، رشوت، اختلاس، غلا، چور چپاول، اختطاف، په وړو او زرو، بنځو نرو جنسي زور زیاتې د تحمل او حوصلې څخه وتلې، د شخصي او دولتي دارايي غصب ورځنې عادي کار او چار گڼل کیږي او پوښتنه یې نه شته، ...

د جنګ د پای، د ټولو نیمګړتیاوو د له منځه وړلو، د امنیت د تأمین، د نظام د جوړولو او بیا ابادونې په خاطر د ملګرو ملتونو او امریکې په مشرۍ نړیوال نظامي قوتونه او ملګري سازمانونه او ادارې د بیلینونو ډالرو سره د اته کاله کیږي چې راغلي، خو چارې په هراړخ او جهت کې د بهبود په عوض د ډیرې وړانۍ او خرابیدو په لور روانې دي او شک نه شته چې په

سپینسیو د وریشلو ټنگۍ زمونږ د انجنیرۍ، ماسټرۍ، دکتورا او پروفیسرۍ په تحصیلونو نه وې مصرف شوې او هغوی په دې انتظار کې نه وې چې: «زما لالې به سپاهې، جمعه دار، کمال دار او زما د تنګ او ناموس د ساتنې ذمه وار شی». کاشکې دغه خوشابوره اولس زمونږ هرې غولوونکې چیغې ته لیک نه وې ویلې او دغه گنده تخمونه یې له ځانه رټلي وې.

ایا د وطنپرستۍ او صداقت ذمه وار یواځې بې سواده اولس دې او د الفبا زده کړه، چې پخپل خیر او شر څوک پوه شي، حتماً د بیګانه پرستۍ او اولس او وطن ته د خیانت سره تړلې ده؟ پخوا چې به مونږ کوم لیونې ولیده، ټولو به ویل دا دانګریز یا پاکستان جاسوس دې. ځینو به ویل چې، یوه انګریز له ځانه څخه په دروغو ملا جوړ کړې وو. لکن نن راته روغ رمت، تر ټولو هوښیار او تر ټولو ځاین، جنایتکار، د بشر د حقوقو ناقضین په ریاست جمهورۍ، کابینه، پارلمان، قضاء او حکومت په لوړو پوستونو کې ناست او هره ورځ حامد کرزي، اوباما، براون او نور ترې د هر سټیژ پر سر شکایت کوي، خوملات ترې هم کوي، او هغوی هم افتخار امیزه ایستلی توره د هر سټیژ په سرد خپلو متولیانو د گټو د دفاع څخه تیریدونکي نه دي بلکه د پارلمان په وړاندې هر یو یې د هغوی د جاسوسي سازمانونو په غړیتوبونو اعترافونه او وپړکوي.

مونږ که پدې پوره نه پوهیږو چې په لیوانو څوک رمې نه ساتي، یا جنایتکاران، د بشر د حقوقو ناقضین، بیګانه پرستان، مفسدین او... که واک په لاس کې ولري، په ملک کې نظام، اداره، امنیت، قانون او... تحقق نه شي پیدا کولې، نو

غوره شي. نن هم په مشكلو مسایلو کې د حل لارې د پیدا کولو په خاطر بهرني او کورني مسئولین اولس ته مراجعه کوي. افغان اولس د خپلو کورنیو او نړیوالو شخړو د حل لپاره خپل دود، دستور، تړې، تیرې، ... آن تر لویې جرگې پورې مقررات لري او همیشه یې نظامي او ملکي چارې پخپله حل کړيدي.

تر اوسه پورې اولس ته رښتیني مراجعه نه ده شوې او هر څوک، که خپل دې او که پردې، یواځې په دروغو او درغلی ورسره چلیدلې دي. دا اولس غولول د ځان غولول دي. دا اولس زور د خدای زور دي. اولس ته د صداقت له مخې مراجعه پکار ده.

افغان اولسه! که خپل دې او که پردې، چې په دروغو درسه چلیږي!

یواځې د خپل ملي وحدت په مټ او طاقت کولې شی هغوی د رښتینولۍ ډگر ته راکاږي او لکه دهمیش په څیر عادلانه سیاله لوبه او سپیناوی ورسره وکړئ.

افغانستان کې یو ځل بیا بشري ناورین رامنځته او پردي خپلې پښې له دې ځایه په تښته سپکې کړي.

دا چې ولې امریکي دشوروي اتحاد درنګیدو څخه وروسته افغانان د نزعې په حالت کې پرېښودل د کوم چا په برکت چې د یکه تازې شاهنشاهی د تخت داشغال په خاطر یې عجله وکړه؛

دا چې ولې دامریکي دولت د ۲۰۰۱م کال د سپتمبر د یوولسمې د نیویارک د تجارتي مرکز د ناوړه پیښې په تور د جزا وړ افغانان وبلل، حال دا چې عاملین پاکستانی الاصله او عربی الاصله امریکایي او انګلیسي اوسیدونکي وو چې د همدغه ملکونو پاسپورتونه یې لرل؛

دا چې ولې د بن په کنفرانس کې د افغاني ټولني حقایق او واقعیتونه په نظر کې ونه نیول شول او دینځو «کسو» په کچه په داسې حساسه مرحله کې د یوه لوی مملکت او اولس سرنوشت ورو سپارل شو؛

یا دا چې څه ډول ممکنه ده چې، د اتو کلونو په موده کې د نړۍ ټول او په خاصه توګه ستر پرمختللي هیوادونو په هیڅ اړخ کې حتا خورا کوچني موفقیت لاس ته رانه وړې شو.

که دوی وایي چې بې وسه دي، نو څوک به یې په کوم دلیل ومنلې شي؟

که قصدي او عمدي لوبه او معامله وي نو د کوم رښتیني افغان لپاره به دمنلو وړ وي؟

مونږ پوهیږو چې هم افغانان او هم د افغانانو بهرني ملاتړي «دوست» هیوادونه نن د لوی مشکل سره مخامخ دي. پکار دادي چې په هیواد کې، ګاونډیانو او نړیوالو ملکونو سره په ګډه د سولې، امن او خپلمنځي عامه ګټو او سولیز ګډون د لار

همداسې وه. بیګانه پرستانو همیشه خاینانه معاملې او مزې چرچې کولې او د دغه ناکارو وضعې دوام په خاطر یې په هیواد کې فاسد او ناکارو نظام ساته او نه یې غوښتل په ملک کې مرکزي نوې حکومت، اداره، قانون او نظم برقراره شي. وطنپرستان مجبور وو د حکومت سره موازي اولسي خودگردانه ټولنیز نظام، ادارې، قوانین، دفاعي تشکیلاتي سیستمونه جوړ او د وطن او اولس د پست او عزت د ساتلو په خاطر توره په لاس د کورني او بهرني دښمنانو په مقابل کې وجنګېږي. په دې ډول د افغانستان په ګوت ګوت کې مستقل خودگردانه ټولنیز نظامونه، ادارې، قوانین، دود، دستور، محلي قومي او سراسري ملي جرګې او په کل کې خودگردانه ملي افغاني دموکراتیک نظام او اړونده محلي مردمی (خلکو)، قومي او ملي سراسري ټولنیز دموکراتیک اولسي مناسبات ټینګ او د هډ په هډ او مټ په مټ د ملي وحدت په قوت د واحد شعار «يو ډولو او ټول د يوه په لاتې» د واحد وطن او اولس د شریکو ګټو د ساتنې ضامن وګرځیدل.

هو! جرګه زموږ د دغسې يو ډول مجبوري خودگردانه ټولنیز نظام دموکراتیک اصل او د عادلانه مناسباتو خورا لوړ انساني اخلاقي مقام ګڼل کېږي او په افغاني ټولنه کې د تقدس حیثیت لري، تصمیم یې تصمیم دې او پریکړه یې حکمې پریکړه ده، عملي کول یې حتمي او هیڅ یو ځاین د هغې په مقابل کې د پورته کتلو جرأت هم نه لري. دایو رښتینې اولسي تصمیم دې، اولسي عزم دې، اولسي تعهد دې او هغه اخري اولسي پریکړه ده چې د مرګ او ژوند په پوله، هغه وخت چې چاره هډ ته رسیدلې او هډ پریکوي او دا اولس دبود و نبود

جرګه - مشورتي؟ که حکمي؟

د فارسي ژبې يو متل دې چې: «احتیاج مادر ایجاد است»، نو د جرګې دود او دستور هم مونږ افغانانو ته له بڼې ورځي نه دې راپاتې. که له یوې خوا افغانستان، چې د شمال او جنوب، شرق او غرب ترمنځ یواځینې د تلورا تلو مناسب څلورلار او معبر او د هر سیاح، نوښتګر څیړن، عابد، صوفي، راهب، بنجاره او تجار د تلورا تلولا او تمځای وو او هره نغده او نسیا سودا همدلته کېدله، هره عقیده او مفکوره په دې خاوره کې خمیره او پخلي ته رسیدلې او د هر چا لپاره په قابل هضم مړی بدلې شوې، له هرې ورځې نه بلې ته مولانا، ابن سینا، البیروني، سید جمال الدین، فارابي، رازي، بیهقي او ډیر نور زیریدلې او په نړیواله کچه د سترو خدمتونو او شهرت جوګه شويدي، دلته بلې خوا د هریر غلګر لار هم له افغانستان څخه تېرېدلې او نن هم لاد نړیوال جنگ جنګي تیاتر پاتې او یواځې افغانان د مقاومت او اصطکاک د غوټې په حیث پکې سولېږي اود سونګ د موادو په څیر پکې سوځي. د پیریو په اوږدو کې افغانانو نه دي کړې شوي پخپل ملک کې باثباته مرکزي حکومت او متناسباً خپل اداري، حقوقي او قانوني ارګانونه، ادارې، موسسات او انستیتوتونه ولري او ویې ساتي، او وضعه لکه نن چې څه ډول دوام لري، د تاریخ په اوږدو کې هم

جرگه نه د مشورو ځای دې، نه په کې دغه ډول فرصتونو ته وخت پیدا کیدلې شي او نه مشورتي او مصلحتي جرگو کله هم کومې رغنده مثبتې پایلې لرلې دي. کورني او بهرني د بنسټان چې غواړي په دغه نا پیژندل شوو نومونو افغاني اصیل ارزشونه بې ارزښه او له منځه یوسي او یا لا اقل د تنفس فرصت پیدا کړي، باید وپوهیږي چې ټول افغاني ارزشونه د سیاسي او بیولوژیکي میراث په حیث، په غور کې له لومړي اذان او دمور د پیو سره لکه دروغ د هر اصیل افغان په وینه کې چلیږي او تر څو چې یې روح او د وینې یو څاڅکې په تن کې وي، د دغه ارزشونو هیرویل به هم ناممکن وي.

پدې توگه په افغاني کلتوري، عقیدوي او حماسي لاسته راوړنوباندي د جنگونو او د هغوی د بدو عواقبو یعنی ځانځانی او پراگندگی سیوري

پروت وو. او لس ددې فرصت نه درلود چې په ملک کې منظم اداري، قانوني، حقوقي، تعلیمي، حکومتي او دولتي تشکیلات، ارگانونه، ادارې، انستیتوتونه، موسسات تشکیل کړي او هر څه لکه چې د مجاهدینو او طالبان په نظام کې په صحرايي او تصادفي بڼه او یا لکه نن چې د لسگونو خپلو او پردیو پخپل سرادارو او حکومتونو په موجودیت کې چې هر څه د قانون، ادارې او کنترول په ځلا کې سرته رسیږي، هغه وخت هم سرته رسیدل. خو هغه وخت نه دومره چټک علمي - تخنیکي او اقتصادي بدلونونه، نه گلوبالیزم او سوپر گلوبالیزم او نه دهغې په کچه انساني اتالتاریستي نامحدود حرص او آزوو. افغاني ټولني یو څه فرصت درلود چې د پیړیو په اوږدو کې، په ټول مملکت کې موضوعي خودگردانه

تصمیم او سرنوشت ټاکل کیږي. دلته مشورو او مشورتي جرگه نه مکان وجود لري او نه زمان، دلته ټول فرصتونه صفر ته تقرب

کوي او هر څوک د سترگي درپ فرصت لټوي، دلته مدعي او مدعي علیه لکه غازي وزیر محمد اکبر خان او مکناتین د سترگو په کسو کې یو بل ته گوري اود سترگې په رپ کې د حملې او دفاع فرصت لټوي، هر چا چې دغه فرصت له لاسه ورکړي وو او هر چا چې گټلې وو.

مشورتي جرگې د پښتو او افغانیت په قاموس کې وجود نه لري، مشوره چې د خدای په کلام کې یې هدایت شوې او جرگه چې د ناشوني منازعې د مخنیوي په وخت کې جوړیږي د موضوع او ماهیت په لحاظ یو تر بله هیڅ ورته والې نه لري او نه باید سره مغالطه شي. دا هغه تحریفی مفاهیم دي چې ځیني کسان یې د تنفس د فرصت د ترلاسه کولو په خاطر استعمالوي او یاد بې مورده تعلق له مخې نه غواړي د موضوع د قاطع حل د اقدام پر ځای موقع له لاسه ورکړي او قضیه په جبره مشوره بدله شي. جرگه یواځیني هغه اخري امکانات دي چې د ټولو نورو هڅو او هلو ځلو په پای کې د دوه متخاصمو ډلو تر منځ د جرگې د مسئولینو د واورو خواوو په ټولو صلاحیتونو سره د اړیږي، پریکړه کیږي او عملي کیږي او یاد نهایی جنگ لپاره هر څوک خپل سنگر ته خیري. افغاني جرگه ماران، کله چې مقابل لوري د جرگې له پریکړو څخه سر غرونه کوي خپل ملاتړي او لس سنگر ته رابولي، دیوي مړی ډوډی او توت او تلخان سره کفن هم له ملاتړي د سنگر سره یو ځای خپل قبر هم کني او د مرگ او ژوند فیصله یی په همدغه ځای کې کیږي.

اصیلو انساني ارزشونو د بې ارزشه کولوپه خاطر يې کړې تر ننه بې نتيجې پاتې دي. ټولو وطنپرسته افغانانو ته پکار دي دغه انساني ضروري ارزشونه دهر پاک او باضميره اصیل افغان له ذهن او وجدان څخه په اقتباس د يوه مقدس او لوی سراسري بشري ارزش او جمعي قانون په حيث فورمولبندي او دټولو افغانانو تر جمعي شعور او اگاهی يې ورسوي، ترڅو په نړۍ کې د نورو اولسونو لپاره هم منلې او لازمي ضروري مثال او سرمشق وگرځي.

جرگې، لکه چې دمخه ورته اشاره وشوه د ډيرو کوچنيو مسایلو، د مثال په ډول د پلار او زوی او دوه ورونو تر منځ د شخړو څخه نيولې د مختلفو کورنيو، قبيلو، قومونو، اولسونو او مختلفو هيوادونو تر منځ په ځمکني، سرحدي او سياسي مسایلو او مخالفتونو باندې وړې او لويې جرگې جوړيدلې شي. جرگې که لويې دي او که وړې يواځې حکمي بڼه لري او جرگه

مارهم يواځې هغه څوک ټاکل کيږي چې په صداقت، پاکۍ، انصاف، پوهي او دې ډول نورو اوصافو متصف او ذاتاً حکمي او باصلاحيته کسان او په خپل اولس کې د کافي اعتبار، تقوا او نفوذ خاوندان اوسي. يوه مسئله او قضيه هغه وخت جرگې ته راجع کيږي، کله چې د نورو ټولولارو چارو له مخې يې حل ناشوني گڼل شوی وي. جرگه له هرڅه دمخه له دواړو مقابلو لورو څخه د پريکړې ټول صلاحيت او واک ترلاسه کوي او سره د دې چې په اکثره مسایلو کې دود، دستور، تړن او حدود معلوم دي، بيا هم د جرگې غړي د بې پرې جرگې د دايريدو لورپه کوي او د جرگې د پريکړو څخه د سرغړونې تاوان او جریمه

ټولنيزې ادارې، قوانين، اصول او نظم برقراره کړي. څرنگه چې دغه ټولنې او نظامونه د دايمي جنگونو په شرايطو کې چې يود بل له حاله نه شول خبريدلې، تشکيليدل، نو ځکه يې محلي خصوصيات، قيودات او ځانگړنې درلودلې او تر نن ورځې پورې يې هم نه د تعميم فرصت پيدا کړې او نه يو تر بله سره ورته والې لري او همدغه ۱۰۰۱ رنگۍ ته د افغاني ټولنې د خودگردانه ټولنيز نظام، کلتور، ازادۍ، دموکراسۍ او د ټولنيز ژوند هر اړخيزه غنا ويل کيږي.

دا به سمه نه وي که ووايو چې افغانستان د ځمکې په سر يواځيني هيواد او افغان ملت يواځيني اولس دې چې د هر ډول خپلمنځي او له پرديو سره د ډيرو وړو تضادونو او مخالفتونو څخه نيولې تر عظيمو نړيوالو قراردادونو، مخالفتونو او تضادونو لپاره دغه ډول بډايه سوچه اولسي ټولنيز قوانين، ارگانونه، ادارې، مناسبات، تړنې او اصول لري، چې ملي اولسي لويه جرگه

دهغې خورا لور مقام گڼل کيږي. دغه قومي او ملي جرگې چې په حقيقت کې پردي جنگونو او دهغوی ناوړه پایلو جبراً په مونږ تحميل کړې وې، د تاريخ

په اوږدو کې د خودگردانه ټولنيز دموکراتيک نظام په سوچه خورا لور باصلا حيته منتخب حکمي ارزش او مقام يعنې «لويه جرگه» او اړونده لازمي - کافي افغاني اولسي قانون، دود، دستور او اصولو باندې بدل شوې دي. دغه لوی ارزشونه چې د افغاني ټولنې د فرد فرد، قوم او لوی اولس په تارو پود (بوده او تنسته) کې اڅنل شوې او په وينه کې يې جريان لري، د مغرضو قوتونو د پيريو پيريو ناولو هڅو سره سره چې د افغاني

مشورتي نوم ورکړ شو او تر اوسه پوری د جمعي رسنيو له لارې په يوه ساعت کې په زرگونو ساعتونه همغه يوه موضوع په مختلفو ژبو غږول کېږي او په ميلونونو پانې پرې تورېږي، د جرگې د اصلي مفهوم د بدعته او تحريف پرته بله کومه معنا او مفهوم نلري. نن په افغاني ټولنه کې ټول حقايق د لمر په څير څرگند دي او ضرورت نه شته د افغانانو کورني او بهرني دښمنان خپل تور مخونه لا پسې تور کړي. په داسې شرايطو کې چې په هرو شلو او ديرشو دقيقو کې يوه مور چې يو يا له هغې زيات بچيان به زيروي، يواځې پدې خاطر مري چې يوه مړی، وچه ډوډی نه لري. که مونږ يوه دقيقه وخت صرفه جويی کړو او کار وکړو د څومره دغه ډول انسانانو ژوند به وژغورو؟ ځکه نور خلک په يوه ثانيه په لسگونو زره موټرې توليدوي، په ميلونونو ټنه غذايي مواد او همداسې نورې زيرمې ايجادوي. نژدې کال پوره کېږي چې جمهور رئيس په اصطلاح ټاکل شوې، تر اوسه کابینه نه ده معرفي شوې او يا نه ده منل شوې او درسنيو په خبره سرپرست وزيرانو او مامورينو فرصت غنيمت گڼلې او دخپلو خالي جوالونو د ډکولو په خاطر يې چور اعلان کړيدي، اولسي او مشرانو جرگې هم په همدغه خاطر اعتصاب اعلان کړې او مفت معاش اخستل غنيمت گڼي، ... او ملگري ملتونه او بهرنيان چې د چارو د سمون، امنيت، بيا ابادونې، او ... په خاطر راغلي دي د خير په غوندې ناست او د «به ما چي» پروگرام تعقيبوي، يعني هيڅوک هېڅ کار نه کوي. هرڅه چې کوي يواځې د فساد، رشوت، اختلاس، ... (البته ډير کم کسان به داسې نه وي) او په ملياردونو ډالر عبث مصرفېږي، خلک له لورې او په جنگونو کې مري او دالرو درک هم معلوم نه دي چې کوم لور ته او دچا جيونو ته ځي؟

چې معمولاً نغدې پيسې، دکور سيزل، دقوم، اولس او کلې کور څخه شړل، يا دقتل او په ځيني نورو مسايلو کې د دښمنۍ د له منځه وړلو په خاطر د ښځو ورکول او دپته ورته ډير نور شرطونه ټاکل کېږي. په بدو کې البته د ښځو ورکول او په اصطلاح خپلوي کول خصوصاً په پښتني دود او دستور کې هيڅکله ښې پايلې نه دي درلودلي او دښځو په حقه حقوقو بربنډ تيری گڼل کېږي.

جرگې که وړې دي او که لويې يواځې پريکړنده مقام او حيثيت لري، يواځې د مدعي او مدعي عليه متقابلو متخاصمو اړخونو ترمنځ د هغوی په غوښتنه او موافقه او حتا د هغوی د استازو او نماينده جرگه مارو په گډون د باصلاحيته ارگان او مقام په په حيث را غوښتل کېږي او پريکړه يې بې قيد وشرطه عملي کېږي. هغه څوک چې د جرگې له پريکړې څخه سر غړوونه کوي په ټاکلې جزا او جریمه محکوم او سمدستي عملې کېږي. د جرگې دغه دومره لوړ مقامې حکمې صلاحيت که له يوې خوا د جرگې د غړو په شخصي اعتبار، عدل، انصاف، رښتينولۍ او نفوذ او شهرت پورې اړه لري، د هغې څخه څو برابره زيات د هغه اولسي خودگردانه قوانينو، اصولو، دود، دستور او تړو پورې اړه لري، کوم چې افغانان يې د اولسي بې عيبه و غشه قانون په حيث مني او د سمدستي با انصافه پريکړې طمع ترې لري.

پدې توگه هره جرگه يواځې با صلاحيته پريکړنده حکمې ارگان او مقام گڼل کېږي او پرته له دې جرگې ته هر بل شکلي او ماهيوې نوم او حيثيت قايليدل، لکه چې د ۱۳۸۹ هجري شمسي کال د جوزا د مياشتې په دولسمه تش په نامه جرگې ته

جمعی او فردي شعور کي ساتل کيږي.

دښمنان عبث فکر کوي چې دغه ارزشونه به له منځه یوسي ، همغسې چې ددغه ارزشونو پیژندنه مشکله ده ، له منځه وړنه یی له هغې هم خورا ناشوني کار گنجل کيږي . پدې لار کې مغرضینو پیړۍ پیړۍ شومې څیر نیزي هڅې سرت رسولي ، خو یوي یې هم مثبتې پایلې نه دي درلودلي . ځکه چې دغه

ارزشونه که په ما هیت او ساده عبارت او افادې سره د وطن پرستی او وطن دوستۍ معنا او مفهوم لري ، خود شکل له مخې د هغې د عمل لاري ، وسایل او روشونه په مختلفو قبیلو ، قومونو ، محلونو او اولسونو کې یو تر بله سره هیڅ ورته والې نه لري . د پښتون قوم چې په افغانستان کې اکثریت جوړوي ، خولا پرځای پریږده ، حتا د وړو قومونو نوموړي ارزشونه او دود او دستور دومره غني ، رنگ په رنگ او هزار رنگ دي چې د خپلو خلکو لپاره یې تمیز مشکل دي نو د وطن د دود او دستور څخه یې خبره بیگانه پرستانو او بهرني صم بکم چې تر اوسه پوري لگ پاتي دي تر ابده به رانده کانه پاتي وي . شک نه شته چې افغانانو لپاره هم په ټولو دغه رازونو پوهیدل مشکل کار دي خو په کل کې د هر اصیل افغان لپاره د ضرورت په وخت کې همدومره کفایت کوي او پدې بڼه پوهیږي چې د وطن پرستی ، وطن دوستۍ او د فداکاری وخت رارسیدلې او لازمی چاري باید تر سره شي . ضرورت نه شته کورني او بهرني دښمنان ، افغانان چې پیړۍ پیړۍ پداسې چارو کې ازمایل شويدي بیا او بیا ازمایي ، هغوی همیشه ټول شته په دغه دو کې بایللي او بیا هم حاضر دي دغه قمار ووهي ، هغوی د خپلې ازادۍ د ساتلو په خاطر له خپل سر ، مال او اولاد څخه هم تیریدلې شي ، خو پردې واک په خپله خاوره کې نه شي منلې

یواځې ددغه تش په نامه بې مفهومه مشورتي جرگې په سلگونو ملیونو ډالرو بې معنا مصارف که پرځای شوي وای د ډیرو بې وزله انسانانو مشکل به حل شوي وي . افغانستان د « بې مجرمه جرمونو او بې گناه مجرمانو ټاټوبي » گرځیدلې ، نن سمه ده چې دا ځیني کسان هر څه کولې شي ، خو کله چې د پوښتنې وخت راورسیږي ، دوی به څه کوي ؟ خو هغوی ددې لپاره دلیل او ځواب لري . بې له هغې هم واک یی خپل دي ، بیا او بیا به عفوي اعلان کړي ، او که نه په نورو چې څه وو هغه به په دوی به هم وي .

افسوس په داسې ملت چې د پوښتنې مرجع په کې نه په سترگو کیږي . خلک دغه څرگندې او د شرمه ډکې برېښې او رسوا صحنې ویني چې دا کورني او بهرني لونیان ، خپله شخصي آبرو خویسی خپل کار دی ، اولسي عزت ، آبرو او حیثیت هم څه ډول په دغه بې ارزشه ناچله پیسومفت له لاسه ورکوي او پخپله عاری له هر ډول ارزشه پاتې کیږي .

رحمن بابا وایي:

هر یو مخ کله لایق د آبروی وي

اوبنکې نه درومي په مخ د هر ناوې

اولسي ارزشونو سره دا ډول غیر مسئولانه چلن هیڅکله بې ځوابه نه شي پاتې کیدلې او نه دي څوک دغسې غلطې محاسبې کوي چې گوندې هر افغان به خپل منلي ارزشونه او اولسي دود او دستور چې په وینه کې یی اخیستل شوي داسې په اسانۍ له لاسه ورکړي او یا به ددوی د مال او عزت دښمنان بې

ځوابه پریږدي . ددغه عالي مورالي ارزش پیچلتیا نه یواځې د قبیلې او قوم ، بلکه د فرد فرد په کچه رنگ په رنگ او متفاوت کمی او کیفی پوتنسیال لري او لکه پته خزانه په

د پیرو پوهانو څخه مې اوریدلې او اورم چې ژبه د تفاهم وسیله ده. زه هم په دې عقیده یم چې پردی ژبه د هر چا لپاره یواځې د تفاهم وسیله ده، خو مورنۍ ژبه یواځې د تفاهم وسیله ګڼل نه بڅبښونکې ګناه ده. دا خبره خو مغرضان کوي او د مغرض خبره هیڅکله سمه نه وي. که دا سمه وي، دوی چې پنځه کسان بل ملک ته ولاړ شي، ددې په عوض چې دهغه اولس ژبه زده کړي هغوی خپلې ژبې زده کولو ته اړباسي. دا پیر مشکل کار دې، خو دوی حتماً دغه کار کوي او په دې کار کې رښتیا هم لوی اثر دې. څوک فکر کولې شي چې د یوه وروسته پاتې هیواد ژبه په دومره ستر مقاومت او ټولنیزه مادي نیرو بدلیدلې شي؟ خو که واقعیتونو ته فکر وپوو، وینو چې نژدې یو نیم سل کاله دمخه په ځوانانو باندې ملا لې په تش غږ چې:

که په میوند کې شهید نه شوي

خدا ایګولا لیه بې ننگۍ ته دي ساتینه.

ځوانان هغه، نژدې بایللي میدان ګټي چې د دوست او دښمن قوتونه پکې د مقایسې وړ نه وو او لاندې هم هره افغانه پیغله غواړي د ملالۍ په څیر د دغسې کارونو جوګه او سرمشق وگرځي.

په مورنۍ ژبه کې د هر چا لپاره خپل وطني او اولسي ژوندې مستند تاریخ، د خپلو خلکو د قهرمانیو داستانونه پداسې سوچه ژبني کلماتو او عباراتو چې د هر انسان رګ رګ تخنوي او هوسوي او په بله ژبه هیڅکله دا ډول افادې نه شي افاده کیدلې او نه پردی ژبې دا ډول د چا احساسات را پارولې شي. د مثال په ډول د پښتو ژبې دا ځیني اصطلاحات، مقولې او کلمات لکه پښتونولي، پښتو، پښتون او دیته ورته د همدې یوې کلمې صرفې او نحوې بدلون لکه پښتونولي د پښتنو

همغومره چې افغانان د خپل دښمن سره ده پخلاکیدونکي دي په همغه اندازه هغوی د ښې او ټینګې دوستۍ، لوز، قول او ښې معاملي جوګه اولس هم دي. د هغوی څخه پیر څه زده کول پکار دي. همغسې چې یی د جنگ جګړې په مقابل کې یې حوصله نه ختمیدونکې ده او دامتل چې که افغان یوه پیړۍ وروسته هم خپل انتقام اخلي، عجله یې کړې، د دوستانو سره د دوستۍ د پالنې، لوز، قول، وعده چې حتا د دښمن سره هم کوي او یا که د پلار قاتل یې په نا غلطۍ کورته پناه راوړي، دهغه سر، ناموس امال دده په کور کې څوک ضرر نه شي رسولې او سلامتي یې تضمین ده. هو! افغانان د پیري ښې معاملي جوګه اولس دي. هڅه وکړۍ هغوی په دوستۍ کې وازمایي، په جنگ کې د هغوی ازمایل نه دي پکار، په جنگونو کې هغوی په کافي اندازه ازمایل شوي دي او د دغه جنگونو پایلې د هیچا څخه پته پناه خبره نه ده. که په مونږ د چا ارامې نه ده پیرزو، نوله مونږ څخه هم څوک ارام نه شي کښیناستلې.

مونږ په دې هم پوهیږو چې مونږ نه ختمیدونکې طبیعي زیر مې لرو، په همدې خاطر یوه ورځ مونږ څوک ارام نه پریږدي چې کار وکړو او د خپلو طبیعي زیرمو څخه ګټه واخلو. لکن دا هم له هیچا څخه پته خبره نه ده چې بل څوک هم له هغې څخه په ګټه پورته کولو نه دې ښاد او سود من شوي.

نني شرایط حکم کوي چې په نړۍ کې سوله تأمین شي، تاسي هم د سولې په خاطر راغلي یاست او افغانان هم سخت د سولې ارزومن دي. مونږ په جنگ کې مه ازمایي، د سولې ازمیښت به د ټول بشریت په ګټه وي. مونږ په جنگ ولي ازمایي؟ مه مو ازمایي په جنگ کې!

همدغه سوچ کې هغه وخت ماته دغه پورتنې فکر په ذهن کې راوگرځیده او هغوی مې له خپل پورتنې ناسم فکر څخه وگرځول او پدې مې قانع کړل چې نه یواځې ژبه بلکه ټول مختلف وطنې، ملي، اولسي ارزشونه په خپل خپل ځای ځانگړې ارزش لري او هیڅ قوم، ملت او اولس، که لوی دې او که وړ، که غني دې او که غریب، که پرمخ تللي دې او که وروسته پاتې دې، حق نه لري د نورو اولسونو ملي وطنې ارزشونه بې ارزشه او حقه حقوق یې پایمال کړي. پکار دادي دغه ارزشونه د دوامداره ارگانیک دیفرنسییشن (تجزیې، تفریق) او انتگریشن (ترکیب، تجمع) په پروسه کې د ټولو لپاره د منلو وړ ارزشونو باندې واوړي. نن پرون هم په افغانستان کې د ژبو د مسئلې، کلتور، ملي ترمولوژۍ، رسوم، عنعناتو، اخلاق او ډیرونورو وطني، اولسي ارزشونو او مسایلو سره ناسم، سطحې او حتا ناوړه کړه وړه جریان لري، دغه ټول ارزشونه دیوه ملت او اولسونو د ارزشي خزانې هغه ترهرڅه لوړه او نایابه ارزشي پانگه جوړوي چې یواځې پوه، اهل او په وطن مین کسان ایجادوي، پالي او په ایمان داری. د هغې ساتنه کوي، خوناپوه، نا امله، بېگانه پرسته او ټیټ انسانان چې اصلاً د دغه ډول ارزشونو له ارزش څخه بې خبره دي او همغسې چې هره متاع او حتا شخصي حیثیت او آبرو په هر بازار کې په هر چا پلوري، دغه عالي ارزشونه هم د هیڅ په مقابل کې مفت له لاسه ورکي.

دا اولسي دود، دستور، تعهداتو، تړو، جرگو، مرکو او په زرگونو دغه ډول نورو ارزشونو افاده او تفسیر، ایا ممکنه ده په بله ژبه وشي؟

یا د پښتو کلمه د ژبې د نوم په حیث نه بلکه دیوه ټولنیز ارزش په حیث. لکه: ښه پښتو یې ورسره وکړه. هغه بې پښتو سرې دې (یعنې چې هیڅ سرې نه دې). ما یو ځل په پښتو قسم یاد کړې، بله نه شم منلې. پښتو دې وشر موله، زه دې ژوندي نه پرېږدم، ماته یې بې پښتو ویلي دي. یا د پښتون کلمه د قوم په حیث نه بلکه د اجتماعي ارزش په حیث: زه به پښتون نه یم که را باندې ویي منې. ته هیڅ پښتون نه یې او داسې ډیر نور ژبني ارزښتونه او اصالتونه چې یواځې په مورنۍ ژبه همغسې چې لازمه ده افاده او تفسیر کیدلې شي په بله ژبه هیڅ ممکنه نه ده همغسې افاده شي.

د ۱۹۶۹م کال د سرطان په میاشت کې، مونږ له تحصیل څخه راستانه شوي وو، مرحوم انجنیر عبدالرؤف چې اصلاً د شمالي دقره باغ او دکابل اوسیدونکې وو، دنورو دوستانو سره چې ټول منور خلک وو، زه هم چې سره همصنفان وو، په همدغه ورځو کې میلمه کړي وم. پرته له رؤف خان څخه مې بل څوک نه پیژنده، نو ډیرې خبرې مې هم نه کولي. نپوهیږم څه ډول د ژبو په باره کې بحث شروع شو. وروسته له یوڅه بحث څخه، یوه تن وړاندیز وکړ، ښه به دا وي افغانان فرانسوي چې خوږه ژبه ده او نورو څیرنو ته پکې ضرورت هم نه شته، په خپل ملک کې رواج کړي. بل تن د انگلیسي ژبې وړاندیز وکړ او د یته نور مختلف بحثونه وشول. ما چې دا بحثونه په غور سره تعقیبول او پوهیدم چې زما نظر هم کیدې شي وپوښتي، په

شوروي اتحاد په مقابل کې راپاڅیدل او نړیوال عظیم پرابلمونه او تضادونه یې د افغانانو د سرنوشت پورې غوټه او په همدغه کوچني جنگي تیاتر کې چې هېڅ ډول دفاع وړتیا او قابلیت یې نه درلود، د دغه گلوبال او سوپر گلوبال نړیوالو پرابلمونو حل ته ملا وتړله، پیل شوه. د ټولې نړۍ د زړو وسلو ټول گودامونه له هري خوا د بې وزلې افغان اولس په حساب او ذمه په یوه او بل نامه پېرودلو او پلورلو او د افغانستان په سمه او غر، مکتب، مسجد، بنارونو، کلیو او بانډو کور کورانه او بې رحمانه، د امریکې او اروپا څخه ډیر ډیر لیري د رلۍ په څیر و اوریدلي او د زړو باروتو او زنگ و هلو وسلو دوړو او دودونو که افغانان ډیر و زورول، د نړیوالو نازولو تر غوږو یې اډو غږ هم ونه رسیده. د ذروي وسلو ټولې تفالې د «م غنیمت» له مخې په ډیره عجله هر چاد افغانستان په سمه او غر او حتا کلیو او بانډو کې خالي کړې او عذاب به یې نه یواځې او سني نسلونه بلکه راتلونکي نسلونه هم گالي.

د افغانانو په برکت پخواني شوروي اتحاد، کمونیزم، نړیوالو سوسیالیستي هیوادونو اتحاد، سوسیالیستي او کارگري انتر ناسیو نالیزم او دملي ازادي بڅبونکو جنبشونو اتحاد په ړنگیدو او د نړیوال سرمایه داري مافیایی تور امپریالیزم په یکه تازی او سیاسي او نظامي مونو پولیزم په ټینگیډو او د سره امپریالیزم سره د ساړه جنگ په پوره سرېدو ټولو امپریالیستي قوتونو د هم غږۍ او جوړ جاري خپله کړې او په اصطلاح د دریمې نړۍ د متناسب ویش په خاطر یې د تروریزم، القایدې او طالبانیزم پر ضد د مبارزې تر شعار لاندې د مذبذب تعاون، تباني او ناروا مساعدتو نوسره سوپر

افغانان ولې خپل ملي

ارزشونه او مسئولیتونه نه پیژني؟

نړیوال د افغان د بنمن، افغان د ځان د بنمن...؟

دا کومه نوې او پټه خبره نه ده، له کومې ورځې څخه چې تزاروي روسیې ځانونه د افغانستان شمالي پولو ته ورسول او له کومې ورځې څخه چې د انگریزي امپریالیزم پښه د هند په لویه وچه کې ټینگه شوې، د افغانستان د پوره اشغال او یالا اقل د ویش په سرد مختلفو آبر قدرتونو تر منځ نه پخلا کیدونکې مبارزه پیل، او د تل لپاره دغه مسألې د «لویې ستراتیژۍ» او «لویې لویې» حیثیت ترلاسه کړې او افغانستان له همغې ورځې څخه تر دا نن ورځې پورې په نړیوال، یالا اقل منطقوي جنگي تیاتر بدل شوې. او ډې خبروې په تاریخي اسنادو کې پرته دي او نوې لوبه چې د ۱۹۷۸م کال د دسمبر د ۲۷ نېټې، کله چې پخواني شوروي اتحاد د نیک «گاونډیتوب»، ۶۲ کلنې «بې غرضانه دوستۍ»، سوسیالیستي انتر ناسیو نالیزم د «تعهداتو» او د زرونو کیلو متره شریکې پولې په درلودلو سره په بې وزلې هیواد افغانستان بې شرمانه او ځاینا نه یرغل وکړ او نړیوال هم په ډیره جفا سره د دغه غریب او زخمي اولس په «ملاتړ» کې د «بې غرزانه»، «بشر دوستانه» «مرستو» په خاطر د

دموکرات دولت لخواه افغانستان په خورا غریبو سیمو او هغه هم د افغاني او نړیوالې مافیاد پلان له مخې وویشتل شول او ډیر بې گناه انسانان او کلي چې همدغه افغانانو ور په گوته کول پکې تباہ شول. مونږ ولیدل چې په افغانستان او عراق باندې د بوش د حکومت د جنگي ډلې د حملې د تصمیم په وخت کې د امریکې، اروپا او ټولې نړۍ بشردوستو، ترقي غوښتونکو او واقعاً دموکراتو خلکو ډیرې هلې ځلې وکړې چې ددغه یرغل مخه ونیسې، حتا ځینې کسانو د مسئلو اشخاصو په حیث خود کشي وکړه. خو چا پي مخه ونه نیولې شوله.

ولې نړیوال دومره بې وسه دي؟ له ډیر پخوا څخه د امریکې، اسراییلو او ټولې نړۍ سوله خوښوونکي خلک غواړي چې په منځني ختیځ کې د فلسطین د خلکو حقه حقوق تحقق پیدا کړي. فلسطیني او اسراییلي اولسونه هم حق لري په سوله کې ژوند وکړي، یا اثر عرفات او اسحق رابین او نور ډیر فلسطینیان او اسراییلیان په دې لار کې قرباني شول، هغوی وایي مونږ سوله غواړو، نور ورته وایي، نه تاسې بې نه غواړی.

په امریکې کې داوباما په وجود کې دموکراتانو د واک په ترلاسه کولو سره، نه د او باما «بدلون» کوم بنیادي بدلون را منځته کړ او نه به د او باما د نوې تش په نامه ستراتیژۍ له مخې د ۳۰۰۰۰ خاصو او یادنورو نوو پلانونو او ستراتیژیو له مخې د نورو قوتونو لیرل او د قوماندانانو ادلون بدلون کومه معجزه وکولې شي، یواځې به شکلي تاکتیکي بڼه ولري او یواځې به د بهرني نظامیانو لپاره د تنفس موقتي فرصت برابر کړي او یا به د بار ثقلت او مرگ ژوبله د بهرني سرتیرو په ځای په ملکې خلکو او افغاني سرتیرو وریاته شي، او لکه چې ما دمخه هم

گلوبال ابعاد، امکانات او مناسبات پیدا کړي، په نړیوال جهنمي شیطاني طاقت بدل شوي، ټول عالم بشریت یې گروگان نیولې او په دغه ټولو امکاناتو سره یو ځل بیا غواړي د افغانستان له وضع الجیش څخه خپل ناروا سوق الجیشي حرکتونه او وضع الجیشونه تنظیم، رهبري او په دغه هر اړخیزه ستراتیژیکه منطقه کې ټول نړیوال د خپلې قمچیني لاندې د مافیایي گټو د پایداره تأمین په خاطر د خپل حاکمیت لاندې محکوم او د استفادې وړ وساتي.

هو! دا هماغه زړه ستراتیژي او زړه «لویه لوبه» ده چې په نوي امکاناتو او نوي گلوبال حرص، نوي دینامیزم او نوي ابعادو سره د افغانستان په وضع الجیش کې د ټولې نړۍ لپاره پیل شوي او دلته یواځې یو نړیوال

سراسري نظام، نړیوال حاکمیت، نړیواله اداره او نړیوال مافیایي اصول او قانون چلیږي (مزې چرچې نړیوال کوي او غم ودرد افغانان گالي) او ټول ایزمونه ددغه قانون د حاکمیت په ساحه کې یواځې یو مفهوم افاده کوي یعنې چې مافیایي گټې باید وساتي. دا یو نړیوال مشکل دي او نړیوال ملاتړ ته ضرورت لري. په دې لوبو کې ځانگړي دولتي جوړښتونه، ټولنیز بنسټ او چې نظامونه یواځې هغه وخت موثر واقع کیدل شي چې نړیوال ملاتړ حاصل او په نړیواله جبهه کې د نړیوال قوت په حیث ددغه تباہیو مخه ونیولې شي. مونږ شاهد یو، سره ددې چې افغانانو د تروریزم، بنیاد گرایي، طالبانیزم او نورو ماجراجویی اعمالو سره هیڅ اړیکې نه درلودل، خو چې پلان ددغه ډول جوړوؤ، دا هرڅه ورته په نورو ملکونو او دنورو په ذهنیتونو کې برابر او بالسټیک راکټونه د کلنتن د

یواځې د زور او تخریب له لارې ترلاسه کیدلې شی، هغوی د سیاست، سولې، روغې جوړې، بیا ابادونې په لارو چارو نه پوهیږي او په حقیقت کې تاکتیک او ستراتیژي همدغه ډول ده، نو ځکه خو هغوی بېباکانه او په پټو سترگو عمل کوي. خو په افغانستان کې عامیانه مشهور متل دي چې: «په زور کلي نه کیږي»، ددې مسئلې ژور څیړل پکار دي.

مونږ دا نه شو منلې چې بین المللي قوتونه دې د نظامې او شخصي موخو په خاطر راغلي او سي، ځکه اصلاً دغه ډول مسایل مطرح نه وو او حتا د شمالي ټلوالې او دکارمل د ډلې سره د روسانو په غلچکې او سازشکارانه وتلو سره چې فکر کیده، یوه ورځ به هم، موجوده دولت ټینګ پاتې نه شي، د ټولو دسیسو سره سره، بیا هم څه حال چې په ټول جهان کې وو په افغانستان کې هم همغسې حال وو. د بلې خوا بین المللي قوتونو رسمي منل شوي تعهدات، رسالتونه او حاکمیتونه درلودل چې سازشکارانه او حتا خاینانه یی عملي نه کړل او افغانان یی د خپلو باروتو او وسلو په گودامونو کې په سیاسي خلاء او انزوا کې لاس تړلي خپلو تاریک ذهنه گماشتگانو ته پریښودل. خو ددې ټولو خبرو سره سره کله چې بیا هم افغانان او افغانستان ژوندي پاتې شول نو نړیوال وروسته له ډیرو پښیمانیو، اعترافاتو، کفارو د عادي، قسمونو او وعدو سره افغانستان ته د نظام، دولت، ادارو، قانون، امنیت، سولې، بیا ابادونې او نورو ټولنیزو سازمانونو،... او دغه ډول بشر دوستانه موخو د ترسره کولو په خاطر افغانستان ته راغلي دي. خو له بده مرغه نه یواځې، یو له دغه اهدافو ترلاسه شوي نه دي بلکې وضعه له پخوا ډیره بتره شوي او له یوې ورځې څخه

لیکلي وو د بارک اوباما ستراتیژي به هم د پخوا په څیر زړه په زړه پاتې وي.

ددې میاشتې (جولای ۲۰۱۰) په لومړیو ورځو کې د آیساف او ناتو د امریکایی نوې قوماندان دیوید پتروس تگ افغانستان ته، سره ددې چې د پخواني قوماندان مک کریستل په پرتله به د زیات صلاحیت او زیاتې تجربې څښتن وي، ځکه که مک کریستل یواځې په یو گوسلاویا کې د کار تجربه درلوده، نوموړي په شلو مختلفو هیوادونو کې د کار تجربه لري، بیا هم نه به پخوانی زړه ستراتیژي بدله کړي شي او نه به رغنده لاسته راوړنې ولري. ځکه چې ذهني او عيني شرایط او موجوده وضعه همداسې حکم کوي. پدې معنا چې مک کریستل که د بالکان او دیوید پتروس د زیاتو هیوادونو او شرایطو تجربې لري، خو د افغانستان ځانگړي شرایط د تل لپاره خاص او ځانگړي وو. د تاریخ په اوږدو کې هرڅوک پدې تیروتنې دي. سکندر ټوله اروپا او اسیا و نیوله، هغه نه شول کولې د افغانستان شرایط بل ډول قیاس او وانگيري. هغه وخت په رښتیا هم دا کار مشکل وو، خو کله چې دا کار په وار وار تکرار شو، بیا هم مونږ ددې شاهد یو چې روسانو هڅه وکړه د شرقي اروپا تجارب په افغانستان کې پلي او گټه ترې پورته کړي او همدایې د ناکامۍ عمده عامل وگرځیده. نن ټول نړیوال قوتونه ځانونو لپاره سپکاوي گڼي چې په افغانستان کې افغاني خاص او ځانگړي شرایط او بالخصوص د افغانانو خاصي غوښتنې په پام کې ونیسي، خو دا یو حقیقت دي او بل عمده مشکل پدې کې دي چې ټولو دغه قوتونو ته ټول اهداف د نظامي دندې او هدف په حیث ورکړل شوي او نظامي اهداف

صلاحیت او مسئولیت په تناسب د خپل هیواد او خلکو خدمتگار اوسې، خو کله چې دولت، حکومت، ادارو، قانون، حقوق، موثساتو او نورو متصدیان نه یواځې اجنبیانو ته د خپلې جاسوسی څخه منکر نه دي، بلکه د هر سستیږ پر سر معترف او په هر سنگر کې د خپلو متولیانو د گټو څخه دفاع کوي. زموږ سیاسي مبصرین هم د پنځو ټنگو حق الزحمې له کبله به هم د کوتک په زور د خپل تبلیغاتي سستیږ څخه بنسخته نه کړي او سبا او بېگه خپلو ناسمو تبلیغاتو ته دوام ورکوي. موږ به بیا هم دا خبرې منلې وي که دوی د پښواو لاسونو ټولې گوتې په خپله خوله نه مندلې او د هغوی ټول پلانونه سر تر پایه ډیر شوم نه وي، او اوس چې په افغانستان کې د زرگونو بیلینونو ډالرو ثروتونو زیرمې همدوی اعلان کړي او یواځې یی خپل نظامي، سیاسي او اقتصادي اهداف په پام کې نه لرلې او حتا یوه کمه فیصدي یی زموږ مشکلات هم په نظر کې لرلې هم به دوی خوښ وي او هم موږ. خو هغوی وایی «م زور ما ټوله زما» نو ځکه ارزشونه تغیر کوي، حقایق او واقعیتونه تغیر کوي او د هغې مطابق باید نظام، تشکیل، قانون، ... او ورسره سم باید اشخاص، افراد او نظامونه او سازمانونه هم تغیر وکړي ترڅو افغانان پخپله د خپلې غمیزي د حل جوگه شي. په غیر صورت کې دغه ټولې ډرامې، جرگې، کنفرانسونه، او بېځایه مصارف پرته له دې چې غیر مستحقو او نامشروع دولتونو، حکومتونو، ادارو، انتخاباتو، اشخاصو، افرادو او نورو حضور او شتون ته قانوني او حقوقي مشروعیت ورکړي، بله هیڅ گټه نلري، او کومه ده هغه قانوني، حقوقي باصلاحیته مرجع چې د دغه ډول بې مفهومه او بې

بلې ته په کثیرالمجهوله لاینحله معادله او معما بدله او لا بدلیري. ځکه چې، په حقیقت کې بهرني قوتونه په افغانستان کې تر هر څه دمخه خپل نظامي حضور او د خپلو افغاني مختلفو ډلو ټپلو چې په مختلفو نومونو همدغه بهرنيانو رامنځته کړي او پرته د شخصي گټو، ملې گټې هیڅکله په پام کې نه نیسي، خپله زړه ستراتیژي او نوي سیاسي او اقتصادي اهداف تعقیبول غواړي، او دا کار په افغانستان کې د نظام، دولت، ادارې، قانون، امنیت، سولې، بیا ابادونې او نورو ټولنیزو سازمانونو، ... او دغه ډول بشر د وستانه موخو د تر سره کولو سره کاملاً په تضاد کې دي او هیڅ سمون ورسره نلري. یعنې دغه کونډه چې په پام کې وه افغان اولس ته په نکاح شي یو ځل بیایي خپل ځانته په نکاح کول غواړي. همدا سبب دي چې بهرنيان او د هغوی پورې تړلي افغانان همغسې لکه چې د شاشجاع په دوره کې انگریزانو، دکارمل د ډلې په دوره کې روسانو او نن د حامد کرزي په دوره کې نړیوال، یواځې د دې لپاره توجیحات او دلایل برابر وي چې که دا بهرنيان نه اوسي، افغانان به یوبل سره وځوري (لکه کله چې دوه مرغی په جنگ او پیشو تړپ کړي وو، نیولې او خوړلې یی وې او له ځانه سره یی ویلي وو، چې که زه نه وي راغلی، دوی خوبه سره وژلي وي). په حقیقت کې دغه نظام، دغه انتخابات، دغه قوانین او د هغوی داخلي او خارجي عاملین او مجریان ټول نقلی او غولونکي او د افغان اولس او په افغانستان کې د سولې او د افغانانو د خیر نېکنيې د ټولو پروگرامونو پرضد او نه پخلا کیدونکي دښمنان دي. نظام، اداره، قانون، انتخابات او نور موثسات او انستیتوتونه هغه وخت ارزش لري چې د خپل

مضمونه تش په نامه جرگو او کنفرانسونو عبث مصارفو
مسئولیت په غاړه اخلي او کومې با صلاحیته مرجع ته به ۱۵
بلیونه ډالر په کوم مسئولیت او کوم اعتبار د څه لپاره سپارل
کیري؟

مونږ ولې دومره بې ننگه او بیوسه شوي یو
چې پردی گټي په خپلو گټو د بره گڼو او پردی
ز مونږ په ملک کې ددغه ډول ناروا اعمالو د پلې
کولو جرأت کوي؟

مونږ خپل پور ، او دوی نور غواړي ؟

«د امریکایي دایمي اډو په باره کې د نظر ټکي»

جان کنیدی ، د امریکي هونبیار او دموکرات جمهور رئیس
په خپل وخت کې ویلي وو ، که کارل مارکس نور هیڅ نه وې
لیکلي او همدا یو شعار چې «دنړۍ کارگرانو سره یوشی» یی
لیکلې وې ، کفایت یی کاوه چې سرمایداري نظام ړنگ شي
حتا د کنیدی غوندي یو شخص د شوروي اتحاد ، کمونیزم ،
نړیوال سوسیالیستي نظام ، نړیوال کارگري او ملي ازادي
بخښونکي غورځنگونه خولا په ځای پرېږده ، ددغه کوچنی
جملې څخه دومره په ویره او ډار کې وو . امریکي ددې خبرې
خیال او تصور هم نه شو کولې هغه نظام چې دژوند په مختلفو
ساحو کې یی ورځ په ورځ نوي بریالیتوبونه ترلاسه کول ، یوه
ورځ ، او هغه هم دافغان با شهامته اولس د فداکاری له برکته
داسې خوار او ذلیل وویني ؛ هغوی هیڅکله ددې خبرې تصور
هم نه شو کولې چې کله به هم گوندي سره جگړه په داسې اسانۍ
وگټلې شي او هر کال یی د کمونیزم پر ضد او د دریم نړیوال
جنگ د تیاري په په لار کې په بلیو نونو ډالر مصرفول ؛ هغوی
تل دا خوبونه لیدل ، نن دې او که سبا کارگري غورځنگ به د
دوی لاس او پښې تړي او د تل لپاره دتاریخ کندي ته سپاري
؛هیڅ قوم او اولس ، چې دوی یی په عزت ، شرف ، ناموس ، مال

او بیا هم د همدغه شورویانو له ویرې یې د غل غدو په خیر پټ او پنا غلچکۍ تش په نامه مرستې د بل چا تر شا پیل کړې، او هغه وخت چې سنگرونه لکه بلا تشبیه د دوزخ دکانو غوندي سره شول، افغانان د دوی لپاره سرمشق د مباحاتو جوړ شول او فخریې پرې کاوه. خو کله چې شورویان پر شا او خور غوړونه او مات گوډ په خپله پوله تیر بدل، کمونیزم مات شو، نړیوال سوسیالیستي نظام ړنگ شو، نړیوال کارگري او ملي ازادي بڅښونکي غورځنگونه بې سرنوشته او تالا ترغی پاتې شول، شرقي اروپایي، منځني اسیایي او شمالي جمهوریتونه د شوروي له اسارت څخه ازاد او د وارسا تړون ړنگ شو. نو هغه وخت دوی ډاډه زړونه په ډیره عجله د کور په لور شول، او نور یې نه غوښتل چې په اصطلاح د افغانستان په کورنیو چارو کې لاس وهنه وکړي! د دې په عوض چې په دې وخت کې د ناتو تړون هم ړنگ شوې او خپلې امپریالیستي ستراتیژۍ ته یې خیرخواهانه د بشري خیر نښنگو په لور تغیر وکړي وې او له خپل خدای څخه په شکر گذارۍ سره چې د افغانانو له برکته په ټولو ارمانونو برلاسي شول. د خدایي عدالت او انصاف په مثل انساني عدل او انصاف دیوه عادل حاکم په حیث تبلیغ، ترویج او په ټوله نړۍ کې یې د ټول بشریت لپاره سراسري عام قانون وگرځوي. برخلاف دوی خپله زړه ستراتیژۍ له دفاعي موقف څخه په تعرضي وارپوله او په تعرضي سوق الجیشونو کې یې ځای په ځای، ناتو یې لمن یې په هر لوري حتالا

مکان نوره هم وغزوله او خپلو نوي او زړو ناتو یې انډیوالانو ته یې له خپلمه په کمپیوټري ذروي وسلو تر غاښونو پورې د سنبالیدو امرونه صادر کړل. د نیویارک

دولت او ټولو نورو ارزشونو باندې چور، چپاول، لوټماری او غارت جوړ کړي وو، کله هم له یاده نه شو ایستلې او هریوه دخپل فرصت لارې څارلې او دوی به یې په خوب کې بوگنول؛ دا د دوی په خیال کې هم نه شوه راتلای چې دوی به کله هم یکه تاز دمیدان او دفلک څرخ به د دوی په محور څرخي او دوی به یو ځل بیا پخوانۍ نادودې دنړۍ په اولسونو دسوپر او گلوبال گلوبالیزم نظام په کچه له سره پیل کوي؛... ځکه امپریالیزم په هر رنگ او لباس کې چې وو په تاریخي لحاظ مردوده او تاریخ خپلې پدیده او باید خپل ځای یې ټولنیز عادل منصف نظام ته پرېښي وای.

هو! د دوی، ټول دغه تشویشونه او ناشوني خیالات، ارزوگانې او تصورات د افغان غیور اولس په ځاني، مالي اود ټول هست و بود په قربانو لور سره شوني او ممکن وگرځېدل.

کله چې پخواني شوروي اتحاد د افغانستان په حریم خایانه یرغل وکړ، په ابتدا کې امریکې، حتاد معمولي دیپلوماتیکي اعتراض څخه هم ډډه وکړه او په شف شف سره یې هڅه کوله حقایق، نه پوهیږم چې پټ وساتي او که افاده کړي. خو کله چې دکابل بناریان د حوت په دریمه برېنډ ټیرونه دشوروي ټانکونو دمرمیو ته مخامخ ودرېدل، کله چې دهیواد په گوټ گوټ کې دشوروي عسکرو په داغ سنگرونو، افغانان د پتنگانو په خیر وروختل، کله چې دشوروي عسکرو د جنازو قطارونو شوروي پولی یو په بل پسې قطع کولې، کله چې شوروي نظام په خپل ژوند کې د لومړي ځل لپاره د افغانانو له خوا له ماتې سره مخامخ شول،... او داهر څه چې امریکایانو د شورویانو له ویرې د تورو عینکو تر شا څارل، نو هله له سوږو څخه راووتل

مړه شول. برهان الدین رباني، عبدالله عبدالله، محمد قسیم هفیم او دشمالی ټلوالی نورو مسئولینو چې ځانونه یې له پورته څخه ترښکته پورې بالاستحقاق د ټول ملک مسئول متصدیان هم گڼل، د ساتالایت تلفونونو او ټولو ډلټیزو رسنیو له لارې یې یو په بل پسې په نوبت او بې نوبته ځانونه معرفي کول او دخپلو متولیانو څخه یې په مهیلانه عذر و زاری سره غوښتل چې ددغه سیمې ټول ښارونه، کلي او بانډې له یوې مخې داسې بمبارد کړي چې انسان خولا څه چې حیوان هم په کې ژوندي پاتې نه شي او دغه «بېچاره گان» د تل لپاره د هغوی له «ستم» څخه وژغورل شي. حال دا چې په تیرو وختونو کې د قاطع اکثریت په حیث پښتنو تل د خپل اکثریت له تناسب څخه پورته مسئولیتونه په خپله غاړه اخیستي، خو دامتیازاتو او د نعماتو د تقسیم په وخت کې د پری شکسته نفسی په موقف کې پاتې شوي دي. په تیرو کابینو کې که قومي جوړښت او تناسب ته نظر و اچول شي، سره د دې چې پښتانه په مجموع کې د نفوسو قاطع اکثری جوړوي، هیڅکله پښتنو وزیرانو په کابینه کې اکثریت نه جوړاوه.

د اکتوبر د میاشتې په ۱۲ نېټه امریکایي الوتکو په کابل، قندهار، جلال اباد، پکتیا، هرات او نورو مناطقو باندې راکټي او هوایي حملې وکړې. د اکتوبر په ۲۰ نېټه امریکایانو او انگریزانو د طالبانو د جبهې په لمړیو خطونو هوایي بریدونه وکړل او ډیر تاوانونه یې و اړول. د اکتوبر په ۲۲ نېټه ولدیمیر پوتین، امام علي رحمانوف او برهان الدین رباني د تاجیکستان په پلازمېنه، دوشنبه کې ملاقات وکړ. پوتین وویل، چې په افغانستان کې راتلونکې حکومت باید درباني په

د تجارتي مرکز د حادثې په برابرولو سره یې د تروریزم او القاعدې پر ضد د نړۍ د تباهی نوې تعرضي ستراتیژي غوره او یو ځل بیا په اصطلاح د افغانانو په غم غمجن شول، او که حق وویل شي د افغانستان بالا حصار او د پامیر لور و څو کوه رسېدل چې یې پخواني ارمان او له بلې خوا دا ډیره ښه موقع وه چې د خپلو ټولو کړو گناهونو په تهمت او گناه افغانان او په خاصه توگه پښتانه ونیسي، ځکه چې د پښتنو سره په دغه منطقه کې انگریزانو زړې دښمنۍ لرلې او یواځینې سرسخت رقیب او غلیم یې گڼل کیده. خو په حقیقت کې د دوی غیر انساني او ناروا کرکلی، کرکڼو او مارکونډیو، په خپلو ملکونو کې تبغ وهلې وو او په خپله خاوره کې یې ځمکه د پښو لاندې سره تېرې جوړه شوې وه، خپلو خلکو یې د کړو گناهونو په گناه دوی محاکمه کول غوښتل او دوی له خپلو خلکو څخه په تېښته په غلچکي ډول د ۲۰۰۱ م کال د اکتوبر د میاشتې په ۷ نېټه، چې همدا گړۍ د پاکستان په منځگړیتوب د طالبانو سره، چې د همدوی په کومک یې ۹۵٪ خاوره په لاس کې وه، په ژوره سیاله معامله کې ښکیل وو او مقابل لوري چې ځان لپاره یې د تاجکستان په کولاب کې خیالي پاچاهي جوړه کړې وه په پټ جوړجاړي، معامله او تبايي سره په توره شپه د افغانستان د مرکزي، شرقي، جنوب شرقي، جنوبي او جنوب غربي سیمو په مشهورو او دخلکو دگڼې گونې څخه د ډکو ښارونو لکه کابل، جلال اباد، قندهار، پکتیا او نورو شاوخوا، اکثره پښتون میشتو سیمو باندې د کروزر اکتونو او B 52 څخه د ۲۰۰۰ کیلو گرامه بمونو بمباري وشوه، ډیرې سیمي وړانې و یجاړې او ډیر بې گناه انسانان، ښځې، کوچنیان، زاړه او ځوانان په کې

یواځې د اسیلو افغانانو د قاطع دریز او عکس العملونو په وجه یې، د تال چال په توگه بل ضرب الاجل ته دا ناوړه پېښه ځنډولې ده.

د پښتو متل دې چې: «خېښي په خوښۍ او سودا په رضا»، ما ځکه دا پېښه ناوړه وبلله چې امریکایان څه په ښه نیت زمونږ په کورنه دي راننوتې او نه یې په دې تېرو لسو کلونو کې څه د منلو وړ کومه چاره هم سرته نه ده رسولې، او نه یې حتاد نمونې په توگه یوه ماته گوډه سمه کړې او نه یې په کلي کور کې چاته ابرو، پت، عزت او حتا مال په امن او بې غرضه پرېښې دي. امریکا له افغانانو او بلکه له هیچا سره په خوښۍ د خېښۍ کومه سابقه نه لري او په خاصه توگه مونږ خوښی هیڅکله نه خېښان وو او نه به شو، او دا ځکه چې امریکي د افغانانو د دوستۍ سره هېڅ وخت علاقه نه ده ساتلې او نه افغانستان او امریکا پرته له سیاسي ملحوظاتو دراشه درشې او دمشرکې خواخوږۍ له مخې د کومې سودا سابقه لري. د امریکي قدیمي دوست جنرال حمید گل لیکي «د امریکي په قاموس کې د دایمي دوستۍ په نامه څه نه شته. د امریکي سیاست په خپل مصلحت ولاړ دی». امریکا او نور نړیوال «ترقي پسند» او «متمدنه» هیوادونه مدعي دي چې گوندې افغانستان ته د یوه دموکراتیک نظام د جوړولو، دایمي سولې او امنیت د تأمین، د دولتي او حکومتي مؤسسو او ارگانونو د تاسیسولو، بیا ابادونې، دموکراسۍ، د بشر د حقوقو د رواجولو او ډیرونو و بشردوستانه او خیرخواهانه کارونو د سرته رسولو په

شاوخوا جوړشي (او دا ځکه چې د ۱۹۹۱م کال د نوومبر په ۱۱ نیټه، کله چې رباني د مجاهدینو په مشرۍ مسکو ته تللې وو، د دې په عوض چې د مجاهدینو او افغان اولس د حقه حقوقو نمایندګي او ملاتړ وکړي، برخلاف د روسانو د ناروا یرغل په دفاع کې درېدلې وو) دا عجیبه خبره ده، کله چې امریکا او روسیه سره نه پخلاکیدونکي دښمنان هم وو د رباني او دغه ډول کسانو څخه یې ل ملاتړ کاوه او نن هم د دغه تیپ کسانو څخه کلک ملاتړ او دفاع کوي. د ایران دولت دا خبره تائید کړې وه او پرویز مشرف د پاکستان نظامي مشر زیاته کړې وه چې میانهمه روه طالبان دې هم په کې شریک کړل شي. د امریکایي قواوو په دغه عملیاتو کې په زرگونو بې گناه انسانان چې قاطع اکثریت یې پښتانه وو، مړه او د همدغه قواوو امریکایي نمایندګانو په حضور کې، هغه طالبان چې مزار شریف ته د سولې د خبرو لپاره تللي وو او هغه کسان چې وروسته یې ځانونه شمالي تلوالي ته په کندوز کې ته تسلیم کړي وو، د ملا محمد عمر په قول ۸۰۰۰ کسان یې د شمالي تلوالي له خوا ووژل شول. د امریکا عملیات دومره سریع او برق آسا وو، د طالبانو لښکرو چې نژدې ټول افغانستان یې نیولې وو او هیچا یې د شکست تصور هم نه شو کولې، په کمترین فرصت کې تري تم او یا د افغانستان له سرحدونو څخه ووتل.

امریکایان له هماغه لومړۍ ورځې څخه، افغانستان ته د خپل دایمي حضور په خاطر راغلي وو، له هماغه لومړۍ ورځې څخه د دایمي اډو د ځایونو د انتخاب په لټه کې وو او له هماغه ورځې څخه یې د دې کار لپاره لازم او کافي شرایط برابر کړي دي او نن چې یې نیغ په نیغه په یو جانبه ډول د دایمي اډو غوښتنه کوله،

او قوانین پلي کړي اول باید په خپلو لاسونو او پښو کې اتکری او زولنې واچوي او که دوی پخپله دا کار ونه کړي، بل یې باید وکړي.

اکثریت په دموکراسۍ کې عمده اصل ګڼل کېږي. د ۲۰۰۱ م کال د اکتوبر په ۷ نېټه کله چې امریکایانو په افغانستان خاينانه حمله وکړه، له لومړۍ ورځې څخه خبره معلومه او هغه د امریکي د ګټو په خاطر، په افغانستان کې د امریکایي قواوو حضور تآمینول او ټینګول وو، نو د تورې تېره مخ باید د پښتنو، چې په ملک کې اکثریت جوړوي، په خوا وي او تر دا نن ورځ پورې همدغه وضعه دوام لري. افغانستان یواځې هیواد نه دی چې د پښتنو اکثریت په څنګ کې د نورو ورونو قومونو اقلیتونه هم موجود دي. د اکثریت او اقلیتونو مسئله په نړۍ کې څرنگه چې د ټولو هیوادونو په کچه، عمومیت لري، نو د ټولو قومونو د سولئیز ګډ ژوند په خاطر بین المللي او ملي منل شوي قوانین وجود لري چې د ملګرو ملتونو په منشورونو کې تسجیل دي. په دې معنا چې د ورونو قومونو تر منځ حقوق د قومونو د فیصدي په تناسب او د ټولو افرادو تر منځ د ټولو حقوق مساوي ګڼل شوي دي. زه نه پوهیږم، د دې په عوض چې زمونږ بهرني «دوستان» د دغه قوانینو د عملي کولو په خاطر جدي پاملرنه وکړي، برخلاف پخپله د دغه حقوقو او قوانینو ماتوونکي او ناقضین ګڼل کېږي. د ټولو قوانینو، اصولو، نورماتیفونو او منل شوو ارزشونو په خلاف، غواړي په افغانستان کې خپل حاکمیت ټینګ او په یو طرفه ډول بلا قیدو شرطه دخپلو ګټو په خاطر د خپلې خوښې نظام جوړ کړي.

خاطر راغلي دي، خوله نیکه یا بده مرغه د دوی واقعي نیتونه او پټې خبرې مخکې له مخکې هغه وخت برنډې شوې، کله چې د کروزر اکتونو او B-۵۲ الوتکو قطارونه چې له دوی څخه را دمخه شوي وو او د افغانستان د پولې په پرېکولو سره یې په پتو سترګو سمه او غریو شان رحمانه بمبارۍ کاوه. دوی لکه د بې عمله ملایانو، وایي یوڅه او کوي بل څه. دوی خپل دغه بېګانه پرسته افغان ګوډاګیان په هر بد نوم چې د بې همتۍ، د بشرد حقوقو ناقض، جنګي جاني، وطن فروشی، فساد، قاچاقبر، رشوت، او بل هر تیت نوم چې د دغه ډول القابو په قاموس کې پیدا کېږي نوموي، خو په افغانستان کې ټولې چارې، پرته له دوی په بل چا سرته هم نه رسوي. دوی که هره ګناه او بې شرمه کار هم کوي، اول خويي څوک له خپل مقام څخه نه شي لیرې کولې او که بیا هم د کوم کوچني خطر احتمال ورته پیدا کېږي، خارجي متولي نیغ په نیغه میدان ته راوځي او وایي، معاش زه ورکوم، زما همداسې کس په کار دي او که بیا هم خبره تر پارلمانته ورسیده، نو کرزي صاحب خو کم سر پرست وزیران او مشاورین نه دي مقرر کړي، د ډاکټر رنګین داد فر سپانتا او یاد ښار جوړولو پخواني وزیر پښتون صاحب چې وزارت یې له منځه ولاړ، دې اوس هم وزیر او بلکه نن د ټول افغانستان د ښارونو، کلیو بانډو او حتا د شپږو دښتو او بې صاحبه ځمکو عمومي وزیر ګڼل کېږي. زمونږ پوښتنه د خپلو خارجي «دوستانو» څخه داده چې په کوم ملک کې د داسې کسانو په واسطه دیوه هیواد بیا ابادونه سرته رسېدلې؟ یا داسې کسان د دموکراسۍ، سولې او امنیت د تآمین عامل ګرځېدلي شي؟ که دا ډول کسان په وطن کې نظام جوړ او حقوق

چې ځینې د کلونو او ځینې نور د قرونو او تاریخي دورو په اوږدو کې د یوې ټولني او اولس په مورال، کلتور، اخلاقو او نورو ارزشونو، دود او دستور بد لیږي او همدغه ارزشونه په حقیقت کې د همدغه اولس تاریخ جوړوي او د ټولني هر با احساسه انسان د خپل ضمیر او وجدان له لارې د همدغه ارزشونو او خپل تاریخ سره تړلې او یواځې د همدغه ارزشونو د ارزشي طاقت په مټ یو اولس پايي او ژوندی پاتې کېدلې شي. له کومې ورځې څخه چې زموږ امریکایي او اروپایي «دوستان» بې پاسپورته زموږ هیواد ته راتوتې دي، د دغه ارزشونو سره جوړ نه راځي او له بیخه یې ړنگول غواړي.

زموږ بهرني «دوستان» په افغانستان کې د خپلو چارو د سمون او پرمختګ په خاطر له خپلو ملکونو څخه هغه افغانان چې د مهاجرت او یاد پخواني تحصیل له دورو څخه یې خپله وفاداري هغوی ته ثابته کړې او سي، د هغوی لپاره د اعتبار او اعتماد وړ ګڼل کېږي او یواځې په دغه اوصافو سره کسان، په اوسنیو شرایطو کې، د یوو کار د شایسته ګی. لازمي او کافي نورمونه پوره کولې او د دغه چاڼ د سختگیره شرایطو څخه تېرېدلې شي. د دوی د روزنې پروګرام هم له درې هفتو او درې میاشتو زیات وخت نه نیسي، چې لکه د جورسه فصل کرل او رېبل یې همزمان وي. د دوی اوسنې په کار ولاړ ټیم باید په اصطلاح انترناسیونالستان او یو ډول په راز او رمز پوه خلک وي. وطن، سیالي او شریکي، ترېڅې، توربورولي او تربګني، قهر غصه، خپل، دوست او دښمن باید ونه لري او ونه پېژني. یواځې پېسي و پېژني او په مړه وجدان یې د هر کس او نا کس له لمنې څخه راټولې کړي. زموږ «دوستان» دا هر څه

د بن په کنفرانس کې دغه خبره پوره رښتینولې. ته ورسیده او د ټول افغان اولس په نمایندګی، دوی د پنجشیر د شریفو خلکو د نمایندګی په حیث یواځې څو کسه فراریان، د قبرس بې نومه ډلګی او د پخواني پادشاه محمد ظاهر شاه نمایندګان چې په دغه وخت کې د هیڅ ډول ټولنیز او سیاسي هویت، شخصیت او موقف څخه برخورداره نه وو، راټول او په داسې مغلقه او ډیره کړکېچنه وضعه کې یې د افغانستان د نوي دولت، حکومت، قضاء او نور وټولو اداري واحدونو، مؤسساتو مسئولیتونه هغوی ته وسپارل.

د ۲۰۰۱م کال د نوومبر په ۱۴ برهان الدین رباني د جمهور رئیس، عبد الله عبد الله باندنیو چارو وزیر، محمد یونس قانوني د کورنیو چارو وزیر، محمد قسیم فهمیم د دفاع وزیر او ډیر نور لوړ پوړو چارواکو له یوې اوسوالې او بلکه له یوه کوچني محل څخه د دولت په خورا لوړو او اوچتو مقامونو کې خپل ځانونه مقرر اعلان کړل. سره د دې چې لسګونه زره پښتانه په تړلو کاتینرونو کې تیرباران، ساه خپه او بې رحمانه ووژل شول او سره د دې چې پښتانه د ټول نفوس قاطع اکثریت جوړوي، له هر ډول حقوقو څخه محروم و ساتل شول. دا ډول چارې د دموکراسۍ سره هیڅ سمون نه لري او په داسې شرایطو کې نه امنیت، نه دموکراسي، نه عدالت او نه نظام پایداره پاتې کېدلې شي. دا ډول روشونه د نظام د جوړېدو په مفهوم نه، بلکه نظام ړنګوي او هر مغرض په خپلو ټولو ناروا گټو په اسانۍ خپته اچولې شي.

کاري وړتیا او تجربه، پوهه، تحصیل، تخصص، تقوا، وطنپرستي او فداکاري هغه اوصاف او خصوصیات دي

د افغانستان او جهان نننۍ وضعه په دقت سره و ارزول شي. وروسته له دې هره گړۍ تاخیر به، ددغه وضعې د خرابېدو ابعاد د هندسي تصاعد په تناسب نور هم ترینگلي او له تحمل څخه وباسي. دا به حماقت وي، که پس له دې هم څوک د وضعې د خرابېدو او ددې نړۍ د تباهی مسئولیت په غاړه اخلي!

نن چې ټولو نړیوالو د امریکایانو سره یوځای، چې یو تر بله د شرم او رقابت مسئله هم ترمنځ موجوده ده، دا وضعه تر دې حده ورسوله، نو د امریکایانو به په یواځې ځان څه له لاسه پوره شي؟ او هغه هم، کله چې د دايمي اډو په جوړیدو سره امریکایان یکه تازد میدان او درقیب څخه د سرگود سوي او شرم مسئله هم په منځ کې نه اوسي. نوزه ټولو اصیلو افغانانو او حتا ددغه نابکاره ډلې لپاره د امریکي ددايمي اډو په جوړولو کې د خوښۍ کوم دلیل نه وینم! هغه قوانین چې ملگرو ملتونو د بین المللي ذات البيني سولئیزو مناسباتو او معاملو په خاطر تصویب کړي، مونږ د سر په سترگو او زړه په صدق سره منو او دهغې مطابق هر لړې او نژدې هیوادونو سره سیالي معاملې ته حاضر یو. زور زیاتي، غیر عادلانه، استثماري او استعماري معاملو او سودا مناسباتو له دود او دستور څخه ووځي.

افغان له بل افغان سره د داخلي وطني او اولسي مسایلو په جوړجاړي کې جوړراتلای شي او که نن نه سبامجبور دې خپلو داخلي ذات البيني منل شوو قوانینو او اصولو ته غاړه کښېږدي. خدای دې مونږ د هغه کم اصلو له شر څخه خلاص کړي چې نه یې مور معلومه وي او نه پلار. نن چې افغانان په شعوري، علمي او اقتصادي لحاظ وروسته پاتې دي، ملامته

ویني او د شاباسې په دود په شا ډب ورکوي. همدا سبب دې چې د فساد، اختلاس، رشوت، قاچاق، غلا، چور، چپاول، گشت و خون او نورو دې ډول کارونو کې له هر چا دمخه دي. دا خبرې ټول نړیوال کوي او زمونږ «دوستان» چې ددغه چارو مستقیم مسئولیت په غاړه لري هم که په ظاهر له دغه کارونو څخه سر ټکوي، خو په واقعیت کې، که دوی ورسره شریک نه اوسي، که د زمري زړه هم چاته ورکړې ددې کار جرئت به ونه کړي. د دوی په خپلو ملکونو کې د یو «سنت» باقیداری د تحصیل لپاره، پنځه ډالر مصرفوي، خو په هیڅ صورت یې چاته نه پرېږدي. دوی خپل دغه وفاداره خدمت گذاران په هیڅ صورت له لاسه نه ورکوي او د خپلو گټو په خاطر ترې بې قییدو شرطه په پتو سترگو دفاع کوي.

لنډه دا چې، نه دغه نابکاره ډلگۍ او نه زمونږ خارجي «دوستانو» دستاینې وړدي، چې څوک دې پرې ونازیري او خپلې خولې گمانې پورته وغورځوي. دوی دواړه خواوې له خپلو کړو شرمنده او چاته د سترگو د پورته کولو جرئت نه لري او آن تر دې حده رسیدلي چې یو بل سره ملامته او یو په بل باندې سره تورو نه ولگوي. زه نه پوهیږم چې دا ځیني خدایي خدمتگاران د دوی د برئت لپاره دلایل له کومه ځایه راپیدا کوي؟

ضرورت نه شته، څوک په پتو سترگو او وازه خوله ددغه ناوړه وضعې او ناوړه شرایطو د ملاتړ په خاطر چیغې ووهي او خپل کومي وشلوي. زمونږ داخلي او خارجي «دوستانو» تراوسه پورې د وضعې په خرابولو او خپلو خیانتونو کې هیڅکله لاس نه دې نیولې او کمې یې نه دې کړې، ښه به داوي

د غرب ناکامه ستراتیژی، ناکام انجام ته ورسېده.

د دغه سیاسي ستراتیژی په هکله دغه ډول قضاوت هغه وخت وشو، کله چې په افغانستان باندې د روسانو د خاینانه یرغل او د شرمه ډکې ماتې څخه وروسته، امریکا د نړیوال مونیپولار سیاسي سیستم په محراق کې قرار ونيوه او د امریکې په مشرۍ ټول نړیوال کاپیتال - امپریالیستي نظام، د افغانانو د عادلانه مبارزې په اړه د خاینانه سیاست لار ونيوله، د افغانستان په څېر تاریخي هیواد او افغانانو باتورو خلکو واگي یې، چې په سیمه او نړۍ کې یې د برم او زپورتیا کیسي دسره امپریالیزم سره په دغرو لا هم تودې او را ژوندۍ شوې وې، دپاکستان غوندې بې بنیاده غیر فطري هیواد په لاس کې ورکړل، چې نن هم په خپل ملک کې فاقد دسراسري نظام، ادارې، حکومت، قانون او انساني حقوقو پاتې دي، او په ډیر جفاکارانه ډول یې د شرق او غرب، کمونیزم او کاپیتالیزم، روسي او امریکې، کې جې بې او سي آی اې اوداسې نور ټول نړیوال لاینحله پرابلمونه د غم ځپلو افغانانو د سرنوشت سره غوټه کړل، حال دا چې امریکاپه حقیقت کې د ژینيو د پنځه فقرئیز تړون یواځینۍ حکم هم گڼل کېده. دغه عظیم بار افغان اولس دملیونو شهید، معیوب، مهاجراود ملک د هرې لویشت ځمکې د تباهی په بیه په خپلو اوږو پورته، شوروي اتحاد، کمونیزم او نړیوال سوسیالیستي نظام یې ړنگ اود نړیوال ازاد بازار سوپر گلوبال اقتصادي نظام او نړیوالې مافیا لپاره لار اواره شوه. افغانانو

همدغه د بهرنیانو ستر قدرتونه وو، چې تل یې په مونږ جنگونه تحمیل کړي او یوه گړۍ یې کار، زیار او دوطن ابادولو ته نه یو پرېښي، او زموږ روشن فکران چې تر نن ورځې پورې د صنفی او قشري تشکل څخه عاجزاو لکه نن چې د حوادثو په ټپل ناټپل کې د ناوړه استفاده جو مرتجع رول لوبوي، تل یې په تاریخ کې دغه ډول رول لوبولې او تل یې عظیمه اولسي کتله په غفلت او په شعوري ذهني کدورت او تور تم کې ساتلې. معنا دا چې مونږ بېکاره یو او خپل دېن او رسالت مونه دي ادا کړې. که غواړو او که نه، که دا کار سخت دي او که اسان، باید سرته یې ورسوو او ځانونه د سیالانو سیال کړو. خدای دي مونږ او تاسو ته همت او برکت راکړي.

پریږده چې نړیوال، افغانانو ته د احسن پاداش څخه د همیش لپاره منکر پاتې شي!
که مونږ سیال او سو، همپشه خپل حق غوښتلې او لاس ته راوړلې شو.

د نړۍ ټولو هیوادونو په افغانستان کې مستقیم او غیر مستقیم ، بې ویزی او بې پاسپورته ، بې قېد وشرطه صلاحیتونو او د نړۍ د ټولو ډلټیزو رسنیو په واک کې لرلو سره حضور درلود او حتا زمونږ د داخلي بېگانه پرستو افغانانو په بې شایبه هڅو سره یې هم ونه کړې شول ، د دغه تور مخې ستراتیژۍ تورې رټې د زمزم په اوبو پرېمنځي . امریکا خو لوی ملک دې ، لوی نظامي طاقت دې ، لوی علمي طاقت دې ، د نړۍ د ټولو اولسونو «گل های سر سبد» مجموعي کتله ، په میخانیکي او ارگانیک ډول په امریکا کې راټوله ده او تر ټولو لویه کلتوري کتله او مدني طاقت جوړوي ، دهیواد دننه او د نړۍ د خلکو ، قومونو او مختلفو قشرونو تر منځ سوسیال دموکراتیک عملي مناسبات تر بل هر ځای په امریکا کې پراخ ابعاد او د ژوند په ټولو ساحو کې د نړۍ د ټولو خلکو سره عملي علمي ، منطقي متقابل هر اړخیز اړیکي ، تأثیر ، تأثر ، او په پوره حاکمیت راکړه ورکړه یواځې امریکا لرلې شي . د امریکې اولسونه په دغه ډول مناسباتو او امکاناتو سره ، هېڅ ضرورت نه لري د تفوق او حاکمیت د ساتلو په خاطر ، د نړۍ د اولسونو په مقابل کې ، د جنگ لار غوره کړي . هغوی ددې کار لپاره ډیرې نورې لارې چارې ، منطقي او معقول امکانات لري ، چې هم دهغوی منطقي برلاسي او هم په نړۍ کې د عدل ، انصاف او ټولنیزو حسنه مناسباتو له لارې د امریکې او نړیوالو د سولټیز گډ ژوند او پایښت شرایط تضمین کړي . امریکا او دهغوی انډیوالان باید د نړیوالې مافیا ، د سرمایي د لیونیانو او د وسلټیز او جگړئیز وشرکتونو مشورې او هدایا ت ، چې غواړي دناروا او غیرقانوني حکومتونو له لارې او لسونه په خپل ځایناڼه واک کې وساتي ، ونه مني او دغه ناروا کبر او غرور ونه کړي . پخواني شوروي اتحاد چې په خپل وخت دغه کارته لاس وغځوه ، پایلې یې اوس گالي .

لپاره د دغه بې ساري قربانۍ او فداکاری په مقابل کې احسن پاداش داوؤ ، چې افغان اولس د تور او سره امپریالیزم د ډلټیزو او غیر ډلټیزو وژنو وسلو په گودامونو ، چې افغانستان ته محض د تخریب او افغان وژنې په خاطر راوړل شوې وې ، افغان دنښمنه داخلي او خارجي ډلو ته یواځې پرېښودل شي ، چې د گور د چینجو غوندې تر اخر کس پورې یو بل سره تباہ او نابود کړي . خو کله چې د دغه بې رحمیو د اور لمن د دوی د خپلو هیواد والو له خوا په ټوله نړۍ کې خپره شوه او دهر کور تر دروازې ورسېده ، په اصطلاح د دوی د ترحم او هیو منیزم احساس بیا راژوندې شو ، چې څه ډول یو ځل بیا دغه لا علاجه توره بلا د افغانانو په کور میلمه او د قربانۍ دغه سوږ نغرې بیاتود کړي . همغسې چې د روم امپراطور د شعري قریحې د راپارولو په خاطر د روم د ښار سوزولو ته ضرورت وو ، د دوی د پخواني ویده سادیسم او اوسني جنوساید د راوینولو او پارولو لپاره هم یوې انګېزي ته ، یوې ناشوني ناروا ته یوه چاره سنجول په کار وو . سره ددې چې دوی د افغانانو په حق کې د هېڅ ډول ناروا او جفاکارانه دراماتیکو صحنو په جوړولو کې کمې نه درلود او پخپله د دوی ترهگرو او بنیاد گرو هم د دوی په ملکونو کې ځیني زړه بوگونونکې نظارې او نندارې تکرار کړي ، خود نوي دینامیزم لپاره نوي پوتنسیال ته ضرورت وو چې دغه متحجر مغزونه یو ځل بیا د لاشعوری کور کورانه عمل تر مدهوشانه پوتنسیاله ورسوي . دغه عظیمه پېښه د ۱۱ / ۹ . ۲۰۰۱ نیټه وه چې حق یې په ناحق او ناحق یې په حق بدل او د بشري شعوري بلوغ په یویشتمه پېړۍ کې یې دغه د نادودو ناکامه سراتیژي ، یو ځل بیا په ناروا د افغان غم ځپلي اولس د سرنوشت پورې غوټه کړه . په تېرو لسو کلونو کې د دغه ناکامې سراتیژۍ په ناکامو هڅو او ارزونو زه ځکه نه غږېږم ، چې د هغې د عملي کولو ، سپیناوي او غلطو تعبیرونو په خاطر

او یا نورملکونه به ولې په داسې بې صاحبه ملک نا حقه دعوی و نلري ؟ او خصوصاً، کله چې د خپلو متولیانو له خوا دې کار ته هڅول کېږي او بر او لر افغانان او حتا پښتانه او بلوڅ، د ملگرو ملتونو سازمان، امریکا، انگلستان او نور چې بین المللي تعهدات او په افغانستان کې دا وخت دستر رسالت په خاطر حضور لري !

په داسې ناوړه وضعه او ناوړه شرایطو کې چې د ارگ په دروازه، د ملي دفاع او ستر درستیز د شعبې په درشل، د جهادي دولت د جوړېدو د ستر جشن د نمانځنې په ورځ د جمهور رئیس، لوی وزیر، د ملي دفاع، کورنیو چارو د وزیرانو، د امنیت د لوی رئیس او نورو لوړ پوړو چارواکو تر منځ محلونو کې امنیت او د امنیت مسئول ذمه وار نه په سترگو کېږي او هرڅوک د پېښې له ځای څخه خپلې پښې سپکوي او مندې وهي، بهرني قوتونه یو ځل بیا افغانان او افغانستان داخلي او خارجي بې مسئولیته وسله والو ته د ډلټیزو او غیر ډلټیزو انسان وژونکو او نړۍ وړانوونکو وسلو د گودامونو په سرلاس تړلي پریږدي ؟

تاسې نه دي اوریدلي چې علامه اقبال لاهوري ویلي:

اسیا یک پیکر آب و گل است
افغانستان درین پیکر دل است
از کشاد او کشاد اسیا
از فساد او فساد اسیا

کله چې عراق هم دا ډول غیر مسئولانه تقسیمیده، د فرانسې د باندنیو چارو وزیر وویل « دا خو د کیک ټوټه نه ده چې دا ډول تقسیمېږي؟ » زه دا وایم دا خو پاکستان نه دې چې که دانگلستان او امریکي همیشني ملاتړ نه وي، همدا نن به ټوټه ټوټه پروت وي !

تاریخ گواه دې، هرکله چې د افغانستان د ځمکنۍ بشپړتیا او سیاسي خپلواکۍ سر نوشت د جدي گواښ سره مخامخ شوي، افغان اولس تل د جگړه ییز ډگر واک او اختیار په خپل واک کې نیولې او په ساتنه کې یې د نه بدلیدونکې تاریخي جبر په حېث، حتا د خپلې اردو، پولیس او بل هیچا ارادې ته غاړه نه ده ایښي، دښمن یې قضایي جبر منلو ته اړ ایستې او د بل بدیل منلو ته چا نه دې اړکړې شوي. په افغانستان کې سیاسي وضعه، عېني او ذهني شرایط همدغه حالت ته رسېدلې، اولس به واک اخلي او د موجوده وضعې څخه به ملک ته نجات ورکوي، که نن وي، سبا یا بل هر وخت چې اوسي. افغان اولس همېشه په خپل ملک کې د امنیت اصلي ساتونکې وؤ او اردو او پولیس یواځې هغه وخت د امنیت له عهدې وتلې دي، چې اولس یې ملاتړې وؤ.

هېڅوک نه پوهېږي، چې دا دومره نړیوال اولسونه افغانستان ته د څه لپاره راغلي دي؟ څه یې کړي او څه به وکولې شي؟ ددوی خپله او نورو ټولو افغانانو او نړیوالو ارزونه خو داده چې دغه ټول کسان د افغانانو له ارادې پرته په خپل سر افغانستان ته راغلي، ټول ارزشونه یې له منځه وړي، بې گناه یې ملکي کسان په خپل سر وژلي او د امنیت، بیا ابادونې او نور ټول شوني کارونه ناشوني گرځیدلي دي. نن په افغانستان کې هرڅوک، که بهرني دې او که داخلي، ځانونه ټولواک او بېواک گڼي، هېڅوک د مسئولیت احساس نه لري، خو هرڅوک د خورا ډېرو مهمو ملي مسایلو په باره کې په خپل سر د قضاوت صلاحیت لري او حتا نیم افغانستان، په یوه بهرني هیواد کې د بل بهرني هیواد نماینده او یا یو داخلي سیاسي بې سواده «د مثال په ډول دیوه لوی ولایت والي او یا هر عادي انسان» په پټو سترگو، پوره بې مسئولیتۍ او احمقانه جرئت سره بل چاته بڅښلې شي. زه نه پوهیږم په کوم حقوقي، قانوني او یا بل ډول صلاحیت؟ نو پاکستان، ایران

د هرې سیمې په دفاع کې دریدلي دي (د سلطان محمود غزنوي ،لوديانو ، شېرشاه سوري ، هوتکيانو او ابداليانو تاريخ ته دې نظر واپول شي).

پاکستاني دولتي چارواکي دې په دې باره کې فکر وکړي چې پاکستان څه ډول جوړ او په حقيقت کې څوک تر اوسه دغه بار په اوږو وړي؟ د هند دلويي وچې له اولسونو سره دافغانانو ذات البيني مناسبات همېشه حسنه او دمتقابلو گټو او تفاهم په منطق ولاړو. هريو د بل د خوښۍ او بدو ورځو له حالاتو څخه متحسس او متأثرو او يو تر بله سره په ښو او بدو وروځو کې يو دبل ملاتړ گرځيدلي دي. يواځې هغه وخت چې د غازي امان الله خان د استقلال د اعلان په وخت کې ټول هندوستان د افغانو په ملاتړ کې راپاڅېدلي وو ، افغانان يې هېڅکله نه شي هېرولي.

مونږ دداسې تاريخي حقيقت شاهد هم يو ، کله چې شاحسين صفوي د شاه محمود هوتک په مقابل کې ماتې وخوړه او شاه حسين صفوي وروسته له دیرش کلنې پادشاهي څخه خپل تاج د پنځه ويشت کلن شاه محمود په سر کېښېښود او د ملک واک او خزاني يې هغه ته وسپارلې ، شاه محمود هم په ډير احترام د هغه په مقابل کې پاڅېده ، هغه ته يې د پلار خطاب وکړ او وعده يې ورکړه چې بې د هغه له مشورې به څه نه کوي او د هغه دکورنۍ لپاره يې داستوگنې او ژوند ټول مناسب شرايط برابر کړل.

طهماسب چې دپلار د تسليمۍ په وخت کې له اصفهان څخه په تېخته بريالي شوې وو ، ځان يې د ايران پادشاه اعلان کړ. خوايرانيانو چې ترې ښې خاطرې نه درلودې ، ملاتړ يې ترې ونه کړ نو مجبور شو ترکانو او روسانو څخه وغواړي چې د غربي او شمالي ولايتونو په بدل کې افغانان د ايران له خاورې څخه وشړي او دسلطنت واگي دده په لاس

زه نه پوهېږم ولې دپاکستان حکومت دا سوچ نه کوي ، کله چې دا ټول نړيوال قوتونه له افغانستان څخه په داسې نا امېدۍ سره ووځي ، پاکستانه ستا به له لاسه څه وشي؟

دهيوادونو او اولسونو تاريخ معمولا په تير ، حال او راتلونکې پورې اړه لري. خدای مه که چې زه به د هند دلويي وچې د اولسونو کلتوري ، علمي ارزشونو او د هيواد دازادۍ په خاطر مبارزو ته په کمه سترگه وگورم ، خو تاريخي حوادث داسې پېښ شوي چې ددغه سيمي هيوادونو سرنوشت يو تر بله سره تړلې پاتې شوې او له نېکه يا بده مرغه ددغه گډ سرنوشت جگړئيز دروند بار دتاريخ په حساسو شېبو کې د افغانانو په اوږو پروت وو او دغه سپيڅلي رسالت او دېن ته افغانان تر بل هرچا څخه زيات ارزش او احترام قايل وو . د تاريخ درسونه ډيرو کسانو ته معلوم او ډير کتابونه پرې ليکل شويدي ، چې تر هرچا دمخه يې بايدپا کستاني چارواکي ولولي او دتاريخ په ارزشونو او رازونو ځانونه پوه کړي . که پاکستان د يوې پېرۍ دننه شاته مخ اړوي ټول افتخارات يې په افغانستان ، افغانانو او هند پورې اړه لري ، چې د خپلو بې سنجشه کړو وړو او کم بختۍ له مخې دواړه خپل نه پخلا کيدونکي دننمان گڼي. زه تاريخ پوه نه يم او نه غواړم چاته د تاريخ درس ورکړم ، خو دومره ويلې شم ، چې دافغانستان له لارې هر يرغلگر اول دا جرئت نه دې کړې شوې چې هند خواته واوړي او په همدې خاطر د بحري لارې د کشف په هڅه کې وو ، او که کله چا دا نيت هم کړې ، نو کاري گوزار تر هر چا دمخه افغانانو په خپل ټټراخيستي او يرغلگر يې له خپلې خاورې پر شا تمبولي دي. خو که کله په دغه سيمو کومه ناڅاپي ټکه پرېوتې ، لکه چې دمخه هم ورته اشاره وشوه ، دغه رسالت ته د ډېرې وفادارۍ په نسبت ، په ټولو غمجنو شېبو کې افغانان تر هر چا دمخه ، داصلي حکم او وارث په څېر

شاه اشرف که وارد مرحله قاطع شده بود لهذا شاه حسین صفوی ره بدون لزوم بکشت و با قشون مختصر اما محکم افغانی بمقابل اردوی ترک برآمد. تلاقی هر دو سپاه در سال ۱۷۲۶ در بین راه اصفهان و یزد واقع شد، این جنگ که در تاریخ برای بار اول بین یک قوت افغانی و دولت ترک عثمانی بعمل آمد برای دولت هوتکی اهمیت حیات و ممات را داشت زیرا اگر سپاه افغانی مغلوب میشد تلافی آن ممکن نبود در حالیکه قشون ترک در عقب خود دولت بزرگی استاده داشت. جنگ آغاز گردید و حملات برق آسای سواره افغان در طی چند ساعتی آن اردوی بزرگی در هم شکست، توپخانه عثمانی پنجاه توپ از دست داد و سواره و پیاده ترک ۱۲ هزار کشته در میدان جنگ گذاشت و فرار کرد، این شکست بقدری ناگهانی و شدید بود که تمام لوازم و ذخایر و سامان اردوی ترک جابجا ماند.

شاه اشرف با وجود چنین فتح بزرگی، تدبیر را از دست نداد و بدون اسلحه تمام غنایم جنگی رادر عقب اردوی شکست خورده ترک فرستاد، و توسط اعزام سفیری بنام اسمعیل در سال ۱۷۲۷ به دولت ترک پیام داد که ما با ترک ها برادران هم دین هستیم و مال برادران بر ما حرام است، ما احترام خلافت اسلامی را بر خود واجب می شماریم، و با برادران ترک جنگ نمی بلکه صلح دائمی می خواهیم....

شاه اشرف که افراد کاری عسکر و افسر خود رادر جنگ بزرگ با دولت ترک و جنگهای داخلی دیگر از دست داده بود مجبور شد که با استخدام قشون از داخل ایران بپردازد و جای تلفات وارده را پر کند، .. و اما بعد ها در جنگهایی که با نادر افشار بعمل آمد عساکر ایرانی شاه اشرف در مقابل عسکر نادر افشار جنگ نکرده و میدان حرب را ترک گفتند.

کپی ورکری. ترکان او روسان هم په خپلو منځونو کې موافقې ته ورسېدل او دغه ځمکې یې په چټکۍ سره په خپله ولکه کې ونيولې. په دې وخت کې چې شاه محمود د ۲۸ کلونو په عمر وفات او په عوض یې میر اشرف سپهسالار د جرگې لخوا د پادشاه په حیث ټاکل شوی وو، خو کندهار ته داسې خبر رسېدلې وو، چې شاه محمود د میر اشرف له خوا د خپل پلار د قتل په بدل کې وژل شوېدې، نو ځکه د کندهار او شاه اشرف مناسبات خړپړ وو. تردې وروسته د حوادثو جریان میر غلام محمد غبار په «افغانستان در مسیر تاریخ» (۳۲۹-۳۳۱ مخونه) کې دا ډول ارزولې دي.

در طی این اقدامات داخلی، شاه اشرف دقیقاً حرکات دولت های عثمانی و روسیه را نسبت به ایران مراقبت می کرد. چون قوای عسکری شاه اشرف در طول جنگ های داخلی تقلیل یافته بود و قطع روابط با قندهار فرصت تلافی این کمبود نظامی را سلب کرده بود بناچار با قوت قلیل دست داشته خود میساخت و در قضایا سعی میکرد کار به تدبیر و سیاست انجام گرفته و احتیاج به استعمال اسلحه نیفتد. لهذا شاه اشرف در ۱۷۲۶ توسط نامه و سفیری (عبدالعزيز) به عنوان دولت ترک از دوستی و اخوت اسلامی و مذهبی و احترام نسبت به خلافت مطاع اسلامی حرف زد و ضمناً تخلیه ولایات غربی ایران را از سپاه عثمانی تقاضا کرد اما دولت ترک نه اینکه به چنین پینهاد واقعی نگذاشت بلکه به شاه اشرف پیشنهاد تخلیه ایران و تسلیم تخت به شاه حسین صفوی نمود، این پیشنهاد ترک با سوقيات بزرگ نظامی بدرقه میگردید و شصت هزار سواره و پیاده عثمانی با هفتاد توپ بزرگ در زیر قوماندان احمد پاشه والی بغداد و حسین پاشه والی موصل و جنرال عبدالرحمن به استقامت اصفهان حرکت کرد.

گوت کې مرگ او درد د هرچا په کور میلمه او پخپله هم لکه دمورېک غونډې د تینبنتې لارې لټوي او پاکستان هم لکه د موزیګي شلېدلې کت، چې پیارمه یې تینګوي، بازو یې ځینه. افغانان او په خاصه توګه پښتانه او بلوڅ، چې د پاکستان سره دخپلو حقه حقوقو په سر دعوه دنگله لري، سیال خلک دي، هیڅکله یې پاکستان له خوږې گوتې نه دې کش کړي او نه دمشکلاتو په وخت کې له چا څخه کسات اخلي. که دا کار یې کولې، نو ډیر بڼه فرصتونه به یې له لاسه نه وې ورکړي. پښتانه هیڅکله په کسات اخستلو عجله نه کوي او اصلاً ددې کار لپاره به ضرورت هم نه وي. ستاسې متولیانو لا پخوا د خپل نظام د پایښت ټول ارزشونه او اساسي عناصر له لاسه ورکړي او دا یو طبیعي قانون دې چې په داسې حالاتو کې هره پدیده چې اوسې په زوال محکومه ده. نو نن که دنړۍ ټول هیوادونه په غم ځپلي افغانستان کې راټول شوي او په حقیقت په ناروا سره ستاسې د متولیانو او ستاسې په ملاتړ کې ولاړ دي ټول په زوال محکوم او دا هم یو منل شوې حقیقت دې چې د هرې یرغلګرې امپراطورۍ لمن له افغانستان څخه ټوله شوې، ستاسې متولیانو سره یوځای دغه ټول نړیوال ایله جاري هم په زوال محکوم او لکه دنورو پخوانیو یرغلګرو په څیر په تینبنته له افغانستان څخه ووځي. پریږدۍ چې دغه ویاړ هم په تاریخ کې د افغان په نوم ثبت او پریږدۍ چې نړیوال هم په نړۍ کې دنړیوال عدل او انصاف د انقلاب منلو ته حاضر شي.

ایا په داسې موقع کې د افغانستان په کلیو او بانډو، سمه او غرد راکټونو بارانونه، انسان او حیوان وژنه پخپله پاکستان ته ځایانه، بې شرمانه او احمقانه نه ښکاري؟

په نوکر او په چاکر او پهره دار * خزاني خپلې ساتلې شي سرکار
خو د عام نفرت نه ځان ساتلې نه شي * په طوپونو په ټانکونو زرهاړ

«الفت»

شاه اشرف سپاه خود را برای در هم شکستن قوت جدید الظهور داخلی (نادر افشار) نگهداشت، و عجالتاً گذاشت که نادر افشار و شه طهماسب و فتح علی خان قاجار بولایت خراسان کنونی تاخت و تاز نمایند، و خود متوجه دولت روس گردید که در شمال ایران مسلط بود و طبق معاهده شاه طهماسب، خود را مالک قسمت مهمی ایران میدانست. در جنگی که در محل «رود سرد» بین قوای سیدال خان و جنرال «ارلوف» واقع شد قشون افغانی غالب و ارلوف طالب مصالحه گردید. شاه اشرف با روسیه از در مذاکرات سیاسی داخل شدو در سال ۱۷۲۹ با آن دولت معاهده بیست که از سنگینی معاهده شاه طهماسب مقداری زیاد کاست... [

په دې ډول افغانی سر لښکرو په خپل نظامي درایت او مهارت سره کولې شول کم قوتونه د دښمن په مقابل کې داسې استعمال کړي چې کم تلفات او زیاتې بریاوې لاسته راوړي او حتا د جنگ په مشکلو شرایطو کې هم د دښمن او گاونډي هیوادونو په مقابل کې انساني، اسلامي او افغانی منل شوو ارزشونو ته وفادار پاتې شي. په پورتنی بحث کې، مونږ ولیدل چې، ایراني چارواکو د افغانانو په مقابل کې د ترکانو او روسانو سره څه ډول د خپلو اولسونو او ملکونو په بیه پټې دسیسې جوړولې، خو افغانان برخلاف په دغه ملک کې د اداري حاکم او وارث په حیث د هغوی ملکونه د پردیو د تسلط څخه ازاد او په ډیرو ناورو او مشکلو حالاتو کې هم انساني، اخلاقي او اسلامي کراماتو ته وفادار پاتې کېدل او دښمن یې حتا د جنگ په شرایطو کې هم له خوږې گوتې نه نیوه.

نن چې پاکستانې سلف د ټولې نړۍ دهیوادونو په مټ، نه د ځان او نه له پاکستان سره مرسته کولې شي، هم یې ځان، هم یې پاکستان او هم یې ټول نړیوال په ناوړه نا مصئون حالت کې واقع کړي او دنړۍ په گوت

گپون ، دهغه په قاموس کې وجود نه درلو د او داسند د المان لپاره غوره دلیل گڼل کېدې شو ، خو دټولو خبرو سره سره ، دغه کار ته اړ ایستل شو او دافغانستان پرضد نړیوال بغاوت د نړیوالو له خوا ، له همدغه ځایه پېل ، خو ډیر زر دټولې نړۍ پرضد ، د نړیوالو په بغاوت او سوق الجېش بدل شو . ددې کار دلیل دا وو ، چې دغه غورځنگ د یوه داسې نړیوال سازمان له خوا پېل شوې وو ، چې د ټولو نړیوالو په وړاندې یې شومي موخې لرلې او دحتمي ناکامۍ بنیادي دلیل یې د سرمایې په ناپایداریه او بې بنیاده بنیاد باندې د ډډې لگولو په دلیل گڼل کېدلې شي . د تاریخ په اوږدو کې ، افغانستان همیشة د نړیوالو د جفا ، ظلم ، او ناروا سره مخامخ ، دکار ، زحمت او ابادۍ لپاره چا فرصت نه دې ورکړې او همیشة غریب ملک پاتې شوې ، خو دخپلو سرشاره طبیعي منابعو ، نه ختمېدونکې انساني مورالي پوتنسیال اود خپل هېواد او اولس سره دسر ، مال او اولاد د قربانۍ تر کچې د افغانانو فداکاری او استقامت له کبله ، افغانستان تل خود کفء ، ازاد او دبرم ، حبثیت او وقاره ډک هیواد پاتې شوې او پاتې به وي . نن چې دنړۍ ټول سوق الجېشي طاقتونه د افغانستان په وضع الجېش او جنگي تیاتر کې سره راټول او غواړي ، خدای ورکړي طبیعي او فطري ټول ارزشونه یې بې ارزښه او په اصطلاح ترې غصب کړي . څومره ساده لوحانه ! دغه ډیر « هونبیار » اولسونه ، په دې ساده حقیقت هم نه پوهیږي ، چې فطري استعدادونه او ارزشونه چې د چا د ایمان ، وجدان او شرف جزلاڅه ، بلکه ، بنیاد جوړوي ، څوک په جبر له چا څخه نه شي اخستلای او دهر اولس ابدي ارثي زیرمه او بنیاد جوړوي . څومره احمقانه دوی په افغانستان کې ددغه کار لپاره راټول شوي او که سل او زرد بن او نورو په څېر بې بنیاده کنفرانسونه جوړ کړي ، بیا به هم په خړو سترگو لکه پلرونه او نیکونه چې یې له افغانستان څخه وتلي ،

دوهم بن ، که د لومړي بن ، دبې بنیاده پېل ناکامه پایلې؟

د یویشتمې پېړۍ دلومړۍ لسيزي په زماني مقطع کې ، نړیوال گلوبال تاریخي دینامیزم ، دتېرو تاریخي پېښو په څېر ، د افغانستان د پېښو په ټېل ناټېل کې ، پښه پرځای (چپرځای) پاتې شوې او که د عراق او کویت ترمنځ شخړې لپاره ، دامرېکې په مشرۍ یواځې څو هیوادونو بسنه کولې شوه ، د افغانستان د پېښو په خاطر نړیوال بغاوت ، بلوا او سوق الجېش هم د خپلو ناکامو پایلو په مسیر کې ناکامه سرکونډۍ وهی . داچې ددغه ډول ناکامه غونډو ناکامه هراړشي (تسلسل) ، ولي د المان د اتحادي جمهوریت پخوانۍ پلاز مېنې ، بن څخه پیل او ولې دوباره په همدغه مقام کې د خپل ناکام انجام مهر پر خپله کړنلاره او تگلاره مني ، بې دلیل او بې بنیاده او تصادفي پېښه ، نه گڼل کیږي . المان په اروپا کې ، په ټولنیز او اقتصادي لحاظ خورا مقتدر هیواد دې او المان له ځانه سره لرل ، داروپا او ناتو د ځانه سره د لرلو په معنا دي . سره ددې چې ، په دوهم نړیوال جنگ کې د المان له ماتې څخه وروسته ، په جنگونو کې د المان

(صدور) او معاملو سره د کارگري غورځنگ او تولید خلا ډکه ، خو په حقیقت کې ، ددغه لارې د ټولو اولسونو ، قومونو او حتا افرادو شخصي شتمنی غصب ، د هغوی په ټولو حقه حقوقو خپته واچوي او ددې لارې خپل پارازیت شتون ته څو ورځې نور هم دوام ورکړي . حال دا چې په دغه اقدام سره ، دوی د خپلې تباهی په عمودي نزولي مستقیم مسیر قدم پورته کوي او په دې کار نه دکارگري غورځنگ او نه د تولیدي پروسې د کمیت او کیفیت خلا ډکولې شي او طبعاً ډیر زر به په وچه سپېره درینګه لگیدلو سره د خپل ازلي نهایی سرنوشت سره مخامخ شي .

هو ! د سرمایي لېونیانو د خپلو غلطو محاسبو او احمقانه فکرونو له لارې ، چې « سرمایه نه وي ځان او جهان دې نه وي » ، احمقانه دځان او جهان د نژدې تباهی لار غوره کړې او سرمایداري پایداره نظام یې ناپایداره کړې او دسترو بحرانونو سرهمخامخ کړې دي . خو له نېکه مرغه الله لوی جهان ابدی کړې او دسلیم عقل او شعور خاوندان د الاهي هدایاتو او احکامو سره سم د ځان او نړیوالو د هوسا او بسیا ژوند لپاره خپلو هڅو او هاندته دوام ورکوي او د ټولو اولسونو لپاره ګډ سولئیز خوشحاله ژوند غواړي . نړیوال ټولنیز سازمانونه ، بنیادي قانوني ، حقوقی او ډول ډول نور بشر دوستانه انستیتوتونو پرهېزګاره متقي او مهرقي عقایدو پلویان ، چې ددغه غورځنگونو د مبارزي نه ماتیدونکې بنیاد جوړوي ، په حقه سره یې ننني نړیوال ځاین قوتونه د قضایي جبر له مخي د زوال د کندی په څنډه درولي ، چې باید حق ته غاړه کښیږدي ، خو دوی د سرمایداري احمقانه جنون په بنیاد خپلواخري ناکامه هلو ځلو ته لا نور هم دوام ورکوي او ټوله نړې او نړیوال د قطعي نابودی کندی ته کشوي . د همدغه ناکامه هلو ځلو په نتیجه کې نړیوال نظام په کل کې ، خصوصاً د نړیوال کمونیستي نظام

دوی به هم ووځي . دوی ، دې حقیقت او واقعیت ته هم نه متوجه کیږي ، طبیعي مقناطیس ، که هر څومره په وړو ټوټو ووېشي ، مقناطیسي خاصیت او صفت ترې څوک نه شي اخستلای . حقایقو او واقعیتونه ته غاړه ایښودل په کاردی ، مونږ منلي ، بل هر څوک چې وي ، هم یې باید ومني ! د دوهم بن په کنفرانس کې تش د نمایش خاطر له ۱۰۰ څخه زیاتو ملکونو د باندنیو چارو وزیرانو او نمایندگانو او د زرو څخه زیاتو رسمي او غیر رسمي نړیوالو نهادونو ، اشخاصو او افرادو راپتلول به څه ګټه ولري ، کله چې حقایق او واقعیتونه پکې په پام کې ونه نیول شي ؟

هغه وخت ، چې سرمایداري نظام د کارگري غورځنگ په مقابل کې خپل تاب او نسبي مترقي ماهیت له لاسه ورکړ ، له خپل طبیعي او فطري مسیر څخه ، چې د کارگري غور ځنگ او تولیدي کمیت او کیفیت دوامداره او پایداره سولئیز روزل او پالل وو ، لار بدله او دې بنیاده تورو پیسو او یا په بل عبارت د بې ارزښه او بې اعتباره تش په نامه ارزشي کاغذونو د چاپولو له لارې یې د سرمایي په بې ارزښه ماهیت خپمه ووهله او د هغوی په آند ، البته چې د دکارت د فلسفې په تقلید ، چې غوښتل یې هندسه ، طب او نور ټول علوم د مادي ارزش څخه بې ارزښه او هر څه د متماتیکی معادلو په پوچ مشترک مخرج ودروي (چې البته متماتیکی معادلې هغه وخت قانونمند ارزش پیدا کوي ، کله چې مادي پروسې او حرکتونه افاده کړي ، یعنی کله چې مادي ارزش ولري) ، د سرمایي لېونیان هم غواړي د سرمایداري نظام څخه د کارگري دوران جوړوونکي غورځنگ او تولیدي پروسو مادي ارزش په له منځه وړولو سره دغه نظام د ټولو مادي ارزشونو څخه بې محتوا او په خالي جیبونو نه یواځې دکارگري غور ځنگ او تولیدي پروسو په مقابل کې کودتا وکړي او ددغه تورې سرمایي په اکسپورت

عادلانہ جنگونو ته دوام ورکوي، د بیا ابادونې په نامه، په ملک کې اباده لوټه نه پریردي، د نظام د جوړلو په نامه ټول ارزشونه له منځه وړي او د مرستې په نامه د هر غریب له لاسه اخري مړی شو کوي.

په همدې منظور ټول نړیوال نظامي، استخباراتي، شبه نظامي او ډول ډول نورو د شومو موخو، نیتونو او شیطاني خواهشاتو ډلې تپلې، چې بې وجهه، بې دلیل په خپل سر پرته د نړیوالو منل شوو اصولو او قوانینو په نظر کې نیولو سره بې پاسپورته او ویزی، د امریکایي لیرې ویشتونکو راکتونو او الوتکو د اتشي احضاراتو، بمباریو او منطقه پاکۍ وروسته د افغانستان په سپېڅلي حریم رانوتلي، نه هغه وخت داصیلو افغانانو لپاره د منلو وړ وو او نه نن د منلو وړ گنجل کېدې شي او نه په تاریخ کې دغه ډول یرغلگر قوتونه او دهغوی افغان غلامان چا په افغانستان کې ژوند کولو ته پرېښي دي او حتا ډیر له هغوی څخه د شرمه په ډکه تېښته هم هر وخت نه دې بریالی شوي. نن هم نړیوال قوتونه په افغانستان کې، د خدای د همدغه ډول قهر او غضب سره مخامخ او ښکېل پاتې دي. په افغانستان کې د هیچا دغه ډول وړۍ په شری نه دي بدلې شوي او فکر نه کوم چې د موجوده ملکونو دغه وړۍ به هم شری شي.

زه په افغانستان کې میشتو خارجي قوتونو ته په زغرده دا وایم، چې افغانستان د غازیانو، شهیدانو او واقعي وطنپرستو ملي قهرمانانو هیواد دي. په دې هیواد کې سیال قومونه ژوند کوي او په کل کې یو موټي سیال افغان ملت جوړوي، چې د خپلو غازیانو، شهیدانو او ملي قهرمانانو په خاورو، کارنامو ویاړي او هر اختر او برات او بلکه هر وخت وناوخت د هغوی په بېرغونو تجدید تعهد کوي، چې د هغوی تاریخ به تر ابدې ژوندې ساتي. نن چې بهرني قوتونه غواړي مونږ لپاره د ځیني بېگانه پرستو، مادي پرستو، مقام پرستو او

په ړنگېدو سره، د دغه کوږ بارد یو جانبه عظالت په نسبت خپل تعادل، توازن او تناسب له لاسه ورکړي او د تل لپاره په نا پایداره پدیده بدل شوي دي. د همدغه جنون له مخې د سپتمبر د یوولسمې جنایتکارانه ناوړه پېښه رامنځته شوه، بې وجهه او خاینانه شکل سره افغانستان او افغان اولس د هغوی د بعدی جنایتونو هدف وټاکل شو او د کروز راکتونو او B_52 ستراتیژیکو الوتکو د بې قیدو شرطه بمباریو هدف وگرځېده. په ډیر خاینانه شکل سره د خپلو شومو امپریالیستي اغراضو د پوره کولو په منظور په (لومړي بن) کې د قاطع خاین اقلیت په گټه پریکړې وشوي، د دموکراسۍ د پرښیونو، د بشرد حقوقو د معیارونو، د نړیوالو اولسونو د سولئیز گډ ژوند د نړیوالو منل شوو ارزشونو او قوانینو او بشري جمعي اخلاقي، شعوري، وجدان او دېته ورته نورو سلو او زرو منل شوو اصولو او مقرراتو پر ضد خیانتونو په بنیاد په افغانستان کې د بعدی جناتونو د دوام په خاطر اولس او وطن ته خاین نظام یې حاکم گرځولې او دا لس کاله کیري چې هره ورځ په لسگونو او سلگونو بې گناه کسان په دوامداره توگه زوروي، کړوي او وژني.

دوی برعلاوه له دې، چې له پخوا څخه د نړۍ په ټولو کنجونو کې غیر طبیعی او غیر فطري حکومتونه، لکه پاکستان، اسرائیل او ډیر نور د نړۍ په گوټ گوټ کې، د منطقي ژاندارم په توگه را منځته کړي او همیش د هغوی د بې قانونه ملاتړ له لارې د منطقي امنیتي وضعه تل ترینگلي ساتي. خپل او د خپلو پلویانو نظامي او استخباراتي اپراتیفي قوتونه د نظامي هډو په توگه د نړۍ په گوټ گوټ کې تیت و پرک ساتي او دهغوی په زور خپلې ناوړه ستراتیژۍ او ارزوگانې د نورو هیوادونو په خلکو په جبر تحمیلوي، چې د همدغه موخو لپاره نن په افغانستان او منطقه کې هم حضور لري او دسولې په نامه غیر

نه شي رسېدلې او هغه ورځ لري نه ده، چې دغه خاینان به د خلکو د قضاوت محکمې ته راکش کيږي. دا کومه پټه خبره نه ده، چې دوی دافغانانو غمیزه ختمول نه غواړي دا هم پټه خبره نه ده، چې ۸۰ فیصده خیانتونه پخپله خارجیان کوي، حقیقت دادې، چې د دوی خپلې ټولنې په ډېرو لا علاجه امراضو او پرابلمونو کې ښکېل دي، دوی قصداً غواړي، افغانان چې نسبتاً یوه سپېڅلې ټولنه وه او هغه نړیوال چې په دغه مرضونو اخته نه دي، خپلو لا ینحله پرابلمونو کې ښکېل کړي

نړیواله مافیا د خپلودموکراتیکو سازمانونو، د بشرد حقوقو مبارزینو، او نورو بشري د خبرښېګڼې ټولنیزو مسئولو مقاماتو او مربوطه ارګانونو په وړاندې ددغه هر څه توجیه او سپیناوې نه شي کولې او په ډیره ژر دې راتلونکې کې به تر هر څه دمخه د خپلو خلکو د قضاوت محکمې حاضرېږي.

خاینو افغانانو څخه مجازي قهرمانان، شهیدان، رهبران مشران او دې ته ورته څېرې او قواري جوړې کړي، عبثه خواري ده. همغسې چې هیوادونه او اولسونه د ویاړه ډک تاریخ او یا برخلاف د شرمه ډکه ماضي او سابقه لري، ځانګړي کسان، افراد او اشخاص هم ځانته د ویاړه ډک تاریخ او ماضي لري او همدسې ناکسان، بې شخصیته او مختورن کسان داسې د شرمه ډکې سابقې لري، چې د باشخصیته کسانو په حضور سره باید مجلسونه، کور کلي او حتا وطن پرېږدي، ځکه په افغاني ټولنه کې دا ډول کسان باید چاته د سترگو د غړولو جرئت ونه لري. مونږ هیڅکله له دې څخه منکر نه یو، دکومو ملکونو قوتونه چې په افغانستان کې حضور لري هم سیال خلک او په خپلو هیوادونو کې دخلکو په وړاندې په لسګونو او سلګونو متقابلو حقوقو، وجایبو، کار، ژوند، وفاداری، رښتینولۍ، صداقت، شهادت، فداکاری او داسې نورو دښو کارونو تعهدات لري اودوی چې افغانستان ته په اصطلاح د بنیادي بیا ابادونې، نظام، نورو ټولو نهادونو او انسان جوړونې په خاطر راغلي، او دغه ډول رسالتونه، چې یواځې د صادقو، وطنپرستو ملي کدرونو په واسطه سرته رسېدلې شي، ولې دوی په صادقو، کارپوه او وطنپرستو انسانانو باندې اتکاء نه کوي او یواځې د خپلو شومو موخو د عملي کولو په خاطر موزیان، ملي خاینان، جنګي جانیان، د مخدره موادو قاچاقبران، مفسدین، اختلاسګر او دپته ورته کسان، چې پخپله یې هم هره ورځ په همدې ناوړه او د شرمه ډکو نومونو ستایي، لتوي او د ټولو چارو سرنوشت همدغه خاینانو ته سپاري؟ ایا دوی په رښتیا دا فکر کولې شي چې ددوی دغه د شرمه ډک اعمال د افغانانو او یا دهغوی د هیوادونو دواقعي وطنپرستانو، بشر دوستانو د انظارو څخه پټ سرته رسیږي؟ نه! دا اولسونو له انظارو هېڅ عمل پټ سرته

- ۲۰- ستر جنرال الکساندر مایوروف «په افغانسان کې رښتیا څه تیریدل؟»
په پښتو ژباړن ډاکټر داود جنبش.
- ۲۱- سر اولف کارو «پښتانه (پیتانز)»
په پښتو ژباړن: الحاج شبر محمد کریمی.
- ۲۲- محمد حسنین هیکل «ابوالهول او کمیسار»
پښتو ژباړه محمد اصف اکرام.
- ۲۳- دکتور مهدی بهار «میراث خوار استثمار»
شجاع الدین شفا «تولدی دیگر»
- ۲۴- ایران کهن، در هزارهای نو
سرو پالی رادا کریشنان او دلاس لاندې پوهانو ډله یی. «تاریخ فلسفی شرق و غرب» «لومړې او دوهم ټوک»
فارسي ژباړه: خسرو جهانداري.
- ۲۵- تاریخ فلسفه سیاسي «لومړې، دوهم او دریم ټوک».
پازارگارډ ډاکټر بهاء الدین .
- ۲۶- ویل دورانت «تاریخ فلسفه»
فارسي ژباړه: عباس زریاب
- ۲۷- ویل دورانت. «لذات فلسفي»
فارسي ژباړه: عباس زریاب.
- ۲۸- ۲۹- حنا فخوري او خلیل جر . «تاریخ فلسفه در جهان اسلام»
فارسي ژباړه: عبدالمحمد آيتي.
- ۲۹- گي پلانتي - بوئزور «هگل واندیشه فلسفی در روسیه».
فارسي ژباړه: محمد جعفر پوينده.
- ۳۰- گ. و. هگل «فونمنو لوژي روح»
ترجمه فارسی: دکتور زیبا جبلی
- ۳۱- گ. و. هگل «عقل در تاریخ»
ترجمه فارسی: دکتور حمید عنایت
- ۳۲- گ. و. هگل «د فلسفي علومو دايرة المعارف» په الماني ژبه
در باره هگل و فلسفه او «د مقالو ټولگه».
- ۳۳- مجتهد ي ډاکټر کریم.
اتین ژیلسون «روح فلسفه قرون وسطی
- ۳۴- فارسي ژباړه: داوودی
اتین ژیلسون «نقد تفکر فلسفي غرب. از قرون وسطی تا اوایل قرن حاضر».
- ۳۵- فارسي ژباړه: دکتور احمد احمدی
لوسین گلدمن «کانت و فلسفه معاصر»

د لاندې سرچینو څخه په گټه اخیستنې:

- ۱- په پښتو ژبه د قرآن کریم تفسیر (لومړې او دوهم ټوک) .
- ۲- سید بهادر شاه ظفر کا کا خیل «پښتانه د تاریخ په رڼا کې».
- ۳- میر غلام محمد غبار «افغانستان در تسیر تاریخ» لومړې او دوهم ټوک .
- ۴- مولانا جلال الدین محمد بلخي مشهور به مولانا «متن کامل مثنوی معنوی»
- ۵- مولانا جلال الدین محمد بلخي مشهور به مولانا «کلیات شمس تبریزی»
- ۶- الفت گل پاچا «د الفت مرغلرې»
د شهرت تنگیال په زیار
- ۷- رحمان با با «کلیات»
د حنیف خلیل سریزه ، یادښتونه او وییبا نکه
- ۸- پوهاند ډاکټر سید بهاو الدین مجروح «نا آشنا سندرې»
- ۹- پوهاند ډاکټر سید بهاو الدین مجروح «ځانځاني بنامار»
- ۱۰- حرکت سید شیر اقا «د عینیت فلسفه»، لومړې برخه، دملي دفاع وزارت مطبوعه، ۱۳۶۵ هجري ش. کال
- ۱۱- حرکت سید شیر اقا «ایرو دینامیک، دینامیک پرواز»، دملي دفاع وزارت مطبوعه، ۱۳۵۲ هجري ش. کال
- ۱۲- اقبال لاهوری «کلیات»
- ۱۳- روستا یار سید علی شاه معاون سرمحقق «جهان بی انتها» اندیشه های عرفانی حکیم سنایی غزنوی.
- ۱۴- اساسات روانشناسی اجتماعی
له روسي څخه فارسي ژباړه: دکتور یحیایي
- ۱۵- محمد جعفر مصفا «انسان در اسارت فکر!»
- ۱۶- پی بیر آلن و دیتر کلی «حقیقت تجاوز شوری بر افغانستان»
فارسي ژباړه: عبدالرحیم احمد پروانی.
- ۱۷- دیه گو کور دو ویزو سلیک اس. هاریسون «پشت پرده افغانستان»
فارسي ژباړه: اسدالله شفایي.
- ۱۸- جنرال م. ا. گارییف «افغانستان» زما وروتی. جگړه.
په پښتو ژباړن: محمد طاهر کانی
- ۱۹- جنرال لیاخوفسکي «د افغان میرانه او غمیزه»
په پښتو ژباړن: محب الرحمن .

- ۵۹- ټولنيز شعور او دهغي ډولونه ، سياسي خپرونه ، مسكو ۱۹۸۶ .
دمقالو مجموعه ، دمختلفو ليکوالوله خوا ، په روسي ژبه .
- ۶۰- س.ب.کريمسکي او ف.اي.کوزنيخوف «په نوې طبيعت پيژندنه کې د نړۍ ليد
مقولي» په روسي ژبه .
- ۶۱- رضا داوړی اردکاني «فارابی مؤسس فلسفها سلامی»

- ۳۸- فارسي ژباړه: پرويز بابايي
سپينوza «شرح اصول فلسفه دکارت و تفكرات ما بعد الطبيعي
- ۳۹- فارسي ژباړه: دكتور محسن جهانگيري
دكتور كريم مجتهدي «دكارت و فلسف او»
- ۴۰- مور تيمور جي.آدلر .ده اشتباه فلسفي:
فارسي ژباړه: انشاء الله رحمتي .
- ۴۱- گوهر الرحمن گوهر « قرآن او ساينس» .
«لومړې ، دوهم ، دريم څلورم او پنځم ټوك»
- ۴۲- ډبليو.كي.سي.گاتري « تاريخ فلسفه ي يونان» (۱۵) افلاطون (بخش سوم)
فارسي ژباړه: حسن فتحی .
- ۴۳- فرويد ډاکتر زيگموند .«اصول روانکاوي باليني»
ټولوونکي او فارسي ژباړه: ډاکتر سعيد شجاع شفتي
- ۴۴- سر محقق محمد ناصر (ناصر ستانکزي « تأثيرات تغيير ارزش پول در
معاملات اقتصادي» .
- ۴۵- سر محقق محمد ناصر (ناصر ستانکزي مطالعه و تحقيق وضع دموگرافي
افغانستان .
- ۴۶- ډاکتر سيد ابوالفضل قاضي « شريعت پناهي»
حقوق اساسي و نهاد هاي سياسي .
- ۴۷- ډاکتر علي شريعتي روش شناخت اسلام .
- ۴۸- بهاء الدين خرمشاهي .قرآن شناخت (مباحثي در فرهنگ آفريني قرآن) .
- ۴۹- ايان مک لين .«فرهنگ علوم سياسي آکسفورد»
فارسي ژباړه: احمد ي ډاکتر حميد
- ۵۰- محمد نادر ايوبي کندهاري «فلسفه»
- ۵۱- فلسفي روسي قاموس کال ۱۹۸۷
دای.ت.فرا لواتر نظر لاندې ډلي لخوا
- ۵۲- سياسي روسي قاموس مسکو ۱۹۸۳ کال چاپ
- ۵۳- ک.مارکس-ف.انگلس «فلسفه-پوهنتوني چاپ» په الماني ژبه .
- ۵۴- ک.مارکس-ف.انگلس «منتخبات» په روسي ژبه .
- ۵۵- ک.مارکس-ف.انگلس «کليات» په روسي ژبه .
- ۵۶- لنين.و.ای. «منتخبات» په روسي ژبه .
- ۵۷- لنين.و.ای. «کليات» په روسي ژبه .
- ۵۸- گروميکو.آ. «خاطرات» په الماني ژبه .

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**